

Programmabegroting 2017

Gemeente Bedum

Inhoudsopgave

| | |
|--|------------|
| Begroting 2017 in 1 oogopslag..... | 5 |
| Algemeen | 15 |
| – Samenstelling Bestuur | 17 |
| – Kerngegevens | 18 |
| – Fysieke structuur | 18 |
| Beleidsbegroting | 19 |
| – Programmaplan | 21 |
| • 0 Algemeen bestuur | 23 |
| • 1 Openbare orde en veiligheid | 27 |
| • 2 Verkeer, vervoer en waterstaat | 31 |
| • 3 Economische zaken | 35 |
| • 4 Onderwijs | 39 |
| • 5 Cultuur en recreatie | 43 |
| • 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 47 |
| • 7 Volksgezondheid en milieu | 51 |
| • 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting | 55 |
| • 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | 61 |
| – Algemene dekkingsmiddelen | 65 |
| • Onvoorzien | 67 |
| • Investerings | 67 |
| – Paragrafen | 69 |
| • Lokale heffingen | 71 |
| • Weerstandsvermogen en risicobeheersing | 77 |
| • Onderhoud kapitaalgoederen | 88 |
| • Financiering | 91 |
| • Bedrijfsvoering | 95 |
| • Verbonden partijen | 101 |
| • Grondbeleid | 111 |
| • Gemeentelijke subsidies | 119 |
| • Controle en Onderzoek | 121 |
| • Interbestuurlijk toezicht (IBT) | 123 |
| • Sociaal Domein BMW | 129 |
| Financiële begroting | 137 |
| – Inleiding | 139 |
| – Toelichting op het overzicht van baten en lasten | 141 |
| – Uiteenzetting van de financiële positie | 142 |
| Meerjarenraming 2018 - 2020 | 147 |
| Investeringslijsten 2017 - 2020 | 157 |
| Overzicht van reserves en voorzieningen | 163 |
| Vaststellingsbesluit | 167 |
| Bijlage I Specificatie algemene uitkering | 171 |

Begroting 2017 in 1 oogopslag

Inleiding

Om het lezen van de begroting enigszins te vergemakkelijken hebben we sinds enige jaren de gewoonte om een beknopt overzicht van de begroting weer te geven. Hiermee kunt u snel de hoofdpunten van de begroting doorgronden. In deze begroting zetten we deze lijn voort.

Begroting 2017 en meerjarenbegroting

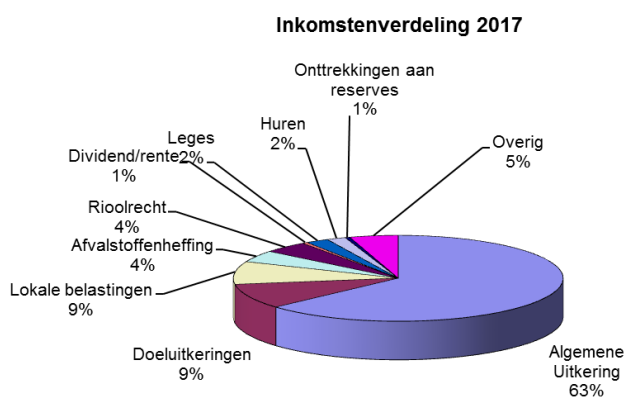
Hoewel we bij de voorjaarsnota 2016 u nog een verwacht tekort voor 2017 schetsten, zijn wij erin geslaagd u een structureel sluitende begroting en meerjarenperspectief aan te bieden. Tevens zijn wij erin geslaagd structurele ruimte te vinden voor de door u aangegeven wensen in de voorjaarsnota. Door gewijzigde boekhoudkundige voorschriften en een meerjarig gestegen accres in het gemeentefonds is er ruimte ontstaan in het meerjarig perspectief. Gevolg van de gewijzigde boekhoudkundige regels is echter wel dat de algemene reserve niet meer jaarlijks gevuld zal worden door toevoeging van de berekende rente over de eigen financieringsmiddelen. Dit legt een beperking op het gebruik van de algemene reserve als dekkingsmiddel voor incidentele projecten.

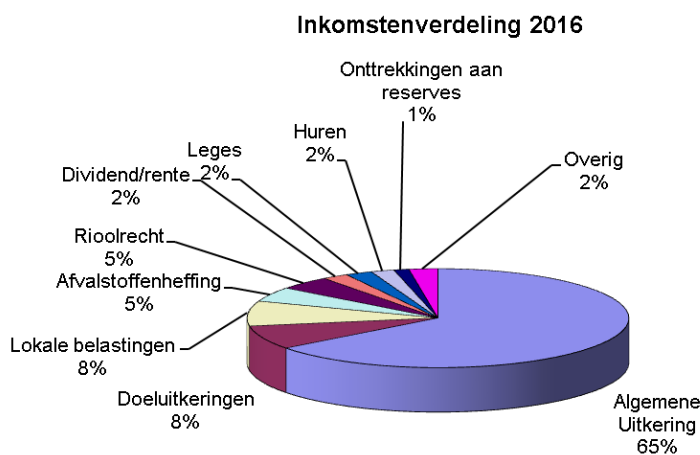
Wij hebben ons bij de opstelling van deze begroting gehouden aan de geschetste kaders, zoals beschreven in de voorjaarsnota 2016. Dat betekent dat geïnventariseerde wensen en ontwikkelingen daaruit, financieel zijn verwerkt in deze begroting. Er blijven echter onzekerheden bestaan. Wij noemen het grillige karakter van de Algemene Uitkering, de doeluitkeringen, de verdere implementatie van de decentralisaties, het aardbevingsdossier en de aankomende herindeling.

Het komend begrotingsjaar 2017 sluit met een structureel overschot van ongeveer € 22.000. De meerjarenraming sluit in 2020 met een structureel overschot van bijna € 202.000. Gezien de beschikbare ruimte in het meerjarenperspectief hebben wij gemeend u voor te stellen een deel van de bestaande wensen tot investeringen in de openbare ruimte op de investeringslijsten op te nemen. U vindt in de gepresenteerde investeringslijsten voor de komende jaren een tweetal investeringskredieten van € 500.000 voor het herstel van betonnen damwanden. De hiermee gepaard gaande kapitaallasten zijn meegenomen in het meerjarige perspectief.

Inkomsten

Geen uitgaven zonder inkomsten. Voor de uitvoering van de gemeentelijke taken is elk jaar veel geld nodig. In de programmabegroting 2017 en beknopt in deze Begroting in 1 oogopslag (BIO) staat hoeveel geld de gemeente nodig heeft en waaraan dit geld wordt besteed. Voordat we daar verder op ingaan, laten we u in de onderstaande grafieken zien, waaruit de inkomsten van de gemeente Bedum in 2017 en in 2016 bestaan en wat de onderlinge verhouding tussen de inkomstenbronnen is. De gemeente krijgt algemene inkomsten, waarvan de bestemming door de gemeente zelf bepaald kan worden en inkomsten waarvan de besteding is gebonden. Bij de laatste valt te denken aan rioolrechten, reinigingsrechten, afvalstoffenheffing of specifieke rijksuitkeringen, die alleen mogen worden ingezet voor een bepaald doel.





Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt, vormen de algemene uitkering, de doeluitkeringen en de lokale belastingen de belangrijkste baten, gevolgd door de heffingen die rechtstreeks zijn gerelateerd aan de geraamde kosten. Hierna gaan we nader in op deze verschillende inkomstenbronnen.

Algemene uitkering

De bijdrage van het rijk vormt dé belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Kort samengevat bestaat deze uit vergoedingen van specifieke uitkeringen en uit de algemene uitkering. Hier gaan wij in op de laatste.

Twee keer per jaar wordt de hoogte van deze algemene uitkering bijgesteld: in mei en in september. De gemeenten worden hierover met een circulaire door het rijk geïnformeerd. De september circulaire 2016 is verwerkt in deze begroting. Dit betekent dat deze begroting is opgesteld aan de hand van het meest actuele inzicht. We zien dit jaar enige verschuivingen door o.a. de gewijzigde BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voorschriften.

Een uitgebreidere analyse van de algemene uitkering kunt u vinden in de paragraaf 'Algemene Dekkingsmiddelen'.

Lokale belastingen

De belangrijkste inkomstenbron – ná de algemene uitkering en de doeluitkeringen – vormen de lokale heffingen. Het gaat hier o.a. om de belastingen RZB, OZB en hondenbelasting. In deze begroting is ervan uitgegaan dat de RZB en OZB opbrengst jaarlijks (tot en met 2018) stijgt met 6,5%; dit is hoger dan de macronorm OZB voor 2017, die is vastgesteld op 2,7%. Vanaf 2019 is een verhoging vergelijkbaar met de huidige macronorm geraamd.

In de programmabegroting 2017 wordt voorgesteld om komend jaar, onder het voorbehoud van de uitkomsten van de herwaardering van de onroerende zaken, de tarieven te hanteren, zoals deze zijn opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

Overige lokale heffingen

Naast de belastingtarieven die dienen als algemeen dekkingsmiddel, zijn er ook heffingen die rechtstreeks gerelateerd zijn aan de gemaakte kosten. Deze inkomsten mogen de kosten dan ook niet overschrijden en zijn dan ook geraamd als onderdeel van de verschillende programma's. Het gaat hier voornamelijk over de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten, de rioolrechten en de overige rechten, zoals de begraafrechten, leges en marktgeden.

In onderstaande tabel zijn deze samengevat en afgezet tegen de tarieven van 2016. We beperken ons hierbij tot de gemeentelijke belastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolrechten. Voor de overige tarieven verwijzen wij naar de legesverordening 2017, die gelijk met de begroting in uw raad wordt behandeld.

De tabel laat beperkte stijgingen of dalingen van de tarieven zien. Daarmee houden wij onze lastendruk op een relatief laag peil.

| Roerende en onroerende zaakbelasting | 2016 | 2017 |
|---|---------|---------|
| OZB eigendom woningen | 0,1594% | 0,1662% |
| OZB eigendom niet-woningen | 0,2466% | 0,2636% |
| OZB gebruik niet-woningen | 0,1882% | 0,2002% |
| RZB eigendom | 0,1594% | 0,1662% |

| Hondenbelasting | 2016 | 2017 |
|---|--------|--------|
| Voor één hond | 70,96 | 71,60 |
| Voor elke hond meer van dezelfde houder | 107,10 | 108,06 |
| Houders van een kennel | 218,29 | 220,25 |

| Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten | 2016 | 2017 |
|---|----------|----------|
| Huisaansluiting | 237,08 | 226,46 |
| Extra groene container 140 liter | 52,91 | 50,54 |
| Extra grijze container 240 liter | 135,38 | 129,32 |
| Reinigingsrechten container 240 liter * | 127,42 | 121,71 |
| Reinigingsrechten container 1100 liter * | 1.211,88 | 1.157,59 |
| * excl. BTW | | |

| Rioolheffing | 2016 | 2017 |
|------------------------------|----------|----------|
| Basistarief | 213,92 | 214,99 |
| Bedrijven (> 10 medewerkers) | 320,88 | 322,48 |
| Alleen grond-/hemelwater | 64,18 | 64,50 |
| Verzorgingstehuizen | 1.497,43 | 1.504,92 |

Dividend en rente

De gemeente Bedum bezit aandelen in o.a. Enexis. Het structurele dividend en de rente die wij als gemeente ontvangen vanuit de onderdelen van Enexis, zijn opgenomen in deze begroting. In deze post is met ingang van 2017 geen bespaarde rente meer opgenomen. Door gewijzigde BBV voorschriften is zoals eerder in deze BIO vermeld renteberekening over eigen financieringsmiddelen niet meer toegestaan. Daardoor valt de post rente in deze begroting lager uit dan in 2016 het geval was. Meer informatie over de rente en het dividend vindt u in de paragraaf algemene dekkingsmiddelen.

De programma's

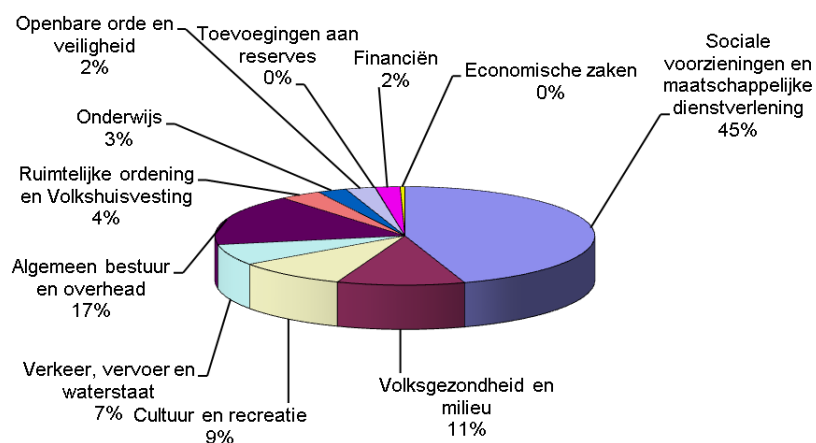
De baten (deels) en lasten worden toegerekend aan de door uw raad vastgestelde programma's. In de onderstaande tabel staan de lasten en baten van de verschillende programma's weergegeven. Hierbij worden de algemene dekkingsmiddelen, de mutaties in de reserves en de post onvoorzien apart gepresenteerd. De belangrijkste punten uit de programma's komen daarna kort aan de orde.

Opvallend is dat het begrotingstotaal van het programma Algemeen Bestuur fors hoger uitvalt dan in 2016. Dit heeft wederom te maken met de gewijzigde BBV voorschriften. De overhead werd voorheen over de programma's verdeeld middels een opslag op het uurtarief. Onder de nieuwe voorschriften wordt de overhead die niet rechtstreeks aan de taakvelden toe te rekenen is, opgenomen onder het programma Algemeen Bestuur. Uiteraard vallen de geraamde lasten voor de andere programma's daardoor lager uit. Daarnaast is te zien dat de toevoegingen aan de reserves fors lager uitvallen door het niet meer toerekenen van rente over de eigen financieringsmiddelen. Deze werden voorheen toegevoegd aan de algemene reserve.

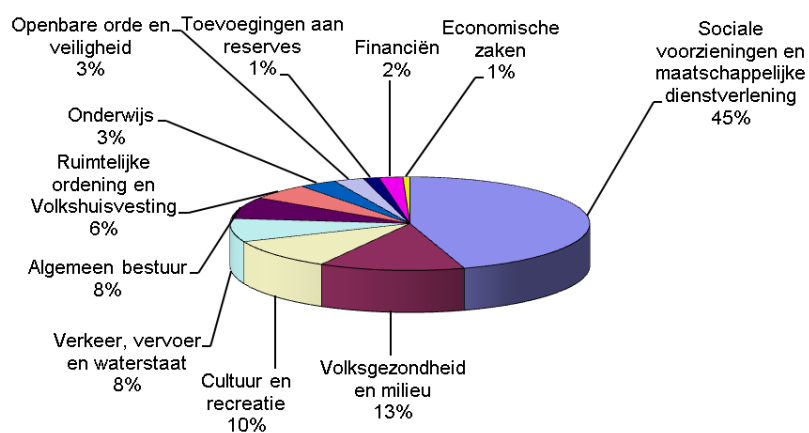
| | Rekening 2015 | | Begroting 2016 | | Begroting 2017 | | |
|---|-------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-------------------|--------------------|
| Omschrijving programma | Lasten | Baten | Lasten | Baten | Lasten | Baten | Saldo |
| Algemeen bestuur | 1.729.277 | 212.912 | 1.684.017 | 187.914 | 3.837.589 | 256.242 | -3.581.347 |
| Openbare orde en veiligheid | 570.866 | 0 | 607.926 | 0 | 570.974 | 0 | -570.974 |
| Verkeer, vervoer en waterstaat | 2.002.372 | 26.537 | 1.817.338 | 22.029 | 1.571.480 | 102.029 | -1.469.451 |
| Economische zaken | 1.274.145 | 650.938 | 141.105 | 94.128 | 91.662 | 94.191 | 2.529 |
| Onderwijs | 844.617 | 123.493 | 762.060 | 31.195 | 571.757 | 25.482 | -546.275 |
| Cultuur en recreatie | 2.492.927 | 384.090 | 2.354.648 | 280.171 | 2.151.071 | 201.693 | -1.949.378 |
| Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening | 9.401.250 | 2.057.299 | 10.141.906 | 1.961.523 | 10.237.683 | 2.393.652 | -7.844.031 |
| Volksgezondheid en milieu | 2.903.229 | 2.489.548 | 2.927.521 | 2.445.554 | 2.472.089 | 2.558.052 | 85.963 |
| Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting | 1.797.214 | 1.399.608 | 1.236.022 | 323.312 | 805.204 | 577.817 | -227.387 |
| Financiën | 627.894 | 228.566 | 479.246 | 11.455 | 481.030 | 6.500 | -474.530 |
| Subtotaal programma's (a) | 23.643.791 | 7.572.991 | 22.151.789 | 5.357.281 | 22.790.539 | 6.215.658 | -16.574.881 |
| Omschrijving algemene dekkingsmiddelen | | | | | | | |
| Lokale heffingen | | 1.704.557 | | 1.837.909 | | 1.957.226 | 1.957.226 |
| Algemene uitkeringen | | 13.995.557 | | 14.564.838 | | 14.453.578 | 14.453.578 |
| Dividend en rente | | 143.482 | | 497.885 | | 114.415 | 114.415 |
| Saldo financieringsfunctie | | | | | | | 0 |
| Overige algemene | | 631.752 | | | | | 0 |
| Dekkingsmiddelen | | | | | | | 0 |
| Subtotaal algemene dekkingsmiddelen (b) | 0 | 16.475.348 | 0 | 16.900.632 | 0 | 16.525.219 | 16.525.219 |
| Onvoorzien (c) | 0 | 1.716 | 26.095 | 0 | 26.083 | 0 | -26.083 |
| Resultaat voor bestemming | 23.643.791 | 24.050.055 | 22.177.884 | 22.257.913 | 22.816.622 | 22.740.877 | -75.745 |
| Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves: | | | | | | | 0 |
| | 3.150.279 | 4.177.647 | 321.681 | 285.626 | 6.951 | 104.923 | 97.972 |
| | | | | | | | 0 |
| Totaal toevoegingen en onttrekkingen | 3.150.279 | 4.177.647 | 321.681 | 285.626 | 6.951 | 104.923 | 97.972 |
| | | | | | | | 0 |
| Resultaat na bestemming | 26.794.070 | 28.227.702 | 22.499.565 | 22.543.539 | 22.823.573 | 22.845.800 | 22.227 |

Procentueel gezien zijn de uitgaven van de gemeente in 2017 en 2016 als volgt te verdelen (afgerond op hele procenten):

Uitgavenverdeling 2017



Uitgavenverdeling 2016



Het programma Algemeen bestuur

In 2017 en volgende jaren zal de agenda mede bepaald worden door de bestuurlijke inrichting van Groningen. De BMW-gemeenten (Bedum, de Marne, Winsum en Eemsum) hebben een “verkennd startdocument” opgesteld.

Dat startdocument is aan het provinciebestuur toegezonden. Het document werd door de provincie beoordeeld als een document dat een goede basis vormt voor het opstellen van een herindelingsontwerp. Deze werkzaamheden nemen we nu ter hand, want we willen de nieuwe gemeente per 1 januari 2019 realiseren. We verwachten dit ontwerp in 2016 aan u te kunnen voorleggen.

Ons beleid bij het stimuleren van burgers om zich in te zetten voor de samenleving, wordt onverminderd voortgezet. Vanuit projecten is er een scala van voorbeelden waarlangs burgers zijn betrokken bij de invulling van hun woonomgeving. Dit doen we langs verschillende lijnen; door het als beleidsdoel te stellen en door het initiëren van projecten. De projecten “Wijkaanpak” en “Noaberschap” spreken daartoe het meest tot de verbeelding. Gebleken is dat de inzet van de dorpencoördinator goed past bij de wensen en behoeften van burgers in de dorpen van de gemeente Bedum. Daarom is ervoor gekozen om in de doorontwikkeling van het wijkgericht werken, deze taak onder te brengen bij de dorpencoördinator.

Het programma Openbare orde en veiligheid

Wij hebben de minister verzocht om aanpassing van het winningsplan. Hoewel de Minister het winningsplan heeft verlaagd naar 24 miljard kuub, zijn wij van mening dat dit niveau niet voor vijf jaar moet worden vastgelegd, zolang de effecten van de winning op de veiligheid van onze inwoners niet helder zijn. Onderzoeken stapelen zich op en leiden soms tot uiteenlopende conclusies. Daarbij weten we nog steeds veel niet en zijn nog veel onderzoeken gaande.

In het begrotingsjaar zal vanuit het spoor Leefbaarheid de volgende tranche opengesteld worden. In de kadernotitie MJP 2017-2021 is het opstellen van de verdeelsystematiek aangekondigd. Vanzelfsprekend zullen we in 2017 een passende aanvraag indienen.

Het programma Verkeer vervoer en waterstaat

In 2016 is er een inventarisatie en inspectie uitgevoerd van de beschoeiingen in de gemeentelijke watergangen en vijverpartijen. Dit moet uiteindelijk resulteren in een meerjarenonderhoudsprogramma met kostenramingen. De kademuren en beschoeiingen in het Boterdiep die in eigendom en beheer van de gemeente zijn, zijn eerder al geïnventariseerd en geïnspecteerd. Voor het herstel van de kademuren hebben we in deze begroting krediet geraamd.

Eind juni 2016 is besloten de aan te leggen ontsluitingsweg het spoor te laten kruisen middels een tunnel. De uitwerking van die keuze, evenals andere ontwerpopties, leiden naar een realisatiebesluit door uw raad en Provinciale Staten eind 2016/begin 2017. In 2017 zullen dan de benodigde planologische procedures gestart worden en zal het plan gereed worden gemaakt voor uitvoering en aanbesteding.

Het thema veiligheid rondom scholen heeft onze voortdurende aandacht. Fysieke maatregelen om de veiligheid rondom scholen te verbeteren zullen wij combineren met reconstructies van de infrastructuur en/of uitkomsten van het transitieonderzoek van het bouwkundig versterken en/of nieuwbouw van de scholen. Door de transitie van de scholen zullen kinderen (en ouders) naar andere locaties in het dorp moeten. Ook daarbij schenken wij aandacht aan de veiligheid door het nemen van extra verkeersmaatregelen.

Het programma Economische zaken

Voor wat betreft het centrumplan leidt de planvorming voor het gezondheidscentrum en het centrale bouwblok aan De Vliet (commercieel met appartementen) naar besluitvorming in 2016. Uitvoering zal plaatsvinden in 2017. Uitvoering van de herinrichting van het openbaar gebied Kleinestraat-De Vliet-marktplein is in 2015 al gestart en zal parallel met de ontwikkelingen meelopen. Voor het centrumplan hebben we bijdragen ontvangen uit het Regiofonds Groningen-Assen en uit het programma Leefbaarheid van de Dialoogtafel; deze bijdragen zijn en worden ingezet ten behoeve van deze plannen.

In maart 2015 hebben we met de provincie en FrieslandCampina een intentieovereenkomst ondertekend. Gewerkt is aan de ruimtelijke inpassing van de uitbreidingsplannen, waarbij vanzelfsprekend ook andere aspecten, zoals milieutechnische en flankerende inpassingsmaatregelen zijn betrokken. De directe relatie met de ontsluitingsweg is daarbij steeds in ogenschouw gehouden. Eind 2016/begin 2017 zullen we het realisatiebesluit voor de rondweg aan u voorleggen.

Het programma Onderwijs

De basisscholen de Horizon en de Walfridus zijn met ingang van het schooljaar 2016/2017 gevestigd in een tijdelijke school aan Ter Laan 8 in Bedum. Beide scholen worden aardbevingbestendig verbouwd. In Zuidwolde zijn De Akker en De Venhuisschool gefuseerd en de nieuwe school heet nu 't Groenland. Lopende het schooljaar 2016/2017 worden plannen ontwikkeld voor de nieuwbouw van deze school op de locatie van De Venhuisschool.

De samenwerking tussen scholen en CJG is afgesproken in zorgroutes. Zowel voor het basis- als voortgezet onderwijs is dit zo geregeld. Voor het voortgezet onderwijs in de regio zijn er afspraken over zorgroutes met Terra Winsum en Het Hogeland College. Regelmatig organiseert de gemeente een (gebruikers)overleg om met deze scholen te bespreken hoe deze zorgroutes werken in de praktijk. In 2017 gaan we verder investeren om de samenwerking tussen voortgezet onderwijs en CJG nog beter te laten verlopen.

Het programma Cultuur en recreatie

De gemeente wil graag de regie houden over de sportaccommodaties, zoals dat op de huidige wijze plaats vindt. Vanzelfsprekend wil de gemeente de exploitatie (kosten) zo efficiënt mogelijk uitvoeren. Onderhoud overdragen aan vrijwilligers kan volgens de gemeente tot op zekere hoogte. De gemeente wil, met het oog op de ontgroening en vergrijzing, de sportaccommodaties zo goed mogelijk benutten en structurele overcapaciteit voorkomen. Het beheer van de sporthal wordt op basis van het gebruik ervan nader beschouwd.

De gevolgen van de bezuinigingen op het onderhoud van het openbaar groen worden meer zichtbaar. Dit wordt nog eens versterkt door het verbod op het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen op verhardingen. Hierdoor komt mogelijk het gewenste onderhoudsniveau onder druk. Willen we het onderhoudsniveau op een door de burgers geaccepteerd peil houden dan zal hier voor 2017 een oplossing voor gevonden moeten worden.

Op het gebied van recreatie en toerisme is de focus van de gemeente gericht op het faciliteren van dit beleidsterrein. Daaraan zal de gemeente waar mogelijk in samenwerking met het particulier initiatief vorm en inhoud geven. Ook zal de nadruk worden gelegd op het gegeven dat dit beleidsterrein niet gebonden is aan gemeentegrenzen en er daarom naar samenwerkingsvormen moet worden gezocht. Wij zetten in op promotie van onze gemeente en de ontwikkeling van de regiomarketing. De ontwikkeling van onder andere "Mooi Bedum", de Lichtweek, de Walfridus voettocht en de Open Monumentendag zijn fraaie activiteiten die door het particulier initiatief ontwikkeld zijn. Waar mogelijk en nodig faciliteert de gemeente deze activiteiten.

Het programma Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

We werken binnen de decentralisaties in het Sociaal Domein in verschillende verbanden samen met andere gemeenten. We hebben in 2015 met de twaalf gemeenten in het Ommelanden samenwerkingsmodel dagbesteding en individuele begeleiding ingekocht. De specialistische jeugdzorg (en die uit de flexibele schil) is door de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) ingekocht. De basisondersteuning hebben we op BMWE-niveau gecontracteerd. En in BMWE-verband hebben we een pilot voor het vormgeven van de integrale toegang. De transitie is in 2016 afgerond. Dit vergt ook in 2017 veel beleidscapaciteit en vraagt om goede afstemming tussen de BMWE-gemeenten.

Voor de huishoudelijke ondersteuning hebben we in 2015 afspraken met aanbieders gemaakt over een resultaatgerichte werkwijze en de bijbehorende financiering. Dit sluit aan bij onze beleidsplannen en bij de door het Rijk opgelegde korting op het budget voor huishoudelijke ondersteuning. De huidige afspraken gelden tot 1 januari 2018. De Centrale Raad van Beroep heeft recent een aantal belangrijke uitspraken gedaan over huishoudelijke hulp binnen de Wmo. Deze uitspraken zijn van invloed op ons beleid en onze werkwijze. We beraden ons op deze gevolgen en werken aan een toekomstbestendige regeling voor huishoudelijke ondersteuning.

Het doel van de nieuwe Participatiewet is om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, bij voorkeur op de reguliere arbeidsmarkt, aan de slag te krijgen. Op dit moment vindt er instroom van jongeren in de bijstand plaats met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Aandacht voor het afronden van een adequate opleiding is daarvoor een vereiste. Ook het realiseren van banen voor arbeidsgehandicapten in het kader van de banenafpraak voor arbeidsgehandicapten heeft op dit moment de nodige aandacht. Verder wordt in het kader van de nieuwe uitvoeringsstructuur aandacht besteed aan de integratie van het WSW-bedrijf Ability en de samenwerkende afdeling SOZAWE BMWE.

Het programma Volksgezondheid en Milieu

De BMWE gemeenten en het waterschap Noorderzijlvest effectueren de samenwerking binnen de waterketen door uitvoering te geven aan het Afvalwaterbeleidsplan. De clustersamenwerking van de BMWE gemeenten en het waterschap zal in 2017 de volgende onderwerpen oppakken:

- N.a.v. onderzoek verbeteren hydraulisch functioneren van de zuiveringskringen nadere uitwerking maatregelen.
- Uitwerken meetplan riolering en overstorten.
- Insteken op toepassing van de waterkaart in de BMWE organisaties.
- De Marne en Bedum realiseren een gezamenlijk Baggerplan.
- In de regionale samenwerking waterketen (WKGD), uitwerking geven aan een gezamenlijke dienst gegevensbeheer en meten en monitoren.

Naast de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van volksgezondheid, zoals die door de GGD voor de gemeenten worden uitgevoerd, heeft u samen met de gemeenten De Marne, Winsum en Eemsum een nota lokaal gezondheidsbeleid vastgesteld. Hierin zetten we in op een gezonde levensstijl met drie speerpunten, te weten: alcohol, roken en bestrijding overgewicht.

Het programma Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting

In de woningbouwplannen stimuleren we een goede mix van woningen, inclusief levensloopbestendige woningen, in overleg met woningstichting Wierden en Borgen, de ontwikkelaars en bouwers, voor verschillende doelgroepen. Hierover maken we afspraken met die partijen, die we zo nodig vastleggen in (exploitatie)overeenkomsten.

Door het Rijk wordt aangegeven dat na de invoering van de decentralisaties in het sociaal domein de invoering van de woningwet een tweede majeure operatie is. De invoeringsdatum is nu door het Rijk gepland in 2020. Afhankelijk van de invoeringsdatum zullen we ons in het komend begrotingsjaar oriënteren op de gevolgen en de implementatie.

Het programma Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad is door de Provincie Groningen gestart. U heeft besloten hieraan deel te nemen en een bedrag van € 50.000 beschikbaar te stellen voor de cofinanciering van het leningdeel t.b.v. verbetering, verduurzaming en levensloopbestendig maken van particuliere woningen.

Het programma Financiering en algemene dekkingsmiddelen

In dit programma wordt uitvoering gegeven aan de doelstellingen zoals verwoord in het bestuursprogramma 2014-2018 op het gebied van de (meerjaren)begroting, de vrij aanwendbare reserves en de lokale lasten. In het kader van de (financiële) onzekerheden die op ons afkomen, blijven wij extra aandacht houden voor onze financiële huishouding.

Conclusie

De voornaamste conclusie is dat de budgettaire positie van onze gemeente een positiever beeld geeft dan we de afgelopen jaren hebben gezien. Dit heeft ruimte gegeven voor nieuwe wensen en investeringen. Er blijft echter druk bestaan door de grote dossiers die op ons bord liggen, zoals de verdere uitwerking van de decentralisaties, het gaswinningsdossier en de aanstaande herindeling.

Algemeen

Samenstelling Bestuur

| Leden van de raad | Namens |
|---------------------|--------------|
| J.R. Heres | PvdA |
| W. Rus | PvdA |
| R.G. Kuiper | PvdA |
| A.R. Wijnstra | CDA |
| K. Rutgers-Swartjes | CDA |
| B.P. Koster | CDA |
| R. van Bruggen | CDA |
| J. Berghuis | ChristenUnie |
| T.G. Doesburg | ChristenUnie |
| B. de Jong | ChristenUnie |
| K.W. Hoekzema | VVD |

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 zijn 4 raadszetels niet ingevuld.

| | |
|------------------|------------|
| drs. H.P. Bakker | Voorzitter |
|------------------|------------|

| | |
|-------------------|----------|
| drs. H.P. Reijsoo | Griffier |
|-------------------|----------|

| Leden van het college van burgemeester en wethouders | |
|--|--------------|
| drs. H.P. Bakker | Burgemeester |
| drs. J.W. van de Kolk | PvdA |
| J. de Vries | CDA |
| M. van Dijk | ChristenUnie |

| | |
|------------|--------------------|
| R. Wiltjer | Gemeentesecretaris |
|------------|--------------------|

Kerngegevens

Bevolkingsverloop (per 31 december)

| | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
|---------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| <i>aantal inwoners</i> | 10.462 | 10.447 | 10.491 | 10.507 | 10.550 | 10.494 | 10.438 | 10.433 |
| <i>waarvan: 0-4 jaar</i> | 538 | 516 | 509 | 525 | 551 | 534 | 532 | 542 |
| <i>5-14 jaar</i> | 1.446 | 1.388 | 1.338 | 1.301 | 1.277 | 1.278 | 1.238 | 1.206 |
| <i>15-49 jaar</i> | 4.642 | 4.488 | 4.493 | 4.473 | 4.435 | 4.316 | 4.227 | 4.131 |
| <i>50-64 jaar</i> | 2.361 | 2.441 | 2.468 | 2.414 | 2.392 | 2.382 | 2.399 | 2.447 |
| <i>65 jr. & ouder</i> | 1.475 | 1.614 | 1.683 | 1.794 | 1.895 | 1.984 | 2.042 | 2.107 |

Fysieke structuur

| | | |
|---|---------|------------------------|
| oppervlakte gemeente | | 4.496 ha |
| waarvan: binnenwater | | 39 ha |
| historische kern | | 0 ha |
| aantal woonruimten | 4.787 | |
| lengte van de wegen | 93,5 km | 419.704 m ² |
| waarvan: wegen buiten de bebouwde kom | 43,4 km | 159.751 m ² |
| wegen binnen de bebouwde kom | 50,1 km | 259.953 m ² |
| lengte fiets / ruiter- en wandelpaden | 14,0 km | 31.547 m ² |
| rest verharding (trottoirs / parkeerplaats) | | 160.859 m ² |
| totaal verharding | | 612.110 m ² |
| lengte waterwegen | 12,0 km | |
| aantal m2 openbaar groen | | 330.901 m ² |
| aantal m2 sportaccommodaties | | 155.530 m ² |
| aantal m2 begraafplaatsen | | 61.178 m ² |

Beleidsbegroting

Programmaplan

Inleiding

Op de volgende bladzijden zijn de programma's opgenomen. Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten om bepaalde maatschappelijk gewenste effecten te verwezenlijken.

Het programma dient voor de raad een handvat te zijn om op hoofdlijnen te kunnen besturen. Het is kaderstellend, budgetbepalend en biedt mogelijkheden om te kunnen controleren. Hiervoor dient per programma aangegeven te worden:

- wat we willen bereiken;
- wat we er voor gaan doen;
- wat het mag gaan kosten.

Het is aan de raad om te bepalen uit hoeveel programma's het programmaplan bestaat. De omvang is niet voorgeschreven.

Opbouw van de programma's.

De tekst onder het kopje "Wat willen we bereiken" is gebaseerd op het door de raad op 8 mei 2014 behandelde bestuursprogramma 2014-2018.

Daarbij is ook informatie opgenomen over bestaand beleid indien er beleidsnotities c.a. zijn. Hierdoor heeft de raad inzicht in de al eerder vastgestelde bestuurlijke kaders.

Onder "Wat gaan we daarvoor doen" wordt aangegeven welke onderdelen van het bestuursprogramma in 2017 worden uitgevoerd. Ook wordt hier ingegaan op de stand van zaken.

Het programma is geen statisch geheel. Er doen zich in de loop van de tijd allerlei ontwikkelingen voor waardoor beleidsaanpassing/nieuw beleid nodig is. Onder het kopje "Wat gaan we nog meer doen" wordt hier op ingegaan en worden er voorstellen gedaan. Onder "Wat mag het extra kosten" hebben we de investeringen uit de investeringslijst 2017 opgenomen.

De gewone exploitatie van de gemeente gaat natuurlijk ook door. De raad moet hiervoor ook de benodigde middelen beschikbaar stellen. Daarom wordt per programma aangegeven wat de structurele baten en lasten zijn en welke producten binnen het programma vallen.

Dekkingsmiddelen

Na de programma's is een hoofdstuk "Algemene dekkingsmiddelen" opgenomen. Hierin wordt ingegaan op de aanwezige dekkingsmiddelen en de onderbouwing daarvan.

Onvoorzien

Voor de post onvoorzien is een hoofdstuk "Onvoorzien" opgenomen waarin een onderbouwing wordt gegeven.

Programma: 0 Algemeen bestuur

Wat willen we bereiken?

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Op initiatief van het provinciaal bestuur is het onderwerp herindeling op de bestuurlijke agenda gekomen. Dat initiatief wordt gesteund door meerdere gemeentebesturen. De eerste voorkeur van Bedum is zelfstandigheid én samenwerking met de buurgemeenten. Zelfstandigheid is de beste optie voor een nabij en benaderbaar gemeentebestuur. Samenwerking is nodig om de taken in het sociale domein goed te kunnen uitvoeren maar zelfstandigheid biedt stevig invloed op het beleid. Wij willen dat het gemeentebestuur de komende tijd de ingezette lijn blijft volgen. Wij wachten de resultaten van onderzoeken naar de (on)mogelijkheid van een 'G7-gemeente' af, in lijn met het raadsbesluit van 3 december 2013.

Betrokkenheid van onze inwoners versterkt het beleid van onze gemeente. Om burgerparticipatie te stimuleren willen wij in de komende jaren:

- burgerinitiatieven stimuleren en faciliteren;*
- het idee van een vrijwilligersprijs voor jongeren uitwerken;*
- themagerichte wijk- en dorpenrondes organiseren;*
- de wijkaanpak uitbreiden over de gehele gemeente;*
- burgers actief uitnodigingen als 'Gast van de Raad';*
- Inventariseren welke andere vormen van burgerparticipatie er zijn en inzichtelijk krijgen hoe burgerparticipatie kan bijdragen aan het behoud van onze leefbaarheid en ons voorzieningenniveau in het licht van een terugtrekkende overheid.*

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Inspraakverordening, vastgesteld d.d. 29 januari 2004;
- Nota jeugd en veiligheid, d.d. 29 januari 2004;
- Integriteitscode, vastgesteld d.d. 19 februari 2004;
- Regeling burgerinitiatief, vastgesteld d.d. 25 maart 2004;
- Algemeen Plaatselijke verordening, vastgesteld (wijzigingen) d.d. 8 juli 2010;
- Handhavingsbeleidsplan Omgevingsrecht 2011 – 2015 BMW-gemeenten, vastgesteld d.d. 28 juni 2011 (B&W);
- Organisatiebesluit, d.d. 1 juli 2008;
- Regeling faciliteiten voor studie en persoonlijke ontwikkeling d.d. 1 januari 2008;
- Communicatienota, vastgesteld d.d. 23 april 2009;

| Beleidsindicatoren | | | | |
|--------------------|------------------------|-----------|-----------|-----------|
| Naam indicator | Eenheid | Indicator | | |
| | | Bedum | Provincie | Landelijk |
| Formatie | Fte per 1.000 inwoners | 6,76 | NB | NB |
| Bezetting | Fte per 1.000 inwoners | 6,57 | NB | NB |
| Apparaatskosten | Kosten per inwoner | € 488 | NB | NB |
| Externe inhuur | % | 11% | NB | NB |
| Overhead | % | 11% | NB | NB |

Wat gaan we daarvoor doen?

Herindeling

In december 2013 hebben de gemeenteraden ingestemd met een verdere verkenning van de vorming van de zogenaamde G7 gemeente, met een spiegeling naar de modellen Hoogeland en Eemsdelta naar het voorstel van de commissie Jansen. In 2014 zijn daarop deelonderzoeken uitgevoerd op weg naar een principebesluit. Ook alternatieve spiegelvarianten zijn in de deelonderzoeken uitgewerkt. Onderzoek is gedaan naar burgerparticipatie, financiële robuustheid en naar de strategische agenda. Alle onderzoeken zijn tijdig opgeleverd maar agendering voor besluitvorming in de raden van oktober 2014 is niet gehaald. Voor de financiën bleek aanvullend overleg nodig met de minister vanwege een meer dan gemiddelde achteruitgang van de algemene uitkering bij de vorming van een G7 gemeente. Dit heeft geresulteerd in het versneld uitvoeren van een herindelingscan. Met het opleveren van de scan en de daarin gevonden bevestiging van de eigen conclusies ten aanzien van deze achteruitgang, heeft de minister in december 2014 besloten om, onder voorwaarden, voor vier jaar, een aanvullende compensatie te bieden van maximaal 8 miljoen euro. Daarmee werd het nadeel van de G7 vergelijkbaar met het nadeel in bijvoorbeeld de fusiegemeente Zuid – West Friesland.

Op 31 maart 2015 hebben de gemeenteraden zich uitgesproken over de inhoud van de rapporten en de daaraan verbonden waarneming, dat de vorming van een G7 gemeente meerwaarde biedt ten opzichte van de door de commissie Jansen voorgestelde varianten Hoogeland en Eemsdelta. In Bedum heeft die beoordeling plaats gevonden in de context van het eerder uitgesproken principe van behoud van zelfstandigheid in combinatie met samenwerking. Maar in de wetenschap dat om ons heen maar één gemeente dat principe ondersteunt, geniet de vorming van een G7 gemeente de voorkeur boven de, als niet toekomstbestendig beoordeelde, gemeente Hoogeland, zoals in het rapport Grenzeloos Gunnen en door het provinciebestuur is bepleit.

Met het aantreden van een nieuw provinciebestuur in 2015 is het beleid in algemene zin en specifiek ten aanzien van de herindeling gewijzigd, althans zijn er andere accenten geplaatst. Beleid wordt niet langer eenzijdig door het provinciebestuur bepaald en dat betekent voor herindeling dat deze niet meer van bovenaf wordt opgelegd maar van onderop en dus met draagvlak geïnitieerd dient te worden. Daarmee geven gedeputeerde staten niet helemaal de regie uit handen. Zo dienen gemeenten, indien zij besluiten tot zelfstandigheid, hun toekomstbestendige bestuurskracht aan te tonen. In de zogenaamde septemberbrief is een nadere definiëring gegeven van dit begrip. Zo wensen GS de (drie) havens nog steeds onder één gezag te brengen en dienen plannen in onderlinge samenhang te worden beschouwd, zodanig dat geen witte vlekken ontstaan.

De consultatie van gemeenteraden op 31 maart 2015 heeft uitgewezen dat vier gemeenten kiezen voor de voorgestelde G7 variant, de gemeente Winsum de vorming van een BMW gemeente beoogt en Loppersum en Delfzijl opteren voor een fusie van gemeenten in DEAL verband. Met inachtneming van eerder geformuleerde en bestendige provinciale kaders alsmede besluitvorming in andere gemeenten, kunnen de drie alternatieve varianten niet worden gerealiseerd. Deze realiteit heeft eind 2015 op initiatief van het provinciebestuur geresulteerd in een extra consultatieronde met een onafhankelijke procesregisseur. In een drietal bijeenkomsten is met delegaties vanuit raden en colleges verkend of de ogenschijnlijk gordiaanse knoop ontward kan worden, bijvoorbeeld door in een verkenning van de tweede voorkeur te beschouwen of van daaruit toekomstbestendige varianten met draagvlak gevormd kunnen worden. Dit overleg heeft geen nieuwe inzichten of uitkomsten opgeleverd, anders dan een nu door het provinciebestuur uitgesproken voorkeur voor de G7 variant.

Volgens de wet arhi heeft het provinciebestuur besloten tot het zogenaamde “open overleg”. In deze periode mogen de gemeenten geen eigen initiatieven nemen ten aanzien van afwijkende herindelingsvarianten. Dit overleg loopt uiterlijk 21 oktober af. Met inachtneming van de restricties van het open overleg heeft het college van gedeputeerde staten de BMW gemeenten verzocht in september een startdocument op te leveren waarin de meerwaarde van een fusie op deze schaal wordt onderbouwd. En dit is gebeurd.

Bedum over de grenzen 2017

Besloten is de werkgroep per 1 januari 2016 op te heffen en het restant budget van € 3.000,-- tot 1 januari 2018 toe te voegen aan de post representatie onder oormerking voor de officiële momenten met de partnergemeenten Zbaszynek en Amt Peitz. Uitwisseling vindt plaats vanuit het particulier initiatief met voor de gemeente een faciliterende rol bij de verwerking van de uitnodigingen.

Elektronische overheid/Antwoord

Door de toenemende behoefte aan digitale dienstverlening onder inwoners is onze dienstverlening vraaggericht opgezet en in lijn gebracht met de dienstverlening via de kanalen mail, telefoon en balie. Samen met de gemeenten Winsum en De Marne zijn productomschrijvingen en vraag en antwoordcombinaties gestandaardiseerd en aangevuld. Ook worden aanpassingen gedaan om de interne verwerking ervan geschikt te maken voor zaakgericht werken. Beoogd wordt meer grip te krijgen op processen en deze nog meer integraal te beschouwen. Ten aanzien van social media voeren we, mede uit bedrijfseconomisch oogpunt, een terughoudend beleid. Op uw verzoek is eind december 2015 een eerste verkenning gestart naar een sobere inzet van social media. Hiervoor is naar schatting rond € 10.000,- benodigd. De afgelopen jaren is taakstellend bezuinigd op de informatierubriek in de Noorderkrant. Daarbovenop is de communicatie via dit medium verder versoberd, waardoor het niet benutte deel van dit budget nu kan worden ingezet als dekking voor de inzet van social media.

Burgerparticipatie

Ons beleid bij het stimuleren van burgers om zich in te zetten voor de samenleving, is onverminderd voortgezet. Vanuit projecten is er een scala van voorbeelden waarlangs burgers zijn betrokken bij de invulling van hun woonomgeving. Te noemen zijn de bomenkeuze na de afronding van de herinrichting Walfriduslaan en Kapelstraat, de herinrichting van de erfscheiding met de Waldadrift aan de achterzijde van de Populieren, het enquêteren van bewoners in straten met overlast gevende bomen (Havik, Speenkruid en Kosterijland), totstandkoming van de speel- en ontmoetingstuin 'De Carrousel', de inzet van bewoners als onderdeel van de projecten Noaberschap en Wijkaanpak, overleg en inspraak met bewoners over de herinrichting van de Waldadrift en overleg met omwonenden over de huisvesting van de tijdelijke scholen.

Kindergemeenteraad

Nog beschouwd wordt of dit initiatief een vervolg krijgt.

Wijkaanpak

In het Bestuursakkoord 2014-2018 is de eigen kracht van burgers in de context van de veranderingen in het sociaal domein benadrukt. Burgerkracht stimuleren en faciliteren heeft professionele inzet. Actieve buurten vragen namelijk om een laagdrempelig contact met de gemeente. In de gemeente Bedum hebben we in de afgelopen jaren op verschillende manieren ingezet op de burgerkracht: via de wijkaanpak en via de inzet van de dorpencoördinator. Gebleken is dat de inzet van de dorpencoördinator goed past bij de wensen en behoeften van burgers in de dorpen van de gemeente Bedum. Daarom is ervoor gekozen om in de doorontwikkeling van het wijkgericht werken, deze taak onder te brengen bij de dorpencoördinator. De dorpencoördinator onderhoudt onder meer het contact met de dorps- en wijkvertegenwoordigingen, is aanjager/facilitator van inwonersinitiatieven, brengt partijen in straat, buurt, wijk of dorp samen met als doel versterken van eigen kracht, noaberschap en saamhorigheid is aanspreekpunt/adviseur voor bewoners op het gebied van fondsenwerving (waaronder de leefbaarheidsfondsen van Kansrijk Groningen). De activiteiten van de dorpencoördinator worden periodiek geëvalueerd.

Wat mag het (extra) kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in de begroting de volgende extra middelen beschikbaar gesteld:

Gebouw buitendienst (8 overheaddeuren) € 49.616

Overhead

Bij programma 0 Algemeen bestuur zijn de kosten van overhead geraamd. Dat wil zeggen alle kosten die niet rechtstreeks aan een product/taakveld kunnen worden toegeschreven. Hierbij moet worden gedacht aan loonkosten van administratief personeel en ander ondersteunend personeel. Ook andere kosten worden hieronder gerekend zoals, huisvestingskosten (binnen- en buitendienst) en kosten van softwarepakketten die door of voor de hele organisatie worden gebruikt. In onderstaand overzicht maken we apart inzichtelijk welke kosten we aan overhead geraamd hebben.

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|--------|--|---------------|--------------|--------------|
| 600001 | Overhead: salaris- en ov. pers. kn. binnendienst | 1.130.419 | 0 | -1.130.419 |
| 600002 | Overhead: salaris- en ov. pers. kn. buitendienst | 101.988 | 0 | -101.988 |
| 600003 | Overhead: bijkomende personeelskosten | 179.134 | 38.035 | -141.099 |
| 600004 | Overhead: Huisvesting binnendienst | 315.588 | 29.100 | -286.488 |
| 600005 | Overhead: Huisvesting buitendienst | 61.682 | 0 | -61.682 |

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|--------|---|------------------|---------------|-------------------|
| 600006 | Beheer overige gemeentelijke gebouwen | 47.975 | 0 | -47.975 |
| 600007 | Overhead: kantoorbenodigdheden, inventaris, archief | 97.200 | 0 | -97.200 |
| 600008 | Overhead: kosten tractie | 138.170 | 0 | -138.170 |
| 600009 | Overhead: automatisering | 395.028 | 0 | -395.028 |
| | Totaal | 2.467.184 | 67.135 | -2.400.049 |

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|------------------|------------------|------------------|---------------------------|------------------|------------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 1.729.279 | 1.760.979 | 3.837.589 | 3.862.013 | 3.882.563 | 3.851.738 |
| Baten | 212.912 | 189.107 | 256.242 | 256.242 | 256.242 | 256.242 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 1.516.367 | 1.571.872 | 3.581.347 | 3.605.771 | 3.626.321 | 3.595.496 |
| Lasten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Baten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo na resultaatbestemming | 1.516.367 | 1.571.872 | 3.581.347 | 3.605.771 | 3.626.321 | 3.595.496 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|--------|---|-----------|---------|------------|
| 600001 | Overhead: salaris- en ov. pers. kn. binnendienst | 1.130.419 | 0 | -1.130.419 |
| 600002 | Overhead: salaris- en ov. pers. kn. buitendienst | 101.988 | 0 | -101.988 |
| 600003 | Overhead: bijkomende personeelskosten | 179.134 | 38.035 | -141.099 |
| 600004 | Overhead: Huisvesting binnendienst | 315.588 | 29.100 | -286.488 |
| 600005 | Overhead: Huisvesting buitendienst | 61.682 | 0 | -61.682 |
| 600006 | Beheer overige gemeentelijke gebouwen | 47.975 | 0 | -47.975 |
| 600007 | Overhead: kantoorbenodigdheden, inventaris, archief | 97.200 | 0 | -97.200 |
| 600008 | Overhead: kosten tractie | 138.170 | 0 | -138.170 |
| 600009 | Overhead: automatisering | 395.028 | 0 | -395.028 |
| 600100 | Raad en commissies | 120.984 | 0 | -120.984 |
| 600200 | College van burgemeester en wethouders | 537.992 | 0 | -537.992 |
| 601200 | Bestuursondersteuning | 132.224 | 0 | -132.224 |
| 601300 | Voorlichting - algemeen | 180.509 | 0 | -180.509 |
| 601400 | Kabinetszaken | 8.346 | 0 | -8.346 |
| 601450 | Representatie | 7.500 | 0 | -7.500 |
| 602000 | Rij- en reisdocumenten | 67.626 | 0 | -67.626 |
| 602100 | GBA/Burgerlijke stand/Naturalisatie | 133.868 | 0 | -133.868 |
| 602700 | Verkiezingen | 21.259 | 0 | -21.259 |
| 602850 | Secretarieleges | 68.673 | 189.107 | 120.434 |
| 602910 | Internationale contacten | 3.000 | 0 | -3.000 |
| 602950 | Rekenkamerfunctie | 4.520 | 0 | -4.520 |
| 602970 | Ondersteunende activiteiten raad | 83.904 | 0 | -83.904 |
| Totaal | | 3.837.589 | 256.242 | -3.581.347 |

Programma: 1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Veiligheid is een basisvoorwaarde in onze samenleving. Het garanderen van veiligheidsgevoel onder de inwoners is één van de kerntaken van de overheid. Toch is veiligheid primair een verantwoordelijkheid van burgers zelf. Door regels én elkaar te respecteren kan iedereen bijdragen aan een veilige samenleving. Daar waar meer nodig is om veiligheid te bevorderen, treedt de overheid op

De gaswinning en de effecten daarvan doen ons beseffen dat het veiligheidsgevoel is geschaad. Wij willen dat onze inwoners zich weer veilig voelen in hun eigen huis. Ook willen wij waken over de leefbaarheid van onze regio. Daarom heeft de gemeente een rol bij de verdeling van het geld dat vanuit Rijk en NAM beschikbaar wordt gesteld. Bedum moet dit samen met de omliggende gemeenten oppakken. De uitgangspunten van de commissie Meijer worden onderschreven.

In de komende jaren willen wij vanuit onze verantwoordelijkheid en onze positie:

- behoud van de leefbaarheid in onze regio ondanks aardbevingen;
- dat burgers zich weer veilig voelen in hun eigen huis;
- de nota Veiligheidsbeleid opnieuw vaststellen, concretiseren en implementeren;
- bevorderen dat wordt toegezien op de naleving van de snelheid in 30 km/u zones.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Startnotitie IVB, vastgesteld 21 september 2006;
- IVB Bedum in beeld, vastgesteld 28 mei 2009;
- IVB Bedum in beeld, Stand van zaken april 2011;
- Notitie 'Groninger aanpak van (huiselijk) geweld in afhankelijkheidsrelaties', november 2010.

| Beleidsindicatoren | | | | |
|--|----------------------------|-----------|-----------|-----------|
| Naam indicator | Eenheid | Indicator | | |
| | | Bedum | Provincie | Landelijk |
| Verwijzingen Halt | Aantal per 10.000 jongeren | 96,9 | 148,8 | 139,7 |
| Harde kern jongeren | Aantal per 10.000 inwoners | 0 | 0,6 | 1,3 |
| Winkeldiefstallen | Aantal per 1.000 inwoners | 0,5 | 3 | 2,4 |
| Geweldsmisdrijven | Aantal per 1.000 inwoners | 2,8 | 6,2 | 5,4 |
| Diefstallen uit woning | Aantal per 1.000 inwoners | 0 | 2,7 | 3,9 |
| Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) | Aantal per 1.000 inwoners | 6,2 | 5,9 | 6,1 |

Wat gaan we daarvoor doen?

Integrale veiligheid

In de raadsvergadering van september 2015 is het Integraal Veiligheidsbeleid vastgesteld. Dit is een gezamenlijk product van de gemeenten in het basisteam Ommelanden – West. In 2016 is uitvoering aan dit beleid gegeven. Zo is er samen de raadsleden een preventieactie gehouden "Voorkom woninginbraken". Voor de jaren 2017 – 2018 zal echter een uitvoeringsplan gemaakt worden. Het uitvoeringsplan beschrijft per thema of prioriteit de uit

te voeren activiteiten met daaraan gekoppeld de voor de uitvoering verantwoordelijke partner.

Rampen en calamiteiten

Met de instelling in 2014 van een team Bevolkingszorg in de gemeentelijke kolom onder de Veiligheidsregio is een einde gekomen aan de lokale rampenbestrijdingsorganisatie. Alhoewel nog niet alle functies evenredig zijn bezet en evenwichtig verdeeld over gemeenten, kan toch gesproken worden van een professionalisering die zijn vruchten afwerpt. Recent is een enquête uitgezet onder de Groninger gemeenten naar het functioneren. De uitkomsten daarvan zijn nog niet bekend.

Sociale veiligheid;

In 2016 zijn grootschalige vervangingsplannen openbare verlichting in Bedum West en in het buitengebied uitgevoerd. Ook wordt in 2016 de planvoorbereiding van de volgende jaarschijven voorbereid. Uitvoering vindt plaats in 2017. Tevens vindt afstemming plaats met uit te voeren reconstructieprojecten, zoals de Waldadrift en de Vlijt.

Huiselijk geweld

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanpak van huiselijk geweld. De uitvoering hiervan ligt in de provincie Groningen in handen van Veilig Thuis. Deze organisatie (een samenvoeging van het voormalig Advies en Meldpunt Kindermishandeling en het Steunpunt Huiselijk Geweld) is het meld- en adviespunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling. In de regio Groningen hebben gemeenten voor de periode 2014 – 2018 een regiovisie Huiselijk geweld en Kindermishandeling vastgesteld. In dat kader zijn er maatregelen genomen om te komen tot een meer effectieve en efficiënte aanpak van (ernstig) huiselijk geweld. De komende tijd wordt gewerkt aan een betere aansluiting van lokale en regionale voorzieningen, meer inzet van intensief casemanagement en aan een verbeterde integratie van de uitvoeringspraktijken van kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel geweld.

Aardbevingen/leefbaarheid

Gehoord uw raad in uw vergadering van 30 juni, hebben wij op 52 punten verzocht om aanpassing door de Minister van het winningsplan. Alhoewel de Minister het winningsplan heeft verlaagd naar 24 miljard kuub, zijn wij van mening dat dit niveau niet voor vijf jaar moet worden vastgelegd, zolang de effecten van de winning op de veiligheid van onze inwoners niet helder zijn. Onderzoeken stapelen zich op en leiden soms tot uiteenlopende conclusies. Daarbij weten we nog steeds veel niet en zijn nog veel onderzoeken gaande. En dan gaat het niet alleen om de conclusies op de korte termijn maar minstens zo belangrijk zijn de effecten op de lange termijn. Illustratief hiervoor zijn de ontwikkelingen in de bodem van Limburg vanwege de winning van kolen.

In het begrotingsjaar zal vanuit het spoor Leefbaarheid de volgende tranche opengesteld worden. In de kadernotitie MJP 2017-2021 is het opstellen van de verdeelsystematiek aangekondigd. Vanzelfsprekend zullen we in 2017 een passende aanvraag indienen.

Pilot Onderdendam

Door de NCG is de Pilot Onderdendam opgenomen in het MJP 2016. Het projectplan is door de NCG vastgesteld en de eerste bijeenkomst in Onderdendam is inmiddels ook geweest.

Wat mag het (extra) kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in de begroting geen extra middelen beschikbaar gesteld.

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|----------------|----------------|----------------|--------------------|----------------|----------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 570.867 | 663.426 | 570.974 | 561.553 | 562.581 | 557.581 |
| Baten | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 570.867 | 663.426 | 570.974 | 561.553 | 562.581 | 557.581 |
| Lasten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Baten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo na resultaatbestemming | 570.867 | 663.426 | 570.974 | 561.553 | 562.581 | 557.581 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|---------------|------------------------------|----------------|----------|-----------------|
| 604300 | Regionale taken brandweer | 466.003 | 0 | -466.003 |
| 604400 | Rampenbestrijding | 38.046 | 0 | -38.046 |
| 606000 | Uitvoering bijzondere wetten | 45.418 | 0 | -45.418 |
| 606500 | Openbare orde en veiligheid | 21.507 | 0 | -21.507 |
| Totaal | | 570.974 | 0 | -570.974 |

Programma: 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat willen we bereiken?

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid staan bij alle partijen hoog in het vaandel. Het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer wordt gestimuleerd. Renovatie van het stationsgebied ligt daarmee in lijn.

Speciale aandacht is er voor verkeersveiligheid. Wij willen een onderzoek naar de veiligheid van de schoolomgeving. Daar waar nodig willen wij veiligheidszones instellen rondom scholen.

Gestreefd wordt naar uitbreiding van het project aanpak buitenwegen: de buitenwegen die nog niet zijn verbeterd en waarvan de berm nog niet structureel is verhard, blijven onze aandacht houden. Wij streven ook hier naar verbetering.

In de komende jaren willen wij:

- speciale aandacht besteden aan de veiligheid rondom scholen;*
- het huidige voorzieningenniveau van het openbaar vervoer in stand houden;*
- vervoerstromen beter op elkaar afstemmen, zoals OV en doelgroepen-vervoer;*
- het stationsgebied vernieuwen. Uitbreiding van de parkeergelegenheid moet daarbij speciale aandacht krijgen;*
- het niveau van het onderhoudsbudget voor de openbare ruimte, zoals in de bezuinigingsvoorstellen is opgenomen, als minimumbasis nemen;*
- voortvarend invulling geven aan de oostelijke ontsluiting van Bedum, met daarbij speciale aandacht voor de gevolgen van de aanleg van die weg voor de verkeerssituatie in Onderdendam;*
- aandacht blijven vragen bij de provincie voor de verdubbeling van de Eemshavenweg tot aan de Sint Annerweg;*
- onderzoek naar de mogelijkheden van reconstructie van De Vliet en Waldadrift;*
- speciale aandacht voor de fietsveiligheid op de Waldadrift;*
- onderzoek naar uitbreiding van bermverharding in het buitengebied;*
- onderzoek naar de mogelijkheden van verdere uitbreiding van recreatieve fiets- en wandelpaden;*
- een schuilvoorziening voor fietsers bij de rotonde bij de Nije Klap in Bedum;*
- onderzoek naar de staat van kademuren en beschoeiingen.*

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Verkeersveiligheidsplan, vastgesteld 20 september 2012;
- Beheerplan wegen 2014-2018, vastgesteld 18 juni 2014;
- Rapportage Onderhoud Bruggen 2008-2012, vastgesteld 24 april 2008.

| Beleidsindicatoren | | | | |
|---|---------|-----------|-----------|-----------|
| Naam indicator | Eenheid | Indicator | | |
| | | Bedum | Provincie | Landelijk |
| Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig | % | 1% | 6% | 7% |
| Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser | % | 5% | 6% | 10% |

Wat gaan we daarvoor doen?

Bermverharding buitengebied

In 2017 zal onderzocht worden of bermbeton ook op ander wegen in het buitengebied toegepast kan worden. Onze ervaringen met bermbeton zijn goed. Binnen het Beheerplan Wegen 2014-2018 is voor het aanbrengen van bermbeton geen geld gereserveerd. Maar de inventarisatie van buitenwegen die in aanmerking komen voor het aanbrengen van bermbeton, kan wel worden uitgevoerd.

Onderhoud infrastructuur

In 2016 is uitvoering gegeven aan het in 2014 vastgestelde beheerplan wegen 2014-2018. Diverse reparaties zijn uitgevoerd aan straatwerk en asfaltverhardingen.

In 2016 is ook hard gewerkt aan de voorbereidingen van de reconstructie van de Waldadrift. In juni van 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met het ontwerp. De aanbesteding is voorzien in het eerste kwartaal van 2017. Daarna zal de uitvoering gefaseerd plaatsvinden.

In maart 2016 is het beheerplan Bruggen 2016-2020 vastgesteld en is begonnen met de uitvoering. Aan alle beweegbare bruggen zijn schilderwerkzaamheden uitgevoerd. Bij de Nije Draai in Zuidwolde is de oplegging elektrisch/mechanisch gemaakt.

Van de steiger aan de Uiterdijk in Onderdendam zijn alle planken vervangen en van de kademuur is de rollaag vervangen.

In 2017 zal verder uitvoering gegeven worden aan het beheerplan bruggen. De in dit plan opgenomen investeringskredieten worden afzonderlijk aan u voorgelegd, voorafgaand aan de uitvoering.

Kademuren en beschoeiingen

In 2016 is er een inventarisatie en inspectie uitgevoerd van de beschoeiingen in de gemeentelijke watergangen en vijverpartijen. Dit moet uiteindelijk begin 2017 resulteren in een meerjarenonderhoudsprogramma met kostenramingen. De kademuren en beschoeiingen in het Boterdiep die in eigendom en beheer van de gemeente zijn, zijn eerder al geïnventariseerd en geïnspecteerd. Deze gegevens zullen worden geactualiseerd en ook hiervoor zal een meerjarenonderhoudsprogramma inclusief kostenraming worden gemaakt.

In het Platform Aardbevingsbestendige Infrastructuur (PAI) is aandacht voor schade aan infrastructuur als gevolg van aardbevingen door gaswinning. Kademuren en beschoeiingen maken hier ook onderdeel van uit. Het Platform heeft bij de NCG hier aandacht voor gevraagd. Ook is er nog steeds een discussie gaande over schade aan kademuren als gevolg van de bodemdaling en waterpeilverlaging. Wellicht dat daar in 2017 meer duidelijkheid over komt.

Veiligheid rondom scholen

Vanzelfsprekend heeft dit thema onze voortdurende aandacht. Fysieke maatregelen om de veiligheid rondom scholen te verbeteren zullen wij combineren met reconstructies van de infrastructuur (zoals bijvoorbeeld De Vlijt) en/of uitkomsten van het transitieonderzoek van het bouwkundig versterken en/of nieuwbouw van de scholen. Door de transitie van de scholen zullen kinderen (en ouders) naar andere locaties in het dorp moeten (denk aan de tijdelijke school in Ter Laan). Ook daarbij schenken wij aandacht aan de veiligheid door het nemen van extra verkeersmaatregelen zoals maximum snelheid borden, routing van (school)verkeer, actieve voorlichting naar school en ouders etc.

Afstemmen vervoerstromen

We zijn aangesloten bij het project Publiek Vervoer Drenthe & Groningen. Het doel van dit project is om de nieuwe aanbesteding van de huidige vormen van gemeentelijk doelgroepenvervoer en het kleinschalig openbaar vervoer te benutten om in 2018 te komen tot een efficiënte integratie en optimalisatie van deze vormen van vervoer in relatie tot het regionaal aan te besteden openbaar vervoer.

Upgrading stationsgebied en uitbreiding parkeergelegenheid

Voor het herinrichtingsplan van het stationsgebied, met name aan het voorterrein en met uitbreiding van de parkeergelegenheid, is een bijdrage van € 300.000,- toegezegd vanuit het Regiofonds van de Regio Groningen-Assen. Voor uitvoering is medewerking van de grondeigenaar benodigd. Afhankelijk van die benodigde medewerking zal het plan dan uitvoeringsgereed worden gemaakt dan wel worden aangepast. Eerst dan zijn ook de financiële consequenties duidelijk. We verwachten in 2017 met de uitvoering te kunnen starten.

Oostelijke ontsluitingsweg Bedum

Eind juni 2016 is besloten de aan te leggen ontsluitingsweg het spoor te laten kruisen middels een tunnel. De uitwerking van die keuze, evenals andere ontwerpgegevens, leiden naar een realisatiebesluit door uw raad en Provinciale Staten eind 2016/begin 2017. In 2017 zullen dan de benodigde planologische procedures gestart worden en zal het plan gereed worden gemaakt voor uitvoering en aanbesteding.

Verdubbeling Eemshavenweg

In de Provinciale Omgevingsvisie 2016-2020 is een mogelijke verdubbeling van deze provinciale weg niet opgenomen, ondanks onze gemeenschappelijke inspanning met de gemeente Eemsum en Loppersum. In de Omgevingsvisie is ten aanzien van de N46 opgenomen dat dit één van de wegen is waardoor de provincie goed en veilig bereikbaar is en onderdeel is van de goede verbindingen die er moeten zijn.

Reconstructie van Waldadriest en De Vliet en speciale aandacht voor de fietsveiligheid op de Waldadriest

In juni van 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met het ontwerp van de Waldadriest inclusief vrijliggend fietspad vanaf de rotonde bij Boterdiep Oz tot en met het Robbenveld. De aanbesteding is voorzien in het eerste kwartaal van 2017. Daarna zal de uitvoering gefaseerd plaatsvinden.

Fiets- en wandelpaden

In 2016 hebben we besloten een visie te ontwikkelen op het fietsverkeer: een zogenaamde nota Fietsstrategie. Wij verwachten dat deze begin 2017 aan u voorgelegd kan worden.

Verkeersveiligheid

Bij alle reconstructies en herinrichtingen worden de uitgangspunten en aanbevelingen van het Gemeentelijk Verkeersveiligheidsplan meegenomen. Voorlichting en educatie naar de verschillende doelgroepen gebeurt onder de paraplu van het Verkeer- en Vervoerberaad van de provincie Groningen.

Wat mag het (extra) kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in de begroting de volgende extra middelen beschikbaar gesteld:

| | |
|--|-----------|
| Vervanging Citroen Jumpy (nu 06-VXT-7) | € 19.118 |
| Vervanging Busje (nu 8-VBL-91) | € 21.612 |
| Openbare verlichting 2017 | € 127.500 |
| Reconstructie Boterdiep Oz Bedum | € 262.838 |

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|------------------|------------------|------------------|--------------------|------------------|------------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 2.002.381 | 2.015.287 | 1.571.480 | 1.541.510 | 1.541.510 | 1.540.330 |
| Baten | 26.538 | 22.042 | 102.029 | 102.029 | 102.029 | 102.029 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 1.975.843 | 1.993.245 | 1.469.451 | 1.439.481 | 1.439.481 | 1.438.301 |
| Lasten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Baten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo na resultaatbestemming | 1.975.843 | 1.993.245 | 1.469.451 | 1.439.481 | 1.439.481 | 1.438.301 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|---------------|---|------------------|----------------|-------------------|
| 607050 | Wegen | 789.291 | 70.000 | -719.291 |
| 607102 | Gereedschappen wegen | 5.381 | 0 | -5.381 |
| 607200 | Onderhoud wandelpaden | 14.139 | 0 | -14.139 |
| 607350 | Goten/bermen/sloten | 159.730 | 0 | -159.730 |
| 607500 | Onderhoud en bediening bruggen | 131.432 | 12.365 | -119.067 |
| 607600 | Openbare verlichting | 202.207 | 11.306 | -190.901 |
| 607700 | Straatmeubilair en abris | 16.597 | 0 | -16.597 |
| 607800 | Gladheidsbestrijding | 70.059 | 0 | -70.059 |
| 608000 | Inritvergunningen | 0 | 5.008 | 5.008 |
| 608100 | Overige zaken (binnen bebouwde kom) | 10.474 | 0 | -10.474 |
| 608200 | Onderhoud duikers | 8.353 | 0 | -8.353 |
| 609000 | Bewegwijzering en straatnaamborden | 58.868 | 0 | -58.868 |
| 609100 | Verkeer en verkeersveiligheid | 69.648 | 3.350 | -66.298 |
| 609500 | Openbaar vervoer | 2.911 | 0 | -2.911 |
| 610000 | Onderhoud kade, kademuur en beschoeiing | 32.390 | 0 | -32.390 |
| Totaal | | 1.571.480 | 102.029 | -1.469.451 |

Programma: 3 Economische zaken

Wat willen we bereiken?

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Juist in tijden van economische crisis willen wij een gezonde, dynamische en toekomstgerichte lokale economie. Daarom speelt de gemeente tijdig in op ontwikkelingen, die de plaatselijke economie kunnen versterken. Dat geldt ook voor de uitbreidingsplannen van de plaatselijke vestiging van FrieslandCampinaDomo. Wij staan daar in beginsel positief tegenover, vooropgesteld dat die uitbreiding planologisch en milieutechnisch haalbaar is.

Bedum is een plattelandsgemeente. Wij willen dan ook ruimte voor een sterke agrarische sector. Groei van deze sector is mogelijk, zolang die groei in balans blijft met het landschap en de omgeving.

De ontwikkeling van de centrumplannen staat goed op de rails. Wij willen voortvarend aan de plannen blijven werken, samen met betrokken ondernemers en organisaties. De overeengekomen uitgangspunten blijven overeind. De ondernemers zijn nu aan zet. In deze periode verwachten wij, samen met hen, tot uitvoering te kunnen komen. Het einddoel is een aantrekkelijk, leefbaar en toekomstbestendig dorpscentrum.

De contacten met de lokale bedrijven en ondernemers gaan we nog verder intensiveren. Het algemene overlegorgaan is daarvoor de bedrijvenvereniging. Wij hebben afgesproken het huidige beleid van de winkelopstelling te continueren en geen koopzondagen toe te staan.

In de komende jaren willen wij:

- de rol die lokale ondernemers kunnen spelen in de bestrijding van de jeugdwerkloosheid met hen verkennen en bespreken;
- de kansen voor het midden- en kleinbedrijf stimuleren;
- het goede contact tussen het gemeentebestuur en de bedrijvenvereniging handhaven;
- samen met ons bedrijfsleven de deelname aan de bedrijvencontactdagen in Groningen continueren;
- mogelijkheden voor groei van de agrarische sector benutten en daarbij oog voor landschap en omgeving houden;
- de vitaliteit van het buitengebied versterken door het tegengaan van ‘verrommeling’ en leegstand;
- verder gaan met de ontwikkeling en uitvoering van de centrumplannen;
- onderzoek doen naar de verbetering en verfraaien van de entree van Bedum;
- onderzoek doen naar de mogelijkheden van de aanleg van een glasvezelnetwerk.

Bestaand beleid

- Gemeentelijke marktverordening, vastgesteld d.d. 22 december 2005;
- Notitie Economisch Beleid in de gemeente Bedum, vastgesteld d.d. 17 december 2009;
- Verordening Winkeltijden, vastgesteld d.d. 15 december 2011.

| Beleidsindicatoren | | | | |
|------------------------------|---|-----------|-----------|-----------|
| Naam indicator | Eenheid | Indicator | | |
| | | Bedum | Provincie | Landelijk |
| Functiemenging* | % | 47,8% | 49,8% | 51,3% |
| Bruto Gemeentelijk Product** | Verhouding tussen verwacht en gemeten product | 115 | 85 | 100 |
| Vestiging (van bedrijven) | Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar | 101,1 | 101,1 | 122,4 |

* De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

** Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimulering kansen voor midden- en kleinbedrijf

Hiervoor hebben wij geen speciale maatregelen voorzien. Daar waar zich kansen of mogelijkheden voordoen, gaan we in overleg met het betreffende bedrijf of bedrijven. Vanzelfsprekend gaan we naar aanleiding van een verzoek van een bedrijf in nauw overleg om te bezien of we, en zo ja hoe, kunnen ondersteunen. De rol van de gemeente is vooral faciliterend.

Contact lokale ondernemers

De gemeente voert circa vier keer per jaar structureel overleg met de Bedrijvenvereniging van de gemeente Bedum (BvgB). Daarnaast organiseert de BvgB jaarlijks een aantal bedrijfsbezoeken, waarbij in principe het voltallige college aanwezig is.

Op de Promotiedagen voor het Bedrijfsleven in Martiniplaza zal de gemeente, evenals voorgaande jaren, samen met verschillende bedrijven uit de gemeente een stand innemen op het Plein Bedum.

Indien daartoe aanleiding is, wordt actief contact gezocht met één of meerdere ondernemers. Dit kan zijn op basis van signalen uit de samenleving, gedachte kansen voor de ondernemer, mogelijke ontwikkelingen etc. Vaak loopt dit contact via de bedrijvencontactfunctionaris.

Mogelijke groei agrarische sector

De mogelijke groei is geregeld in het bestemmingsplan Buitengebied en in de provinciale Omgevingsverordening. Tot een omvang van een agrarisch bouwperceel van 2 hectare voorziet het bestemmingsplan; daarboven is apart instemming van de provincie benodigd. Bij een uitbreiding tot een oppervlak van het bouwperceel tussen 1 en 2 hectare is op grond van de provinciale Omgevingsverordening de zogenaamde maatwerkmethode verplicht – onder begeleiding van een onafhankelijke of bij een gemeente werkzame deskundige op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur wordt een erfinrichtingsplan opgesteld.

De gemeente Bedum heeft, samen met de gemeente Ten Boer, geregeld overleg met de agrarische sector (1 à 2 maal per jaar). Tijdens dit overleg worden de voor deze sector belangrijke onderwerpen besproken.

Vitaliteit buitengebied

Het tegengaan van verrommeling van het buitengebied heeft onze speciale aandacht. Echter, de praktijk is, mede door de schadegevallen vanwege de aardbevingsproblematiek, weerbarstig. De medewerking van eigenaren is mede van belang. Daar waar nodig zullen we via de lijn van handhaving optreden. Ook zullen we in voorkomende gevallen bezien of door te ‘faciliteren’ kansen kunnen worden benut dan wel problemen voorkomen kunnen worden. Daar waar zich ontwikkelingen tot herbestemming van voormalige boerderijen voordoen, zullen we de mogelijkheden bekijken.

Ontwikkeling en uitvoering centrumplannen

De planvorming voor het gezondheidscentrum en het centrale bouwblok aan De Vliet (commercieel met appartementen) leidt naar besluitvorming in 2016. Voor 2017 streven we naar uitvoering. Uitvoering van de herinrichting van het openbaar gebied Kleinestraat-De Vliet-marktplein is in 2015 al gestart en zal parallel met de ontwikkelingen meelopen. De uitvoering van het bouwrijp maken van het parkeerterrein achter Bederawalda is inmiddels ook gestart. Voor het centrumplan hebben we bijdragen ontvangen uit het Regiofonds Groningen-Assen (substantieel project) en uit het programma Leefbaarheid van toen nog de Dialoogtafel; deze bijdragen zijn en worden ingezet t.b.v. deze plannen.

Entree Bedum

De alternatieve invulling voor de gronden in het bestemmingsplan Boterdiep langs het Boterdiep (van ‘kantoren’ naar ‘werken en wonen’) is planologisch geregeld in het in 2016 vastgestelde bestemmingsplan Bedrijvenpark Boterdiep. De verkoop van kavels waarop dit past, is gestart. Voor de groenstrook langs het bestaand bedrijventerrein hebben we nog geen plannen opgesteld. De toekomstige reconstructie van Boterdiep OZ willen we in 2017 combineren met de uitvoering van de Waldadrieff.

Glasvezelnetwerk

De Provincie Groningen heeft de ontwikkeling van een provincie dekkend glasvezelnetwerk opgepakt. Daarbij worden de zogenaamde witte gebieden aangesloten.

Uitbreidingsplannen FrieslandCampina Domo (FCD)

In maart 2015 hebben we met de provincie en FrieslandCampina een intentieovereenkomst ondertekend. Gewerkt is aan de ruimtelijke inpassing, waarbij vanzelfsprekend ook andere aspecten, zoals milieutechnische en

flankerende inpassingsmaatregelen zijn betrokken. De directe relatie met de ontsluitingsweg is daarbij steeds in ogenschouw gehouden. In de tweede helft van 2016 zullen we hierover een publieke informatieavond houden en zullen we u informeren. Eind 2016/begin 2017 zullen we vervolgens het realisatiebesluit voor de rondweg aan u voorleggen.

Wat mag het extra kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in de begroting geen extra middelen beschikbaar gesteld.

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|----------------|----------------|---------------|--------------------|---------------|---------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 1.274.147 | 183.145 | 91.662 | 91.662 | 91.662 | 91.662 |
| Baten | 791.420 | 215.543 | 94.191 | 94.254 | 94.332 | 94.426 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 482.727 | -32.398 | -2.529 | -2.592 | -2.670 | -2.764 |
| Lasten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Baten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo na resultaatbestemming | 482.727 | -32.398 | -2.529 | -2.592 | -2.670 | -2.764 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|---------------|--|---------------|---------------|--------------|
| 612000 | Straatmarkten | 3.961 | 0 | -3.961 |
| 612100 | Economische zaken: fysieke bedrijfsinfrastructuur | 71.362 | 87.140 | 15.778 |
| 612200 | Economische promotie | 6.164 | 0 | -6.164 |
| 612300 | Economische zaken: bedrijvenloket&bedrijfsregelingen | 10.175 | 0 | -10.175 |
| 612500 | Marktgelden | 0 | 7.051 | 7.051 |
| Totaal | | 91.662 | 94.191 | 2.529 |

Programma: 4 Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Jeugd en Onderwijs

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Onderwijs is cruciaal voor de toekomst en de ontwikkeling van onze jeugd. De eerste verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de ouders. Wij streven naar ondersteuning waar dat nodig is en willen zorgen voor goede voorzieningen. Wij wachten daarbij niet af maar zijn proactief.

In de komende jaren willen wij:

- keuzevrijheid voor ouders in het onderwijs voorop laten staan;
- schoolgebouwen multifunctioneel inrichten, mede in het kader van te realiseren kind voorzieningen;
- de samenwerking tussen scholen en het CJG verder intensiveren.

Bestaand beleid

Naast wet- en regelgeving hebben we ten aanzien van deze zorgplicht te maken met de volgende bestuurlijke kaders:

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Bedum, vastgesteld 20 april 2006;
- Beleidsmatig Integraal huisvestingsplan Bedum, vastgesteld 23 april 2009;
- Procesplan Brede School, vastgesteld door B&W op 8 april 2008;
- Verordening leerlingenvervoer gemeente Bedum, vastgesteld op 28 mei 2009;
- Regionale notitie “Sluitende aanpak voortijdig schoolverlaters”;
- Statuten “Stichting openbaar primair onderwijs Appingedam, Bedum, Delfzijl, Loppersum en Ten Boer”.

| Beleidsindicatoren | | | | |
|--|--|-----------|-----------|-----------|
| Naam indicator | Eenheid | Indicator | | |
| | | Bedum | Provincie | Landelijk |
| Absoluut verzuim* | Aantal per 1.000 leerlingen | - | 2 | 5 |
| Relatief verzuim** | Aantal per 1.000 leerlingen | - | 53 | 60 |
| Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) | % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs | 2,0% | 2,0% | 2,0% |
| Achterstands-leerlingen*** | % 4 t/m 12 jarigen | 4,69% | 10,64% | 12,29% |

*Dit is het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school per 1.000 leerlingen.

** Dit is het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is per 1.000 leerlingen.

Het relatief verzuim is in De Marne hoger dan in Bedum en Winsum, maar lager dan het landelijk gemiddelde. In overleg met de leerplichtambtenaar onderzoeken we de oorzaak.

*** Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.

Wat gaan we daarvoor doen?

Multifunctionele inrichting schoolgebouwen

De basisscholen de Horizon en de Walfridus zijn met ingang van het schooljaar 2016/2017 gevestigd in een tijdelijke school gevestigd aan Ter Laan 8 in Bedum. Beide scholen worden aardbevingbestendig verbouwd. In Zuidwolde zijn op hetzelfde moment tijdelijke units geplaatst bij voormalig basisschool De Akker. De Akker en Venhuisschool zijn gefuseerd en de nieuwe school heet nu 't Groenland. Lopende het schooljaar 2016/2017

worden plannen ontwikkeld voor de nieuwbouw voor deze school op de locatie van De Venhuisschool.

Samenwerking tussen scholen en CJG

De samenwerking tussen scholen en CJG is afgesproken in zorgroutes. Zowel voor het basis- als voortgezet onderwijs is dit zo geregeld.

Voor het voortgezet onderwijs in de regio zijn er afspraken over zorgroutes met Terra Winsum en Het Hogeland College. Regelmatig organiseert de gemeente een (gebruikers)overleg om met deze scholen te bespreken hoe deze zorgroutes werken in de praktijk. Het samenwerkingsverband VO 20.01 is hierbij voor het passend onderwijs betrokken. In 2017 gaan we verder investeren om de samenwerking tussen voortgezet onderwijs en CJG (maar ook met het samenwerkingsverband en leerplicht) nog beter te laten verlopen.

De zorgroute voor het basisonderwijs loopt al veel langer; afgelopen jaar is de afgesproken werkwijze geëvalueerd. In 2016 en 2017 gaan we aan de slag met de verbeterpunten, zoals: een gezamenlijke aanpak bij schoolverzuim en een tijdige terugkoppeling (van CJG naar basisschool) na doorgeleiding.

Leerlingenvervoer

Net als het afgelopen schooljaar wordt er in het schooljaar 2016/2017 met opstapplaatsen gewerkt. Een leerling wordt dan niet thuis voor de deur opgehaald, maar, al dan niet onder begeleiding van de ouders, vanaf een aangewezen opstapplaats. Onder de gebruikers blijkt een grote mate van tevredenheid over dit gewijzigde beleid te bestaan.

In 2017 wordt de OV ambassadeur geïntroduceerd in het leerlingenvervoer. Een OV ambassadeur is iemand die regelmatig met het openbaar vervoer reist en ervaren is op dit gebied. Deze geeft uitleg bij het plannen van een reis en eventueel het maken van een proefreis.

Boekstart en Boekenpret

Boekenpret is een leesbevorderingsprogramma voor kinderen van 0-6 jaar. Het project streeft ernaar de leescultuur die kinderen omgeeft te bevorderen, waardoor uiteindelijk de taalontwikkeling en het leesgedrag van deze kinderen gestimuleerd wordt.

In den lande geldt Bedum als best practice. In november 2014 is er een landelijk beschikbare inspiratieflyer gepresenteerd op de site: www.boekstartpro.nl

De intentie van het project: Elk kind telt mee in Bedum waarbij de gemeente Bedum, Bibliotheek Bedum en alle scholen en voorschoolse instellingen samenwerken, wordt landelijk gepromoot als voorbeeld. Het programma wordt gecontinueerd.

Programmaplan huisvesting onderwijs

De zorgplicht voor onderhoud en aanpassing van de scholen voor primair onderwijs is komen te vervallen. De gemeente is alleen nog verantwoordelijk voor nieuwbouw van scholen. De gemeente is nauw betrokken bij het gehele traject om de scholen aardbevingsbestendig te maken.

Wat mag het extra kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in de begroting geen extra middelen beschikbaar gesteld.

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|-----------------|------------------|----------------|---------------------------|----------------|----------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 844.627 | 854.209 | 571.757 | 571.757 | 571.757 | 571.757 |
| Baten | 123.495 | 31.195 | 25.482 | 25.482 | 25.482 | 25.482 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 721.132 | 823.014 | 546.275 | 546.275 | 546.275 | 546.275 |
| Lasten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Baten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo na resultaatbestemming | 721.132 | 823.014 | 546.275 | 546.275 | 546.275 | 546.275 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|---------------|----------------------------------|----------------|---------------|-----------------|
| 615000 | Onderwijsbeleid en leerlingzaken | 29.601 | 0 | -29.601 |
| 615150 | Huisvesting basisonderwijs | 243.512 | 0 | -243.512 |
| 615200 | Gymnastiekonderwijs | 148.772 | 22.249 | -126.523 |
| 621100 | Leerplichtwet | 13.902 | 0 | -13.902 |
| 621200 | Overige voorzieningen onderwijs | 15.287 | 0 | -15.287 |
| 621300 | Leerlingenvervoer | 120.683 | 3.233 | -117.450 |
| Totaal | | 571.757 | 25.482 | -546.275 |

Programma: 5 Cultuur en recreatie

Wat willen we bereiken?

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Het voorzieningenniveau in onze gemeente is hoog. Dat willen wij ook zo houden. Wij streven naar behoud van onze culturele voorzieningen, zoals de muziekschool en de bibliotheek. Ook onze sportvoorzieningen moeten qua kwaliteit op het huidige niveau behouden blijven.

In de komende jaren willen wij:

- *de bibliotheek en het muziekonderwijs in stand houden;*
- *uitvoering geven aan de sportnota;*
- *onderzoek naar een meer efficiënte inzet van middelen in zwembad, de sporthal en overige sportvoorzieningen;*
- *stimulering van het toerisme op een op de mogelijkheden van Bedum toegesneden schaal. Dit doen we samen met ondernemers;*
- *verdere uitwerking van de recreatie en toerisme nota;*
- *onderzoeken of onze inwoners en onze bedrijven meer bij het beheer van het openbaar groen kunnen worden betrokken;*
- *het groenbeleids- en groenbeheerplan als uitgangspunt nemen.*

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Convenant “Groninger Sport Model”(ondertekend);
- Notitie Stimulering Vrijwilligerswerk gemeente Bedum (vastgesteld);
- Subsidieverordening gemeente Bedum, vastgesteld op 9 juni 2011;
- Projectplan BOS-impuls;
- Beleidsplan Wmo 2012-2015, vastgesteld op 26 januari 2012;
- Beleidsnota Sport en bewegen 2013 – 2019 “Samenwerken, vernieuwen, binden en boeien”, vastgesteld op 19 september 2013;
- Groenbeleidsplan, vastgesteld op 21 januari 2010;
- Groenbeheersplan vastgesteld op 17 oktober 2013.

| Beleidsindicatoren | | | | |
|--------------------|---------|-----------|-----------|-----------|
| Naam indicator | Eenheid | Indicator | | |
| | | Bedum | Provincie | Landelijk |
| Niet sporters | % | 51,3% | 53,0% | 49,9% |

Wat gaan we daarvoor doen?

Behoud culturele voorzieningen

De gemeente heeft een bibliotheek in Bedum. Daarnaast hebben de scholen De Regenboog en 't Groenland een bibliotheek op school. De muziekschool Hunsingo verzorgt vanaf schooljaar 2013/2014 op alle 7 basisscholen, in het kader van de nieuwe regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, Algemene Muzikale Vorming (AMV) voor leerlingen in de groepen 3 en 4.

Sport/Sportvoorzieningen (efficiënte inzet middelen)

De gemeente wil graag de regie houden over de sportaccommodaties, zoals dat op de huidige wijze plaats vindt. Vanzelfsprekend wil de gemeente de exploitatie (kosten) zo efficiënt mogelijk uitvoeren. Onderhoud overdragen aan vrijwilligers kan volgens de gemeente tot op zekere hoogte. De gemeente wil, met het oog op de ontgroening

en vergrijzing, de sportaccommodaties zo goed mogelijk benutten en structurele overcapaciteit voorkomen. Met ingang van het sportseizoen 2016/2017 zal een dalurentarief geïntroduceerd worden als mogelijke oplossing voor de druk op het gebruik van de sporthal in de avonden. Deze druk bestaat vooral in de winterperiode. Het beheer van de sporthal wordt op basis van het gebruik ervan nader beschouwd.

Behoud niveau sportvoorzieningen

De gemeente vindt het belangrijk dat de sportaccommodaties op een kwalitatief verantwoorde wijze gebruikt worden. Een goed onderhouden sportaccommodatie nodigt uit om te bewegen. Dat past in de lijn van de vastgestelde nota sport- en beweegbeleid 2013 – 2019 onder de titel “samenwerken, vernieuwen, binden en boeien”. Wij benadrukken daarbij dat gezond bewegen van vitaal belang is. De gemeente realiseert zich dat sporten geen primaat meer is van de sportvereniging maar dat sport en bewegen op diverse manieren beoefend kan worden. Daarbij wil de gemeente samen met aanbieders zoeken naar nieuwe sport- en beweegmogelijkheden. Daarbij worden voortdurend partners in bewegen betrokken. Daarmee komen we ook tegemoet aan de veranderende samenstelling van de gemeentelijke bevolking.

Recreatie en toerisme

Op het gebied van recreatie en toerisme is de focus van de gemeente gericht op het faciliteren van dit beleidsterrein. Daaraan zal de gemeente waar mogelijk in samenwerking met het particulier initiatief vorm en inhoud geven. Ook zal de nadruk worden gelegd op het gegeven dat dit beleidsterrein niet gebonden is aan gemeentegrenzen en er daarom naar samenwerkingsvormen moet worden gezocht. Wij zetten in op promotie van onze gemeente en de ontwikkeling van de regiomarketing. De ontwikkeling van onder andere “Mooi Bedum”, de Lichtweek, de Walfridus voettocht en de Open Monumentendag zijn fraaie activiteiten die door het particulier initiatief ontwikkeld zijn. Waar mogelijk en nodig faciliteert de gemeente deze activiteiten.

Beheer openbaar groen

In 2016 is de boomveiligheidsinspectie en inventarisatie uitgevoerd. In overleg met de bewoners van de Ommelanderdift en de Lijnbaan zijn omvormingsplannen gemaakt. De plannen inclusief aanvraag voor het benodigde budget worden nog aan uw raad voorgelegd. Uitvoering is voorzien in het voorjaar van 2017.

Voor het adoptieplan rotondes hebben zich verschillende bedrijven gemeld. In overleg met deze bedrijven zijn plannen gemaakt voor een nieuwe inrichting van de rotondes. Na realisatie gaat het beheer en onderhoud over naar deze bedrijven.

De gevolgen van de bezuinigingen op het onderhoud van het openbaar groen worden meer zichtbaar. Dit wordt nog eens versterkt door het verbod op het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen op verhardingen. Hierdoor komt mogelijk het gewenste onderhoudsniveau onder druk.

In 2016 is gekozen voor een ander werkwijze in het groenonderhoud. De medewerkers van Ability zijn ingezet op basis van een urencontract waarbij duidelijke afspraken zijn gemaakt over de uitvoering van de werkzaamheden en de voorwaarden die hier aan verbonden zijn. De ervaringen met deze werkwijze zijn over het algemeen goed, maar in de zomermaanden komen we nog veel handen tekort. Dit wordt in de openbare ruimte zichtbaar en levert klachten van burgers op. Willen we het onderhoudsniveau op een door de burgers geaccepteerd peil houden dan zal hier voor 2017 een oplossing voor gevonden moeten worden.

Over de inrichting van het groen bij de reconstructie van de Waldadrift vindt overleg plaats met een bewonerscommissie. Bij deze reconstructie is het de bedoeling dat ook de zichtbaarheid en beleving van de vijvers aan de Waldadrift en het Geert Reinderspark worden verbeterd. Het Geert Reinderspark maakt onderdeel uit van de ‘groene long’ van Bedum en in aansluiting op de werkzaamheden aan de Waldadrift zal ook dit park gerevitaliseerd en de waterkwaliteit verbeterd worden.

In 2017 zal er ook gewerkt worden aan de actualisatie van het beleid op het gebied van uitgifte van snippergroen.

Wat mag het extra kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in de begroting geen extra middelen beschikbaar gesteld.

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|------------------|------------------|------------------|--------------------|------------------|------------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 2.453.001 | 2.604.628 | 2.147.770 | 2.153.713 | 2.161.042 | 2.169.799 |
| Baten | 371.973 | 281.955 | 201.693 | 201.693 | 201.693 | 201.693 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 2.081.028 | 2.322.673 | 1.946.077 | 1.952.020 | 1.959.349 | 1.968.106 |
| Lasten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Baten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo na resultaatbestemming | 2.081.028 | 2.322.673 | 1.946.077 | 1.952.020 | 1.959.349 | 1.968.106 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|---------------|---|------------------|----------------|-------------------|
| 623000 | Openbare bibliotheek | 210.657 | 0 | -210.657 |
| 624000 | Stichting Muziekschool Bedum | 83.333 | 0 | -83.333 |
| 624100 | Welzijnsactiviteiten | 280.988 | 0 | -280.988 |
| 625000 | Sportzaken - algemeen | 114.550 | 0 | -114.550 |
| 625100 | Sportveldencomplex Bedum | 189.604 | 32.226 | -157.378 |
| 625200 | Sportveldencomplex Onderdendam | 22.910 | 3.402 | -19.508 |
| 625300 | Sportveldencomplex Noordwolde | 34.141 | 5.819 | -28.322 |
| 625400 | Tennisbanen Bedum | 9.683 | 12.823 | 3.140 |
| 625500 | Tennisbanen Zuidwolde | 5.499 | 5.503 | 4 |
| 625700 | Sporthal De Beemden | 195.026 | 78.004 | -117.022 |
| 625800 | Zwembad De Beemden | 282.776 | 61.934 | -220.842 |
| 627200 | Kunst en Cultuurbeleid | 53.063 | 0 | -53.063 |
| 629000 | Natuurbescherming | 45 | 387 | 342 |
| 630000 | Plantsoenen, parken, ander openbaar groen | 632.761 | 0 | -632.761 |
| 630200 | Volkstuinen | 392 | 1.226 | 834 |
| 630300 | Overige openluchtrecreatie | 14.215 | 369 | -13.846 |
| 632000 | Speelterreinen | 18.127 | 0 | -18.127 |
| Totaal | | 2.147.770 | 201.693 | -1.946.077 |

Programma: 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl.

Wat willen we bereiken?

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

De jaren 2014 tot en met 2018 staan in het teken van de introductie van veel nieuwe taken voor de gemeente als gevolg van de decentralisaties. De gemeente wordt verantwoordelijk voor de jeugdzorg, de begeleiding en dagbesteding uit de AWBZ (die overgaat naar de WMO) en de invoering van de Participatiewet. De WSW verdwijnt grotendeels waardoor de gemeente ook verantwoordelijk wordt voor de arbeidsbemiddeling van mensen met een beperking.

In deze veranderingen blijft de gemeente Bedum samen optrekken met de gemeenten De Marne, Winsum en Eemsum, maar ook op provinciaal niveau. Lokaal zal de gemeente Bedum de komende jaren invulling geven aan de basiszorg, die aansluit bij de vraag van de inwoners van onze gemeente.

Wij willen iedereen die aangewezen is op voorzieningen en die onvoldoende op ondersteuning uit de eigen omgeving kan terugvallen, ondersteunen in zelfstandige en volwaardige deelname aan de samenleving. Uitgangspunten daarbij zijn de menselijke maat en het persoonlijk contact. Ook in tijden van krapte willen wij zwakkeren zo veel als mogelijk ontzien.

In de komende jaren hanteren wij daarvoor de volgende uitgangspunten:

- *de inwoners van de Bedum zijn zelfstandig en zelfredzaam. Ze voeren zelf de regie op hun eigen leven en organiseren de verschillende aspecten in het sociale domein (inkomen, wonen, vrije tijd, werk, etc.). In dit kader past het ontwikkelen van een zorgconcept waarbij onze inwoners in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen;*
- *de inrichting van de basiszorg en informele zorg realiseren we in samenspraak met de inwoners en de instellingen in Bedum;*
- *inwoners die zijn aangewezen op professionele ondersteuning en die niet voldoende op ondersteuning uit de eigen omgeving kunnen terugvallen, wordt zorg op maat geboden;*
- *de belangen van jongeren, mensen met een beperking en sociaal zwakkeren worden bij de vernieuwing voorop gesteld;*
- *doorgaan met het investeren in de zorg voor de jeugd, zoals die onder meer door het CJG vorm wordt gegeven;*
- *de aanvraag van extra zorg of ondersteuning wordt op een laagdrempelige manier georganiseerd;*
- *het beleid wordt zo vorm gegeven dat de ketenpartners aanvullend werken op de zelfredzaamheid waardoor kinderen en jeugdigen optimaal kunnen opgroeien en hun veiligheid is geborgd;*
- *de decentralisaties worden bij voorkeur budgetneutraal uitgevoerd.*

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

Algemeen

- Visie sociaal domein en startnota 3D BMW, vastgesteld door de raad op 20 februari 2014;

Wmo

- Wmo beleidsplan 2015-2018 BMW, vastgesteld door de raad op 4 december 2014;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Bedum 2015, vastgesteld door de raad op 4 december 2014;
- Nadere regels en besluit maatschappelijke ondersteuning 2016 BMW-gemeenten, vastgesteld door B&W op 15 december 2015;

Jeugd

- Beleidsplan jeugdhulp BMW 2015-2018, vastgesteld door de raad op 4 december 2014;

- Verordening jeugdhulp gemeente Bedum 2015, vastgesteld op 4 december 2014;
- Nadere regels jeugdhulp gemeente Bedum 2015, vastgesteld door B&W op 16 december 201

Sociale Zaken

- Verordening tegenprestatie Participatiewet BMWWE 2015, vastgesteld door de raad op 22 januari 2015;
- Verordening loonkostensubsidie Participatiewet BMWWE 2015, vastgesteld door de raad op 22 januari 2015;
- Verordening individuele studietoelage Participatiewet BMWWE 2015, vastgesteld door de raad op 22 januari 2015;
- Verordening re-integratie Participatiewet BMWWE 2015, vastgesteld door de raad op 22 januari 2015;
- Verordening individuele inkomenstoelage Participatiewet BMWWE 2015, vastgesteld door de raad op 22 januari 2015;
- Verordening afstemming Participatiewet, IOAW en IOAZ BMWWE 2015, vastgesteld door de raad op 22 januari 2015;
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Participatiewet BMWWE 2015, vastgesteld door de raad op 22 januari 2015;
- Verordening Cliëntenparticipatie BMWWE 2016, vastgesteld door de raad op 10 december 2015;
- Verordening Afstemming Participatiewet BMWWE 2016, vastgesteld door de raad op 10 december 2015;
- Verordening Loonkostensubsidie Participatiewet BMWWE 2016, vastgesteld door de raad op 10 december 2015;
- Verordening Re-integratie Participatiewet BMWWE 2016, vastgesteld door de raad op 10 december 2015;
- BMWWE gemeenten Minimabeleid 't Hoogeland, vastgesteld door de raad op 20 februari 2014;
- Mee® Doen met Minima (2015) (beleidsregels);
- Intern controleplan.

| Beleidsindicatoren | | | | |
|-------------------------------------|---|------------------|------------------|------------------|
| Naam indicator | Eenheid | Indicator | | |
| | | Bedum | Provincie | Landelijk |
| Banen | Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar | 626,2 | 690,3 | 721,7 |
| Netto arbeidsparticipatie | % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking | 65,7% | 62,2% | 65,4% |
| Werkloze jongeren | % 16 t/m 22 jarigen | 1,05% | 1,70% | 1,21% |
| Personen met een bijstandsuitkering | Aantal per 10.000 inwoners | 254,3 | 530,0 | 405,1 |
| Lopende re-integratievoorzieningen | Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar | 347,1 | 428,0 | 311,9 |

Wat gaan we daarvoor doen?

Decentralisaties

We werken binnen de decentralisaties in het Sociaal Domein in verschillende verbanden samen met andere gemeenten:

- We hebben in 2015 met de twaalf gemeenten in het Ommelandse samenwerkingsmodel dagbesteding en individuele begeleiding ingekocht. Dit samenwerkingsverband is verdeeld in twee clusters, waarbij DALBMWWE één cluster vormt. We hebben als cluster drie Pijlerpartners gecontracteerd, onder andere om mee te werken aan en te adviseren bij onze transformatieopdracht.
- De specialistische jeugdzorg (en die uit de flexibele schil) is door de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) ingekocht. De Groninger gemeenten zijn solidair met elkaar bij de afrekening hiervan.
- De basisondersteuning hebben we op BMWWE-niveau gecontracteerd.
- In 2016 starten we in BMWWE-verband met een pilot voor het vormgeven van de integrale toegang.

De transitie is in 2016 afgerond, de komende jaren zetten we in op de transformatie zoals beschreven in de beleidsstukken. Dit vergt ook in 2017 veel beleidscapaciteit en vraagt om goede afstemming tussen de BMWWE-gemeenten.

Aandachtspunten:

Huishoudelijke hulp

Voor de huishoudelijke ondersteuning hebben we in 2015 afspraken met aanbieders gemaakt over een resultaatgerichte werkwijze en de bijbehorende financiering. Dit sluit aan bij onze beleidsplannen en bij de door het Rijk opgelegde korting op het budget voor huishoudelijke ondersteuning. De huidige afspraken gelden tot 1 januari 2018. De Centrale Raad van Beroep heeft recent een aantal belangrijke uitspraken gedaan over huishoudelijke hulp binnen de Wmo. Deze uitspraken zijn van invloed op ons beleid en onze werkwijze. We beraden ons in 2016 op deze gevolgen en werken aan een toekomstbestendige regeling voor huishoudelijke ondersteuning.

Mantelzorg

In 2016 stellen we in BMWF-verband een actieplan voor mantelzorgondersteuning op. Met dit actieplan willen we er voor zorgen dat mantelzorgers waar dat nodig is worden ondersteund en gewaardeerd. Tevens wordt voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken.

Jeugdzorg en pgb

Begin 2017 wordt u een nieuwe verordening voor jeugdhulp ter vaststelling aangeboden. Hierbij worden ook de uitvoeringsregels voor jeugdhulp en de PGB-tarieven voor jeugdhulp meegenomen.

Eigen bijdrage Wmo

Voor Wmo-voorzieningen worden eigen bijdragen geïnd via het Centraal Administratie Kantoor (CAK). De hoogte van de eigen bijdrage wordt door het CAK berekend en is afhankelijk van het inkomen en de kosten van de voorziening.

In deze begroting hebben we een aparte paragraaf opgenomen met betrekking tot het sociaal domein. De inhoudelijke verantwoording op dit domein is opgenomen in deze paragraaf en is daarom in dit programma beperkt.

Kinderopvang

Jaarlijks worden alle voorzieningen, de kinderopvang, gastouderopvang, buitenschoolse opvang en peuterspeelzaalwerk in de gemeente door de GGD geïnspecteerd.

Vanaf 1 januari 2018 zal de nieuwe wetgeving Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzalen van kracht worden en zal een volgende stap worden gezet in de richting van harmonisatie van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang.

De gemeente Bedum wil een jaar eerder dan dat de wet Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzalen ingaat (1-1-2018) van start gaan met harmonisatie van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang, omdat de gemeente Bedum 2017 als een overgangsjaar wil gebruiken. Daarnaast leidt de harmonisering tot verbetering van het huidige VVE-aanbod in Bedum (door aanbod 3e dagdeel en het realiseren van een 3+ groep).

Bijkomend voordeel is dat zowel ouders als gemeente tijd krijgen alvast te wennen aan de nieuwe situatie. Eventuele knelpunten kunnen al voordat de wet ingaat worden gesignaleerd, opgevangen en bijgesteld.

Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE)

De gemeenten Bedum, De Marne en Winsum hebben gezamenlijk de beleidsnotitie “Doelgroepen bepaling en toeleiding Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)” opgesteld. Het speerpunt van deze beleidsnotitie is het vroegtijdig signaleren en terugdringen van taal- en ontwikkelingsachterstanden. In het kader van deze beleidsnotitie is door Biblionet een aanbod opgesteld om VVE te implementeren op de basisscholen (groepen een en twee), de peuterspeelzalen en in de kinderopvang in de gemeente Bedum. Het project heeft de titel gekregen “Elk kind telt mee in Bedum!”.

Werk/minimabeleid/sociale werkvoorziening

Voor dit onderdeel verwijzen we naar het jaarplan en de begroting van de uitvoeringsorganisatie ‘Participatie Noord Groningen’. Cijfermatig vindt u de uitvoering van de verschillende regelingen die vallen onder dit beleidsonderdeel wel terug in dit programma en in deze begroting.

Wat mag het (extra) kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in de begroting geen extra middelen beschikbaar gesteld.

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|------------------|------------------|------------------|--------------------|------------------|------------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 9.401.253 | 10.331.698 | 10.240.984 | 10.191.737 | 10.144.114 | 10.090.593 |
| Baten | 2.057.299 | 1.961.523 | 2.393.652 | 2.393.652 | 2.393.652 | 2.393.652 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 7.343.954 | 8.370.175 | 7.847.332 | 7.798.085 | 7.750.462 | 7.696.941 |
| Lasten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Baten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo na resultaatbestemming | 7.343.954 | 8.370.175 | 7.847.332 | 7.798.085 | 7.750.462 | 7.696.941 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|---------------|--|-------------------|------------------|-------------------|
| 634000 | WWB: algemeen (Participatiewet) | 2.528.680 | 2.161.848 | -366.832 |
| 634004 | WWB: sociale recherche | 25.310 | 0 | -25.310 |
| 634600 | Bijzondere bijstandsverlening | 214.480 | 0 | -214.480 |
| 634700 | Besluit bijstandsverlening zelfstandigen | 86.620 | 65.275 | -21.345 |
| 636000 | Sociale werkvoorziening | 1.504.678 | 0 | -1.504.678 |
| 636500 | Participatiebudget | 280.771 | 0 | -280.771 |
| 636510 | Financiële tegemoetkoming chronisch zieken | 136.876 | 0 | -136.876 |
| 637500 | Gemeentelijk minimabeleid: stimuleringsfonds | 73.240 | 0 | -73.240 |
| 639100 | Dorpshuizen en verenigingsgebouwen | 3.301 | 0 | -3.301 |
| 640000 | Maatwerkvoorziening natura materieel WMO | 328.012 | 0 | -328.012 |
| 640010 | WMO maatwerk | 544.970 | 0 | -544.970 |
| 640100 | Huishoudelijke hulp (ZIN), vervoer & begeleiding | 956.355 | 0 | -956.355 |
| 640200 | Opvang & beschermd wonen | 22.729 | 0 | -22.729 |
| 640400 | Algemeen maatschappelijk werk | 100.235 | 0 | -100.235 |
| 640500 | Algemene voorzieningen participatie | 645.554 | 0 | -645.554 |
| 640600 | Cliëntondersteuning | 88.539 | 0 | -88.539 |
| 640650 | Centrum Jeugd en Gezin | 90.404 | 7.310 | -83.094 |
| 640660 | Jeugdzorg | 2.497.942 | 0 | -2.497.942 |
| 641000 | Eigen bijdragen WMO | 0 | 154.219 | 154.219 |
| 642100 | Peuterspeelzalen gemeente Bedum | 92.407 | 0 | -92.407 |
| 642500 | Kinderdagverblijven | 19.881 | 5.000 | -14.881 |
| Totaal | | 10.240.984 | 2.393.652 | -7.847.332 |

Programma: 7 Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken?

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Wij kiezen waar mogelijk voor duurzaamheid. Die keuze is in het belang van de huidige en de toekomstige generaties. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie en kan daarin vaak een voortrekkersrol vervullen.

In de komende jaren willen wij:

- het gebruik van alternatieve energiebronnen -zoals aardewarmte, zonne- en windenergie- stimuleren;
- het klimaat en energiebeleid actualiseren;
- investeren in duurzame en de veiligheid bevorderende openbare verlichting;
- samenwerking in waterketen in BMW-verband en met het waterschap stimuleren;
- afvalverwerking verder verduurzamen.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Milieubeleidsplan 2009-2012, vastgesteld in mei 2009;
- Intergemeentelijk bodembeleidsplan Regio Noord 2014 - 2018, vastgesteld 3 december 2013;
- Handhavingsbeleidsplan Omgevingsrecht 2011-2015 BMW-gemeenten, d.d. 28 juni 2011 (B&W);
- Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014 – 2018, vastgesteld d.d. 12 december 2013;
- Waterplan vastgesteld in 2009;
- Stedelijke Wateropgave d.d. april 2008;
- Nota lokaal gezondheidsbeleid 2008-2012;
- Plan van Aanpak Gemeentelijk klimaatbeleid, d.d. juni 2004;
- Afvalstoffenverordening, d.d. 25 maart 2004;
- Notitie Toezicht en handhaving bij evenementen, vastgesteld in 2009;
- Gemeentelijk Afvalstoffen Plan 2009-2012, d.d. 17 november 2009;
- Handhavingsbeleidsplan en uitvoeringsprogramma 2011-2014, vastgesteld d.d. 22 september 2011;
- Nota lokaal gezondheidsbeleid 2013-2017, d.d. 30 mei 2013;
- Beleidsplan Openbare Verlichting 2013-2018, d.d. 17 oktober 2013.

| Beleidsindicatoren | | | | |
|--|--|-----------|-----------|-----------|
| Naam indicator | Eenheid | Indicator | | |
| | | Bedum | Provincie | Landelijk |
| Jongeren met een delict voor de rechter | % 12 t/m 21 jarigen | 0,79% | 2,20% | 2,57% |
| Kinderen in uitkeringsgezin | % kinderen tot 18 jaar | 3,08% | 7,24% | 5,66% |
| Jongeren met jeugdhulp | % van alle jongeren tot 18 jaar | 12,5% | 13,1% | 10% |
| Jongeren met jeugdbescherming | % van alle jongeren tot 18 jaar | 0,8% | 1,4% | 1,2% |
| Jongeren met jeugdreclassering | % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar | 0,6% | 0,7% | 0,5% |
| Cliënten met een maatwerkarrangement WMO | Aantal per 10.000 inwoners | NB | 442 | 567 |
| Omvang huishoudelijk restafval | Kg/inwoner | 253 | 207 | 205 |
| Hernieuwbare elektriciteit | % | 0,9% | 8,9% | 8,7% |

Wat gaan we daarvoor doen?

Samenwerking waterketen;

De clustersamenwerking van de BMWЕ gemeenten en het waterschap zal in 2017 de volgende onderwerpen oppakken:

- N.a.v. onderzoek verbeteren hydraulisch functioneren van de zuiveringskringen nadere uitwerking maatregelen.
- Uitwerken meetplan riolering en overstorten.
- Insteken op toepassing van de waterkaart in de BMWЕ organisaties.
- De Marne en Bedum realiseren een gezamenlijk Baggerplan.

Het cluster BMWЕ zal in de regionale samenwerking waterketen (WKGD), uitwerking geven aan een gezamenlijke dienst gegevensbeheer en meten en monitoren.

Riolering

Vanuit het Afvalwaterbeleidsplan BMWЕ/NZV zal uitvoering worden gegeven aan:

- De planuitwerking voor het ombouwen van de riolering in het Geert Reinderspark en De Vlijt.
- Wijzigen riolering Waldadriift.
- Wijzigen riolering Centrumplan.
- Uitvoering geven aan het operationeel plan rioolreparaties kern Zuidwolde.

Klimaat, energie en duurzaamheid

We zullen in 2016 een start maken met het opstellen van gemeentelijk klimaat- en energiebeleid. Daarmee zullen we bezien hoe we het gebruik van duurzame energie verder kunnen stimuleren.

Afval

De afvalinzameling en afvalverwerking zullen we verder verduurzamen, passend in een circulaire economie waarin producten en materialen worden hergebruikt en grondstoffen hun waarde behouden. Hiervoor zullen we het gemeentelijk afvalbeleid actualiseren. Daarnaast zullen we in 2016 het jaarplan 'Extra aanpak zwerfafval' uitvoeren en een nieuw jaarplan voor 2017 opstellen in het kader van het Verpakkingenakkoord, waarbij we een vergoeding ontvangen voor de extra aanpak van zwerfafval.

Milieu

De ontwerpbegroting 2017 van de Omgevingsdienst Groningen (ODG) wordt in uw raad van september 2016 behandeld. Ook in 2017 zal de ODG de basismilieutaken voor de gemeente Bedum uitvoeren. Het beschikbare aantal uren zal minder zijn dan in 2016 o.a. door verlaging van de deelnemersbijdrage (individuele korting via het gemeentefonds van € 7.300,- wordt vertaald in een lagere deelnemersbijdrage). Dit gaat dan om circa 350 uur in 2017 waarvan circa 200 uur beschikbaar is voor vergunningverlening milieu (2 vergunningen) en 150 uur voor directe toezichthoudende taken op milieugebied (circa 10 controles), voor advisering en voor de calamiteitenregeling milieu. Indien meer uren nodig zijn (meer aanvragen milieu of toezicht en handhaving bij basistaak bedrijven), zal dat worden vertaald in een meerwerkopdracht voor de ODG. De verdeling tussen de uren kan overigens aangepast worden, indien er minder tijd aan vergunningverlening besteed hoeft te worden.

Op het gebied van bodembeleid, klimaatbeleid en toezicht en handhaving van overige milieutaken wordt samengewerkt met de Werkorganisatie DEAL. Evenals voorgaande jaren worden ook in 2017 een aantal controles bij de niet basistaak bedrijven (zoals agrariërs, garagebedrijven, horeca en detailhandel) uitgevoerd door de werkorganisatie DEAL. Het betreft dan circa 40 controles. De afdoening van de controles (aanschrijvingen etc.) wordt door de gemeente verzorgd.

Volksgezondheid.

Naast de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van volksgezondheid, zoals die door de GGD voor de gemeenten worden uitgevoerd, heeft de gemeente vorig jaar samen met de gemeente De Marne, Winsum en Eemsum een nota lokaal gezondheidsbeleid opgesteld en vastgesteld in de gemeenteraden. Hierin zet de gemeente in op een gezonde levensstijl met drie hierna genoemde speerpunten.

Alcohol

Overmatig alcohol gebruik leidt tot aanzienlijke gezondheidsschade op korte en langere termijn. Daarnaast zijn er maatschappelijke en economische consequenties zoals verlies aan arbeidsproductiviteit, arbeidsverzuim, schooluitval, criminaliteit, verkeersongevallen, gezondheidszorg en verslavingszorg. Voor jonge mensen is gebruik van alcohol extra ongezond. Veel factoren zijn niet direct vanuit gezondheidsbeleid te beïnvloeden, maar

vereisen maatregelen op andere gemeentelijke beleidsterreinen zoals de Wmo, veiligheid, onderwijs, jeugd, horeca en sportbeleid. Ook hier is een goede samenwerking tussen (zorg- en welzijns)partijen op lokaal niveau geboden.

Roken

Roken is de belangrijkste vermijdbare oorzaak van ziekte en overlijden. Het percentage rokers in Nederland is gedaald. Onder hoogopgeleiden neemt het aantal rokers sterker af dan onder laagopgeleiden. Gemeenten en uitvoerende organisaties kunnen een belangrijke rol spelen bij de toeleiding van rokers naar bestaande ondersteuning bij stoppen met roken. Voor de CJG's is er een belangrijke taak weggelegd bij de preventie van roken door kinderen en jongeren, van meerroken en doorroken bij zwangerschap.

Overgewicht

De basis voor een gezonde leefstijl is een gezond gewicht. Mensen met een gezond gewicht voelen zich fitter, bewegen soepeler en zitten beter in hun vel dan mensen met overgewicht. Een gezond gewicht verkleint de kans op hart- en vaatziekten, diabetes, een aantal vormen van kanker en psychische klachten. Een belangrijk uitgangspunt is het mogelijk maken van een gezonde keuze op het gebied van voeding en beweging.

Dit vereist niet alleen maatregelen vanuit gezondheidsbeleid, maar juist ook op andere beleidsterreinen zoals onderwijs of ruimte. Daarnaast is de inbreng van lokale partners belangrijk bij het terugdringen van overgewicht.

Openbare verlichting

In 2016 zijn grootschalige vervangingsplannen openbare verlichting in Bedum West en in het buitengebied uitgevoerd. Ook wordt in 2016 de planvoorbereiding van de volgende jaarschijven voorbereid. Uitvoering vindt plaats in 2017. Tevens vindt afstemming plaats met uit te voeren reconstructieprojecten, zoals de Waldadrift en de Vlijt.

Wat mag het (extra) kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in deze begroting de volgende extra middelen beschikbaar gesteld:

| | |
|---------------------|-----------|
| Boterdiep Bedum BRP | € 470.000 |
| Centrumplan Bedum | € 340.000 |
| BRP maatregelen | € 245.630 |

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|----------------|----------------|----------------|--------------------|----------------|--------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 2.903.229 | 3.259.953 | 2.472.089 | 2.472.089 | 2.472.089 | 2.472.089 |
| Baten | 2.489.550 | 2.447.022 | 2.558.052 | 2.484.762 | 2.487.748 | 2.464.942 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 413.679 | 812.931 | -85.963 | -12.673 | -15.659 | 7.147 |
| Lasten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Baten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo na resultaatbestemming | 413.679 | 812.931 | -85.963 | -12.673 | -15.659 | 7.147 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|--------|---|---------|---------|----------|
| 643100 | Volksgezondheid | 20.149 | 0 | -20.149 |
| 644000 | Gemeenschappelijke geneeskundige dienst (GGD) | 174.596 | 0 | -174.596 |
| 644500 | Jeugdgezondheidszorg | 153.603 | 0 | -153.603 |
| 644900 | Deconstructie | 100 | 0 | -100 |
| 645100 | Ophalen en afvoeren van huishoudelijk afval | 888.008 | 164.745 | -723.263 |
| 645200 | Inzameling glas | 8.759 | 8.648 | -111 |

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|---------------|--|------------------|------------------|---------------|
| 645300 | KCA/WEB/ICT en metaal | 30.450 | 4.325 | -26.125 |
| 645500 | Inzameling oud papier | 0 | 1.350 | 1.350 |
| 646100 | Riolen | 659.586 | 203.399 | -456.187 |
| 646200 | Rioolgemalen | 141.119 | 1.007 | -140.112 |
| 647050 | Milieubeheer | 126.779 | 0 | -126.779 |
| 647300 | Milieucommunicatie | 5.320 | 0 | -5.320 |
| 647500 | Bodem | 10.229 | 0 | -10.229 |
| 647800 | Klimaatbeleid | 10.770 | 0 | -10.770 |
| 649000 | Begravingen en onderhoud begraafplaatsen | 172.783 | 0 | -172.783 |
| 649400 | Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten | 42.613 | 1.014.207 | 971.594 |
| 649500 | Rioolheffing | 27.225 | 1.012.088 | 984.863 |
| 649900 | Begraafplaatsrechten | 0 | 148.283 | 148.283 |
| Totaal | | 2.472.089 | 2.558.052 | 85.963 |

Programma: 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Wat willen we bereiken?

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Het herstel van de woningmarkt gaat langzamer dan werd gehoopt. Toch zijn er signalen dat de markt de komende jaren gaat aantrekken. We verwachten niet dat de tijden van grootschalige nieuwbouwplannen terug zullen keren. Daarom gaan we van realistische verwachtingen uit.

Bedum is en blijft een aantrekkelijke woongemeente door zijn voorzieningen en ligging ten opzichte van stad Groningen. Wij willen een goede mix van verschillende segmenten op de woningmarkt in samenwerking met woningcorporatie Wierden en Borgen. Wij vinden het belangrijk dat nieuwbouw duurzaam en toekomstbestendig is.

In de komende jaren willen wij:

- een goede mix van woningen, afgestemd op de verschillende doelgroepen;*
- duidelijke afspraken maken met Wierden & Borgen en geïnteresseerde commerciële partijen over de invulling en de realisatie van woningbouwlocaties;*
- samen met Wierden & Borgen en geïnteresseerde commerciële partijen een actieve rol spelen met als inzet, behoud van het woningaanbod en de verdere ontwikkeling daarvan;*
- een woon-zorgvisie opstellen, op grond van de veranderende samenstelling van de bevolking en het vergroten van de zelfredzaamheid;*
- levensloopbestendige woningen daar waar mogelijk en nodig;*
- een onderzoek naar de mogelijkheid van invoering van een starterslening;*
- het stimuleren van voldoende sociale woningbouw en starterswoningen;*
- de hoofdlijnen opstellen voor een nieuwe omgevingsvisie opstellen;*
- energiebesparende en duurzaamheidsmaatregelen toepassen voor woningen, te bekostigen uit gaswinningsmiddelen.*

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Structuurplan Bedum - Onderdendam, vastgesteld op 6 juli 2006;
- Welstandsnota, vastgesteld op 27 mei 2004;
- Basisplan detailhandel, vastgesteld op 27 mei 2004;
- Notitie Behoedzaam vernieuwen, structuurplan+ vastgesteld augustus 2004;
- Woonplan 2002-2010, vastgesteld op 19 december 2002;
- Woonschepenverordening, vastgesteld op 1 juli 1999;
- Nota Archeologiebeleid, vastgesteld 22 maart 2007;
- Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart Regio Noord-Groningen – gemeente Bedum, vastgesteld 26 februari 2009;
- Bouwverordening, vastgesteld 29 maart 2012;
- Monumentenverordening, vastgesteld 8 juli 2010;
- Brandpreventiebeleid bestaande bouw, vastgesteld op 13 april 2004;
- Brandbeveiligingsverordening, vastgesteld op 29 maart 2012;
- Bestemmingsplan Buitengebied, vastgesteld 17 december 2009;
- Bestemmingsplan Bedum kern, vastgesteld 26 juni 2008;
- Bestemmingsplan Bedrijvenpark Boterdiep, vastgesteld 2 juni 2016;
- Bestemmingsplan Bedrijvenpark Boterdiep fase 2, vastgesteld 26 juni 2008;
- Bestemmingsplan Bedum-Kern locatie Vogelzang / Gemeentelijke Kwekerij, vastgesteld 24 januari 2008;

- Bestemmingsplan Ter Laan 4, vastgesteld 20 december 2007;
- Bestemmingsplan Zuidwolde, vastgesteld op 17 oktober 2013;
- Bestemmingsplan Onderdendam, vastgesteld op 26 januari 2012;
- Bestemmingsplan Noordwolde, vastgesteld op 28 juni 2012;
- Bestemmingsplan Oosterseweg 8, Zuidwolde, vastgesteld op 8 juli 2010;
- Bestemmingsplan Dagbesteding Zuidwolde, vastgesteld op 2 oktober 2008;
- Bestemmingsplan Bedum Kern locatie Gasfabriek, vastgesteld op 28 juni 2012 - vervallen;
- Bestemmingsplan Bedum kern locatie Kop van Noord, in procedure (vaststelling eind 2016);
- Bestemmingsplan Bedum Kern locatie HEMA, Grotestraat 14-16, vastgesteld op 28 september 2010;
- Bestemmingsplan Buitengebied, Landgoed “De Vrie Heerlykheid”, Westerdijkshorn 14 te Bedum, vastgesteld op 20 september 2012;
- Bestemmingsplan Bedum Kern Locatie Bederawalda, vastgesteld op 24 april 2014;
- Bestemmingsplan Bedum Kern, locatie De Plank, vastgesteld 29 juli 2014;
- Bestemmingsplan Bedum locatie Krijthe, vastgesteld 10 december 2014;
- Bestemmingsplan Bedum Kern Locatie Bedrijvenpark Boterdiep, vastgesteld 2 juni 2016;
- Verordening naamgeving en nummering (adressen) 2011, vastgesteld 16 december 2010;
- Leefbaarheidsvisie vastgesteld 18 december 2015;
- Woonvisie in voorbereiding najaar 2016.

| Beleidsindicatoren | | | | |
|--|---------------------------|-----------|-----------|-----------|
| Naam indicator | Eenheid | Indicator | | |
| | | Bedum | Provincie | Landelijk |
| Gemiddelde WOZ waarde | Duizend euro | 171 | 155 | 206 |
| Nieuw gebouwde woningen* | Aantal per 1.000 woningen | 0 | 5,5 | 6,6 |
| Demografische druk | % | 58,6% | 49,4% | 53,0% |
| Gemeentelijke woonlasten eenpersoons-huishouden | In Euro's | € 724 | 682 | € 643 |
| Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishouden | In Euro's | € 724 | 758 | € 716 |

*Deze cijfers zijn ontleend aan de site ‘Waarstaatjegemeente.nl’. Hierbij is voor deze indicator uitgegaan van de gerealiseerde nieuwbouw in 2013.

Wat gaan we hiervoor doen?

Woningbouw, bouwen voor verschillende doelgroepen

De volgende plannen, projecten en initiatieven zijn in uitvoering:

Bedum:

- *Ter Laan 4*
De verkoop van kavels in de vrije sector en van projectmatige woningbouw heeft vertraging opgelopen door de crisis op de woningmarkt. In 2016 is een licht herstel zichtbaar; er wordt weer meer om informatie over kavels gevraagd en de verkopen nemen toe.
- *Vogelzang*
Woningstichting Wierden & Borgen heeft aangegeven in 2017 de planontwikkeling af te ronden;

daarna volgt de bouw van de woningen.

- *Folkerdastraat 17 t/m 23*

Woningstichting Wierden en Borgen is voornemens om 8 woningen te bouwen (na sloop van een blokje van 4). Met deze herinvulling wordt een duidelijke fysieke relatie gelegd met Veen; tussen die twee straten komt een deels nieuw openbaar gebied. Door Wierden en Borgen is de oplevering gepland in 2017.

- *Kop van Noord*

Nadat woningstichting Wierden en Borgen in 2014 heeft afgezien van de geplande bouw van appartementen, heeft u in 2015 besloten het plan te herontwikkelen ten behoeve van grondgebonden woningen. Het bestemmingsplan hiervoor is in 2016 in procedure gebracht.

- *De Plank*

De ontwikkelaar heeft de bouw van de projectmatige woningen in 2016 afgerond. Er resteren nog een paar te bouwen vrijstaande woningen. Na afronding van het gehele project door de ontwikkelaar zullen wij het openbaar gebied van hen overnemen. De financiële middelen hiervoor zijn gereserveerd in de bestemmingsreserve Herstructurering.

- *Bederawalda*

Woningstichting Wierden en Borgen heeft de bouw van fase 1 (15 appartementen) eind 2015 opgeleverd. Met de bouw van fase 2 zal eind 2016/begin 2017 worden begonnen, waarna eind 2017/begin 2018 aansluitend fase 3 zal volgen. Een deel van het terrein is woonrijp gemaakt en een deel bouwrijp. Na afronding van fase 2 zullen we het aansluitende terrein ook woonrijp maken.

- *Krijthestate*

De ontwikkelaar is begin 2016 gestart met de bouw van het project (9 appartementen). De oplevering wordt eind 2016 voorzien.

Onderdendam:

- *Stadsweg 10 t/m 24*

Woningstichting Wierden en Borgen is voornemens hier 6 woningen te bouwen (in 2015 zijn de aanwezige 8 woningen gesloopt); de oplevering is in 2017 gepland.

Zuidwolde:

- *Oosterseweg*

Het concept voor zorgwonen met dagbesteding op de locatie van de voormalige, afgebrande en gesloopte boerderij is door de initiatiefnemer stopgezet. Omdat er (nog) geen alternatief is, zullen we voorlopig de gronden blijven verpachten.

In al deze plannen stimuleren we dat een goede mix van woningen, inclusief levensloopbestendige woningen, wordt gerealiseerd door –in overleg met woningstichting Wierden en Borgen, de ontwikkelaars en bouwers– voor verschillende doelgroepen te laten bouwen. De basis hiervan ligt vast in de Woonvisie. Hierover maken we ook afspraken met die partijen, die we zo nodig vastleggen in (exploitatie)overeenkomsten.

Het overleg met woningstichting Wierden en Borgen vindt op verschillende niveaus plaats; op projectniveau over de betreffende projecten, op structureel niveau ambtelijk en bestuurlijk over de algehele planning van projecten en het algemeen (volkshuisvestings)beleid. Daarnaast is met de wijziging van de Woningwet in 2015 bepaald dat de woningstichting jaarlijks een ‘bod’ doet voor uitvoering van het beleid; dit was één van de redenen om de woonvisie op te stellen.

Bestemmingsplannen

De volgende bestemmingsplannen of ruimtelijke procedures –voor zover nu bekend– zijn of komen in het begrotingsjaar in procedure:

- Vanwege de wettelijke verplichte herziening van bestemmingsplannen na 10 jaar en in overeenstemming met de voorjaarsnota 2016: Bestemmingsplan Bedum kern, Bestemmingsplan Buitengebied en Bestemmingsplan Ter Laan 4;
- Bestemmingsplan Oostelijke ontsluitingsweg;;

- Bestemmingsplan Uitbreiding FrieslandCampina.

Starterslening

Sinds de invoering in 2014 zijn vijf startersleningen verstrekt. Bij de voorjaarsnota 2016 is besloten om niet opnieuw een budget beschikbaar te stellen.

Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad

Het programma Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad is door de Provincie Groningen gestart. U heeft besloten hieraan deel te nemen en om een bedrag van € 50.000,-- beschikbaar te stellen voor de cofinanciering van het leningdeel t.b.v. verbetering, verduurzaming en levensloopbestendig maken van particuliere woningen.

Woonvisie

Na vaststelling van het leefbaarheidsplan in december 2015, zijn we in 2016 gestart met het opstellen van de Woonvisie. Bij het opstellen van het plan van aanpak heeft u aangegeven bij het opstellen betrokken te willen worden. Uiteindelijk zal de Woonvisie ter vaststelling aan u worden voorgelegd.

Omgevingswet

Op stapel staat de invoering van de Omgevingswet. Door het Rijk wordt aangegeven dat dit na de invoering van de decentralisaties in het sociaal domein een tweede majeure operatie is. De invoeringsdatum is nu door het Rijk gepland in 2020; echter, dit jaartal is al meerdere malen naar achteren geplaatst. Afhankelijk daarvan zullen we ons in het komend begrotingsjaar oriënteren op de gevolgen en de implementatie. Indien benodigd zullen we u daarbij vanzelfsprekend betrekken.

Energiebesparende en duurzaamheidsmaatregelen voor woningen

Vanuit de leefbaarheids gelden die beschikbaar zijn vanuit de gaswinning, konden particulieren met meer dan € 1.000 bevestigsschade een bijdrage in duurzaamheidsmaatregelen ontvangen; deze regeling - Tijdelijke Regeling Waardevermeerdering – is per 1 juli 2016 beëindigd. De particulieren die hiervan gebruik gemaakt hebben, hebben veelal gekozen voor het aanbrengen van zonnepanelen. Onder regie van de Nationaal Coördinator Groningen wordt gewerkt aan een nieuwe regeling die waarschijnlijk in het najaar van 2016 uitkomt.

Basisadministraties BGT en BAG

De wettelijke aansluiting op de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) is in 2016 afgerond. Verdere implementatie en beheer staat voor dit jaar en de komende jaren op de rol. Aansluitend op de BGT zijn we gestart de koppeling met het beheer van wegen, riolen en groen te maken (BOR = beheer openbare ruimte). Dit gebeurt, net als bij de BGT weer in samenwerking met de gemeenten Groningen, Winsum en De Marne. Vanuit de kaart worden koppelingen met data uit de beheersystemen gelegd, waardoor er meer inzicht komt in de te beheren objecten. Ook is een en ander daardoor eenvoudiger op kaart te raadplegen.

Wat mag het (extra) kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in de begroting geen extra middelen beschikbaar gesteld.

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|----------------|------------------|----------------|--------------------|----------------|----------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 1.837.148 | 1.904.145 | 805.204 | 790.204 | 790.204 | 790.204 |
| Baten | 1.411.727 | 352.078 | 577.817 | 577.817 | 566.817 | 566.817 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 425.421 | 1.552.067 | 227.387 | 212.387 | 223.387 | 223.387 |
| Lasten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Baten (reservemutaties) | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Saldo na resultaatbestemming | 425.421 | 1.552.067 | 227.387 | 212.387 | 223.387 | 223.387 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | | Lasten | Baten | Saldo |
|---------------|--|----------------|----------------|-----------------|
| 628000 | Monumenten - Gebouwen | 26.887 | 0 | -26.887 |
| 628100 | Monumentenzorg, overige cultuur en oudheidkunde | 4.325 | 0 | -4.325 |
| 650000 | Ruimtelijke ontwikkeling | 227.739 | 223.000 | -4.739 |
| 651000 | Woningbouw toegelaten instellingen | 139.295 | 136.795 | -2.500 |
| 652000 | Stedelijke vernieuwing | 32.756 | 0 | -32.756 |
| 653000 | Bouw-, woning- en welstandstoezicht | 82.064 | 0 | -82.064 |
| 653200 | Integrale handhaving | 68.633 | 0 | -68.633 |
| 653300 | BAG/GIS | 144.643 | 0 | -144.643 |
| 653500 | Ligplaatsen woonschepen | 1.749 | 1.749 | 0 |
| 654500 | Leges omgevingsvergunningen | 0 | 176.730 | 176.730 |
| 655000 | Gronden en landerijen | 64.328 | 20.588 | -43.740 |
| 655100 | Bouwgrondexploitatie (niet bedrijventerrein) | 5.931 | 12.101 | 6.170 |
| 655200 | Bouwgrondexploitatie (bedrijventerreinen) | 6.854 | 6.854 | 0 |
| Totaal | | 805.204 | 577.817 | -227.387 |

Programma: 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Wat willen we bereiken?

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

De gemeentekas staat blijvend onder druk. In meerjarig perspectief moet de komende jaren ca. € 500.000,- worden bezuinigd. Dit dwingt ook de gemeente Bedum om financiële keuzes te maken. Daarnaast stelt het Rijk ons voor nieuwe bezuinigingsopdrachten. In de komende jaren zullen we het met minder geld moeten doen.

Ondanks dat kent Bedum nog altijd een relatief lage belastingdruk. Wij willen evenwicht houden tussen bezuinigingen en de lage belastingdruk. Tekorten dichten door lasten te verzwaren, vinden wij niet de eerst aangewezen optie.

Wij houden vast aan een sluitende meerjarenbegroting. De gemeente moet in principe niet meer uitgeven dan dat er binnenkomt. Welke concrete maatregelen genomen moeten worden om dat doel te behalen, moet raadsbreed bepaald worden.

In de komende jaren willen wij:

- streven naar een sluitende meerjarenbegroting;*
- indien nodig passende bezuinigingsmaatregelen treffen, waarbij lasten pas worden verhoogd nadat er kritisch is gekeken naar de eigen bedrijfsvoering;*
- de nieuwe decentrale taken bij voorkeur budgetneutraal invoeren*

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Financiële verordeningen gemeente Bedum (o.g.v. art. 212 Gemeentewet), vastgesteld door de raad op 19 juni 2014;
- Controleverordening gemeente Bedum (o.g.v. art. 213 Gemeentewet), vastgesteld door de raad op 20 december 2007;
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Bedum (o.g.v. art. 213a Gemeentewet), vastgesteld door de raad op 20 december 2007;
- Nota waardering en afschrijving vaste activa, vastgesteld door de raad op 19 juni 2014;
- Nota reserves en voorzieningen, vastgesteld door de raad op 19 juni 2014;
- Nota “Weerstandsvermogen gemeente Bedum”, vastgesteld 29 maart 2012.

Wat gaan we daarvoor doen?

Meerjarenbegroting

De begroting 2017 heeft een batig saldo van ongeveer € 22.000. Ook de meerjarenraming laat een positief beeld zien. Bij de voorjaarsnota 2016 leken de gemeentefinanciën nog onder druk te staan. Door het positieve accres van de algemene uitkering en gewijzigde BBV voorschriften is het financieel perspectief aanzienlijk verbeterd. Er blijven onzekerheden bestaan. Wij noemen hier het grillige karakter van de Algemene Uitkering, de verdere implementatie en uitvoering van de decentralisaties, de aanstaande gemeentelijke herindeling en de gevolgen van de aardbevingen in onze regio. Het is derhalve belangrijk waakzaam te blijven op onze financiële positie.

Bezuinigingsmaatregelen

In de begroting 2015 hebben wij een pakket met bezuinigingsmaatregelen verwerkt. In de voorjaarsnota 2016 bent u geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot deze maatregelen. De maatregelen zijn grotendeels gerealiseerd. Het nog te realiseren deel van de maatregelen vindt u op de stelposten. Dit betreft o.a. (een deel van) de bezuiniging op de subsidie aan de muziekschool en de bezuiniging op het onderhoud in de openbare ruimte (groen).

Lokale lasten

In de voorliggende begroting blijft de lokale lastendruk zeer beperkt. Een gematigde lastendruk blijft dan ook het uitgangspunt. In de paragraaf Lokale Heffingen kunt u zien dat Bedum onveranderd laag blijft staan op de provinciale ladder van de lokale woonlasten.

Decentralisaties

Duidelijk is dat de decentralisaties, naast grote financiële gevolgen en risico's, ook grote organisatorische consequenties voor de gemeenten hebben. In 2016 hebben we gezien dat de de kosten gedekt konden worden uit de rijksvergoeding. Ook in deze begroting zijn de decentralisaties weer budgetneutraal verwerkt. Budgetneutraliteit blijft het uitgangspunt.

Vennootschapsbelasting

In 2015 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen aangenomen. Dat betekent dat overheidsondernemingen, bijvoorbeeld gemeenten, provincies en waterschappen, per 1 januari 2016 belastingplichtig zijn geworden voor de vennootschapsbelasting.

Met de wetwijziging wil de Nederlandse overheid gelijkheid creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Voor overheidsondernemingen gelden nu dezelfde verplichtingen voor de vennootschapsbelasting als voor private ondernemingen. De nieuwe wet bepaalt dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig zijn.

Waarschijnlijk zal dit bij gemeenten tot hogere uitvoeringslasten gaan leiden. Wij hebben inmiddels een inventarisatie gemaakt van onze activiteiten. Per activiteit is beoordeeld of deze vpb plichtig is. De problematiek lijkt zich toe te spitsen op onze grondexploitaties. Momenteel worden de gevolgen voor onze deze exploitaties onderzocht.

Wat mag het (extra) kosten?

Voor de uitvoering van dit programma worden in 2016 geen extra structurele middelen beschikbaar gesteld.

Voor 2017 worden de volgende stelposten geraamd.

| Omschrijving | 2016 | 2017 |
|--|------------|------------|
| <i>Stelposten lasten:</i> | | |
| Herstructureringsfonds | € 125.000 | € 125.000 |
| ILG cofinanciering (dekking AR) | € 20.000 | € 20.000 |
| ILG cofinanciering (kapitaallast) | € 23.400 | € 29.250 |
| Personele uitbreiding | € 7.000 | € 7.000 |
| Taakstelling energie De Beemden | € (20.000) | € |
| Bezuiniging Bruggen en Groen (bezuinigingen 2014) | € (55.000) | € (55.000) |
| Bezuiniging Welzijnsactiviteiten | € (13.500) | € |
| Bezuiniging sporthalbeheer | € (15.000) | € |
| Bezuiniging sporthalbeheer (incidenteel ivm latere realisatie) | € 7.500 | € |
| Bezuiniging muziekschool | € (50.000) | € (25.000) |
| Stelpost risico niet realiseren bezuinigingen | € 123.500 | € 80.000 |
| Midoffice en KCC | € 25.030 | € 25.030 |
| Beleidsagenda Sociaal Domein (taakstelling) | € (62.500) | € |
| Raadsvergoeding | € | € (26.500) |
| Inflatiecorrectie | € 39.289 | € 35.048 |
| Stelpost salarissen, IKB, HR21, verhoging pensioenpremies | € 87.353 | € 100.000 |
| Totaal lasten | € 242.072 | € 314.828 |

| Omschrijving | 2016 | 2017 |
|---|-----------|-----------|
| <i>Stelposten baten:</i> | | |
| Voorgestelde tariefsverhogingen: | | |
| Sportterreinen en -lokalen | € 2.044 | € 1.858 |
| Secretarieleges, inritvergunningen en kapvergunningen | € 1.737 | € 1.717 |
| Leges omgevingsvergunning | € 6.227 | € 1.591 |
| Hondenbelasting | € 594 | € 540 |
| Roerende en onroerendezaakbelasting (incl. extra verhoging) | € 108.066 | € 115.594 |
| Begraafrechten | € 1.468 | € 1.335 |
| Totaal baten | € 120.136 | € 122.634 |

Voor 2017 worden de volgende stortingen en uitnames uit (bestemmings)reserves geraamd.

| Omschrijving | 2016 | 2017 |
|--|-----------|---------|
| <i>Mutaties in de reserves lasten:</i> | | |
| Toevoeging instrumenten-/uniformfonds | € 1.951 | € 1.951 |
| Toevoeging aan onderhoudsfonds dorpshuizen | € 5.000 | € 5.000 |
| Toevoeging rente res/voorzieningen aan alg.reserve/bestemmingsreserve onderhoud graven | € 314.730 | € 0 |
| Totaal lasten | € 321.681 | € 6.951 |

| Omschrijving | 2016 | 2017 |
|---|-----------|-----------|
| <i>Mutaties in de reserves baten:</i> | | |
| Onttrekking uit AR gemeentehuis 1/40e deel | € 24.368 | € 24.368 |
| Onttrekking uit AR ILG | € 20.000 | € 20.000 |
| Onttrekking uit AR inzake toevoeging aan voorziening wethouderspensionen c.a. | € | € |
| Onttrekking uit AR incidentele posten uit begroting 2016/2017 | € 51.335 | € 35.555 |
| Onttrekking uit reserve onderhoud begraafplaatsen | € 25.000 | € 25.000 |
| | € 285.626 | € 104.923 |
| Onttrekking uit AR begrotingstekort | € 0 | € 0 |
| Totaal baten | € 285.626 | € 104.923 |

Ramingen

| | Rekening | Begroting | | Meerjarenbegroting | | |
|---------------------------------------|-----------------|----------------|----------------|--------------------|----------------|------------------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
| Lasten | 627.894 | 479.246 | 481.030 | 779.272 | 987.260 | 1.292.765 |
| Baten | 228.566 | 11.455 | 6.500 | 13.099 | 21.237 | 30.960 |
| Saldo voor resultaatbestemming | 399.328 | 467.791 | 474.530 | 766.173 | 966.023 | 1.261.805 |
| Lasten (reservemutaties) | 3.150.279 | 321.681 | 6.951 | 6.951 | 6.951 | 6.951 |
| Baten (reservemutaties) | 4.177.647 | 285.626 | 104.923 | 104.923 | 104.923 | 104.923 |
| Saldo na resultaatbestemming | -628.040 | 503.846 | 376.558 | 668.201 | 868.051 | 1.163.833 |

Samenstelling ramingen begroting 2017

| | Lasten | Baten | Saldo |
|--|----------------|-------------------|-------------------|
| 657000 Renten, dividenden, winstaanden | 776 | 114.415 | 113.639 |
| 657500 Treasury | 10 | 0 | -10 |
| 659000 Algemene uitkering uit het gemeentefonds | 0 | 8.864.315 | 8.864.315 |
| 659100 Algemene Uitkering -Sociaal deelfonds- | 0 | 5.589.263 | 5.589.263 |
| 660000 Onvoorzien uitgaven | 26.083 | 0 | -26.083 |
| 660100 Algemene uitgaven en inkomsten (stelposten) | 314.828 | 122.634 | -192.194 |
| 660200 OZB woningen | 78.420 | 1.164.014 | 1.085.594 |
| 660250 OZB niet-woningen | 34.520 | 620.714 | 586.194 |
| 660400 Wet Waardering Onroerende Zaken | 41.823 | 0 | -41.823 |
| 660700 Roerende zaakbelastingen | 4.735 | 1.364 | -3.371 |
| 660800 Hondenbelasting | 5.918 | 55.000 | 49.082 |
| Totaal | 507.113 | 16.531.719 | 16.024.606 |

Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen dient volgens de voorschriften ten minste te omvatten:

- lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- algemene uitkeringen;
- dividend;
- saldo van de financieringsfunctie;
- overige algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen worden niet als baten in de diverse programma's opgenomen. Ze zijn immers bedoeld om te dienen als dekkingsmiddel voor alle programma's.

Voor de raad is het van essentieel belang om inzicht te hebben in de algemene dekkingsmiddelen en de ontwikkelingen die daar in zijn gedurende de komende jaren.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

| Omschrijving | 2016 | 2017 |
|--------------------------|-------------------|-------------------|
| Lokale heffingen | 1.729.249 | 1.957.226 |
| Algemene uitkering | 14.564.838 | 14.453.578 |
| Dividend en rente | 497.885 | 114.415 |
| Financieringsfunctie | 0 | 0 |
| Overige dekkingsmiddelen | 0 | 0 |
| Totaal | 16.791.972 | 16.525.219 |

Lokale heffingen

Onder lokale heffingen in het kader van algemene dekkingsmiddelen worden die heffingen verstaan waarvan de besteding niet gebonden is. Het gaat dan om de onroerende-zaakbelastingen en de hondenbelasting. Heffingen, zoals de riool-, reinigingsrechten en de afvalstoffenheffing, vallen niet onder de begripsomschrijving. De opbrengsten hiervan worden rechtstreeks verantwoord op de programma's. In onderstaande tabel wordt de geraamde opbrengst voor 2017 weergegeven in vergelijking met 2016. Dit is inclusief de voorgestelde belastingverhogingen. In de paragraaf lokale heffingen wordt dieper ingegaan op het beleid daarbij.

| Omschrijving | 2016 | 2017 |
|--|------------------|------------------|
| Onroerende-zaakbelasting: niet-woningen | 620.724 | 661.070 |
| Onroerende-zaakbelasting: woningen | 1.156.290 | 1.239.173 |
| Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten | 1.364 | 1.453 |
| Hondenbelasting | 60.014 | 55.540 |
| Totaal | 1.838.392 | 1.957.236 |

De onroerende-zaakbelasting voor gebruikers van woningen is per 1 januari 2006 afgeschaft. Het wegvallen van deze opbrengsten wordt gecompenseerd door een toevoeging aan het gemeentefonds, waardoor de algemene uitkering stijgt. Voor gemeenten die niet voldoende gecompenseerd worden via de algemene uitkering, geldt een tijdelijke suppletie-uitkering. De gemeente Bedum is een nadeelgemeente. De gemeente Bedum ontvangt daarom vanaf 1 januari 2006 een suppletie-uitkering.

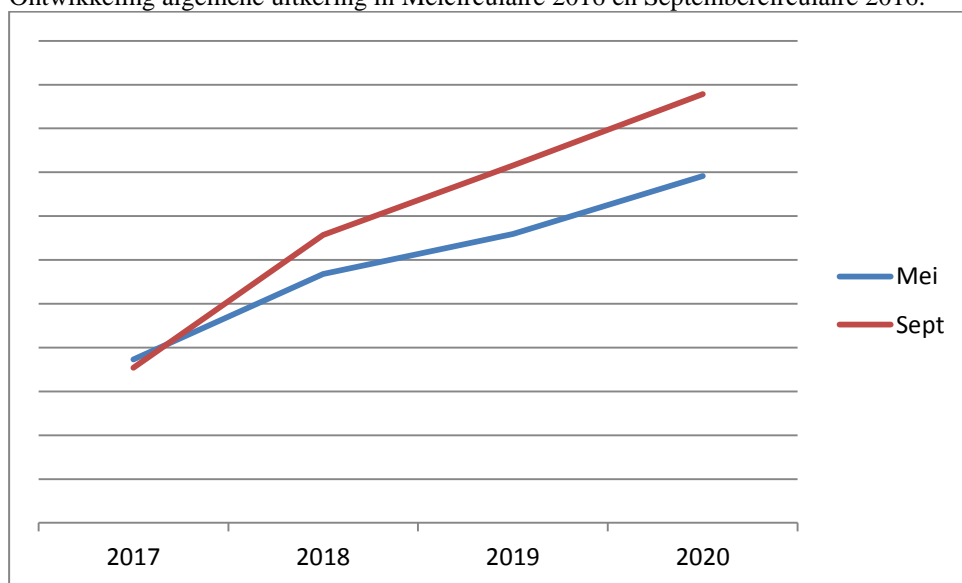
De suppletie-uitkering geldt voor een langere periode en wordt jaarlijks afgebouwd. Voor 2017 wordt een suppletie-uitkering ontvangen van € 12.629.

Algemene uitkering

De gemeente ontvangt uit het gemeentefonds een algemene uitkering van het rijk. Deze uitkering is vrij besteedbaar. In onderstaande tabel worden de uitkeringen voor 2017 en volgende jaren weergegeven. Deze uitkeringen zijn berekend op basis van de zogenaamde septembercirculaire 2016. Daarbij is rekening gehouden met de bekende vaste en variabele gegevens van de gemeente die de grondslag zijn voor de berekening van de algemene uitkering.

| Omschrijving | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|--------------------|------------|------------|------------|------------|
| Algemene uitkering | 14.453.578 | 14.757.292 | 14.915.645 | 15.078.631 |
| Mutatie per jaar | | 303.714 | 158.353 | 162.985 |

Ontwikkeling algemene uitkering in Meicirculaire 2016 en Septembercirculaire 2016.



Ten opzichte van de Meicirculaire 2016 laat de algemene uitkering voor 2017 een licht negatief ontwikkeling zien. Dit wordt veroorzaakt door enerzijds positieve ontwikkeling in het accres en een gedeeltelijke toevoeging aan het subcluster VHROSV (Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing), anderzijds een negatieve ontwikkeling voor de uitkeringen met betrekking tot het sociaal domein.

De meerjarige ontwikkeling is aanzienlijk positiever. Deze ontwikkeling kent dezelfde oorzaken als genoemd voor het jaar 2017. Waarbij met name de ontwikkeling van het accres zorgt voor het voordelige saldo in de jaren na 2017. De ontwikkeling van het accres is het gevolg van geraamde inkomsten en uitgaven van het rijk. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat van meerdere kanten wordt gewaarschuwd dat de uitgangspunten voor het accres 'zacht' zijn. Wijzigingen in komende circulaire blijven derhalve te verwachten.

Bij de berekening van de algemene uitkering zijn wij uitgegaan van een groei van 26 woningen en 60 inwoners per jaar.

Dividend en rente

Jaarlijks ontvangt de gemeente van de NV Bank Nederlandse Gemeenten een dividenduitkering uit hoofde van het aandelenbezit in de bank.

De aandelen Essent zijn in 2009 verkocht. Daarvoor in de plaats hebben wij aandelen Enxiss gekregen. Deze aandelen geven een jaarlijks dividend plus een vergoeding voor de ingebrachte bruglening.

Voor de aandelen van de NV Waterbedrijf Groningen wordt geen opbrengst dividend geraamd omdat er de afgelopen jaren geen uitkering is geweest.

Ten aanzien van de bespaarde rente is een wijziging doorgevoerd in de begroting 2017. Ingaande 2017 wordt geen bespaarde rente meer berekend. Het berekenen van een rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves) creëert een fictieve rentelast en leidt naar het oordeel van de commissie BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) tot het (onnodig) opblazen van de programmalasten en gaat daarmee ten koste van de eenvoud

en transparantie. Derhalve adviseert de commissie BBV vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie deze systematiek niet meer toe te passen.

| Omschrijving | Aantal/omvang | spec. | 2016 | 2017 |
|------------------------------------|--|----------|----------------|----------------|
| Aandelen NV BNG | 5.265 van € 1,15 | dividend | 6.055 | 3.000 |
| Aandelen NV Waterbedrijf Groningen | 5 aandelen van € 453,78 (nrs. 6,7,8, 151 en 152) | | 0 | 0 |
| Enexis (diverse deelnemingen) | 106.587 aandelen van € 1,00 | dividend | 80.000 | 80.000 |
| Enexis | Rente bruglening | rente | 30.000 | 20.000 |
| Bespaarde rente | | rente | 373.040 | |
| NV Elektriciteitsbedrijf | 9% achtergestelde lening € 126.832 | rente | 11.415 | 11.415 |
| Totaal | | | 500.510 | 114.415 |

Saldo van de financieringsfunctie

De berekening van het financieringssaldo laat de volgende uitkomst zien:

| | |
|-------------------------------------|---------------------|
| - boekwaarde investeringen | € 27.427.442 |
| af: | |
| - boekwaarde geldleningen | € 16.365.177 |
| - boekwaarde reserves/voorzieningen | € 10.658.292 |
| | <u>€ 27.023.469</u> |
| financieringstekort | € 403.973 |

Deze berekening gaat er vanuit dat alle investeringen, waartoe uw raad heeft besloten, volledig zijn uitgevoerd en de claims op de reserves volledig zijn benut.

Uit bovenstaande kan worden afgeleid dat het saldo van onze financieringsmiddelen kleiner is dan het saldo van onze bezittingen. Een financieringstekort geeft een indicatie dat er in het begrotingsjaar vreemd vermogen moet worden aangetrokken. Andersom geldt dat een financieringsoverschot waarschijnlijk niet leidt tot het aantrekken van een lening in het begrotingsjaar.

Overige dekkingsmiddelen

Er zijn geen overige dekkingsmiddelen.

Onvoorzien

Het beleid in de gemeente Bedum is om een post onvoorzien beschikbaar te hebben voor incidentele uitgaven van € 2,50 per inwoner. Voor 2017 is een bedrag geraamd voor onvoorzien van € 26.083 (incidenteel).

Investerings

Voor een overzicht van de investeringen die gepland zijn in 2017, wordt verwezen naar de in deze begroting opgenomen investeringslijst 2017.

In de meerjarenraming 2018 t/m 2020 is ook rekening gehouden met nieuwe investeringen. Deze investeringskredieten hebben een indicatief karakter en worden nog niet beschikbaar gesteld in deze begroting. Voor een overzicht wordt verwezen naar de meerjarenraming in deze begroting alsmede de opgenomen investeringslijsten 2018 – 2020.

Paragrafen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft in artikel 9 een aantal verplichte paragrafen voor.

In de paragrafen dienen de beleidslijnen te worden vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die in het verleden versnipperd in de begroting stonden, nu worden gebundeld. Hierdoor krijgt het bestuur een beter totaal inzicht.

De volgende paragrafen dienen verplicht te worden opgenomen in de begroting, tenzij een bepaald onderwerp bij de organisatie niet aan de orde is:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid

Naast bovengenoemde verplichte paragrafen hebben we de onderstaande niet verplichte paragrafen toegevoegd:

- gemeentelijke subsidies
- controle en onderzoek
- interbestuurlijk toezicht
- sociaal domein BMW

Lokale heffingen

In deze paragraaf informeren wij u over de uitgangspunten en het doel van de verschillende gemeentelijke heffingen.

De heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een wezenlijk onderdeel van het gemeentelijk beleid. Ze raken namelijk de burger heel direct in de portemonnee. Daarbij wil de burger waar voor zijn geld.

Lokale belastingen en heffingen staan dan ook sterk in de belangstelling. Een overzicht en daarmee meer inzicht in de lokale heffingen is van belang voor uw raad. Tevens hoort daarbij ook het kwijscheldingsbeleid.

De gemeente Bedum kent de volgende heffingen:

- a. onroerende-zaakbelastingen;
- b. belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten;
- c. hondenbelasting;
- d. afvalstoffenheffing en reinigingsrechten;
- e. rioolheffing;
- f. overige rechten.

De genoemde belastingen dienen in principe tot het verkrijgen van algemene dekkingsmiddelen. Dit geldt vooral voor de belastingen die genoemd zijn onder punten a, b en c. De afvalstoffenheffing, reinigingsrechten, rioolrechten en de overige rechten hebben een relatie met de door de gemeente te verstrekken diensten en mogen maximaal 100% kostendekkend zijn (excl. BTW).

Tarieven

De programmabegroting is de basis voor de productenbegroting. Bij de programmabegroting is uitgegaan van de tarieven zoals deze in de desbetreffende verordeningen voor 2016 zijn weergegeven. Het tarievenbeleid voor 2016 is vastgesteld in de raadsvergadering van 3/5 november 2015. Bij de opstelling van de begroting 2017 zijn naast de vastgestelde tarieven voor 2016 de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de opbrengst onroerende-zaakbelastingen en belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten verhogen met 6,5% (2019 met 3%);
- het kostendeckingspercentage voor de afvalstoffenheffing te handhaven op 100% (in 2017 is € 75.000 onttrokken aan de voorziening, daarmee komt het dekkingspercentage op +/- 93%);
- de opbrengst rioolrecht dit jaar verhogen met 0,5%;
- de opbrengst hondenbelasting verhogen met 0,9%;
- de opbrengst secretarieleges verhogen met 0,9%;
- alle overige tarieven verhogen met 0,9%.

Na het vaststellen van de programmabegroting dienen de tarieven definitief te worden vastgesteld in de door uw raad vast te stellen belastingverordeningen.

Onroerende-zaakbelastingen

Onder de naam 'onroerende-zaakbelastingen' (OZB) worden belastingen geheven van de eigenaren van woningen en van eigenaren en gebruikers van bedrijfspanden, overige gebouwen en bouwgrond. Deze belastingen worden geheven over de waarde van de onroerende zaak, de zogenaamde WOZ-waarde. Deze waarde wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld zodat de waarde goed aansluit bij de marktwaarde. Dat betekent dus dat binnen een cyclus van een jaar alle objecten moeten worden gewaardeerd en de bezwaren als gevolg hiervan moeten worden afgedaan.

Verder is per 2006 het gebruikersdeel van de OZB voor woningen afgeschaft. Naast woningen dienen ook gebruikers van niet-woningen te profiteren van deze afschaffing voor wat betreft het woondeel van de niet-woning (zogenaamde 'Amendement De Pater'). Dit laatste geldt met name voor boerderijen en verzorgingshuizen. Compensatie voor deze inkomstenderving vindt plaats via de algemene uitkering.

In de begroting en de bijbehorende meerjarenraming wordt rekening gehouden met een jaarlijkse opbrengststijging van 6,5% (tot en met 2018, m.i.v. 2019 3%). Dat wil niet zeggen dat ook de tarieven met dit percentage stijgen. Dat hangt af van de ontwikkeling van de WOZ-waarden.

Sinds 2009 wordt de hoogte van de aanslag OZB bepaald aan de hand van een percentage van de waarde van het object.

| Onroerende zaakbelasting | 2016 | 2017 |
|---------------------------------|---------|---------|
| OZB eigendom woningen | 0,1594% | 0,1662% |
| OZB eigendom niet-woningen | 0,2466% | 0,2636% |
| OZB gebruik niet-woningen | 0,1882% | 0,2002% |

(Bij de berekening is uitgegaan van bovengenoemde opbrengststijging en de algemene regels van afronding)

Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten

Onder de naam 'belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten' wordt belasting geheven van eigenaren en gebruikers van binnen de gemeente gelegen woon- of bedrijfsruimten, die duurzaam aan een plaats gebonden zijn en dienen tot permanente bewoning of permanent gebruik, maar niet onroerend zijn. Deze belastingen komen qua karakter overeen met de onroerende-zaakbelastingen. De maatstaf van heffing is de waarde van de roerende zaak. Roerende zaken, zoals woonboten, zijn geen WOZ-objecten; de gemeente laat derhalve roerende zaken separaat taxeren. Ook de roerende zaken worden vanaf 2007 jaarlijks gewaardeerd. Evenals bij de OZB is ook bij de RZB vanaf 2006 het gebruikersdeel vervallen.

In de begroting 2017 en de bijbehorende meerjarenraming wordt rekening gehouden met een jaarlijkse opbrengststijging van 6,5% (tot en met 2018, m.i.v. 2019 3%).

Rekening houdend met de genoemde opbrengststijging ziet de opbouw van het tarief er als volgt uit:

| Roerende zaakbelasting | 2016 | 2017 |
|-------------------------------|---------|---------|
| RZB eigendom | 0,1594% | 0,1662% |

(Bij de berekening is uitgegaan van bovengenoemde opbrengststijging en de algemene regels van afronding)

Hondenbelasting

Onder de naam hondenbelasting wordt een belasting geheven op het houden van één of meerdere honden. Ieder jaar wordt in een vooraf bepaald gebied een controle uitgevoerd om o.a. niet aangemelde honden op te sporen. Op deze wijze wordt de hele gemeente in een periode van vier jaar gecontroleerd

Rekening houdend met een tariefstijging van 0,9% ziet de opbouw van de tarieven er als volgt uit:

| Hondenbelasting | 2016 | 2017 |
|---|--------|--------|
| Voor één hond | 70,96 | 71,60 |
| Voor elke hond meer van dezelfde houder | 107,10 | 108,06 |
| Houders van een kennel | 218,29 | 220,25 |

(Bij de berekening is uitgegaan van bovengenoemde tariefstijging en de algemene regels van afronding)

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Er zijn twee reinigingsheffingen: de afvalstoffenheffing en de reinigingsrechten.

De reinigingsrechten worden geheven voor de ophaal- en verwerkingskosten van bedrijfsafval, terwijl de afvalstoffenheffing huisvuil betreft. Iedere woning binnen de gemeente wordt aangeslagen voor afvalstoffenheffing, ongeacht het feit of men wel of niet gebruik maakt van de diensten.

In deze begroting is het dekkingspercentage van 100% gehandhaafd. Met dien verstande dat, gezien de omvang van de voorziening 'egalisatie afvalstoffenheffing' er voorgesteld wordt hieraan € 75.000 te onttrekken.

De opbouw van de tarieven ziet er dan als volgt uit:

| Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten | 2016 | 2017 |
|---|-------------|-------------|
| Huisaansluiting | 237,08 | 226,46 |
| Extra groene container 140 liter | 52,91 | 50,54 |
| Extra grijze container 240 liter | 135,38 | 129,32 |
| Reinigingsrechten container 240 liter * | 127,42 | 121,71 |
| Reinigingsrechten container 1100 liter * | 1.211,88 | 1.157,59 |
| * excl. BTW | | |

Rioolheffing

Ter dekking van de kosten onderhoud, vervanging en nieuwe aanleg (m.u.v. exploitatiegebieden) wordt een rioolheffing geheven van de eigenaar van woningen, bedrijven etc. Op 12 december 2013 is het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 vastgesteld. Het Afvalwaterbeleidsplan is nu gericht op de gehele afvalwaterketen en heeft daardoor een breder blikveld gekregen dan de traditionele rioleringsplannen. In het plan worden alle facetten van de afvalwaterketen in beeld gebracht.

Het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV gaat uit van een nieuwe benadering van (afval)water. Niet meer denken in leidingen, pompen en andere infrastructuur, maar vanuit het beeld waarmee de burger het beste bediend wordt tegen de laagste kosten. Samenwerking moet leiden tot doelmatiger beheer en efficiënter investeren. Verhoging van de kwaliteit en verbetering van de continuïteit moet leiden tot minder meerkosten in de komende jaren. Voor de jaren 2015 tot en met 2018 is gerekend met een tariefsverhoging van 0,5%. De jaren daarna gaan we uit van een gemiddelde stijging van 2,4% per jaar.

De opbouw van de tarieven ziet er dan als volgt uit:

| Rioolheffing | 2016 | 2017 |
|------------------------------|-------------|-------------|
| Basistarief | 213,92 | 214,99 |
| Bedrijven (> 10 medewerkers) | 320,88 | 322,48 |
| Alleen grond-/hemelwater | 64,18 | 64,50 |
| Verzorgingstehuizen | 1.497,43 | 1.504,92 |

Begraafrechten

Het uitgangspunt dat het tarief de kosten van de begraafplaatsen voor 100% dient te dekken, is in de raadsvergadering van 25 juni 2009 losgelaten. De tarieven worden vanaf dat moment verhoogd met hetzelfde percentage als de meeste overige rechten. De opbrengsten worden conform verwachting geraamd. Voor 2017 betekent dit een verhoging van het tarief met 0,9% conform de bestaande meerjarenraming.

De realisatie van de opbrengsten laat jaarlijks een sterk fluctuerend karakter zien. Dit wordt veroorzaakt door de schommelingen in het aantal overlijdensgevallen en het aantal begrafenissen. De begroting is daardoor op dit punt moeilijk in te schatten.

Overige rechten

Naast bovengenoemde heffingen bestaat er in de gemeente Bedum nog een tweetal andere heffingen. Het gaat daarbij om: leges en marktgelden. Het betreft hier rechten die worden geheven naar aanleiding van een gemeentelijke dienstverlening.

Een opsomming van de diensten waarvoor in de legesverordening een vergoeding wordt gevraagd, voert in het kader van deze programmabegroting te ver. Bekend zijn met name de dienstverlening voor de burgerlijke stand, de gemeentelijke basisadministratie, afgifte van reisdocumenten en omgevingsvergunningen. De “verordening op de heffing en invoering van leges” bevat een uitgebreide tarieventabel.

Degene die een standplaats inneemt dan wel koopwaar op de markt uitstalt, heeft tegenover de gemeente een marktgeldplicht. Voor tariefberekening maakt men gebruik van de frontbreedte en geldt de strekkende meter als maatstaf.

Overzicht lokale heffingen

In onderstaand overzicht wordt inzicht gegeven in de feitelijke opbrengsten 2015 en de geraamde opbrengsten 2016 en 2017 van de diverse heffingen. Het overzicht 2017 bevat twee kolommen. Eén kolom is de opbrengst exclusief de voorgestelde verhogingen en de tweede kolom is inclusief de verhogingen.

| Omschrijving | Rekening 2015 | Begroting 2016 | Begroting 2017 excl. | Begroting 2017 incl. |
|---|--------------------------|---------------------------|---------------------------------|---------------------------------|
| (On)roerende-zaakbelastingen | 1.647.494 | 1.770.662 | 1.786.102 | 1.901.696 |
| Hondenbelasting | 54.796 | 60.014 | 55.000 | 55.540 |
| Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten | 1.016.349 | 1.086.427 | | 1.013.401 |
| Rioolheffing | 987.845 | 1.007.051 | | 1.012.088 |
| Leges (secretarie/kap/inrit) incl. Rijksleges | 181.007 | 175.390 | 190.777 | 192.494 |
| Omgevingsvergunningen | 103.803 | 178.948 | 176.730 | 178.321 |
| Begraafrechten | 148.520 | 148.283 | 148.283 | 149.618 |
| Marktgelden | 5.782 | 6.988 | 6.988 | 7.051 |
| TOTAAL | 4.145.596 | 4.433.763 | 2.363.880 | 4.510.209 |

Kwijtscheldingsbeleid

In de begroting 2017 hebben we € 32.500 geraamd voor het verstrekken van kwijtschelding op de aanslagen afvalstoffenheffing. Voor de overige heffingen is het krijgen van kwijtschelding niet uitgesloten in de belastingverordening, maar komt in de praktijk vrijwel niet voor.

Belastingcapaciteit

In de paragraaf “Weerstandsvermogen” wordt ingegaan op de belastingcapaciteit.

Verhogingen tarieven

De afschaffing van de limitering OZB is bij wet vastgelegd op 12 december 2007. Er wordt jaarlijks een macronorm vastgesteld. Deze macronorm is geen maximum voor de individuele gemeente. Het gaat hier om een landelijk gemiddelde. De macronorm voor 2017 is vastgesteld op 2,7%. De overschrijding van de macronorm 2016 wordt hiermee verrekend. Hierdoor komt het percentage voor 2017 uit op 1,97%. In deze begroting is uitgegaan van een stijging van de OZB opbrengsten voor de komende jaren van 6,5% conform het voorstel bij de kadernota (2019 met 3%).

Belastingdruk

In het volgende overzicht is de belastingdrukverdeling weergegeven (2016) van de gemeenten in de provincie Groningen. Het overzicht is ontleend aan digitale COELO-Atlas (www.coelo.nl/digatlas2).

| Gemeenten | Rang nummer | Woon lasten € | OZB tarief woningen | OZB tarief niet woningen | Reinigings heffing € | Riool heffing € | Honden belasting € |
|--------------|-------------|---------------|---------------------|--------------------------|----------------------|-----------------|--------------------|
| Bellingwedde | 372 | 895,00 | 0,1900 | 0,3491 | 276,00 | 321,00 | - |
| De Marne | 359 | 858,00 | 0,1902 | 0,5536 | 220,00 | 373,00 | - |
| Loppersum | 358 | 858,00 | 0,1828 | 0,3683 | 262,00 | 332,00 | 80,00 |
| Ten Boer | 353 | 853,00 | 0,1924 | 0,5845 | 248,00 | 288,00 | - |
| Leek | 349 | 850,00 | 0,1695 | 0,3898 | 305,00 | 233,00 | - |
| Menterwolde | 346 | 843,00 | 0,1727 | 0,5803 | 338,00 | 259,00 | 38,00 |
| Marum | 338 | 835,00 | 0,1253 | 0,3745 | 302,00 | 268,00 | - |
| Haren | 333 | 832,00 | 0,1448 | 0,4204 | 223,00 | 234,00 | - |
| Appingedam | 329 | 831,00 | 0,2616 | 0,6551 | 265,00 | 223,00 | - |
| Grootegast | 321 | 825,00 | 0,1324 | 0,3884 | 308,00 | 264,00 | - |
| Delfzijl | 300 | 804,00 | 0,2052 | 0,7622 | 277,00 | 278,00 | 60,00 |
| Oldambt | 292 | 799,00 | 0,2632 | 0,8303 | 227,00 | 240,00 | - |
| Winsum | 290 | 798,00 | 0,1968 | 0,4120 | 265,00 | 210,00 | - |
| Vlagtwedde | 241 | 767,00 | 0,1513 | 0,2706 | 234,00 | 282,00 | - |
| Groningen | 207 | 748,00 | 0,1715 | 0,8306 | 336,00 | 145,00 | 116,00 |
| Slochteren | 182 | 737,00 | 0,1387 | 0,3327 | 237,00 | 239,00 | - |
| Zuidhorn | 178 | 734,00 | 0,1745 | 0,4489 | 241,00 | 169,00 | - |
| Bedum | 157 | 724,00 | 0,1594 | 0,4348 | 237,00 | 214,00 | 71,00 |
| Eemsmond | 156 | 724,00 | 0,2400 | 0,7152 | 118,00 | 261,00 | 60,00 |
| Pekela | 149 | 718,00 | 0,2028 | 0,6223 | 278,00 | 182,00 | 50,00 |
| Veendam | 98 | 682,00 | 0,2076 | 0,5967 | 304,00 | 85,00 | - |
| Hoogezand-S | 82 | 668,00 | 0,1782 | 0,6486 | 223,00 | 188,00 | - |
| Stadskanaal | 61 | 645,00 | 0,1626 | 0,5497 | 215,00 | 202,00 | - |

Gegevens ontleent aan de digitale COELO-Atlas.

Rangnummer is de plaats op de landelijke woonlastenmonitor van het Coelo (nummer 1 heeft laagste lasten)

Indien van toepassing is het tarief meerpersoonshuishouden opgenomen

Hondenbelasting is tarief voor 1 hond

Toerekening overhead aan tarieven

De recente wijzigingen in het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) schrijven een andere methode van kostentoerekening voor. Kosten die direct kunnen worden toegerekend aan een product moeten rechtstreeks worden toegerekend. Overheadkosten (kosten die niet rechtstreeks kunnen worden toegerekend) worden geraamd in programma 0 Algemeen bestuur.

Door deze wijziging in de wijze van toerekening van indirecte kosten is het niet meer mogelijk om de kostprijs van bijvoorbeeld rioolheffing en afvalstoffenheffing te bepalen op basis van de geraamde kosten op het betreffende product. Het BBV schrijft voor om apart inzichtelijk te maken hoe gekomen wordt tot bepaling van het tarief. In onderstaand overzicht geven we de kostendekkendheid aan van de verschillende tarieven.

| | Secretarie- leges | Omgevings- vergunning | Begraaf- rechten | Afvalstoffen- heffing | Rioolrecht |
|---------------------------------------|------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|----------------------------------|-------------------|
| Kosten taakveld (incl. (omslag)rente) | 291.426 | 469.140 | 172.783 | 987.247 | 835.601 |
| Inkomsten taakveld (excl. heffingen) | - | 138.544 | - | 104.068 | 25.000 |
| Netto kosten taakveld | 291.426 | 330.596 | 172.783 | 883.179 | 810.601 |
| | | | | | |
| <i>Toe te rekenen kosten</i> | | | | | |
| Overhead (incl. (omslag)rente) | 97.216 | 140.495 | 67.386 | 18.635 | 97.262 |
| BTW | | | | 187.569 | 282.624 |
| Totale kosten | 388.642 | 471.091 | 240.169 | 1.089.383 | 1.190.487 |
| Opbrengst heffingen | 190.824 | 176.730 | 148.283 | 1.014.207 | 1.012.088 |
| Dekking reserves/voorzieningen | | | | 75.000 | 178.399 |
| Dekkingspercentage | 49 | 38 | 62 | 100 | 100 |

Voor de overhead rekenen we met een percentage van 71,6%. Deze is als volgt tot stand gekomen:

| | |
|--------------------------------|--------------------|
| Totaal overhead (taakveld 0.4) | € 2.748.688 |
| Loonkosten | <u>€ 3.839.221</u> |
| % opslag overhead | 71,6% |

De loonkosten, die geraamd zijn op het betreffende taakveld, zijn in de berekening van het tarief vermeerderd met dit percentage.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Gemeenten lopen steeds meer risico's bij de uitvoering van een toenemend takenpakket in een complexer wordende samenleving; risico's die gepaard gaan met de uitvoering van de door de rijksoverheid opgelegde (openeinde) regelingen (bijv. WMO) of met eigen beleid (bijv. grondexploitaties).

Voor een aantal risico's heeft de gemeente maatregelen getroffen zoals het afsluiten van een verzekering, het vormen van een voorziening of andere beheersmaatregelen. Voor andere risico's is dit niet het geval. Wanneer deze laatste categorie risico's zich voordoet en negatieve financiële gevolgen heeft voor de gemeente, is een financiële buffer noodzakelijk om te voorkomen dat deze onverwachte tegenvallers dwingen tot bezuinigingen of tot een drastische beleidsbijstelling. Deze financiële buffer wordt uitgedrukt in het weerstandsvermogen.

Het begrip "Weerstandsvermogen"

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de gemeente in staat is om de nadelige gevolgen van niet afgedekte risico's op te vangen zonder dat het beleid en de daaraan verbonden activiteiten moeten worden gewijzigd. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de volgende elementen:

1. De beschikbare weerstandscapaciteit: de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
2. De benodigde weerstandscapaciteit: over hoeveel middelen moet (wil) de gemeente kunnen beschikken om de financiële gevolgen van de risico's te kunnen opvangen. Het begrip risico moet hierbij als volgt worden gedefinieerd: een onvoorziene, niet exact kwantificeerbare gebeurtenis waarvoor geen maatregelen getroffen zijn en die van materiële betekenis kan zijn in relatie tot de financiële positie.

Om uitspraken te kunnen doen over het weerstandsvermogen moet de beschikbare weerstandscapaciteit worden afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit: over hoeveel middelen moet (wil) de gemeente kunnen beschikken om de financiële gevolgen van de risico's te kunnen opvangen. Er is geen wettelijke norm voor de benodigde weerstandscapaciteit.

Beleid

Het beleidskader voor het weerstandsvermogen is vastgelegd in de nota "Weerstandsvermogen gemeente Bedum", door uw raad vastgesteld op 29 maart 2012.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is de verzamelnaam van de bronnen waaruit niet voorziene financiële tegenvallers bekostigd kunnen worden. Het gaat om buffers in het eigen vermogen (balans) en in de exploitatie. Middelen die vrijgemaakt kunnen worden, zonder dat hierdoor het beleid of de uitvoering van taken worden aangetast. De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten in één keer af te dekken zonder dat dit de beleidsuitvoering aantast. Dit komt overeen met de reservepositie (algemene reserve, bestemmingsreserves, stille reserves).

De structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die permanent (meerjarig) ingezet kunnen worden in de lopende exploitatie (bijv. de onbenutte belastingcapaciteit, meerjarige bestedingsruimte).

Hierna komen de afzonderlijke onderdelen van de beschikbare weerstandscapaciteit, toegespitst op de situatie van Bedum, aan de orde.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit geeft de ruimte aan die nog aanwezig is tussen de huidige opbrengst en de maximaal toegestane opbrengst.

Onbenutte belastingcapaciteit riool- en reinigingsrechten en de afvalstoffenheffing

In het kader van de opstelling van het Waterplan zijn er afspraken gemaakt over de tarieven van het rioolrecht. Ten aanzien van het rioolrecht is er geen onbenutte belastingcapaciteit.

In de begroting 2017 is wederom rekening gehouden met een dekkingpercentage afvalstoffenheffing en reinigingsrechten van 100%. Ten aanzien van de afvalstoffenheffing is de belastingcapaciteit dus ook volledig benut.

Onbenutte belastingcapaciteit onroerende-zaakbelastingen

De maximering van de tarieven OZB is losgelaten. De gemeente is weer vrij om zelf de hoogte van het tarief te bepalen. Een verhoging met 1% geeft een meeropbrengst van afgerond € 18.000.

Voor het bepalen van de belastingcapaciteit OZB kan de zogenaamde artikel 12-norm worden gebruikt. Dit is de norm die gehanteerd wordt bij aanvragen artikel 12 steun. De berekening van de norm is met ingang van 2009 veranderd.

Berekening van de ruimte met behulp van de nieuwe norm geeft aan dat de gemeente Bedum (voor 2016) niet voldoet aan de minimale opbrengst OZB indien er een beroep zou worden gedaan op een uitkering artikel 12. De onbenutte capaciteit bedraagt ruim € 130.000.

Onbenutte belastingcapaciteit op roerende woon- en bedrijfsruimten

Gelet op de totale opbrengst geeft een verhoging van de tarieven slechts een geringe meeropbrengst.

Onbenutte belastingcapaciteit hondenbelasting

De hondenbelasting kent geen wettelijke limiet. De gemeente kan zelf de hoogte bepalen van het tarief. Een verhoging van het tarief met 10% geeft een meeropbrengst van afgerond € 5.500 per jaar.

Onbenutte belastingcapaciteit leges en heffingen

De kostendekkendheid van de overige leges en heffingen is redelijk te noemen. Het dekkingspercentage zit nog niet op 100%; dit is echter ook niet reëel.

Bij de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit is € 542.000 (4 jaren à € 130.000 + 4 jaren à € 5.500 per jaar) meegenomen aan onbenutte belastingcapaciteit.

Stille reserves

Er is sprake van stille reserves indien de marktwaarde van de bezittingen hoger is dan de boekwaarde daarvan. Voorbeelden van stille reserves zijn: gronden, gebouwen en aandelen. Ook vermogen bij gemeenschappelijke regelingen kan onder het begrip stille reserve vallen. Ten slotte kan een overschot op een exploitatie gebied ook worden gezien als een “stille” reserve.

Bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit is het van belang in hoeverre de gemeente deze stille reserves binnen een korte tijd liquide kan maken, zonder dat de uitoefening van de publieke taak in gevaar komt. In veel gevallen zal dit niet lukken. Gebouwen en terreinen zijn in gebruik. Aandelen zijn niet direct verhandelbaar en het opvragen van vermogen van een gemeenschappelijke regeling zal op veel weerstand stuiten bij de overige deelnemers. Een overschot op een exploitatiegebied voor woningbouw mag pas opgenomen worden op het moment van afsluiten van (een deel van) het gebied. Er is een aantal stille reserves aanwezig binnen de gemeente. Op een deel van de in gebruik zijnde gebouwen voor onze organisatie zit een mogelijke overwaarde. Deze gebouwen zullen we echter niet verkopen.

Conclusie is dat er sprake is van stille reserves doch dat deze nu niet liquide zijn te maken. Derhalve zijn bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit de stille reserves als P.M. post opgenomen.

Reserves

Algemene reserve, vrij aanwendbaar

De omvang van de vrij aanwendbare algemene reserve bedraagt per 1-1-2017 (afgerond) € 4.346.000. Op dit bedrag ligt voor een bedrag van € 1.675.000 (afgerond) aan claims voor de jaren 2017 tot en met 2020.

Bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt een bedrag van € 2.671.000 (saldo van de vrij aanwendbare algemene reserve per 1-1-2017 ad € 4.346.000 minus de claims ad € 1.675.000) meegenomen. In de nota weerstandsvermogen is ook vastgelegd dat het verstandig wordt geacht om een extra buffer aan te houden van € 600.000 voor noodreparaties, in verband met noodzakelijk onderhoud aan de openbare ruimte.

Algemene reserve, niet vrij aanwendbaar

De omvang van de niet vrij aanwendbare algemene reserve bedraagt per 1-1-2017 € 1.566.657. Hierop rust echter een claim van € 731.064 voor de (gedeeltelijke) afdekking van de kapitaallasten van de uitbreiding van het gemeentehuis. Het “niet belaste” deel ten bedrage van € 835.593 wordt meegenomen bij de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve hebben we per 1-1-2017 nog een bedrag van afgerond € 2.793.000 aan bestemmingsreserves. Per saldo wordt aan de bestemmingsreserves een bedrag onttrokken van afgerond € 997.000 waardoor het saldo ultimo 2020 uitkomt op € 1.796.000. Conform de nota “Weerstandsvermogen gemeente Bedum” wordt 25% van de omvang van de bestemmingsreserves meegenomen bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit is € 449.000.

Samenvatting beschikbare weerstandscapaciteit

De totaal beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt:

| | |
|---|--------------------|
| - onbenutte belastingcapaciteit | € 542.000 |
| - stille reserves | P.M. |
| - algemene reserve, vrij aanwendbaar | € 2.671.000 |
| - algemene reserve, niet vrij aanwendbaar | € 835.600 |
| - bestemmingsreserves | € 449.000 |
| Totaal | € 4.497.600 |

Benodigde weerstandscapaciteit

Om benodigde weerstandscapaciteit te bepalen is een risico-inventarisatie gemaakt. In eerste instantie zijn de risico's geïdentificeerd en geclassificeerd. De risico's zijn onderverdeeld naar risico's die (vooralsnog) niet relevant zijn voor het weerstandsvermogen en risico's die wel relevant zijn voor het weerstandsvermogen. Van deze laatste zijn risicokaarten gemaakt, die hierna worden weergegeven. De gegevens in de risicokaarten zijn gebaseerd op de begroting 2015, één keer in de drie á vier jaar zullen deze worden geactualiseerd. In de alinea 'recente ontwikkelingen' zijn de ontwikkelingen in de begroting 2017 opgenomen. Voor de begroting 2018 zullen wij alle risico's opnieuw inventariseren en kwantificeren en opnieuw met behulp van de Monte Carlo systematiek laten doorrekenen.

De risico's die wel relevant zijn voor het weerstandsvermogen, zijn beoordeeld op het financiële effect (impact) en de kans dat ze zich daadwerkelijke voordoen. Hierbij is niet alleen gekeken naar de kans op maximale of minimale schade, maar tevens naar de mogelijkheid dat een schade tussen beide waarden ligt. Door deze werkwijze zijn risico's zodanig gekwantificeerd dat een bandbreedte met kansverdeling ontstaat, waarbinnen de financiële risico's zich voordoen. De vertaling naar de benodigde weerstandscapaciteit is gemaakt met speciale software van Deloitte, met gebruik van zogeheten Monte Carlo Simulatie. In de uitkomsten is er rekening mee gehouden dat het zeer onwaarschijnlijk is dat alle risico's zich tegelijkertijd en in de volle omvang voor zullen doen.

In de nota "Weerstandsvermogen gemeente Bedum" is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald op € 3,6 miljoen. Gezien het feit dat de nota "Weerstandsvermogen gemeente Bedum" reeds in maart 2012 door uw raad is vastgesteld en nadien wijzigingen zijn opgetreden in het risicoprofiel, was er aanleiding de benodigde weerstandscapaciteit bij te stellen. De risico's zijn in 2015 opnieuw beoordeeld op het financiële effect (impact) met kansverdeling en vervolgens opnieuw doorgerekend. Met behulp van de "Monte Carlo simulatie" is een benodigde weerstandscapaciteit berekend van € 2,8 miljoen.

Risico 1: Overschrijding budgetten WWB - inkomensdeel

Risico-eigenaar: Teamleider Sociale Zaken en Werk

Toelichting:

Gemeenten zijn financieel verantwoordelijk voor de WWB (openeind financiering). Voor de verstrekking van uitkeringen ontvangt de gemeente een budget, het inkomensdeel. Dit is een niet-geormerkt budget. Een overschot op dit budget mag de gemeente besteden aan andere zaken. Is er sprake van een tekort, dan zal de gemeente dit zelf moeten bekostigen tot maximaal 10% van het jaarlijkse budget. Is er sprake van een groter tekort, dan kan de gemeente onder strikte voorwaarden verzoeken om een aanvullend budget, de vangnetuitkering (voorheen IAU).

Voor een gemeente met een aantal inwoners tussen de 10 en 40 duizend inwoners, gelden twee voorwaarden:

- het tekort van meer dan 10% is niet het gevolg van een onrechtmatige uitvoering van de WWB, de Bbz, de IOAW of de IOAZ;
- er moet sprake zijn van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt.

De Toetsingscommissie WWB hanteert voor de vaststelling of er sprake is van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt een drietal statistische criteria. Als aan één van de criteria wordt voldaan, is dat voldoende voor de verkrijging van de vangnetuitkering. Over de jaren 2011, 2012 en 2013 is destijds vastgesteld dat Bedum voldoet aan twee van de drie criteria. Voldoet een gemeente niet aan tenminste één van de criteria, dan zal die gemeente de Toetsingscommissie er zelf van moeten overtuigen dat er sprake is van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt.

In de begroting 2017 hebben we vooreerst rekening gehouden met een tekort van € 173.000. Dat is ongeveer het bedrag dat maximaal voor rekening van de gemeente blijft, i.c. het 10%-aandeel.

Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit houden we rekening met een extra tekort (dus bovenop het 10% aandeel) van maximaal € 50.000 per jaar. Omdat we al enkele jaren voldoen aan de criteria voor het verkrijgen van de vangnetuitkering (voorheen IAU), schatten we de kans dat we voor 2017 en voor de komende jaren een vangnetuitkering ontvangen van het ministerie, hoog in.

De maximale impact bedraagt in de gehanteerde scope van vier jaar (4 x € 50.000) € 200.000.

Impact en kans:

| | | | | | | |
|------------|------|------|--------|--------|---------|---------|
| Impact (€) | 0 | 1000 | 50.000 | 50.000 | 200.000 | 200.000 |
| Kans | 40 % | | 30 % | | 20 % | 10 % |

Beheersmaatregelen:

De uitgaven in de begroting en meerjarenraming worden zo actueel mogelijk geraamd en in de voor- en najaarsnota eventueel bijgesteld.

Recente ontwikkeling:

In de begroting 2017 is een verwacht tekort geraamd van € 173.000.

Risico 2: Hogere bijdrage WSW - Ability

Risico-eigenaar: Teamleider Sociale Zaken en Werk

Toelichting:

Voor de uitvoering van de WSW is de gemeenschappelijke regeling Ability opgericht. Door de afbouwende rijksvergoeding voor de WSW komen de resultaten van het WSW bedrijf verder onder druk te staan. Met ingang van 2015 wordt invulling gegeven aan de nieuwe Participatiewet, die vanaf 1 januari 2015 van kracht is. Op dit moment wordt uitgewerkt op welke wijze en in welke vorm Ability een rol krijgt en wat de budgettaire gevolgen zijn. De verwachte tekorten zijn tot en met 2020 afgedekt in onze begroting. Afhankelijk van het om te vormen beleid zal in de toekomst blijken wat de bijdrage van onze gemeente uiteindelijk wordt. De maximale impact van € 400.000 is bepaald op basis van een optelling van de verwachte tekorten gedurende de komende vier jaren, bovenop de nu geraamde tekorten.

Impact en kans:

| | | | | | | |
|------------|------|-------|---------|---------|---------|---------|
| Impact (€) | 0 | 1.000 | 100.000 | 100.000 | 400.000 | 400.000 |
| Kans | 20 % | | 30 % | | 30 % | 20 % |

Beheersmaatregelen:

- De uitgaven in de begroting en meerjarenraming worden zo actueel mogelijk geraamd en in de voor- en najaarsnota eventueel bijgesteld.
- Het maken van prestatieafspraken en het vastleggen van de afspraken over de beheersing van risico's.
- Het maken van afspraken over toezicht en verantwoording.

Recente ontwikkeling:

In de begroting 2017 is een gemeentelijke bijdrage van bijna € 60.793 geraamd. Meerjarig loopt de gemeentelijke bijdrage op tot ruim € 203.000, deze tekorten zijn ook opgenomen in de meerjarenraming.

Risico 3: Bouwgrondexploitatie Ter Laan 4 Bedum

Risico-eigenaar: Afdelingshoofd VROM

Toelichting:

De laatste actualisatie van de exploitatieopzet, door de raad vastgesteld op 30 juni 2016, gaat uit van een sluitende exploitatie en heeft een looptijd tot en met 2021. Door de economische crisis en de problemen op de woningmarkt blijven de verkopen achter t.o.v. de uitgangspunten bij start van de exploitatie. Ook in 2015 zijn de gerealiseerde verkopen achtergebleven bij de geraamde bedragen. Vertraging in de verkopen kan er toe leiden dat de exploitatieopzet nogmaals verlengd moet worden. Het financieringsrisico op Ter Laan 4 wordt in beginsel voor een deel afgedekt binnen de afspraken die gemaakt zijn met de projectontwikkelaar. Zolang de projectontwikkelaar over voldoende middelen beschikt, wordt het rentenadeel aan de gemeente deels vergoed. Door de gewijzigde afspraken met de projectontwikkelaar is het nu mogelijk ook andere ontwikkelaars toe te laten, hierdoor wordt het aanbod gedifferentieerder en biedt meer mogelijkheden voor verkoop. Ook is in de raad van 16 juni 2014 ingestemd met de beschikbaarheidstelling van startersleningen.

De verwachting is dat voor 2016 de geraamde verkopen niet gerealiseerd kunnen worden. Het risico, zijnde het verwachte verlies in de grondexploitatie bij verlenging van de looptijd met twee jaar, bedraagt ongeveer € 200.000. Het tweede risico is dat door tegenvallende verkopen de afdracht aan de bestemmingsreserve Herstructurering niet gerealiseerd kan worden; daarmee komt mogelijk de uitvoering van andere (centrum)projecten onder druk te staan. De mogelijke gevolgen worden bij die projecten uitgewerkt.

Impact en kans:

| Impact (€) | 0 | 1000 | 100.000 | 100.000 | 200.000 | 200.000 |
|------------|-----|------|---------|---------|---------|---------|
| Kans | 5 % | 15 % | 70 % | 10 % | | |

Beheersmaatregelen:

- De grondexploitaties jaarlijks actualiseren.
- Uitgaven monitoren t.o.v. de ramingen en sturen op zo weinig mogelijk overschrijdingen.
- Blijven inzetten om verkopen te stimuleren.
- Afspraken met projectontwikkelaars bewaken

Recente ontwikkeling:

De actualisatie van de exploitatieopzet per 1-1-2016 is vastgesteld.

Risico 4: Overschrijding budgetten WMO/decentralisaties Jeugd en AWBZ

Risico-eigenaar: Coördinator Welzijn

Toelichting:

Het betreft "open-eind" regelingen: kan in de praktijk - ten opzichte van de begroting - meer kosten met zich mee brengen dan was voorzien.

Wmo: De vergrijzing heeft uiteraard ook een behoorlijke invloed op de benodigde middelen. Door de vergrijzing zijn met name de uitgaven voor huishoudelijke hulp behoorlijk gestegen. Met ingang van 2015 heeft er een forse korting op de rijksvergoedingen van ongeveer 40% plaatsgevonden. Het moet blijken of deze korting met het bijgestelde beleid kan worden opgevangen.

Decentralisaties Jeugdzorg en AWBZ: Deze zijn vooralsnog budgettair neutraal in onze begroting verwerkt. Het betreft hier echter ook open einde regelingen. De historische kosten zijn hoger dan de budgetten die wij van rijkswege ontvangen. Het zal moeten blijken of wij deze regelingen binnen de beschikbare middelen van het rijk kunnen uitvoeren. Tevens zijn er minimale middelen beschikbaar voor de bedrijfsvoering ten behoeve van de uitvoering van deze regelingen. Ook hier ligt een groot financieel risico.

Vooralsnog gaan we uit van een maximale overschrijding van 10% van het rijksbudget van ongeveer € 3.500.000 per jaar. € 350.000 per jaar.

De maximale impact bedraagt derhalve in de gehanteerde scope van vier jaar (4 x € 350.000) € 1.400.000.

Impact en kans:

| Impact (€) | 0 | 1.000 | 500.000 | 500.000 | 1.000.000 | 1.000.000 | 1.400.000 |
|------------|----|-------|---------|---------|-----------|-----------|-----------|
| Kans | 5% | 25 % | 40 % | 30 % | | | |

Beheersmaatregelen:

De uitgaven in de begroting en meerjarenraming worden zo actueel mogelijk geraamd en in de voor- en najaarsnota eventueel bijgesteld.

Recente ontwikkeling:

Zoals uit de begroting 2017 naar voren komt, zijn op begrotingsbasis de inkomsten van het Rijk ruim voldoende om de begrote kosten te dekken. Deze middelen blijven vooralsnog beschikbaar voor het Sociaal Domein. Dit heeft uiteraard zijn weerslag op het hierboven beschreven risico. Voor de begroting 2018 zullen wij alle risico's opnieuw inventariseren en kwantificeren en opnieuw met behulp van de Monte Carlo systematiek laten doorrekenen.

Risico 5: Wachtgeldverplichtingen

Risico-eigenaar: Gemeentesecretaris/afdelingshoofd staf Concern

Toelichting:

In 2009 is een wachtgeldverplichting naar bestuurders ontstaan. In verband met mogelijke verrekeningen is de hoogte en lengte daarvan moeilijk in te schatten. De totale verplichting loopt door tot mei 2020.

De maximale verplichting voor de komende meerjarenraming periode is als (maximale) risico becijferd.

Impact en kans:

| | | | | | | |
|------------|-----|-------|--------|--------|---------|---------|
| Impact (€) | 0 | 1.000 | 50.000 | 50.000 | 100.000 | 100.000 |
| Kans | 1 % | 9 % | | 40 % | | 50 % |

Risico 6: Niet realiseren taakstellingen bezuinigingen

Risico-eigenaar: Afdelingshoofd Middelen

Toelichting:

In de begroting 2016 zijn voor de jaren 2016 tot en met 2019 diverse bezuinigingsmaatregelen opgenomen, oplopend van € 544.000 in 2016 tot € 677.500 in 2019. De realisatie van voorgenomen maatregelen is altijd een onzekere factor en daarmee een financieel risico. Gezien de verwachting dat een aantal bezuinigingstaakstellingen in ieder geval gerealiseerd kan worden, gaan we uit van een maximale impact van € 500.000.

Impact en kans:

| | | | | | | |
|------------|-----|-------|---------|---------|---------|---------|
| Impact (€) | 0 | 1.000 | 200.000 | 200.000 | 500.000 | 500.000 |
| Kans | 5 % | 50 % | | 40 % | | 5 % |

Beheersmaatregelen:

De realisatie van de maatregelen moet actief worden opgepakt in de organisatie. Het MT moet actief sturen en toezicht houden. Via de P&C cyclus dient verantwoording te worden afgelegd over de realisatie.

Recente ontwikkeling:

Er komen veel ontwikkelingen op de gemeente af. Echter, het huidige meerjarig perspectief laat een redelijk positief beeld zien. Daarmee wordt verwacht dat de risico's op dit terrein opgevangen kunnen worden.

Risico 7: Achterstallig onderhoud kapitaalgoederen

Risico-eigenaar: Afdelingshoofd Openbare Werken

Toelichting:

De kosten van onderhoud van kapitaalgoederen maken een substantieel deel uit van de exploitatie. Een helder en volledig overzicht van deze kosten, van de kwaliteit en het onderhoud van de kapitaalgoederen, is van groot belang voor een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente. Voor een groot aantal onderdelen beschikken we over beheersprogramma's: Afvalwaterbeleidsplan, Groenbeleidsplan, Beheerplan Wegen, Onderhoudsplan Bruggen, Beleidsplan Openbare verlichting en het Onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen.

Wat nu nog ontbreekt, is een goed beeld van de onderhoudstoestand van alle beschoeiingen en kademuren die wij in eigendom en beheer hebben. De beschoeiingen en kademuren in het Boterdiep zijn inmiddels geïnventariseerd en geïnspecteerd. Aan de hand hiervan wordt gewerkt aan een meerjaren vervangingsprogramma. Deze afscheidingen hebben te lijden onder bodemdaling, waterpeilverlaging, slijtage en mogelijk ook aardbevingen. Het waterschap is al veel eerder aansprakelijk gesteld; we laten nader onderzoek verrichten en gaan (Europese) subsidie-mogelijkheden verkennen. Het risico van instorten is de moeilijk in te schatten. We nemen een bedrag mee van € 1.000.000 (€ 250.000 per jaar) voor "calamiteiten"/noodreparaties.

De beschoeiingen in de gemeentelijke vijvers en watergangen zijn nog niet geïnventariseerd. De kans op instorten en gevolgschade is hier aanzienlijk kleiner dan bij de beschoeiingen en kademuren in het Boterdiep.

Impact en kans:

| | | | | | | |
|------------|-----|-------|---------|---------|-----------|-----------|
| Impact (€) | 0 | 1.000 | 500.000 | 500.000 | 1.000.000 | 1.000.000 |
| Kans | 0 % | 45 % | | 45 % | | 10 % |

Beheersmaatregelen:

Beheersplannen actueel houden en onderhoudsniveau van beschoeiingen en kademuren in beeld brengen.

Recente ontwikkeling:

In de programmabegroting 2017 is op de investeringslijst van 2018 een bedrag geraamd van € 500.000 (excl. BTW) voor een damwand Boterdiep Wz en op de investeringslijst van 2019 tevens een bedrag van € 500.000 (excl. BTW) voor een damwand Boterdiep Zz en Molenweg. De kapitaallasten van deze investeringen zijn opgenomen in de meerjarenraming.

Risico 8: Verlaagde algemene uitkering uit het gemeentefonds**Risico-eigenaar: Afdelingshoofd Middelen****Toelichting:**

De omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds blijft altijd een belangrijke onzekere factor. Nieuwe Rijksbezuinigingen kunnen nooit worden uitgesloten. Deze zullen dan ongetwijfeld ook weer effect hebben op het gemeentefonds. Uitgaande van de vorige bezuiniging is een korting van maximaal 5% niet ondenkbaar. Dit zou neer komen op ongeveer € 500.000. De impact en de kans zijn echter zeer moeilijk in te schatten en hoogst onzeker.

Impact en kans:

| | | | | | | |
|------------|------|-------|---------|---------|---------|---------|
| Impact (€) | 0 | 1.000 | 250.000 | 250.000 | 500.000 | 500.000 |
| Kans | 10 % | 50 % | | 30 % | | 10 % |

Beheersmaatregelen:

In de begroting voorzichtig ramen en de ontwikkelingen nauwlettend volgen.

Recente ontwikkeling:

De septembercircular 2016 laat voor de komende meerjarenraming (2017-2020) een behoorlijk positief beeld zien. Ten aanzien van deze ontwikkeling merken we wel op dat de aannames van het Rijk “zacht” zijn en daarmee wellicht in de toekomst minder positief uitpakken.

Risico 9: Extra kosten invoering Antwoord ©**Risico-eigenaar: Gemeentesecretaris/afdelingshoofd staf Concern****Toelichting:**

Betreft kosten voor realisatie van o.a. DMS, Kennisbank, inrichting koppelingen/zaakgericht werken, virtueel KCC. Op dit moment vallen de kosten lastig in te schatten. Op de algemene reserve is een claim van € 300.000 opgenomen. Voorts is in de meerjarenraming ingaande 2015 structureel € 70.000 geraamd. De daadwerkelijke kosten hangen sterk af van ons ambitieniveau. We geven echter uitvoering aan “Antwoord ©” in samenwerking met Winsum en De Marne. Dit betekent dat we op onderdelen mee gaan doen en dus niet volledig autonoom zijn. Er is een risico aanwezig dat € 300.000 incidenteel, onvoldoende zal zijn om alle kosten in de komende jaren te dekken. Dit houdt verband met het feit dat de aanbesteding nog niet is afgerond.

Impact en kans:

| | | | | | | |
|------------|------|-------|---------|---------|---------|---------|
| Impact (€) | 0 | 1.000 | 100.000 | 100.000 | 250.000 | 250.000 |
| Kans | 30 % | 30 % | | 30 % | | 10 % |

Beheersmaatregelen:

Ontwikkelingen goed in de gaten houden en sturen op onze ambities. Deze zullen voor een groot deel het risico bepalen.

Conclusie ten aanzien van het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit:

Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstandsvermogen = $\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$

De beschikbare weerstandscapaciteit is idealiter minimaal gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit. Indien dit niet het geval is, met andere woorden de beschikbare weerstandscapaciteit is lager dan de benodigde weerstandscapaciteit, zijn er onvoldoende middelen om de nadelige financiële gevolgen van de risico's op te vangen.

Gezien het feit dat onze beschikbare weerstandscapaciteit momenteel afgerond € 4.497.600 bedraagt en onze benodigde weerstandscapaciteit € 2.800.000 bedraagt, mag geconcludeerd worden dat onze weerstandsvermogen momenteel nog voldoende is. Hierbij is geen rekening gehouden met een buffer van € 600.000 voor eventuele noodreparaties in de openbare ruimte. Gezien de grote financiële onzekerheid die gepaard gaat met de decentralisaties adviseren wij terughoudend om te gaan met het leggen van aanvullende claims.

Lopende claims en geschillen

Ondergronds leidingennet openbare verlichting

In navolging op de rechtszaak inzake de eigendom van de lantaarnpalen, waarin desbetreffende gemeenten overigens in het gelijk zijn gesteld, loopt er op dit moment een langdurige zaak over het eigendomsrecht van het leidingennetwerk die de openbare verlichting van stroom voorziet.

Bezwaar rioolheffing woningstichting

Door de woningstichting is bezwaar gemaakt tegen de aanslag rioolheffing 2014. Dit bezwaar is ook ingediend bij de gemeenten De Marne, Winsum, Ten Boer, Eemsmond en Loppersum. De woningstichting wordt hierin bijgestaan. Op dit moment wordt gekeken of de onderbouwing van onze tarieven stand houdt in het licht van de gemaakte opmerkingen.

Onze inschatting ten aanzien van bovenstaande zaken is dat de risico's klein zijn. We verwachten niet dat één of beide claims zullen leiden tot een financieel nadeel voor de gemeente Bedum.

Kengetallen

Om de raad meer inzicht te geven in de financiële positie van gemeenten heeft de wetgever een aantal kengetallen voorgeschreven. Naast het structurele begrotingsevenwicht wordt het belang van de financiële positie ook steeds meer van belang geacht.

In de volgende tabel hebben we de voorgeschreven kengetallen opgenomen, die we vervolgens zullen toelichten en duiden.

| | Kengetallen | Rekening 2015 | Begroting 2016 | Begroting 2017 |
|----|---|--------------------------|---------------------------|---------------------------|
| 1) | Netto schuldquote | 57% | 66% | 52% |
| 2) | Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen | 31% | 39% | 26% |
| 3) | Solvabiliteitsratio | 52% | 47% | 49% |
| 4) | Kengetal grondexploitatie | 21% | 24% | 23% |
| 5) | Kengetal structurele exploitatieruimte | 0% | 0% | 0% |
| 6) | Kengetal belastingcapaciteit | 100% | 98% | 100% |

Toelichting

1) *Netto schuldquote*

2) *Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen*

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de totale baten. Het kengetal geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Bij 1) worden de leningen die we hebben uitstaan buiten beschouwing gelaten, bij 2) is hiermee wel rekening gehouden.

Een netto schuldquote (1)) tussen 0% en 100% is acceptabel/wordt als normaal beschouwd, boven de 100% is er weinig leencapaciteit over. Wanneer het percentage boven de 130% uitkomt is er sprake van een zeer hoge schuldpositie.

3) *Solvabiliteitsratio*

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. Voor gemeenten geldt dat een ratio tussen de 20% en 70% als normaal wordt gezien. Voor solvabiliteit geldt dat hoe hoger het percentage hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

4) *Kengetal grondexploitatie*

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de waarde van de (bouw-)gronden en het totaal aan (geraamde) baten. Het percentage geeft een indicatie van het risico, hoe lager het percentage des te geringer het risico.

5) *Kengetal structurele exploitatieruimte*

Dit kengetal maakt het mogelijk om het structurele evenwicht van de begroting te beoordelen. Het percentage geeft een verhouding weer tussen structurele lasten en structurele baten. Een positief percentage geeft aan de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten af te dekken.

6) *Kengetal belastingcapaciteit*

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Hieruit valt af te leiden of de gemeente nog ruimte heeft om financiële tegenvallers op te kunnen vangen, middels een verhoging van belastingen.

Norm

De gezamenlijke provinciale toezichthouders hebben normen opgesteld. Zij hebben gekozen voor een indeling in drie categorieën. Waarbij kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en C het meest risicovol. In onderstaande tabel hebben wij de normering opgenomen.

| | Kengetallen | Categorie A | Categorie B | Categorie C |
|----|--|--------------------|--------------------|--------------------|
| 1) | Netto schuldquote | <90% | 90%-130% | >130% |
| 2) | Netto schuldquote gecorrigeerd | <90% | 90%-130% | >130% |
| 3) | Solvabiliteitsratio | >50% | 20%-50% | <20% |
| 4) | Kengetal grondexploitatie | <20% | 20%-35% | >35% |
| 5) | Kengetal structurele exploitatieruimte | >0% | 0% | <0% |
| 6) | Kengetal belastingcapaciteit | <95% | 95%-105% | >105% |

Conclusie

Voor een beoordeling van de financiële positie van de gemeente moeten de kengetallen in samenhang worden gezien. Het totaalbeeld geeft inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid.

Op basis van de gepresenteerde kengetallen concluderen wij dat onze financiële positie goed is. De schuldenlast is acceptabel en op basis van de solvabiliteitsratio kunnen we stellen dat we aan onze verplichtingen kunnen voldoen. De grondexploitaties zijn actueel en laten in totaliteit een positief resultaat zien.

De laatste jaren lieten een dalende ontwikkeling van gemeentelijke inkomsten zien. In de begroting 2017 zien we echter een kleine stijging hiervan. We realiseren een, weliswaar klein, positief percentage aan structurele exploitatieruimte.

De belastingcapaciteit laat ook ruimte zien, eventuele structurele tegenvallers zouden hiermee opgevangen kunnen worden. Voor incidentele tegenvallers hebben we weerstandscapaciteit beschikbaar (zie paragraaf weerstandsvermogen Begroting 2017), inzetten van weerstandscapaciteit heeft wel een (negatief) effect op onze solvabiliteit.

Onderhoud kapitaalgoederen

De kosten van onderhoud van kapitaalgoederen maken een substantieel deel uit van de exploitatie. De kosten komen op diverse plaatsen in de begroting voor. Een helder en volledig overzicht van deze kosten is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente.

De gemeente Bedum is, voor een plattelandsgemeente, qua oppervlakte redelijk compact. De openbare ruimte is grotendeels bij de gemeente in beheer. Voor het goed kunnen functioneren van de inwoners zijn veel kapitaalgoederen nodig: wegen, riolering, verlichting, openbaar groen, gebouwen en sportvoorzieningen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is mede bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten. Voor de kapitaalgoederen geldt dat er geen noemenswaardig achterstallig onderhoud is. In financieel opzicht zijn de beheerplannen meegenomen in de begroting.

| Omschrijving | Huidig niveau | Gewenst niveau | Huidig budget expl. 2017 | Gewenst budget | Investerings-krediet 2017 | |
|----------------------|---------------|----------------|--------------------------|----------------|---------------------------|---|
| Wegen | goed | goed | 346.642 | 347.000 | 512.838 | |
| Riolering/Water | goed | goed | 311.120 | 310.000 | 1.022.200 | |
| Groen | redelijk | goed | 341.036 | 341.000 | - | * |
| Gebouwen | goed | goed | 184.059 | 185.000 | 49.616 | |
| Bruggen | goed | goed | 61.062 | 61.000 | - | * |
| Openbare verlichting | redelijk | goed | 93.615 | 94.000 | 127.500 | |

* Op stelposten is nog een bezuiniging opgenomen van € 55.000 voor onderhoud groen.

Voor een aantal onderdelen beschikken wij over beheerprogramma's.

Het beleid van de gemeente Bedum voor het onderhoud van kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de nota's:

- Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018
- Groenbeleidsplan
- Groenbeheerplan Gemeente Bedum 2013-2018
- Beheerplan Wegen 2014-2018
- Beleidsplan Openbare Verlichting Gemeente Bedum 2013-2018
- Onderhoud Bruggen 2016-2020
- Onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen

Wegen

Binnen onze gemeente werken wij met een systeem van rationeel wegbeheer. Hiervoor is de nodige software aangeschaft die werkt volgens de landelijk erkende CROW systematiek.

Hiertoe worden regelmatig alle wegen op een uniforme en objectieve wijze geïnspecteerd. Deze gegevens worden in het systeem ingelezen waarna de benodigde onderhoudsbehoefte kan worden bepaald. Bij deze onderhoudsbehoefte behoren de benodigde financiële middelen voor het komende jaar als ook voor een langere periode. Tevens wordt aangegeven welke maatregelen voor welke wegen nodig worden geacht.

In het verleden is op basis van een meerjarig overzicht de gemiddelde benodigde financiële onderhoudsbehoefte bepaald. Conform de besluitvorming hierover is het beschikbare budget bepaald voor een langere periode.

In de raadsvergadering van 18 juni 2014 is het beheerplan wegen vastgesteld voor de jaren 2014-2018. Op grond van dit plan wordt jaarlijks het onderhoud aan de wegen uitgevoerd.

Er vindt afstemming plaats met andere aspecten waarbij gedacht kan worden aan rioleringswerkzaamheden, verkeersmaatregelen, uitbreidingsplannen, herstructureringsplannen e.d.

Riolering

Ook voor onze riolering beschikken wij over een systeem van rationeel rioolbeheer. De systematiek is vergelijkbaar met die van wegbeheer. Ook hierbij worden, zij het niet jaarlijks, inspecties aan het riool uitgevoerd. Het voor onderhoud opgenomen budget is bepaald door het budget van het afgelopen jaar, verhoogd met een index voor prijsstijgingen. Voor investeringen zijn reserveringen opgenomen op de investeringslijsten.

In 2013 heeft de clustersamenwerking BMW/NZV een nieuw gezamenlijk product gerealiseerd. Het Afvalwaterbeleidsplan is de vervanger van de individuele gemeentelijke rioleringsplannen. In het hoofddocument van het Afvalwaterbeleidsplan is de gezamenlijke visie en een maatregelenpakket gedefinieerd. In de gemeentelijke specificaties zijn de individuele maatregelen en de rioolheffing vastgelegd. Voor het uitvoeringsprogramma zal afstemming plaatsvinden met het meerjarenonderhouds-programma wegen.

Groen

Ook voor ons openbaar groen beschikken wij over een systeem van rationeel groenbeheer. Hierbij is de totale hoeveelheid groen opgenomen en uitgesplitst naar diverse soorten. Al deze soorten vergen bepaalde onderhoudsmaatregelen met bepaalde frequenties. Deze gegevens worden gebruikt bij het vergelijken met de aanbidding van Ability die een deel van ons openbaar groen onderhoudt. Het andere deel wordt onderhouden door eigen personeel van de gemeente.

In de raadsvergadering van 21 januari 2010 is het Groenbeleidsplan voor het openbaar groen binnen de bebouwde kommen vastgesteld. Het groenbeleidsplan geeft de richting aan waar we naar toe willen met het groen in de gemeente. Het laat de hoofdlijnen zien voor het openbaar groen voor de komende 10-15 jaar. In 2013 is het Groenbeheerplan 2013-2018 vastgesteld. Dit plan dient als handvat voor het onderhoud in de komende 5 jaar. Voor ieder jaar wordt een onderhouds- of werkplan gemaakt om de doelen en aanbevelingen uit het beheerplan te verwezenlijken.

Het blijft een opgave om ondanks kostenstijgingen en bezuinigingen een traditioneel hoog onderhoudsniveau vast te houden. Door omvorming van groen en door een effectieve inzet hopen we de onderhoudskosten te verlagen en daarmee dat niveau vast te houden.

Gebouwen

Voor alle gemeentelijke gebouwen is een systeem van planmatig meerjarig onderhoud (MJOP) uitgewerkt. Hiervoor is door een extern adviesbureau het benodigd onderhoud voor de komende 10 jaar in beeld gebracht. Op basis van inspecties zal per jaar bekeken worden welke onderhoudswerkzaamheden voor dat jaar en het komend jaar benodigd zijn. Een actualisatie van het gehele onderhoudsplan zal om de 3 à 4 jaar plaatsvinden; dan zal het plan zo nodig worden bijgesteld. De benodigde bedragen zijn opgenomen in de begroting. Deels zijn de middelen in een onderhoudsvoorziening opgenomen, deels zijn de middelen opgenomen op de investeringslijsten. De onderhoudsvoorziening wordt gevoed door een vaste dotatie per jaar.

Water

In 2008 en 2009 zijn alle gemeentelijke watergangen gebaggerd. Wat nu nog ontbreekt, is een goed beeld van de onderhoudstoestand van alle beschoeiingen die wij in eigendom en beheer hebben. Een inventarisatie hiervan moet nog plaatsvinden. Onze gemeente doet mee aan het project ecologie en water, dat erop is gericht om de waterkwaliteit van oppervlaktewater te verbeteren.

In 2008 is ingestemd met de beslisnota Kader Richtlijn Water, "Schoon en gezond water in Noord-Nederland. Daar waar mogelijk wordt hemelwater afgekoppeld van de riolering. Afkoppelen verkleint de kans op overlopende riolen en vermindert de vuiluitworp uit het riool. Samen met de BMW gemeente en het waterschap Noorderzijlvest wordt in het afvalwaterteam gewerkt aan optimalisatie van het afvalwatersysteem.

Bruggen

In 2014 is een nieuwe inspectieronde uitgevoerd van alle bruggen die wij in eigendom en beheer hebben. Aan de hand van deze inspectie is een beheerplan bruggen 2016-2020 opgesteld. In maart 2016 is dit plan door de raad vastgesteld. Dit beheerplan geeft inzicht in het benodigde onderhoud voor de komende jaren en de daarbij behorende kosten.

Openbare Verlichting

In 2013 is het beleidsplan Openbare Verlichting 2013-2018 door uw raad behandeld. Doel van dit beleidsplan is om dicht bij alle ontwikkelingen op de markt te blijven en om te zorgen voor de bestuurlijke en financiële waarborging van keuzes die gemaakt worden. In het beleidsplan wordt aandacht besteed aan de functies van openbare verlichting, keuzemogelijkheden, technologische ontwikkelingen als energiebesparing, duurzaam inkopen en dergelijke. Onderdeel van het beleidsplan is ook een maatregelenplan en een financiële onderbouwing voor een periode van 10 jaar.

Diversen

Naast de hierboven al genoemde zaken beschikt onze gemeente over meer kapitaalgoederen.

Hierbij valt te denken aan verkeersborden, sportvelden e.d. De daarvoor beschikbare middelen in de begroting zijn afgeleid van de vorige begroting en worden meestal alleen gewijzigd met het index percentage.

Financiering

Inleiding

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) geeft een belangrijk, bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van de treasuryfunctie, alsmede voor het scheppen van voorwaarden om deze te kunnen uitvoeren.

Door uw raad is op 29 oktober 2009 het treasurystatuut vastgesteld. In dit statuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten.

De treasuryfunctie van de gemeente Bedum richt zich op:

- a. het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
- b. het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente) resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico, koersrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico;
- c. het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- d. het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Algemeen beleid

Het door ons al jaren gevoerde beleid wordt gecontinueerd. Dit betekent dat de rente – ontwikkelingen nauwgezet worden gevolgd, met name indien onze financieringspositie aanleiding geeft tot het aantrekken van vaste geldleningen. Bij het aantrekken van geld doen wij veelal zaken met de NV Bank voor Nederlandse Gemeenten te Den Haag.

Voor het uitzetten van geld is voorwaarde dat onze belegging uitsluitend wordt toevertrouwd aan een instelling met een AA – rating. In de praktijk betekent dit, mede op grond van onze overeenkomst met de BNG (AAA – rating), dat wij ons geld bij deze bank beleggen. Naast beleggingen bij instellingen met een zogenaamde AA – rating hebben wij een tweetal leningen verstrekt aan woningstichting Wierden en Borgen. Deze verstrekking vindt plaats in het kader van onze publieke taak.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een instrument ter beperking van het renterisico. Tot de limiet mag met kort geld worden gefinancierd; bij overschrijding van de limiet dient op termijn voorzien te worden in vaste financiering. Op een begrotingstotaal van ruim € 22.800.000 bedraagt de kasgeldlimiet voor 2017

€ 1.938.000. Dit is 8,5% van het begrotingstotaal. Onze netto vlottende schuld (exclusief saldo crediteuren) mag gedurende het dienstjaar deze limiet niet overschrijden.

Risicobeheer

Vanuit de doelstellingen van het treasurybeleid valt af te leiden dat risico's zijn te onderkennen ten aanzien van de rente, krediet en liquiditeit. De Wet Fido geeft een aantal verplichte elementen aan die de genoemde risico's beperken of elimineren. Het doel van het treasurystatuut is o.a. deze risico's te beperken c.q. te beheersen. Een belangrijke eis uit de Wet Fido is dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat het beheer voorzichtig dient te zijn. De gemeente Bedum heeft geen beleggingen die niet in het verlengde van de publieke taak liggen.

Renterisico

De rentegevoeligheid, het renterisico, kan worden gedefinieerd als het gevaar van ongewenste veranderingen van de financiële resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. De wettelijke vastgestelde renterisiconorm van 20% houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Op een begrotingstotaal van bijna € 22.800.000 bedraagt de renterisiconorm € 4.560.000. Gezien het feit, dat onze jaarlijkse verplichte aflossingen € 1.330.000 bedragen en we niet te maken hebben met renteherzieningen, blijven we ruim binnen de wettelijk vastgestelde norm.

Rentevisie

Een rentevisie is een toekomstverwachting over de renteontwikkeling, op basis waarvan een financierings- en beleggingsbeleid wordt gevoerd. Afhankelijk van de (interne of externe) ontwikkelingen zal de gemeente haar rentevisie actualiseren. De rentevisie kan daarbij gebaseerd worden op de rentevisie van enkele gezaghebbende financiële instellingen, zoals onze "huisbankier" de BNG.

De rente op de kapitaalmarkt (lang geld) schommelt de eerste helft van 2016 rond de 1,0%. Gezien de gewijzigde voorschriften van de BBV stellen wij voor om, in afwijking van voorjaarsnota 2016, voor eigen financieringsmiddelen en voor de berekening van de kapitaallasten het rente percentage te verlagen naar 2,5%.

Voor kort geld zijn we in de begroting 2017 uitgegaan van 2,5% voor *aan te trekken* kort geld (financieringstekort) en 0% *weg te zetten* kort geld (financieringsoverschot).

In de begroting 2017 zijn we uitgegaan van een financieringstekort van € 1.457.784 en hebben we - conform de Voorjaarsnota 2016 - gerekend met 2,5% rente.

Renterisico op kasgeld

Voor het liquiditeitenbeheer heeft de gemeente lopende rekeningen bij de BNG, de Rabobank en de ING. De betalingen en ontvangsten lopen hoofdzakelijk via de BNG. Om een lagere EMU-schuld te bewerkstelligen voor de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden) is per 1 januari 2014 het 'schatkistbankieren' verplicht gesteld voor decentrale overheden. Het aanhouden van middelen in de schatkist van het Rijk moet zorgen voor een lagere financieringsbehoefte van het Rijk.

Het schatkistbankieren houdt in dat 'overtollige' liquide middelen van decentrale overheden moeten worden aangehouden bij de schatkist van het Rijk. Aan het schatkistbankieren zijn regels en voorwaarden verbonden. Onder andere moeten liquide middelen boven een drempel van 0,75 % van het begrotingstotaal worden aangehouden bij de schatkist van het Rijk. Hierbij geldt een minimum van € 250.000,00. Overtollige middelen moeten dagelijks worden overgeboekt naar de schatkist. Over de middelen die aangehouden worden bij de schatkist wordt een daggeldrente vergoed tegen het zogenaamde eoniatarief. Deze is momenteel (eind september 2016) negatief (-/- 0,343%) maar voor de rekening courant voor het schatkistbankieren wordt geen negatieve rente gehanteerd, dus het rentepercentage is 0,00%. Tevens wordt er een kas bijgehouden. Kastransacties worden tot een minimum beperkt. Ook de omvang van de kas is minimaal.

Liquiditeitsrisico's

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het risico dat ontstaat, indien door wijzigingen in de liquiditeitenplanning en meerjaren investeringsplanning de financiële resultaten kunnen afwijken van de verwachtingen.

Zoals uit bovenstaande blijkt kunnen er, indien de liquiditeitsplanning anders loopt dan gepland, behoorlijke fluctuaties ontstaan met alle financiële gevolgen van dien. Vooralsnog is er sprake van een evenwichtige spreiding over het gehele jaar. Ook de uitvoering van het investeringsplan speelt een belangrijke rol: Hiervoor is het noodzakelijk om op het juiste moment de financieringsmiddelen beschikbaar te hebben. Tot nu toe zijn de liquiditeitsrisico's altijd beperkt geweest.

Debiteurenrisico's

Ten aanzien van de post debiteuren kan het risico gedefinieerd worden als de kans op het te laat of niet-ontvangen van gelden van debiteuren. Door de aard van de gemeentelijke activiteiten loopt de gemeente een gering debiteurenrisico. Voornamelijk hogere overheden zijn de belangrijkste debiteuren. Daar waar nodig worden tijdig invorderingsmaatregelen getroffen

Koers- en valutarisico's

Deze risico's hebben betrekking op de kans dat de financiële activa van de organisatie in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen op de valutamarkt. De gemeente loopt geen risico's als het gaat om koers- en valutarisico's omdat geen gelden zijn uitgezet in vreemde valuta.

Rentetoerekening

In het wijzigingsbesluit Besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden **moet** worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Met andere woorden, rente die direct verband houdt met een taakveld betreft de (omslag)rente die moet worden toegerekend aan investeringen binnen dat taakveld.

Ingaande 2017 wordt geen bespaarde rente meer berekend. Het berekenen van een rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves) creëert een fictieve rentelast en leidt naar het oordeel van de commissie BBV tot het (onnodig) opblazen van de programmalasten en gaat daarmee ten koste van de eenvoud en transparantie. Derhalve adviseert de Commissie BBV vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie deze systematiek niet meer toe te passen.

| Berekening rente-omslag | | 2017 | | |
|---|--|------------|--------------------------|------------|
| 1. financieringsoverschot (-)/tekort | | | | |
| boekwaarde investeringen 01-01-2017 | | | | 28.272.773 |
| eigen financieringsmiddelen 01-01-2017 | | | 11.769.913 | |
| saldo nog niet afgeloste geldleningen 01-01-2017 | | | 15.045.076 | |
| | | | | 26.814.989 |
| tekort/overschot(-) aan vaste financieringsmiddelen | | | | 1.457.784 |
| 2. rentelasten | | | | |
| rente van langlopende leningen (2017) | | | | 685.078 |
| rente van financieringstekort | | 2,50% | (0% bij overschot) | 36.445 |
| totaal te verdelen rente | | | | 721.523 |
| 3. omslagpercentage | | | | |
| | | | boekwaarde investeringen | rente |
| boekwaarde investeringen | | | 28.272.773 | 721.523 |
| buiten de omslag: | | | | |
| investeringen met vaste rente (zie specificatie) | | | 5.771.564 | 180.022 |
| investeringen voor de renteomslag | | | 22.501.209 | 541.501 |
| | | | | |
| omslagpercentage | | | | 2,4065% |
| | | | | |
| investeringen met vaste rente | | Activumnr. | boekwaarde 1-1-2017 | rente |
| leningen ambtenaren | | diversen | 2.560.524,06 | 38.035,11 |
| Lening St. Wereldwinkel | | 3600001 | 12.500,02 | 750,00 |
| geldlening De Beemden (2010) | | 3600010 | 10.469,70 | 486,84 |
| Leningen woningbouwcorporatie | | diversen | 3.075.079,53 | 136.794,98 |
| bouwgrondexploitatie | | diversen | 112.990,83 | 3.954,68 |
| totaal investeringen met vaste rente | | | 5.771.564,14 | 180.021,61 |

Bedrijfsvoering

Doel van de paragraaf bedrijfsvoering

In het duale stelsel gelden voor de gemeenteraad de zogenaamde 3 W's: wat willen bereiken, wanneer moet het gerealiseerd zijn en wat mag het kosten. Het college draagt zorg voor de uitvoering van het programma en gebruikt daarvoor het beschikbare budget op de meest effectieve en efficiënte wijze. In de opzet van de paragraaf bedrijfsvoering wordt dit onderscheid vastgehouden. Deze paragraaf gaat vooral in op de hoofdlijnen van beleid. Verder worden de bestuurlijke wensen ten aanzien van bestaand en nieuw beleid in beeld gebracht. Op grond van de controlerende taak, waarvoor de rekenkamerfunctie is ontwikkeld, kan de raad toetsende wijs het zoeklicht op bepaalde zaken zetten in relatie tot het doel waarvoor budget beschikbaar is gesteld.

Aangezien de te bereiken doelen sterk samenhangen met de gemeente als dienstverlenende organisatie, wordt de raad in de paragraaf bedrijfsvoering een indruk gegeven van de wijze waarop de bedrijfsvoering plaats vindt en welke ontwikkelingen gaande zijn. Dit is noodzakelijk vanwege de directe relatie tussen de bedrijfsvoering en het middelenbeleid. In de kaderstellende functie van het middelenbeleid is een hoofdrol voor de gemeenteraad weggelegd.

Planning- en Controlcyclus

De Planning- en Controlcyclus is erop gericht systematisch en gemeentebreed de gewenste effecten en doelen af te wegen, prioriteiten te bepalen, uit te voeren en te verantwoorden. Met een meerjarig beeld van een sluitende exploitatie kan evenwichtige besluitvorming plaatsvinden, mits ook de risico's goed in beeld zijn gebracht. Vanaf 2004 is de cyclus afgestemd op de duale verhouding tussen gemeenteraad en college. De begroting en de jaarrekening zijn afgestemd op de aangepaste rollen van gemeenteraad en college. Dit geldt ook voor de tussentijdse rapportages. Het tussentijds wijzigen van de begroting (niveau van aan de raad voor te leggen begrotingswijzigingen) is veranderd. Verfijning in het systeem van budgethouderschap en budgetbewaking is gerealiseerd en wordt verder geïmplementeerd. De regeling is inmiddels aangepast. De verfijning heeft er toe geleid dat budgetten nog adequater worden bewaakt en de "juiste" houder van het budget verantwoording aflegt over de uitvoering van het programma. Dit laatste is vooral van belang voor budgetten waarvan het houderschap en de uitvoering zijn verdeeld over meerdere afdelingen. Sinds 2010 wordt gewerkt met het pakket Civision Middelen. Qua functionaliteit beantwoordt dit pakket aan de door ons in het kader van de P&C – cyclus gestelde doelen. Blijkens de rapportages van de accountant is de gemeente in control en vindt geen onrechtmatige besteding van gemeenschapsgeld plaats. Hiervoor geldt vooralsnog een voorbehoud voor de budgetten die in het kader van de decentralisaties extern zijn weggezet. Via monitoring dienen ook deze budgetten adequaat "bewaakt" te worden. Op dit moment zijn we in BMW verband druk bezig onze processen daarop in te richten. College en gemeenteraad worden via kwartaalrapportages over de voortgang geïnformeerd. Overigens is nog de vraag welke accountant de volgende rapportage vervaardigt. Voor de accountantsdiensten is een nieuwe aanbesteding in voorbereiding maar vooruitlopend daarop heeft Deloitte het contract voortijdig opgezegd wegens gebrek aan menskracht.

Communicatie

Een belangrijke inspanning betreft de verdere verbetering van de relatie met de burger. Hiertoe is in het verleden een klanttevredenheidsonderzoek gehouden. De uitkomsten waren bemoedigend maar nodigen uit tot het doorvoeren van verbeteringen. In werkgroepverband en op managementniveau is dit verder opgepakt. In 2011 is het onderzoek in het kader van www.waarstaatjegemeente.nl doorgevoerd. In 2013 is dit onderzoek herhaald. In vergelijking met 2011 is de waardering voor de gemeentelijke dienstverlening minimaal gelijk gebleven en op onderdelen iets toegenomen. Dit stemt tevreden omdat de formatie met bijna 5 fte is ingekrompen. Ondanks alle technische ontwikkelingen blijven wij een beleid voorstaan waarin burgers langs alle kanalen met de gemeente in contact kunnen komen, maar waarin de fysieke balies, dus persoonlijk contact, een belangrijk middel blijven.

De website is opgeleverd en voldoet aan de laatste richtlijnen maar wordt op inhoud aangevuld met ontbrekende gegevens. Verdere digitale dienstverlening wordt uitgerold door uitbreiding van het aantal producten in de gemeentewinkel, zij het binnen verantwoorde financiële kaders. Samen met Gemeenteoplossingen wordt geïnvesteerd in beveiliging van DigiD. Op last van de Minister wordt bij gemeenten een assessment afgenomen om te kunnen beoordelen of een veilig gebruik van DigiD is geborgd. De gemeente heeft dat assessment doorstaan en mag daarom DigiD blijven gebruiken.

In BMW verband is verder een start gemaakt met Antwoord©. Met dit concept zijn gemeenten in 2015 de herkenbare ingang voor de overheid. Met de komst van de Omgevingsdienst beschikken gemeenten per 1 januari 2014 over een front – office voor de Wabo – taken in de vorm van een Klant Contact Centrum. Ter voorbereiding op de inrichting c.q. vormgeving van een KCC zijn de klantcontacten geanalyseerd. De

uitkomsten vormen de basis voor onze gedachtenvorming inzake verbetering van onze dienstverlening aan de burger zonder ingrijpende aanpassingen aan het gebouw. Annex aan deze ontwikkeling is de invoering van digitaal zaakgericht werken. In BMW verband is dit breed ingevoerd en in 2016 worden de processen geleidelijk uitgerold. Het streven is er op gericht per 1 januari 2017 gemeentebreed zaakgericht digitaal te werken. In aanvulling hierop wordt in BMW verband een start gemaakt met het gebruik van VIND ter ondersteuning van de klantcontacten. Hiermee wordt beoogd nog meer vragen dan nu het geval is in het eerste klantcontact van een passend antwoord te voorzien waardoor doorverwijzing verder wordt teruggedrongen.

Op dit moment maakt Bedum nog geen gebruik van social media in haar communicatie met burgers. Uw raad heeft daartoe wel opgeroepen. Er is een voorstel uitgewerkt om met beperkte extra capaciteit binnen de bestaande budgettaire kaders social media als communicatielijn te benutten. Besluitvorming daarover vindt plaats in de raad van november 2016.

De gemeente als werkgever

Na de vaststelling van de toekomstvisie buitendienst zijn op een aantal vacatures gekwalificeerde medewerkers aangetrokken. Overigens kent de organisatie weinig verloop. Gelet op de toenemende vergrijzing zal de gemeente als werkgever zich echter nadrukkelijk als interessante en moderne werkgever moeten manifesteren. De kracht van de gemeente ligt daarbij met name in de ontwikkeling van een goed stelsel van secundaire arbeidsvoorwaarden, een krachtige, veelzijdige werkgever en het bieden van faciliteiten voor ‘eigen kweek’ van jonge mensen tot vakspecialisten in het openbaar bestuur. Dit kan worden gerealiseerd door een systeem van strategisch opleiden waarin onder meer door competentie management wensen van zowel werkgever als werknemer nader op elkaar worden afgestemd. In het verband van BMW is een voorzichtige start gemaakt met Het Nieuwe Werken. De eerste ervaringen zijn positief en leiden ertoe dat daar waar mogelijk het concept onder voorwaarden wordt ingevoerd. Als gevolg van de regionalisering van de brandweer zijn zowel de vrijwilligers als de beroepsmedewerkers per 1 januari 2014 overgegaan naar de regio. Dit laat onverlet dat wij, ondanks de gewijzigde werkgeversrol, de voor onze gemeente actieve vrijwilligers koesteren om hun vrijwillige inzet voor deze verantwoordelijke taak vanuit de overtuiging dat we op deze wijze de brandweezorg betaalbaar kunnen houden.

In navolging van onze samenwerkingspartners is besloten over te gaan tot beschrijving en waardering van de functies in HR21. Onze inzet is op gericht dit systeem per 1 januari 2017 in te voeren. Besluitvorming over dit onderwerp kan niet los worden gezien van onze beloningsstructuur. Daarom is, met instemming van de bonden, besloten tot afschaffing van de uitloophang. Medewerkers gaan er door dat besluit niet op achteruit maar ingeval de nieuwe functionele rang gelijk is aan de uitloop in de oude situatie dan vervalt het recht op de uitloopschaal. In het overleg met de bond is ook aandacht gevraagd voor de uitvoering van het generatiepact. Daaraan is in Bedum tot dusver bewust geen aandacht besteed omdat dit een vraagstuk is dat in het licht van de aanstaande herindeling van een antwoord moet worden voorzien. Na de standpuntbepaling door gedeputeerde staten en besluitvorming in de respectieve raden over de bestuurlijke inrichting van dit gebied zal kort daarna strategisch personeelsbeleid geformuleerd moeten worden. Het generatiepact moet daar een onderdeel van zijn.

De huidige structuur, met vier lijnafdelingen en een staforgaan, dateert van 1 maart 2006. De structuur is in 2013 geëvalueerd. Belangrijkste conclusie is dat de structuur op dit moment voldoende waarborgen biedt voor een adequaat functionerende organisatie.

Op basis van deze structuur ziet de personele bezetting van de gemeente Bedum er als volgt uit:

| Afdeling | | Fte |
|--------------------|----------------------|--------------|
| Middelen | | 13,18 |
| VROM * | | 11,80 |
| Openbare werken | voorbereiding | 6,00 |
| | beheer en onderhoud* | 18,79 |
| Welzijn & Burgers | | 14,40 |
| Concern | | 4,68 |
| Gemeentesecretaris | | 1,00 |
| Griffier | | 0,72 |
| Totaal | | 70,57 |

* In vorenstaande cijferopstelling is rekening gehouden met de beschikbare formatie voor schoonmaak (VROM) en beheer sportaccommodaties (OW).

In het kader van de bezuinigingen is € 200.000,- ingeboekt als taakstelling op de ambtelijke formatie. Deze is per 1 januari 2013 gerealiseerd. De ambtelijke formatie is uit hoofde van bezuiniging is tot en met 2014 met 5,4 FTE ingekrompen. In 2014 is aanvullend € 52.000,- op de ambtelijke formatie bezuinigd, inclusief een beperkte uitbreiding van formatie wegens nieuwe of extra taken, te weten voor BAG/BWT en voor archiefbeheer.

In 2015 zijn een aantal inhuurcontracten beëindigd en binnen de formatie omgezet in een vaste aanstelling. Wel kenmerkt 2015 zich, in de marge van het herindelingsdossier, door sterk toegenomen werkdruk als gevolg van de decentralisaties en het gaswinningsdossier. Daarnaast is de organisatie geconfronteerd met een aantal langdurige ziektegevallen. Hiervoor is incidentele vervanging ingezet ter waarborging van de continuïteit in onze bedrijfsvoering. Dat geldt eveneens de inzet op de beide andere dossiers. Voor deze dossiers wordt met name in samenwerking met onze preferente samenwerkingspartners en Ten Boer (gaswinning) opgetrokken. Nadat de processen goed zijn ingeregeld, hetgeen nog de nodige tijd vraagt, wordt bezien of de formatie op sterkte is.

Met ingang van 2005 neemt de gemeente Bedum het zogenaamde IZA -bedrijfszorgpakket af. Dit pakket omvat ook middelen waarmee het verzuim in de organisatie kan worden verminderd. Het pakket is ontwikkeld op verzoek van bonden en werkgevers. Het pakket is al bij tal van gemeenten in gebruik. Het IZA Bedrijfszorgpakket voorziet in een eigen “zorgnetwerk” waardoor lange wachttijden worden vermeden. Deelname aan de bedrijfszorg wordt gecontinueerd. Uit de evaluatie is gebleken dat Bedum de geboden mogelijkheden optimaal benut. Verder maken wij sinds april 2006 gebruik van een zelfstandig gevestigd bedrijfsarts. Besloten is een nieuwe aanbesteding te starten met onze preferente samenwerkingspartners De Marne Winsum en Eemsum. Voor eind 2016 moet duidelijk zijn op welke wijze de rol van bedrijfsarts wordt ingevuld.

De laatste jaren is er een duidelijke tendens bij overheidsorganisaties om in te kunnen spelen op ruimere opvattingen over functiewaardering en de mogelijkheid die dit instrument biedt als proces voor beheersing van de organisatie en de werkprocessen. Het vanuit de organisatie beschrijven van functies biedt de mogelijkheid ook rekening te houden met organisatiedoelen. Dit wordt “organiek beschrijven” genoemd. Dit verschilt duidelijk van de “mensgerichte beschrijvingen”. De organieke beschrijving geschiedt door het management. De medewerker mag daar inhoudelijk op reageren. Organieke beschrijvingen bevorderen de efficiency en doelmatigheid door eenvoudige procedures met een korte doorlooptijd. Organieke beschrijvingen kunnen worden gebruikt voor andere onderdelen van het personeelsbeleid, bijvoorbeeld de werving van personeel.

Inmiddels is een nieuw systeem opgeleverd onder de naam HR21. Dit systeem is ontwikkeld onder eindverantwoordelijkheid van de VNG. De VNG wordt tevens eigenaar van het systeem. Het systeem wordt op dit moment bij onze samenwerkingspartners Winsum en De Marne geïmplementeerd. Mocht Bedum hiertoe besluiten, dan zal sprake zijn van een technische omzetting. Op 22 maart 2011 is door ons college het levensfasebeleid vastgesteld, gericht op de duurzame inzet van medewerkers. In dit beleid is rekening gehouden met de uitkomsten van externe onderzoeken van zowel het ABP (Active Aging) en IZA (Duurzame inzetbaarheids monitor).

Actualisatie van de RI&E (Risico Inventarisatie en Evaluatie) is een proces waaraan permanent aandacht wordt besteed. Een gemotiveerde BHV – organisatie is daarvan een belangrijk onderdeel en daarover beschikt Bedum! Verder is onze buitendienst sinds 1 mei 2014 VCA gecertificeerd. Daarmee stellen wij ons de zelfde eisen op gebied van Veiligheid, Gezondheid en Milieu (VGM) als die we ook aan onze aannemers stellen. Eens per jaar wordt de certificering getoetst op basis van een lichte audit en eens per twee jaar een zwaardere audit.

Actueel is het voornemen van de Tweede Kamer om op termijn de ambtenarenstatus af te schaffen. Los van de hiermee gepaard gaande kosten, die pas in de verre toekomst worden terugverdiend, wordt in het voorstel ten onrechte voorbij gegaan aan de redenen tot instelling van die status, namelijk een ingebouwde waarborg in de onafhankelijke advisering aan het politieke bestuur.

Ondernemingsraad

De gemeente kent een actieve en betrokken Ondernemingsraad. In 2014 hebben vier leden afscheid genomen. Inmiddels is de Ondernemingsraad weer op sterkte. Met de regionalisering van de Brandweer en de overgang van de medewerkers naar de Veiligheidsregio is de Onderdeelcommissie voor de brandweer vervallen. De Ondernemingsraad wordt in de verslaglegging ambtelijk ondersteund. Met de inzet van de leden voor de vervulling van de OR – taken is in de berekening van productieve uren rekening gehouden; vervangende inzet in budget is niet beschikbaar. Grosso modo gaat het om een bedrag van € 50.000. Volgens de CAO sector Gemeenten 2007 – 2009 zouden in een convenant afspraken over de benodigde inzet voor het OR – werk en de compensatie daarvoor moeten worden vastgelegd. Om budgettaire redenen is met de Ondernemingsraad bezien

op welke tot een passende oplossing kan worden gekomen. Door aanpassing van de vergaderstructuur is de Ondernemingsraad erin geslaagd de beschikbare tijd effectief in te zetten. Binnen de stafafdeling Concern is vier uur formatie beschikbaar voor het ambtelijk secretariaat. Met de Ondernemingsraad is afgesproken dat die inzet wordt heroverwogen op het moment waarop de gemeenteraad besluit tot herindeling van de gemeente Bedum.

Informatiebeleid

Per 1 mei 2012 is sprake van één afdeling I&A voor de BMW gemeenten. Beide medewerkers van Bedum zijn op alternatieve functies geplaatst en zijn niet meegegaan naar de nieuwe organisatie. Sinds maart 2013 draait Bedum ook op het serverpark in het gemeentehuis van De Marne. Realisatie van de zogenaamde i – NUP doelstellingen wordt geïnitieerd door de nieuwe I&A - afdeling en realisatie in gezamenlijkheid opgepakt. Tot 2015 betekent dit voor gemeenten dat gewerkt wordt aan een herkenbare ingang voor burgers tot de overheid via KCC's, herkenbare telefoonnummers en digitale loketten. Gemeenten worden geacht de basisgegevens kwalitatief op orde te hebben. Waar nodig wordt onderling samengewerkt en waar nodig en gewenst basisgegevens van andere overheden gebruikt en (werk)processen zo vormgegeven dat gegevens eenmalig worden vastgelegd en meervoudig gebruikt.

Met Winsum en De Marne is gezamenlijk opgetrokken in de invoering en upgrading van Melddesk (uit 2010). De afwikkeling van klachten wordt dan, ook in communicatieve zin, verder geprofessionaliseerd en het systeem gaande weg verder uitgerold. Op dit moment wordt VIND geïmplementeerd waarmee burgers langs digitale weg antwoord wordt geboden op een belangrijk deel van hun vragen. Daarnaast is de aanbesteding voorbereid van zaakgericht digitaal werken.

Huisvesting

Zowel het gemeentehuis als het onderkomen aan de Industrierweg voldoen naar de huidige inzichten aan de daarvoor geldende wettelijke regels.

Organisatieontwikkeling

Het mandaatstatuut wordt regelmatig herzien. Op dit moment wordt gewerkt aan de herziening per 1 januari 2017. Evaluatie van het organisatiebesluit wordt betrokken bij de verdere ontwikkelingen rond de RUD en de decentralisaties. Daarnaast is de buitendienst nu VCA gecertificeerd.

Samenwerking

In de gemeenteraad van 3 juni 2010 is de samenwerking met Winsum en De Marne geformaliseerd met de vaststelling van een convenant. Vooral is ingezet op de samenwerking sociale zaken die begin 2012 materieel geëffectueerd is. Door de discussie over toerekening van overhead over samengevoegde bedrijfsonderdelen en aansluitende de discussie inzake de vorming van een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie in het kader van de Participatiewet is de overgang nog niet geformaliseerd. I&A en P&O zijn per 1 mei 2012 respectievelijk 1 juli 2012 samengevoegd. Voor de samengevoegde bedrijfsonderdelen was het plan, de gemeenschappelijke regeling sociale zaken Winsum en De Marne om te vormen tot een brede regeling waarin de huidige en mogelijk toekomstige samenwerking wordt ondergebracht. Dat voornemen moet in lijn worden gebracht met de plannen in het kader van Werk aan de Winkel. Hierin is beoogd om de GR Ability te gebruiken voor de bundeling van krachten in het sociale domein.

De gemeenschappelijke commissie voor de behandeling van de bezwaarschriften is per 1 september 2011 geïnstalleerd. Het functioneren is inmiddels geëvalueerd en geeft geen aanleiding tot aanpassingen. Het merendeel van de leden is per 1 september 2015 herbenoemd. Eén lid heeft inmiddels bedankt.

Per 1 november 2013 is de RUD, nu Omgevingsdienst, Groningen operationeel. Plaatsing van de medewerkers is inmiddels afgerond. Processen zijn blijkbaar lastig in te regelen en de beoogde efficiency in uitvoering en geld wordt nog niet gerealiseerd. Vooralsnog bevestigt dit ons besluit tot het overhevelen van alleen de wettelijke taken.

De door het provinciebestuur beoogde bestuurlijke herinrichting in 2018 is reden om geen nieuwe samenwerkingsprojecten meer op te starten; dit voorkomt onnodige desintegratiekosten. Wel maken we af waar we mee bezig zijn. Zo trekken gemeenten gezamenlijk op in de aanschaf en implementatie van VIND en zaakgericht digitaal werken. Ook de voorbereiding op de invoering van de drie decentralisaties doen we in BMW verband samen met Eemsum. Hiervoor is een uitvoeringsagenda opgesteld. Ook de inrichting van de uitvoeringsorganisatie wordt in deze samenwerking opgepakt. Vooruitlopend op de variantenkeuze is dit overigens een logische omdat de uitvoeringsorganisatie het samenwerkingsverband van Ability omvat, te weten de BMW gemeenten. Mocht deze variant verkozen worden boven de G7 dan wordt de GR van rechtswege opgeheven.

Bestuurlijk inrichting provincie Groningen

Op advies van de commissie Jansen is het provinciebestuur tot de conclusie gekomen dat uiterlijk per 1 januari 2018 gemeenten moeten zijn heringedeeld. Dit zou voor Bedum een einde betekenen van de sinds 1808 bepaalde gemeentegrenzen. Bedum dient samen met Winsum en De Marne en een deel van Eemsmond op te gaan in een nieuwe gemeente Hoogeland. Die variant is op 11 april 2013 door u als niet toekomstbestendig aangemerkt. Bedum kiest in meerderheid voor behoud van zelfstandigheid in combinatie met samenwerking. Maar indien dat niet mogelijk blijkt, dan opteren wij voor een fusie van Hoogeland en Eemsdelta (de G7), omdat de 'Hoogeland variant' als niet toekomstbestendig moet worden gekwalificeerd. In uw vergadering van 3 december 2013 heeft u ons voorstel gevolgd en ingestemd met een verdere verkenning van de zogenaamde G7 variant waarin bij de uitwerking tevens een vergelijking wordt gemaakt met het voorstel van de commissie Jansen en de variant Hoogeland met Eemshaven. Die laatste variant kan, gelet op het voorstel van GS aan provinciale staten, niet rekenen op instemming omdat het provinciebestuur de Eemshaven en de haven van Delfzijl onder één gemeentelijk bestuur wil brengen. In oktober 2014 is in de provinciale planning besluitvorming voorzien over vorming van de G7 variant. Hiervoor worden op dit moment de nodige deelonderzoeken uitgevoerd, te weten de strategische agenda, de financiën en de burgers nabijheid.

Wat ons college betreft wordt die mening vooral bepaald door:

- Zorgvuldigheid, waar het gaat om oordeelsvorming in de raad en om de dialoog met onze inwoners;
- Duidelijkheid over de inrichting van alle gemeenten in onze provincie ('samen uit, samen thuis');
- Een financieel gedegen perspectief voor zo'n G7 gemeente, zodanig dat de vorming van zo'n grote gemeente en zoveel samenstellende delen niet met de huidige vergoedingssystematiek wordt 'bestraft'.

Met het aantreden van een nieuw provinciebestuur in 2015 zijn de provinciale kaders voor herindeling gewijzigd. Herindeling wordt de komende collegeperiode niet meer van bovenaf opgelegd omdat het provinciebestuur van mening is dat gemeenten zelf primair verantwoordelijk zijn voor de versterking van hun bestuurskracht en voor het vinden van oplossingen om de huidige (en toekomstige) taken en maatschappelijke opgaven goed aan te kunnen. Voor het gebied Noord – Groningen is de ligging van drie havens in één nieuw te vormen gemeente als uitgangspunt geformuleerd.

Voor de G7 is de stand van zaken op dit moment dat vier gemeenten kiezen voor de vorming van een G7 gemeente. Voor Bedum en Eemsmond is dat overigens niet de eerste voorkeur omdat beide in eerste aanleg opteren voor behoud van zelfstandigheid in combinatie met samenwerking. Maar bij gebrek aan samenwerkingspartners is de vorming van een G7 gemeente de "next – best" oplossing. Delfzijl en Loppersum wensen niet verder op te schalen dan een cluster bestaande uit Delfzijl, Appingedam, Eemsmond en Loppersum en de raad van Winsum opteert op dit moment voor een variant met Bedum, Winsum, Eemsmond en De Marne.

In maart 2016 hebben de raden van de BMW gemeenten zich uitgesproken voor een zogenaamd twee – sporen beleid waarin de vorming van een BMW gemeente wordt nagestreefd en de deur voor de DAL gemeenten openstaat op weg naar de vorming van een G7 variant. De gemeenteraad van De Marne heeft in dat besluit nog steeds een voorkeur voor de uiteindelijke realisatie van de G7 gemeente terwijl de gemeenteraad van Winsum alleen opteert voor G7 als Delfzijl en Loppersum daartoe eveneens besluiten. Alsdan wenst Winsum niet verweesd achter te blijven. Tegelijk heeft gedeputeerde staten het zogenaamde Open overleg gestart waardoor gemeenten in het G7 gebied geen eigen initiatief tot herindeling mogen initiëren. Dit overleg heeft niet geresulteerd in een standpuntwijziging van de gemeenten Delfzijl en Loppersum. Zij blijven tegen de vorming van een G7 gemeenten. Daarom zijn de BMW gemeenten door GS uitgenodigd een verkenning op te stellen met de meerwaarde van deze variant. Dit verkennend startdocument is op 8 september in de gemeenteraad van Bedum besproken.

Op 29 september heeft GS aangegeven het initiatief tot de vorming van BMW - gemeente te steunen. Hiertoe dienen de vier gemeenteraden op 13 oktober nog een besluit te nemen waarna GS het wetgevingstraject, het zogenaamde "Open overleg" dat op 21 oktober afloopt, stop zet. Met dit besluit heeft het provinciebestuur het oorspronkelijke standpunt dat de Eemshaven en de haven Delfzijl onder één bestuurlijk gezag moet komen, laten varen. Tevens is het standpunt van de vier gemeenten dat Eemsmond ondeelbaar is erkend. Uiteindelijk wordt daarmee het standpunt van de commissie Jansen betreffende de vorming van de gemeente Hoogeland deels gevolgd omdat in de oorspronkelijke plannen de Eemshaven was toegedacht aan de beoogde fusiegemeente DAL. De voorgenomen fusie tussen de BMW gemeenten moet op 1 januari 2019 zijn beslag krijgen.

Toezicht

Per 1 januari 2013 is het Interbestuurlijk Toezicht gewijzigd. In het kader van het IBT nieuwe stijl is gezocht naar een nieuw evenwicht in de toezichtrelatie met provincie en rijk. Centraal in die relatie staat de P&C – cyclus. Op basis van informatie die in deze cyclus tussen college en raad wordt gewisseld dienen provincie en rijk invulling te moeten geven aan hun toezichthoudende rol. Op onderdelen zal de informatieverstrekking in dat kader worden uitgebreid. Op basis van de evaluatie is gebleken dat afspraken tussen provincie en gemeenten niet helder waren. Hierdoor is de provincie naar haar eigen mening onvoldoende bediend in de eigen informatiebehoefte. Met verduidelijking van de gemaakte afspraken wordt aan die bezwaren tegemoet gekomen.

Verbonden partijen

Deze paragraaf gaat in op de partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij tevens een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer de gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de deelneming en/of wanneer financiële problemen bij de deelneming kunnen worden verhaald op de gemeente.

Uitgangspunt is dus een financieel en bestuurlijk belang.

Bestuurlijk belang: Er is sprake van een 'verbonden partij' als een lid van het college / de raad of een ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt. Bij alléén een benoemingsrecht of een voordrachtsrecht - de gemeente mag een bestuurder of commissaris in de organisatie benoemen of voordragen - is er strikt genomen géén sprake van een verbonden partij (bijvoorbeeld Stichting Welzijn Bedum en de Muziekschool).

De achterliggende gedachte bij de paragraaf verbonden partijen is dat het aangaan van verbindingen met een derde partij voortkomt uit een publiek belang. Verbindingen worden aangegaan om bepaalde publieke taken (efficiënter) uit te voeren. Op degene die in het bestuur van een verbonden partij functioneert, berust de verplichting om (gevraagd of ongevraagd) zich te verantwoorden naar het bestuursorgaan dat betrokkene naar die partij heeft afgevaardigd. Het is voor de raad van belang om inzicht te hebben in de relatie tussen verbonden partij en het publieke belang.

Binnen de gemeente kan met betrekking tot de verbonden partijen een driedeling worden gemaakt in:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen;
- stichtingen.

Hierna wordt een overzicht gegeven van de partijen waarmee onze gemeente is verbonden. Per partij wordt informatie verstrekt.

Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheidsregio Groningen

Besluit tot deelname

In de raadsvergadering van 19 september 2013 is besloten tot deelname aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Groningen per 1 januari 2014. Voorheen maakte dit onderdeel uit van Hulpverlening & Openbare Gezondheidszorg Groningen (H&OG).

Deelnemers

Alle 23 gemeenten in de provincie Groningen.

Doel

De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen:

- brandweezorg;
- geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- rampenbestrijding en crisisbeheersing;
- bevolkingszorg;
- melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.

Bestuurlijke deelneming

Namens de gemeente Bedum heeft de burgemeester zitting in het veiligheidsbestuur (algemeen bestuur). De wethouder met het sociaal domein in portefeuille, M. van Dijk, is zijn vervanger.

Financieel belang

In de begroting 2017 zijn de volgende bijdragen geraamd:

| | | |
|----------------------|---------------------------|-----------|
| Regionale Brandweer: | Brandweer incl. meldkamer | € 461.031 |
| | GHOR | € 10.698 |
| | Crisisbeheersing | € 7.674 |
| | Gemeentelijke kolom | € 14.674 |

Totaal € 494.077

Vestigingsplaats
Groningen.
Ontwikkelingen
Geen.

| Jaarrekeningresultaat 2015 | | € 807.000 (voordelig na bestemming) | |
|---|-----------|-------------------------------------|---|
| Eigen Vermogen | | € 4 mln. (begin 2017) | € 4 mln. (eind 2017) |
| Vreemd Vermogen | | € 20 mln. (begin 2017) | € 21,7 mln. (eind 2017) |
| Verwachte resultaat 2017 | | € 0 | |
| Door de Veiligheidsregio worden de volgende risico's genoemd: | | | |
| Risico | Bedrag | Kans | Actie |
| FLO-ontwikkelingen | PM | Hoog | Landelijke ontwikkelingen volgen |
| Paraatheid | PM | Hoog | Monitoren en waar mogelijk beïnvloeden van verloop vrijwilligers |
| Versneld afschrijven materieel | € 150.000 | Hoog | Bedrijfsvoering naar de nieuwe situatie |
| Arbeidshygiëne/RI&E | € 300.000 | Hoog | Landelijke ontwikkelingen volgen |
| Inzet en evaluatie bij grote calamiteiten | € 250.000 | Hoog | Kosten waar mogelijk beperken |
| Claims van derden | € 250.000 | Midden | Bewust gedrag stimuleren en waar mogelijk kosten beperken |
| Claims van eigen personeel | € 300.000 | Hoog | Waar mogelijk verzekeren en eventueel vervolgstappen bij onterecht afwijzen van een claim door de verzekeraar |
| Huisvestingstransitie | € 300.000 | Midden | Bedrijfsvoering naar de nieuwe situatie |
| BRZO subsidie | € 200.000 | Hoog | Bedrijfsvoering naar de nieuwe situatie |
| Overdracht MkNN naar LMO | € 200.000 | Hoog | Bedrijfsvoering naar de nieuwe situatie |
| Organisatorische wijzigingen | PM | Midden | Bedrijfsvoering naar de nieuwe situatie |

Publieke Gezondheid & Zorg Groningen

Besluit tot deelname

In de raadsvergadering van 19 september 2013 is besloten tot deelname aan de gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg Groningen per 1 januari 2014. Voorheen maakte dit onderdeel uit van Hulpverlening & Openbare Gezondheidszorg Groningen (H&OG).

Deelnemers

Alle 23 gemeenten in de provincie Groningen.

Doel

De regeling wil bijdragen aan de verlenging van de gezonde levensverwachting en aan het verkleinen van de soms grote gezondheidsverschillen in de provincie Groningen.

Activiteiten die de GGD uitvoert zijn:

- Jeugdgezondheidszorg 0-19 jarigen (JGZ)
- Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGz)
- Infectieziektenbestrijding
- Seksuele gezondheid en seksuele hulpverlening
- Tuberculosebestrijding (TBC)
- Forensische geneeskunde
- Reizigersadviesing
- Milieugezondheidszorg
- Technische Hygiëne-Inspecties
- Lokaal gezondheidsbeleid
- Gezondheidsbevordering
- Epidemiologie
- Crisisdienst
- GHOR

Bestuurlijke deelneming

Namens de gemeente Bedum heeft wethouder M. van Dijk, met het sociaal domein in portefeuille, zitting in het algemeen bestuur. Indien nodig, vervangt de burgemeester hem.

Financieel belang

In de begroting 2017 zijn de volgende bijdragen per inwoner geraamd:

| | | |
|------|----------|------------------|
| GGD: | Algemeen | € 21.238 |
| | S&ZV | € 48.602 |
| | LGZ&J | € 74.227 |
| | Totaal | <u>€ 144.067</u> |

Vestigingsplaats

Groningen.

Ontwikkelingen

Geen

| | | | |
|--|-----------|-----------------------|---|
| Jaarrekeningresultaat 2015 | | € 699.000 (voordelig) | |
| Eigen Vermogen | | € 2,2 mln. | € 2,2 mln. |
| Vreemd Vermogen | | € 0,8 mln. | € 0,8 mln. |
| Verwachte resultaat 2017 | | € 0 | |
| Door PG&Z worden de volgende risico's genoemd: | | | |
| Risico | Bedrag | Kans | Actie |
| Forensische geneeskunde | PM | | Actieve werving van nieuwe forensisch artsen.Verder versterken van samenwerking tussen de noordelijke GGD-en op gebied van forensische geneeskunde. |
| SSC | € 300.000 | 75% | GGD stuurt op kwaliteit dienstverlening SSC (shared service center) en onderneemt actie indien nodig om de kwaliteit op peil te houden. |

Ability/Participatie Noord-Groningen

Besluit tot deelname

In de raadsvergadering van 17 april 2003 is besloten tot deelname aan de gemeenschappelijke regeling Ability (voorheen WANN). In de raadsvergadering van 24 maart 2016 is besloten om de 'oude' gemeenschappelijke regeling Ability te wijzigen in de gemeenschappelijke regeling Participatie Noord-Groningen.

Deelnemers

De gemeenten Bedum, Eemsum, De Marne en Winsum.

Doel

De belangrijkste opgave van de nieuwe organisatie is het uitvoeren van de Participatiewet binnen de door de gemeenten vastgestelde maatschappelijke en financiële doelen. Kern daarbij is burgers aan de onderkant van de arbeidsmarkt te laten participeren in de samenleving, waarbij de nadruk ligt op participatie via regulier werk.

Bestuurlijke deelneming

Met de vastgestelde wijziging is de regeling ook gewijzigd van een gemengde regeling naar een collegeregelingsregeling. Deze wijziging heeft tot gevolg dat raadsleden geen zitting meer hebben in het dagelijks of algemeen bestuur.

Namens de gemeente Bedum hebben zitting in het algemeen bestuur:

- wethouder Van de Kolk (ook zitting in het dagelijks bestuur)
- wethouder Van Dijk.

Financieel belang

Vanaf 1 januari 2008 ontvangen alle gemeenten van het rijk rechtstreeks de bijdrage voor de uitvoering van de WSW. Bij raadsbesluit van 20 december 2007 is besloten de rijksbijdrage geheel door te betalen aan Ability. Daarnaast is opgenomen een 'vaste' eigen bijdrage van onze gemeente in de exploitatie van Ability van ruim € 30.000. Aangezien op het moment van schrijven nog hard gewerkt wordt aan de begroting van de nieuwe uitvoeringsorganisatie is het exacte financiële belang nog niet te geven. Naar schatting komt de bijdrage van Bedum uit rond de € 4,5 mln.

Vestigingsplaats

Uithuizen.

Ontwikkelingen

2016 heeft voor een groot deel in het teken gestaan van de in- en oprichting van de nieuwe uitvoeringsorganisatie. Dit zal ook nog zijn doorloop kennen in 2017.

| Jaarrekeningresultaat 2014 | | € 245.000 (winst) | |
|--|------------|---------------------|--|
| Jaarrekeningresultaat 2015 | | € 186.000 (verlies) | |
| Eigen Vermogen | € 863.000 | € 863.000 | |
| Vreemd Vermogen | € 4,5 mln. | € 4,5 mln. | |
| Verwachte resultaat 2017 | | € 354.000 (verlies) | |
| Door Participatie Noord-Groningen worden de volgende risico's genoemd: | | | |
| Risico | Bedrag | Kans | Actie |
| Afhankelijkheid van grote klanten | € 250.000 | 50% | Goed relatiebeheer toepassen, tijdig proberen te signaleren wanneer het risico reëler wordt en dit risico dan daadwerkelijk verwerken in de cijfers. |
| Loonkosten WSW (cao verhoging) | € 60.000 | 25% | Uitkomsten cao onderhandeling volgen en eventueel begrotingswijziging aanvragen. |
| Loonkosten WSW (personeelsverloop) | € 100.000 | 50% | Werkelijke afbouw goed volgen. |
| Salariskosten ambtenaren | € 500.000 | 25% | Geen directie invloed op de uitkomsten van cao-onderhandelingen en de afspraken van het bestuur van het pensioenfonds over toekomstige premies. |
| Renterisico rekening courant | Nihil | 0% | Liquideitspositie bewaken en plannen. |
| Groei doelgroepen | € 250.000 | 75% | Scherp voorspellen en streng aan de poort. |
| Ondersteunende diensten | € 250.000 | 75% | Onderzoek uitvoeren op de verschillende taken inclusief de financiële dekking bij deelnemende gemeenten en de uitvoeringsorganisatie of financiering via het budget van frictie. |
| Frictiekosten | PM | | De stuurgroep PNG besluit over de aanwending van de middelen en de besteding zal expliciet worden verantwoord. Werkgroep Financiën beheert het budget van frictiekosten. |
| Belastingplicht | PM | | Onderzoek uitvoeren op de fiscale gevolgen van de verschillende taken en verrekeningen. Uitkomsten nog niet bekend bij het samenstellen van de begroting 2017. |
| Vangnet BUIG budget | PM | | Tijdig proberen te signaleren wanneer het risico reëler wordt en dit risico dan daadwerkelijk verwerken in de cijfers. Invloed is beperkt door exogene factoren. |

Afvalbeheer Regio Centraal Groningen (ARCG)

Besluit tot deelname

Uw raad heeft in 1985 besloten tot deelname in de gemeenschappelijke regeling ARCG. In de raadsvergadering 20 september 2001 is besloten tot continuering van de gemeenschappelijke regeling.

Deelnemers

De gemeenten Bedum, Groningen, Haren, Grootegast, Leek, Marum, Ten Boer en Zuidhorn.

Doel

Het samenwerkingsverband heeft tot doel de behartiging van de belangen van preventie en het op milieuhygiënisch verantwoorde wijze beheren van (afval)stoffen afkomstig van de gemeenten uit de regio, het bevorderen van overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen en het ketenbeheer, en mogelijk andere milieu- en reinigingstaken.

Bestuurlijke deelneming

Per gemeente zit er één lid (door de raad aan te wijzen) in het algemeen bestuur. Namens de gemeente Bedum heeft zitting in het algemeen bestuur de portefeuillehouder dhr. J.W. van de Kolk.

Financieel belang

In de begroting 2017 is een bijdrage van € 460.682 geraamd voor bijdrage verwerking huisvuil, GFT en grof huisvuil.

Vestigingsplaats

Groningen.

Ontwikkelingen

Geen.

| | | |
|--|-----------------------|------------|
| Jaarrekeningresultaat 2014 | € 307.000 (voordelig) | |
| Jaarrekeningresultaat 2015 | € 158.000 (voordelig) | |
| Eigen Vermogen | € 1,6 mln. | € 1,6 mln. |
| Vreemd Vermogen | € 0 | € 0 |
| Verwachte resultaat 2017 | € 0 | |
| Door ARCG worden de volgende risico's genoemd: Per 1 juli 2016 lopen twee van de drie contracten verbonden aan de verwerking van afval door Attero Groningen af. Met het aflopen van deze contracten ontstaat het risico dat de door de ARCG gepleegde investeringen in de jaren na 2016 niet terugverdiend kunnen worden. Er bestaat ook een mogelijkheid dat er frictiekosten en negatieve exploitatieresultaten ontstaan door de veranderende situatie. Daarom is besloten tot de instelling van een bestemmingsreserve herstructurering ARCG om op deze risico's te anticiperen. Op basis van een accountantsadvies is besloten dat de bestemmingsreserve op een niveau van € 800.000 wordt gebracht. In 2014 is dit streefbedrag bereikt. | | |

Vennootschappen

Deelnemingen als gevolg van verkoop aandelen Essent

De aandelen Essent zijn in 2009 verkocht. Onderdeel van de transactie was dat gemeenten aandeelhouder werden van meerdere deelnemingen. In onderstaande tabel staat weergegeven welke nieuwe deelnemingen de gemeente Bedum heeft gekregen, de boekwaarde van de deelneming en een toelichting op de verschillende deelnemingen.

| Deelneming | Boek-waarde | Doelstelling | |
|---|-------------|--|--------------------------|
| Enexis Holding N.V. | € 12.660,47 | Essent is opgesplitst in Netwerkbedrijf en een Productie- en Levering Bedrijf. Het netwerkbedrijf blijft in handen van gemeenten en provincies. Het doel van deze vennootschap: <ul style="list-style-type: none"> a. het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water. b. het in stand houden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributie en transportnetten in relatie tot energie. c. het doen uitvoeren van alle taken die als gevolg van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan een netbeheerder zoals daarin bedoeld. d. Het binnen de wettelijke grenzen ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten. | |
| Publiek belang | | Altijd en overal in het voorzieningsgebied van Enexis kunnen beschikken over stroom en gas, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven. | |
| Eigen Vermogen | | € 3.706 mln. (begin 2017) | € 3.806 mln. (eind 2017) |
| Verwachte omvang Vreemd Vermogen | | € 3.700 mln. (begin 2017) | € 3.800 mln. (eind 2017) |
| Verwachte resultaat 2017 | | € 200 mln. | |

| Deelneming | Boek-waarde | Toelichting | |
|---------------------------------|-------------|--|--------------------------|
| Vordering op Enexis B.V. | € 14,24 | Het overnemen van het netwerk door Enexis kon door Enexis niet bekostigd worden. Daarom heeft Essent haar een lening verstrekt. Deze lening is buiten de deal met RWE gehouden. De aandeelhouders hebben deze lening overgenomen. | |
| Eigen Vermogen | | € 0 (begin 2017) | -/- € 15.000 (eind 2017) |
| Vreemd Vermogen | | € 362,3 mln. (begin 2017) | € 362,3 mln. (eind 2017) |
| Verwachte resultaat 2016 | | € 40.000 (verlies) | |
| Verwachte resultaat 2017 | | € 15.000 (verlies) | |
| Risico | | De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet –tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW. | |

| Deelneming | Boek-waarde | Toelichting |
|---------------------------|-------------|---|
| Verkoop Vennootschap B.V. | € 14,24 | Ter verzekering van eventuele schadeclaims is een bedrag uit de deal voor een bepaalde tijd apart gezet. Indien er binnen deze termijn geen schadeclaims worden ingediend, valt deze deelneming vrij. |

| | | |
|---------------------------------|--|---|
| | | Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. De vennootschap zal pas eind 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is in een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten. |
| Eigen Vermogen | € 1,2 mln. (begin 2017) | € 1,1 (eind 2017) |
| Vreemd Vermogen | € 20.000 (begin 2017) | € 20.000 (eind 2017) |
| Verwachte resultaat 2016 | -/- € 350.000 | |
| Verwachte resultaat 2017 | -/- € 50.000 | |
| Risico | Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het werkkapitaal en het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW. | |

| Deelneming | Boek-waarde | Toelichting |
|--|--|---|
| Publiek Belang Electriciteitsproductie B.V. | € 5.309,23 | De rechter heeft bepaald dat Essent haar 50% belang in EPZ (ondermeer eigenaar van kerncentrale Borssele) niet mocht verkopen. Daarom is dit deel van Essent in handen gebleven van de oud-aandeelhouders van Essent. |
| Eigen Vermogen | € 1,6 mln. (begin 2017) | € 1,6 mln. (eind 2017) |
| Vreemd Vermogen | € 118.000 (begin 2017) | € 118.000 (eind 2017) |
| Verwachte resultaat 2016 | -/- € 15.000 | |
| Verwachte resultaat 2017 | -/- € 15.000 | |
| Risico | Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW). | |

| Deelneming | Boek-waarde | Toelichting |
|---------------------------------|--|---|
| CBL Vennootschap B.V. | € 14,24 | Deze vennootschap beheert een CBL-fonds die ervoor zorgt dat de verkoop op een adequate manier wordt afgehandeld. Deze vennootschap creëert de noodzakelijke randvoorwaarden voor een maximalisatie van de verkoopopbrengst en een optimale (financiële) risicoafdekking. |
| Eigen Vermogen | \$ 1 mln. (begin 2017) | \$ 0 mln. (eind 2017) * |
| Vreemd Vermogen | \$ 150.000 (begin 2017) | \$ 165.000 (eind 2016) * |
| Verwachte resultaat 2016 | -/- \$ 50.000 * | |
| Verwachte resultaat 2017 | -/- \$ 15.000 * | |
| Risico | Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de Verkopende Aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat wordt aangehouden in de vennootschap (\$ 1 mln.). Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de Verkopende Aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW. | |

* Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Er is nog \$ 1 mln. achtergehouden voor eventuele nakomende advies- en afwikkelingskosten.

| Deelneming | Boek- waarde | Toelichting | |
|---|-------------------------|--|---------------------------|
| CSV Amsterdam B.V. (voorheen Claim Staat Vennootschap B.V.) | € 14,24 | Er loopt nog een procedure tussen Essent en de Staat der Nederlanden. Deze BV draagt zorg voor de afwikkeling van deze procedure. | |
| Eigen Vermogen | | -/- € 92.000 (begin 2017) | -/- € 167.000 (eind 2017) |
| Vreemd Vermogen | | € 150.000 (begin 2017) | € 225.000 (eind 2017) |
| Verwachte resultaat 2016 | | -/- € 100.000 | |
| Verwachte resultaat 2017 | | -/- € 75.000 | |
| Risico | | <p>Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de Verkopende Aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de escrow-rekening.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.</p> | |

NV Bank voor Nederlandse Gemeenten, Den Haag

De gemeente bezit 5.265 aandelen BNG. De aandelen hebben een nominale waarde van € 2,50 per stuk. Door middel van de aandeelhoudersvergadering kan de gemeente invloed uitoefenen op het beleid van de BNG.

De BNG keert jaarlijks een dividend uit. In de begroting 2017 is een uitkering van € 6.055 geraamd. De aandelen BNG zijn voor € 11.945,77 opgenomen op de balans. Gelet op de hoogte van de jaarlijkse dividenduitkering is de marktwaarde van de aandelen vele malen hoger dan de balanswaarde. De aandelen zijn echter niet verhandelbaar.

| | | |
|-----------------------------------|--|----------------------------|
| Jaarrekeningresultaat 2014 | € 126 mln. (winst) | |
| Jaarrekeningresultaat 2015 | € 226 mln. (winst) | |
| Eigen Vermogen | € 3.582 mln. (begin 2015) | € 4.163 mln. (eind 2015) |
| Vreemd Vermogen | € 149.891 mln. (begin 2015) | € 145.317 mln. (eind 2015) |
| Achtergestelde schulden | € 32 mln. (begin 2015) | € 31 mln. (eind 2015) |
| Verwachte resultaat 2017 | De BNG is gehouden aan regels die de Autoriteit Financiële Markten stelt aan het verstrekken van mogelijke koersgevoelige informatie en mag derhalve geen uitspraken doen over het verwachte resultaat 2017. | |

NV Waterbedrijf Groningen

De gemeente bezit 5 aandelen (nummers 6, 7, 8, 151, 152) van de NV Waterbedrijf Groningen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 453,78 (per aandeel). De aandelen zijn tegen deze waarde op de balans opgenomen. Door middel van de aandeelhoudersvergadering kan de gemeente invloed uitoefenen op het beleid. Op grond van de statuten kan aan de aandeelhouders een winstuitkering worden gedaan. Deze heeft de afgelopen jaren niet plaatsgevonden.

| | | |
|-----------------------------------|--------------------------|-------------------------|
| Jaarrekeningresultaat 2014 | € 2,8 mln. (winst) | |
| Jaarrekeningresultaat 2015 | € 3,3 mln. (winst) | |
| Eigen Vermogen | € 64,3 mln. (begin 2015) | € 67,5 mln. (eind 2015) |
| Vreemd Vermogen | € 79,3 mln. (begin 2015) | € 76,2 mln. (eind 2015) |

Stichtingen

Stichting “De Beemden”

Besluit tot deelname

In 1991 is door uw raad besloten deel te nemen in de Stichting De Beemden. In 2010 is besloten vooralsnog geen lid voor te dragen voor benoeming in het bestuur van Stichting “De Beemden”.

Deelnemers

De gemeente Bedum en minimaal twee natuurlijke personen.

Doel

De stichting stelt zich ten doel de exploitatie van:

- een zwembad in de gemeente Bedum;
- andere sportaccommodaties in de gemeente Bedum.

Bestuurlijke deelneming

Het bestuur van de stichting bestaat uit minimaal drie leden. Ons college heeft op 27 april 2010 besloten vooralsnog geen lid voor te dragen voor benoeming in het bestuur van stichting “De Beemden”. Dit heeft vooral te maken met het behoud van een onafhankelijke positie van het betreffende collegelid (portefeuillehouder sportzaken).

Financieel belang

In de begroting 2017 is een bijdrage van € 110.448 aan Stichting “De Beemden” geraamd.

Aan Stichting “De Beemden” is een geldlening verstrekt. De boekwaarde bedraagt per

1 januari 2016 € 10.469,70.

Ontwikkelingen

Geen.

| | | |
|-----------------------------------|-----------------------|----------------------|
| Jaarrekeningresultaat 2014 | € 7.428 (verlies) | |
| Jaarrekeningresultaat 2015 | € 16.516 (verlies) | |
| Eigen Vermogen | € 46.523 (begin 2015) | € 30.008 (eind 2015) |
| Vreemd Vermogen | € 18.921 (begin 2015) | € 14.789 (eind 2015) |
| Achtergestelde schulden | | |
| Verwachte resultaat 2017 | Nnb | |

Grondbeleid

Eén van de verplichte paragrafen voor de begroting en het jaarverslag is de paragraaf grondbeleid. Deze verplichting volgt uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het idee achter de paragraaf grondbeleid is om de raad inzicht in het grondbeleid te bieden.

Het grondbeleid heeft een grote invloed op, en samenhang met, de realisatie van programma's zoals op het gebied van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, milieu, verkeer en openbare ruimte, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Met grondbeleid kan op (onderdelen van) die programma's gestuurd worden; grondbeleid is een middel om ruimtelijk en sectoraal beleid te verwezenlijken. Tevens heeft grondbeleid een grote financiële impact. De grondexploitatie, inclusief de resultaten hieruit, is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente.

In deze paragraaf komt aan de orde het bestaande beleid, beleid in ontwikkeling, risico's van grondexploitatie en de stand van zaken.

Bestaand beleid

De gemeente heeft geen nota grondbeleid vastgesteld. Verwerving van gronden wordt op ad-hoc basis beslist en is afhankelijk van 'kansen' die op enig moment worden onderkend dan wel zich voordoen. Eén van de beslisargumenten om gronden te verwerven is wel steeds geweest dat het ruimtelijk past binnen het Structuurplan 1996, dat het met het oog op (andere) ontwikkelingen als 'strategische aankopen' aangeduid kon worden of dat er mee doelstellingen uit bepaalde programma's gerealiseerd kunnen worden (denk aan volkshuisvesting, milieu, economie etc.). In 2006 is een nieuw structuurplan vastgesteld; voor de uitvoering is niet gekozen voor een actief grondbeleid omdat de gronden voor uitbreidingslocaties al grotendeels in handen van projectontwikkelaars waren. Voor herontwikkellocaties (binnenstedelijk gebied) en uitbreidingslocaties wordt door samenwerkingsovereenkomsten geprobeerd de algemene doelstellingen van grondbeleid te realiseren. Deze algemene doelstellingen die de maatschappelijke belangen vertegenwoordigen waarvoor de gemeente verantwoording draagt en waaraan zij de legitimatie ontleent om in te grijpen in de grondmarkt, zijn:

- Het bevorderen van maatschappelijk gewenst ruimtegebruik (realisatie van bestemmingen en beleidsinhoudelijke doelstellingen);
- Het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik (veilig stellen openbare voorzieningen), de zeggenschap voor de burger en de marktwerking op de grondmarkt (voldoende concurrentie);
- Het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten (waardevermeerdering van grond via politieke keuzes inzetten voor de samenleving).

Beleid in ontwikkeling

Per 1 juli 2008 is als onderdeel van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) de Grondexploitatiewet in werking getreden. De centrale doelstelling van deze wet is om in de situatie van particuliere grondexploitatie te komen tot een verbetering van het gemeentelijke kostenverhaal en de versterking van de gemeentelijke regie bij locatieontwikkeling. Uitgangspunt van de Grondexploitatiewet vormt de verplichting tot kostenverhaal; de gemeente mag hiervan niet meer afzien. De kosten moeten verhaald worden op de particuliere ontwikkelaar. Deze wet legt in eerste instantie een basis voor privaatrechtelijke overeenkomsten over grondexploitatie en biedt de gemeente de mogelijkheid om afspraken te maken over het kostenverhaal van de betreffende bouwlocatie, afspraken te maken over planschade en bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen buiten de locatie. De wet is een publiekrechtelijk vangnet voor situaties waarin de partijen binnen het privaatrechtelijke spoor geen onderlinge overeenkomst hebben bereikt. Een centrale rol binnen dit publiekrechtelijke spoor heeft het exploitatieplan, waarin de gemeente de uitgangspunten voor de grondexploitatie, kwaliteitseisen etc. kan vastleggen. Dit exploitatieplan moet wel gelijktijdig worden vastgesteld en bekend gemaakt met het bestemmingsplan. Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning zal vervolgens via de toetsing aan het ruimtelijke plan en het exploitatieplan de bijdrage van de particuliere ontwikkelaar aan het kostenverhaal worden vastgesteld.

Om de invoering van de Grondexploitatiewet binnen de gemeente Bedum goed te laten verlopen is een Startnotitie vastgesteld. Eén van de actiepunten is om te zijner tijd, indien noodzakelijk, een nota grondbeleid op te stellen. Deze noodzaak is nu nog niet aanwezig.

Actuele wijzigingen zijn dat per 1 januari 2016 nieuwe voorschriften voor grondexploitaties in de BBV zijn opgenomen en dat per 1 januari 2016 de vennootschapsbelasting (VpB) voor overheidsondernemingen zoals grondexploitaties is geïntroduceerd. Bij de actualisatie van de grondexploitaties per 31 december 2016 zullen we daar rekening mee houden.

Risico's grondexploitatie

De risico's die de gemeente loopt met de uitvoering van de grondexploitatie zijn:

- Fiscale risico's:
 - Mogelijke naheffing bij de fiscale afrekening van de grondcomplexen in het kader van het BTW compensatiefonds;
 - Mogelijke strafheffing overdrachtsbelasting bij de oplevering van het openbaar gebied bij complexen die door derden zijn uitgevoerd.
- Organisatorische risico's:
 - Het niet kunnen verwerven van gronden;
 - Financiering van de geplande hoofdinfrastructuur;
 - Het niet (volledig) toekennen van subsidies;
 - Het aanwezig zijn van onopgemerkte Bodemverontreiniging;
 - Kosten die verband houden met de ruiming van munitie of andere onvoorziene zaken;
 - Kosten die verband houden met vertraging in procedures door wetgeving, bezwaren etc.;
 - Onvoldoende ruimte voor de dekking van rentekosten.
- Verhaalrisico's:
 - Het niet volledig kunnen verhalen van kosten bij ontwikkelaars (bijdrage voor het herstructureringsfonds, fonds bovenwijkse voorzieningen, planschade, ambtelijke kosten etc.).
- Economische risico's:
 - Nadelige economische conjunctuur, dit heeft vooral consequenties voor het tempo van gronduitgifte (bij zowel woningbouwgronden als bedrijventerreinen) en mogelijk oplopende rente, prijsinflatie etc.

Stand van zaken

Het financiële uitgangspunt bij grondexploitaties van uitbreidingsgebieden is het minimaal realiseren van een sluitende exploitatie, waarin alle kosten voor het realiseren van het openbaar gebied worden verhaald in de grondopbrengst inclusief een bijdrage in de infrastructuur (in de ruimste zin van het woord), herstructureringsfonds en een deel van de bijdrage in de Regiovisie. Of dit mogelijk blijft moet ter blijken; in ieder geval worden hieraan in de Grondexploitatiewet grenzen gesteld. Bij zogenaamde inbreidings- of herstructureringslocaties is dit uitgangspunt niet van toepassing: hier zullen andere maatschappelijke doelen de voorrang krijgen. Veelal zullen deze locaties met extra middelen uit bijvoorbeeld het herstructureringsfonds of algemene middelen en subsidies financieel sluitend worden gemaakt.

In onderstaand overzicht "toelichting op de complexen" zijn lopende en komende exploitaties opgenomen met onder andere de financiële stand van zaken. In het daar onderstaand overzicht "toelichting fondsen" wordt een overzicht van de fondsen 'herstructureringsfonds' en 'bovenwijkse voorzieningen' gegeven.

Toelichting op de complexen

| | |
|-----------------|-------------------------|
| Complex | Ter Laan 4 Bedum |
| Looptijd | 2008 t/m 2020 |
| Status | in exploitatie |

Complexbeschrijving

In het uitbreidingsplan Ter Laan 4 worden maximaal 350 woningen gebouwd in verschillende categorieën; dit is het maximum op grond van de voorschriften van het bestemmingsplan. Voor de realisatie wordt samengewerkt met marktpartijen. De gronden zijn eigendom van de gemeente, met één marktpartij is een overeenkomsten gesloten over uitgifteprijs, tempo van uitgifte, differentiatie etc., voor een ander deel zullen steeds separate afspraken met verschillende marktpartijen gemaakt worden.

Doelstelling

Realisatie van woningbouw om te voorzien in de woningbehoefte conform de uitgangspunten van het Woonplan en de Regiovisie Groningen-Assen 2030. Financieel het genereren van middelen om bij te dragen aan de herstructurering van binnenstedelijke projecten (o.a. voeding bestemmingsreserve Herstructurering).

Wat gaan we doen in 2017

- verdere uitgifte bouwkvelds (particulier en projectmatig);
- beheer van de openbare ruimte en -afhankelijk van de stand van uitgifte- afgeronde delen woonrijp maken.

Wat gaan we doen in 2017 t/m 2020

Uitgifte van de kavels, bouw- en woonrijp maken, bouwen woningen in de volgende fasen.

Financieel

De laatste actualisatie van de exploitatieopzet, door uw raad vastgesteld op 30 juni 2016, gaat uit van een sluitende exploitatie. De kredieten voor de uitvoering zijn door uw raad op dezelfde datum bijgesteld.

Risico's

De wereldomvattende economische crisis heeft zijn invloed op de woningmarkt in Bedum. De verkoop van woningen stagneert hierdoor. In de actualisatie van de exploitatie is rekening gehouden met een vertraagde uitgifte, de looptijd is op grond van de huidige inzichten nu tot en met 2020, echter het is niet ondenkbaar dat deze in de toekomst waarschijnlijk nog verder kan oplopen. In 2012 zijn binnen de Regio Groningen-Assen woningbouwafspraken vastgesteld; deze zijn verwerkt in de grondexploitatie.

Vooralsnog gaan we ervan uit dat de exploitatie sluitend blijft dan wel sluitend gemaakt kan worden.

| | |
|-----------------|---|
| Complex | Locatie Vogelzang / gemeentelijke kwekerij |
| Looptijd | 2008 t/m 2017 |
| Status | in exploitatie |

Complexbeschrijving

Het plan bestaat uit het slopen en saneren van de bodem van een voormalige bedrijfsbebouwing (laatstelijk gebruikt en in eigendom van trailerbouw Vogelzang) en het geschikt maken voor woningbouw inclusief het achterliggende terrein van de voormalige gemeentelijke kwekerij; dit is inmiddels volledig afgerond.

Doelstelling

Door het verdwijnen van het bedrijf in een overwegende woonomgeving en het saneren van de vervuilde bodem en sloten is een positieve impuls aan de kwaliteit van de woonomgeving gegeven. De locatie is ingevuld met vrije sector woningen en is bedoeld voor projectmatig ontwikkelde (levensloopbestendige) (koop/huur)woningen. De vrije sector woningen zijn inmiddels alle gereed en bewoond. Voor het deel ten behoeve van de projectmatige koop/huurwoningen heeft Woningstichting Wierden en Borgen de grond gekocht en is zij bezig met planontwikkeling; dit heeft helaas nog niet geleid tot realisering, deze realisering staat nu gepland voor 2017.

Wat gaan we doen in 2017

Afhankelijk van de voortgang van de te bouwen resterende woningen door Woningstichting Wierden Borgen, zal het terrein woonrijp gemaakt worden.

Financieel

De oorspronkelijke exploitatieopzet die door uw raad is vastgesteld op 24 januari 2008, gaat uit van een sluitende exploitatie. De actualisatie van de exploitatie per 31 december 2015 is in uw raad van 21 april 2016 vastgesteld. Deze actualisatie laat een sluitende exploitatie zien. Door uw raad zijn de beschikbaar gestelde kredieten bijgesteld.

Risico's

Nu de sanering en het bouwrijp maken zijn afgerond, zijn de financiële risico's voor die aspecten ook beëindigd. Het risico van vertraagde verkoop is ook niet meer aanwezig. Het enige financiële risico is dat door vertragingen in de bouw het woonrijp maken in tijd opschuift, waardoor mogelijk tussentijds onderhoudsmaatregelen genomen moeten worden dan wel dat door prijsstijgingen de werkzaamheden niet meer binnen de geraamde budgetten passen. Dit kan zo mogelijk worden opgevangen door aanpassing van de geraamde werkzaamheden (versoering).

| | |
|-----------------|--|
| Complex | Terrein voormalige gasfabriek |
| Looptijd | 2008 t/m 2017 |
| Status | lopend krediet (gronden; geen exploitatieopzet) |

Complexbeschrijving

Het plan bestaat uit het slopen en saneren van de voormalige gasfabriek met kantoorgebouw, hetgeen inmiddels is afgerond. In dit project wordt voor de sanering samengewerkt met de Provincie Groningen en Essent. In eerste instantie werd ook met woningstichting Wierden en Borgen samengewerkt aan de ontwikkeling van een plan

voor huur- en koopappartementen; hiervoor was ook een bestemmingsplan opgesteld. In 2014 heeft Wierden en Borgen om haar moverende redenen besloten af te zien van de koop van de grond en het uitvoeren van een bouwplan. Na uw besluit van 10 december 2015 om het terrein in te vullen met grondgebonden woningen, zijn wij gestart met het opstellen van een nieuw bestemmingsplan (vaststelling 2° helft 2016). Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan zullen we starten met de verkoop; voor de kavels hebben zich inmiddels meerdere belangstellenden gemeld.

Doelstelling

Het opruimen van een vervuild voormalige bedrijfslocatie en het realiseren van grondgebonden woningen.

Wat gaan we doen in 2017

Verkoop van kavels, realisering van woningen, bouw- en –afhankelijk van de voortgang- woonrijp maken van het terrein en omgeving.

Financieel

De financiële opzet is vastgesteld in uw raad van december 2009. Door de financiële bijdragen van de provincie, het rijk en Essent, de opbrengsten van verkoop van grond en een eigen bijdrage van € 400.000 is een sluitende exploitatie voorzien.

Risico's

De financiële risico's zijn voorlopig beperkt. Met de provincie en Essent is een samenwerkingsovereenkomst gesloten waarin de financiële bijdragen en afdekking van de mogelijke risico's worden geregeld. Hiermee is de bijdrage van de gemeente beperkt tot de geraamde eigen bijdrage.

| | |
|-----------------|---|
| Complex | Bedrijfslocatie Noordwolderweg te Bedum (De Plank) |
| Looptijd | 2014 t/m 2017 |
| Status | planvorming |

Complexbeschrijving

Het plan bestaat uit het slopen en saneren van de bodem van een voormalige bedrijfsbebouwing en het geschikt maken voor woningbouw. De herontwikkeling is een particulier initiatief.

Doelstelling

Opruimen en saneren van een voormalige bedrijfslocatie en realiseren van woningen in verschillende categorieën.

Wat gaan we doen in 2016

Het bestemmingsplan is vastgesteld. De sloop en sanering is afgerond. De 16 projectmatig gebouwde woningen zijn alle gebouwd en bewoond, van de 4 vrije sector kavels is per augustus 2016 nog 1 beschikbaar.

Financieel

Met de ontwikkelaar is een anterieure overeenkomst afgesloten. Na afronding van het plan neemt de gemeente het openbaar gebied over voor de in de overeenkomst vastgelegde prijs.

Risico's

Omdat het een particuliere ontwikkeling betreft, loopt de gemeente geen direct financieel risico. Eventuele kosten kunnen verhaald worden op grond van de overeenkomst.

| | |
|-----------------|--------------------------------------|
| Complex | Bedrijvenpark Boterdiep Bedum |
| Looptijd | 2002 t/m 2017 |
| Status | in exploitatie |

Complexbeschrijving

Het aanleggen van een bedrijventerrein met nieuwe ontsluiting over het Boterdiep naar de Groningerweg. Op 2 juni 2016 heeft u het gewijzigde bestemmingsplan vastgesteld waarmee beide eerdere bestemmingsplannen –Bedrijvenpark Boterdiep fase 1 en Bedrijvenpark Boterdiep fase 2- zijn samengevoegd tot één

bestemmingsplan. In het nieuwe bestemmingsplan is het mogelijk gemaakt om aan het Boterdiep de bestemming wonen en werken te realiseren.

Doelstelling

Ruimte creëren voor vestiging, verplaatsing of uitbreiding van bedrijven en hiermee een impuls geven aan de lokale economie en zo mogelijk door verplaatsing van bedrijven knelpunten binnen woongebieden te kunnen oplossen. Tevens door de aanleg van een nieuwe brug het verbeteren van de bereikbaarheid van het bestaande en nieuwe bedrijventerrein en het verminderen van de verkeersoverlast op de bestaande routes.

Wat gaan we doen in 2017

In 2017 gaan we verder met de verkoop van de dan nog niet verkochte kavels en daarna afronden van de werkzaamheden.

Financieel

De actualisaties van de grondexploitatie van fase 1 en fase 2 zijn op 21 april 2016 door uw raad vastgesteld, deze laten een tekort zien, hiervoor is een voorziening opgenomen. De benodigde kredieten zijn bijgesteld.

Risico's

Op dit moment zijn verschillende kavels nog niet verkocht. De financiële risico is oplopende kapitaallasten.

| | |
|-----------------|--|
| Complex | Centrumplan Bedum / nieuwbouw Bederawalda |
| Looptijd | 2013 t/m 2018 |
| Status | geen exploitatieopzet |

Complexbeschrijving

Het creëren van een aantrekkelijk centrum en versterking van het economisch draagvlak daarvan. Dit gebeurt door het vervangen en bijbouwen van winkel- en maatschappelijke voorzieningen in het centrumgebied, om de winkelvoorzieningen voor zover mogelijk te kunnen concentreren, het creëren van een kwalitatief hoogwaardig openbaar gebied. Een parallelle ontwikkeling daarbij is het vervangen van het huidige woongebouw Bederawalda met 74 kleine wooneenheden door eigentijdse appartementen en grondgebonden woningen in de huursector.

Doelstelling

Het versterken van het kwaliteitsniveau van de voorzieningen in Bedum, het versterken van de lokale economie door het mogelijk concentreren van de winkelvoorzieningen, het verbeteren van de verkeerskundige structuur van Bedum, de bereikbaarheid van het centrum en het toevoegen van parkeervoorzieningen en (eventueel) toevoegen van woningen aan de woningvoorraad. De nieuwbouw van Bederawalda is ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van de woningvoorraad. De combinatie geeft een wederzijdse versterking.

Wat gaan we doen in 2017

Woningstichting Wierden en Borgen heeft fase 1 van Bederawalda in 2016 afgerond; na deze oplevering is het terrein deels woonrijp gemaakt. Aansluitend zullen wij starten met het bouwrijp maken van het terrein, waarna de woningstichting zal starten met de bouw van fase 2.

Voor het centrum zullen wij de plannen voor herinrichting van de openbare ruimte afronden en deels realiseren. Zo mogelijk zullen we starten/voortgaan met planologische procedures en/of bouw van de geplande bebouwing, hiervoor zijn we afhankelijk van marktpartijen.

Financieel

De plannen zijn nog in ontwikkeling. Bij de uitwerking wordt een financiële paragraaf en exploitatie opgesteld. Voor de nieuwbouw op de locatie van Bederawalda is een zogenaamde anterieure overeenkomst met woningstichting Wierden en Borgen afgesloten, waarin onder andere financiële afspraken zijn vastgelegd.

Risico's

Met de aankoop van panden en werkzaamheden aan de infrastructuur zijn al verschillende investeringen gedaan; deze kosten zijn gedekt uit de hiervoor gereserveerde middelen. Gezien de omvang van de plannen en de financiële rol van de gemeente kunnen de financiële risico's toenemen. Voor de ontwikkeling van Bederawalda zijn financiële afspraken gemaakt. Hierdoor is het financieel kader voor de gemeente bekend; deze kosten zijn afgedekt in de bestemmingsreserve Herstructurering en in de meerjarenraming. Risico is dat de kosten uiteindelijk tegenvallen dan wel dat door andere financiële verplichtingen van de gemeente (of bezuinigingen) de huidige middelen worden verlaagd, waarmee de realisering onder druk komt te staan. Voor het tijdelijk gebruik van aangekochte panden zijn afspraken gemaakt.

Complex **Folkerda**
Status **nog niet in exploitatie**

Complexbeschrijving

Het realiseren van een nieuwe uitbreidingslocatie aan de westzijde van Bedum.

Doelstelling

Realisatie van woningbouw om te voorzien in de woningbehoefte conform de beleidsmatige uitgangspunten van de Woonvisie en gemaakte afspraken in het kader van de Regiovisie Groningen-Assen 2030.

Wat gaan we doen in 2017

In 2016 zijn er geen ontwikkelingen geweest en voor 2017 verwachten we ook geen ontwikkelingen. Gezien de huidige marktomstandigheden ten aanzien van woningbouw, en op basis van de woningbouwafspraken in het verband van de Regio Groningen-Assen, is duidelijk geworden dat het aan snee brengen van een nieuw uitbreidingsgebied niet voor 2030 aan de orde zal zijn.

Financieel

De boekwaarde van de gronden is in 2011 teruggebracht naar de agrarische waarde. De rentelast wordt opgevangen binnen de reguliere begroting. De grond is middels geliberaliseerde pachtovereenkomsten in gebruik bij een aantal agrarische ondernemers.

Risico's

Omdat de boekwaarde van de gronden is teruggebracht naar de agrarische waarde en de gronden zijn verpacht, is het financieel risico vrijwel geheel afgedicht.

Toelichting op de reserves

Bestemmingsreserve Herstructureringsreserve

Looptijd 2008 t/m 2020

Vorming reserve

Bij vaststelling van het Woonplan in 2002 is door uw raad besloten een bestemmingsreserve Herstructureringsfonds in het leven te roepen. Hierin worden opbrengsten uit de grondexploitatie van (in ieder geval) de uitbreidingsgebieden gestort, worden incidentele baten uit andere grondexploitaties gestort en opbrengsten uit verkoop van onroerende goederen toegevoegd.

Doelstelling

Het kunnen bijdragen in financieel niet sluitende grondexploitaties van (her)ontwikkelingslocaties (de zogenaamde bovenplanse verevening).

Wat gaan we doen in 2017

Toevoegen en onttrekken van de benodigde gelden.

Financieel

Het saldo van de bestemmingsreserve bedraagt per 31 december 2015 € 822.349, hierop rust een aantal harde claims / toezeggingen, waaronder voor het centrum. In de grondexploitatie van Ter Laan 4 is de afdracht t.b.v. van deze bestemmingsreserve in het laatste jaar van de exploitatie opgenomen; eerdere onttrekkingen leiden in die grondexploitatie tot extra rentelasten.

Bestemmingsreserve Bovenwijkse voorzieningen

Vorming reserve

De bestemmingsreserve Bovenwijkse voorzieningen wordt per bestemmingsplan (dus per grondexploitatie) gevormd en beheerd.

Doelstelling

Door een opslag op de uitgifteprijs wordt de reserve Bovenwijkse voorzieningen gevoed om hieruit kosten te kunnen dekken die buiten het betreffende plangebied worden gemaakt ten gunste van de uitvoering van dat plan.

Wat gaan we doen in 2017

Toevoegen van de opslag in de opbrengsten uit verkoop van bouwgrond en zo nodig kosten ten laste van deze reserve brengen.

Financieel

Het saldo van de bestemmingsreserves bedraagt per 31 december 2015:

| | | |
|---|------------------|--------------|
| - | Ter Laan 4 | € 117.902,50 |
| - | Vogelzanglocatie | € 15.121,-- |
| | | ----- + |
| - | Totaal | € 133.023,50 |

Gemeentelijke subsidies

In artikel 25 van de “Financiële verordening gemeente Bedum” worden de kaders weergegeven met betrekking tot verstrekking subsidies. Deze verordening is door uw raad vastgesteld op 18 juni 2014. Volgens de verordening dient in de begroting en de rekening naast de verplichte paragrafen een paragraaf “Gemeentelijke subsidies” en overzicht van de toegekende subsidies te worden opgenomen.

Kader

Uw raad heeft op 9 juni 2011 de “Algemene Subsidieverordening gemeente Bedum 2011” vastgesteld. (De datum van inwerkingtreding is 1 juli 2011). De subsidieverordening bevat de procedureregels met betrekking tot de behandeling van subsidieaanvragen. Voorts heeft ons college op 26 april 2011 de “Nadere regels Algemene Subsidieverordening gemeente Bedum 2011” vastgesteld. Hierin is geregeld waarvoor subsidie verstrekt kan worden.

Overzicht gemeentelijke subsidies

Op grond van artikel 3 van de subsidieverordening is het college van burgemeester en wethouders belast met de uitvoering en het toezicht op de naleving van de subsidieverordening en besluit uit dien hoofde over de subsidieverstrekking. In de begroting 2017 is rekening gehouden met verstrekking van subsidies aan diverse partijen. In onderstaande tabel treft u de subsidiebedragen aan. Genoemde bedragen zijn inclusief inflatiecorrectie (indien van toepassing) en bezuiniging.

| Omschrijving | 2016 | 2017 |
|--|---------|---------|
| Algemeen Maatschappelijk Werk | 94.610 | 95.461 |
| Buro Slachtofferhulp Groningen | 2.374 | 2.395 |
| Halt | 2.357 | 2.379 |
| Anti discriminatiemeldpunt | 5.276 | 5.244 |
| Stiching Openbare Bibliotheek | 221.513 | 223.507 |
| Stichting Muziekschool Hunsingo | 109.697 | 83.333 |
| Stichting De Beemden | 84.463 | 110.448 |
| Peuterspeelzalen | 85.630 | 86.401 |
| Muziek-/cultuur-/toneelverenigingen | 12.114 | 12.222 |
| Culturele commissie Bedum | 2.726 | 2.751 |
| Stichting Welzijn Bedum | 204.671 | 209.003 |
| WMO adviesraad | 1.973 | 1.991 |
| Stichting gemeentelijke opvang Vluchtelingen | 18.682 | 18.850 |
| St. agglomeratie Omroep Midden-groningen (RegioFM) | 6.100 | 5.888 |
| Oranjeverenigingen | 1.494 | 1.508 |
| Hertenkamp Bedum | 681 | 687 |
| Jongerenwerker (Stichting Welzijn Bedum) | 21.782 | 23.773 |
| VVV Bedum | 5.599 | 5.649 |
| Regionaal Cultuurplan | 2.608 | 2.608 |
| | 854.361 | 885.841 |

Controle en Onderzoek

De gemeente Bedum zal in het kader van de rechtmatigheid en de financiële verordeningen ex artikel 212 en 213a jaarlijks diverse onderzoeken moeten uitvoeren. In de paragraaf Controle en Onderzoek wordt aangegeven welke onderzoeken zullen worden uitgevoerd. Rapportage over de voortgang vindt plaats in de voor- en najaarsrapportage en in de paragraaf Controle en Onderzoek van de programmarekening.

Er worden drie soorten onderzoeken gedaan, namelijk:

- Financiële controles
- Rechtmatigheidcontroles
- Onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid

Financiële controles

Deze controles zijn vooral gericht op de juiste bedragen in de jaarrekening zijn verantwoord en om het risico van fraude te beperken. Hieronder vallen de volgende controles:

- Opbrengst en volledigheid van de diverse belastingen
- Jaarlijkse controle op de ontwikkeling van de WOZ-waarden
- Opbrengst en volledigheid van de leges
- Opbrengst en volledigheid van de grafrechten
- Opbrengst en volledigheid van de liggelden/havengelden
- Maandelijkse controle op de salarisadministratie (controle op de mutaties)

Deze controles zijn opgenomen in het werkproces bij afdeling Middelen, onderdeel Financiën. Deze controles worden periodiek gedaan.

Rechtmatigheidcontroles

De werkzaamheden van de gemeente worden voor een groot deel bepaald door interne en externe wet- en regelgeving. Voor de rechtmatigheid moet nagegaan worden of de gemeente werkt volgens deze regelgeving. Vanaf 2004 moet de accountant voor de financiële rechtmatigheid constateren, dat de regelgeving in acht is genomen en hierover een verklaring afleggen. Diverse interne controles worden uitgevoerd met gevolg dat de gemeente Bedum de laatste jaren een goedkeurende verklaring op het gebied van de financiële rechtmatigheid heeft gekregen. Voor het jaar 2015 heeft de accountant een verklaring met beperking afgegeven. Dit is gelegen in het feit dat de accountant niet heeft kunnen vaststellen dat bestedingen in het sociaal domein rechtmatig en juist zijn besteed. De oorzaak hiervan is dat constateringen bij de SVB (voor PGB's) niet aan specifieke gemeenten kon worden toegerekend en het RIGG niet heeft kunnen aantonen dat de geïndiceerde zorg overeenkomt met de geleverde zorg.

De financiële rechtmatigheid beperkt zich tot de regelgeving, waaruit financiële verplichtingen voortvloeien of waarbij de gemeente bij het niet naleven meer dan normale risico's loopt.

De gemeente is gebaat bij een organisatie, die de regelgeving serieus neemt en ernaar handelt. De toets wordt gedaan met behulp van een samengesteld normen- en toetsingskader, waarin de interne (eigen: zoals verordeningen, besluiten en instructies) en externe regelgeving (wetgeving, maatregelen van bestuur, verordeningen van andere overheidslichamen) is opgenomen, vastgelegd in een controleprotocol.

Het inbedden van de rechtmatigheidcontroles heeft onze voortdurende aandacht, dit met als doel dat de controles standaard en periodiek worden uitgevoerd.

Het normenkader, dat in eerste instantie alleen gericht is op de financiële rechtmatigheid, zal zodanig verder moeten worden ontwikkeld dat ook de juridische control in de organisatie ingebed gaat worden. Hiervoor dient jaarlijks de regelgeving bij een afdeling te worden geïnventariseerd en geplaatst in het toetsingskader, zodat alle aspecten van rechtmatigheid getoetst kunnen worden. Aan de hand van het aldus verkregen toetsingskader voor de afdeling worden checklists samengesteld of de al bestaande bijgewerkt.

De interne controle en beheersing op de naleving van de regels en procedures gebeurt binnen de afdelingen. Daarbij wordt door de medewerkers binnen deze afdelingen door middel van de gestandaardiseerde checklists vastgelegd welke stappen zijn gezet voor het plaatsvinden van een financiële handeling. Vastlegging van bevindingen in checklists op basis van steekproeven vinden controleerbaar plaats met uitgebreide achtergronddossiers.

Het gaat hierbij vooral om processen waar meer dan 1% van de gemeentelijke omzet in geld omgaat en waar de gemeente een meer dan evenredige (financieel) risico loopt, zoals:

- Salarissen en vergoedingen wethouders
- Belastingen en heffingen
- Bouwleges
- Verleende kwijtscheldingen
- Verstrekte subsidies
- Uitvoering WMO
- Leerlingenvervoer
- Huisvesting onderwijs
- Afschrijvingen
- Verhuur (o.a. van sportaccommodaties)
- Inkoop/budgetbeheer
- Inkoop- en aanbestedingsbeleid/Europese aanbestedingen
- Staatssteun
- Grondexploitatie inkopen en verkopen
- Treasury (liquiditeitenbeheer en geldstromen)
- Jeugdzorg
- AWBZ

Doelmatigheid en doeltreffendheidcontroles (213a onderzoek)

Dat de gemeente controles op de doelmatigheid en doeltreffendheid moet uitvoeren is vastgelegd in de “verordening voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Bedum”, de zogenaamde financiële verordening ex artikel 213a Gemeentewet.

De verordening schrijft voor dat het college jaarlijks de doelmatigheid van onderdelen van de organisatie en de uitvoering van taken toetst. Ieder organisatieonderdeel en gemeentelijke taak wordt minimaal eens in de acht jaar aan een dergelijke toets onderworpen. Daarnaast toetst het college jaarlijks de doeltreffendheid van minimaal twee (delen van) programma’s en paragrafen.

Onder doelmatigheid wordt verstaan:

De mate waarin de gewenste prestaties worden gerealiseerd met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen.

Onder doeltreffendheid wordt verstaan:

De mate waarin de beoogde maatschappelijke effecten van het beleid ook daadwerkelijk worden behaald.

Het oogmerk is gericht op kwaliteitsverbetering. De overheid is een monopolist. Dat betekent, dat er geen natuurlijke correctie is op de kwaliteit van het product, dat de gemeente aan de burgers levert. De doelstelling van het 213a onderzoek is gericht op het ontwikkelen van een lerende organisatie, die altijd bezig is met het verbeteren van de door de gemeente te leveren producten. Om dit te bereiken zal door het college regelmatig onderdelen van de organisatie doorgelicht moeten worden.

Een herziene verordening 213a is in de raadsvergadering van december 2007 vastgesteld. Jaarlijks onderzoekt het college de doelmatigheid van (onderdelen van) organisatie-eenheden van de gemeente en de uitvoering van taken door de gemeente. Het college toetst jaarlijks de doeltreffendheid van maximaal twee (delen van) programma’s en paragrafen.

Onderzoeksplan 2017

In deze paragraaf wordt geen onderzoeksplan van ons college gepresenteerd. Het onderzoeksplan 2017 wordt uiterlijk in de raadsvergadering van december 2016 aan uw raad ter kennisneming gebracht.

Interbestuurlijk toezicht (IBT)

Op 1 oktober 2012 is de wet Revitalisering Generiek Toezicht van kracht geworden. Deze wet bevat een aantal fundamentele wijzigingen van het interbestuurlijk toezicht. Kernpunt van de nieuwe wet is o.a. dat het toezicht van rijk op provincies en van provincies op gemeenten en waterschappen soberder wordt en meer op risicoanalyse is gericht. Een ander belangrijk punt is, dat het in eerste instantie niet aan de toezichthouder, maar het aan vertegenwoordigende organen als gemeenteraad en Provinciale Staten is om in het kader van de horizontale verantwoording toezicht te houden op de uitvoering van taken (vooral taken in medebewind) door de colleges. Uitgaande van deze primaire rol voor de gemeenteraden, past de provincie terughoudendheid. “De provincie moet niet meer willen weten dan de gemeenteraad behoort te weten” is dan het motto.

Het accent is komen te liggen op de volgende toezichtgebieden: Financiën, Wabo, Ruimtelijke Ordening, Archief en Huisvesting Statushouders. In 2014 is daaraan het gebied ‘Monumenten’ toegevoegd. De provincie verwacht 2x per jaar in de P&C-cyclus (bij de begroting en bij het jaarverslag) een rapportage. Niet de hele inhoud van het toezicht, maar wel een compilatie van de resultaten / management-samenvatting. In elk geval wordt in het verslag voor alle beleidsterreinen een conclusie gegeven over de uitkomsten van het toezicht. Door de provincie wordt verwacht dat de gemeenten de resultaten van de bovengenoemde beleidsterreinen benoemen en daarbij ook aangeven of ze dat goed, matig of slecht doen. Om dit te beoordelen zijn samen met de provincie beoordelingscriteria vastgesteld. Deze zijn reeds bij de jaarrekening 2012 separaat aan u voorgelegd.

Financiën

| Goed |
|--|
| <ol style="list-style-type: none">1. Geraamde structurele uitgaven en structurele inkomsten zijn in evenwicht. GOED2. Uit meerjarenbegroting is aannemelijk dat dit evenwicht wordt gecontinueerd. GOED3. Er is voor zover bekend geen sprake van bestuurlijk relevante onderwerpen die de financiële positie substantieel kunnen beïnvloeden. GOED |

De begroting is meerjarig structureel sluitend. Als gevolg van verschillende ontwikkelingen, zoals het aardbevingsdossier en een mogelijke herindeling, blijven er echter wel risico's bestaan. Deze risico's zijn grotendeels beschreven in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Wij zijn van mening dat onze huidige financiële positie ruim voldoende is om deze risico's op te vangen.

Gelet op de zeven, samen met de provincie opgestelde, toets criteria kunnen we stellen dat we op deze criteria goed scoren. Dankzij de genomen bezuinigingsmaatregelen en de stijging van de algemene uitkering in de komende jaren is er inmiddels sprake van een structureel overschot voor alle begrotingsjaren.

Op basis van bovenstaande gegevens komen wij tot de conclusie dat wij de taak op het gebied van financiën goed uitvoeren.

WABO

| Goed |
|---|
| <p>Beleid, probleem- /risicoanalyse</p> <ol style="list-style-type: none">1. Actueel beleid (minimaal vergunningen- en handhaving-beleid <u>inclusief brandveiligheid</u>, protocol bouwplantoetsing, bodembeleid) en probleem- en risicoanalyse (<4 jaar) is beschikbaar voor GS. Resultaat: GOED2. Beleid bevat doelen en prioriteiten, ambitieniveau is in lijn met capaciteit. Resultaat: GOED3. Beleid en probleem- en risicoanalyse besteedt aandacht aan de onderkende Wabo-risico's (asbest, verontreinigde grond, brandveiligheid bij de opslag van gevaarlijke stoffen, constructieve veiligheid en brandveiligheid) en is duidelijk over wat de specifieke gemeentelijke risico's zijn. Tevens wordt in kader toezicht en handhaving aandacht besteed aan de prioritaire RO belangen: veiligheid/ gezondheid, landschap, natuur en cultuurhistorie. Resultaat: GOED |

Jaarprogramma

4. Voor 1 januari is het jaarlijkse uitvoeringsprogramma vth-taken vastgesteld door B&W en beschikbaar voor GS. Het programma wordt aangeboden aan de raad. Resultaat: **GOED**
5. Jaarprogramma heeft duidelijke relatie met risico's, doelen, prioriteiten en evaluatie vorig programma. Beschikbare middelen toereikend voor uitvoering. Resultaat: **GOED**
6. In jaarprogramma zijn vwb vergunningverlening in ieder geval de systematiek en werkzaamheden voor het actueel houden van vergunningen voor risicovolle activiteiten beschreven. Resultaat: **GOED**.

Jaarverslag

7. Voor 1 april, dan wel samen met de jaarrekening voor 15 juli, is het jaarverslag vth-taken aangeboden aan raad en beschikbaar voor GS. Resultaat: **GOED**.
8. Jaarverslag bevat duidelijke conclusies over mate van uitvoering jaarprogramma, de bijdrage aan beleidsdoelen, de beheersing van risico's en/of beleid, prioriteiten en/of programma bijgesteld dienen te worden. Resultaat: **GOED**

Ruimtelijke Ordening

Het interbestuurlijk toezicht op het terrein van de ruimtelijke ordening gaat nadrukkelijk niet over het toezicht op de naleving van de provinciale omgevingsverordening. Hier wordt niet (achteraf) op toegezien in het kader van het IBT, maar via de provinciale toezichtmogelijkheden op grond van de Wro en het Bro (overleg, zienswijze, reactieve aanwijzing of beroep).

Goed**Bestemmingsplan en beheersverordening:**

1. Voor bijna het gehele grondgebied gelden actuele en aangepaste plannen / verordeningen. Het bestemmingsplan buitengebied is niet in overeenstemming met de Omgevingsverordening provincie Groningen 2009. In de begroting 2017 (in aansluiting op de voorjaarsnota) wordt hier aandacht aan geschonken. Er worden middelen gereserveerd om een nieuw bestemmingsplan buitengebied te gaan maken. De verwachting is dat we hier als gemeente geen risico's lopen. Gelijktijdig met de jaarrekening is het jaarverslag uitvoering Wro-taken aan de raad aangeboden en aan GS gestuurd. Resultaat: **MATIG**

Toezicht en handhaving

2. Voor 1 januari is het jaarlijkse programma voor toezicht en handhaving in het kader van de Wro aan de raad aangeboden en aan GS gestuurd. Resultaat: **GOED**
3. Gelijktijdig met de jaarrekening is het jaarverslag toezicht en handhaving in het kader van de Wro aan de raad aangeboden en aan GS gestuurd. Resultaat: **GOED**

Monumenten en Archeologie**Goed****Zijn de bestemmingsplannen of is de beheersverordening voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof en zijn alle rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten opgenomen in een bestemmingsplan of beheersverordening?**

1. De vastgestelde of in procedure zijnde bestemmingsplannen zijn voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof en alle rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten zijn erin opgenomen. Resultaat: **GOED**

Heeft de gemeente voor de gebouwde rijksmonumenten en monumentencommissie die voldoet aan artikel 15 van de Monumentenwet?

2. Een ingestelde monumentencommissie die voldoet aan artikel 15 Monumentenwet. Resultaat: **GOED**

Houdt het college voor de gebouwde rijksmonumenten een openbaar register bij van verleende omgevingsvergunningen (als bedoeld in artikel 20 Monumentenwet)?

3. Er is een openbaar en compleet register en er wordt voldaan aan de termijnen waarbinnen verleende

vergunningen in het register moeten zijn opgenomen. Resultaat: **GOED**

Wordt in alle wettelijke verplichte gevallen voor gebouwde rijksmonumenten advies gevraagd aan de monumentencommissie?

4. In alle gevallen is advies gevraagd aan de monumentencommissie. Resultaat: **GOED**

Hebben er het afgelopen jaar incidenten in uw gemeente plaatsgevonden? Zo nee, dan is deze vraag niet van toepassing.

5. Er hebben zich geen incidenten voorgedaan. Resultaat: **GOED**

Archief

De Archiefwet 1995 bepaalt in artikel 30 lid 1 dat het college van burgemeester en wethouders zorgdraagt voor de archiefbescheiden van de gemeente. Zorg(dragen) betekent binnen het wettelijk kader de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de naleving van de bepalingen die in de archiefwetgeving ten aanzien van het vormen en beheren van archiefbescheiden zijn gesteld. In de Archiefverordening van de gemeente Bedum 1996 is vastgelegd dat het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bedum tenminste eenmaal per twee jaar verslag doet aan de gemeenteraad over de uitvoering van deze zorgplicht.

Onder ‘archiefbescheiden’ wordt in de Archiefwet 1995 verstaan: ‘bescheiden, ongeacht hun vorm, door [...] overheidsorganen ontvangen of opgemaakt en naar hun aard bestemd daaronder te berusten’. Een archiefstuk (enkelvoud van archiefbescheiden) is niets anders dan procesgebonden informatie die een organisatie vormt en hergebruikt bij het uitvoeren van haar taken, waarbij het geen verschil maakt of de informatie in papieren of digitale vorm voorkomt. Het is voor een overheidsorgaan als een gemeente zaak om per werkproces en aan de hand van de wettelijke selectielijst de vraag te beantwoorden of de waarde en het belang van de gegenereerde informatie, in dit verband in de context van het uitvoeren van een gemeentelijke taak, zodanig is dat de gemeente de informatie moet vastleggen en bewaren, en zo ja: hoe dan?

Met de inwerkingtreding van de Wet revitalisering generiek toezicht (Wet rgt) per 1 oktober 2012 is de horizontale verantwoording van het college van B&W aan de gemeenteraad inzake eerdergenoemde zorgplicht nog eens herbevestigd en geaccentueerd. Door de Wet revitalisering generiek toezicht is het verticale archieftoezicht vanuit de provincie meer op afstand komen te staan en dient het horizontale archieftoezicht binnen de gemeente te worden versterkt. De verantwoording van het college aan de raad van de gemeente Bedum vindt nu voor de vierde keer in de huidige vorm plaats.

Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) gemeentelijke archiefketen

Ter ondersteuning van de verantwoordingsplicht van het college van B&W en gelet op de wijzigingen in het (archieftoezicht, heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een instrumentarium ontwikkeld, de zogeheten Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) gemeentelijke archiefketen. Het instrumentarium – in feite een vragenlijst over de kritieke punten van het archiefbeheer – kan niet alleen worden gebruikt bij de verantwoording van het college aan de gemeenteraad, maar ook ten behoeve van de verantwoording van de gemeente aan de externe toezichthouder (de provincie) en de burger.

De tien hoofdvragen van de Kritische Prestatie Indicatoren gemeentelijke archiefketen (hierna: Vragenlijst Archief-KPI's) zijn niet vrijblijvend, maar verplicht. Zij zijn afgeleid van de voor gemeenten geldende artikelen in de Archiefwet, het Archiefbesluit en/of de Archiefregeling. Door het invullen van genoemde vragenlijst kan worden bepaald of de gemeente voldoet aan de archiefwettelijke eisen, en wanneer niet, of er in zo'n geval dan sprake is van taakverwaarlozing. In het geval van taakverwaarlozing zonder adequaat verbeterplan kan de provinciale toezichthouder alsnog ingrijpen.

Cruciale thema's en (interne) beoordeling

Op basis van een risicoanalyse heeft Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen uit de tien KPI-hoofdvragen vier cruciale thema's gekozen als focus voor het (verticale) toezicht – zoals deze thema's overeenkomen met de aanbevelingen van de VNG. Wanneer aan ieder van de vier thema's wordt voldaan, zal de provincie de gemeente als ‘goed’ beoordelen. Als aan tenminste één van de vier niet wordt voldaan, is er sprake van taakverwaarlozing en zal de beoordeling ‘slecht’ zijn. Wanneer dit laatste echter tot aantoonbaar lage risico's leidt en/of vergezeld gaat van een adequaat verbeterplan, wordt als beoordeling ‘matig’ aangehouden. Bij de kwalificatie ‘slecht’ zullen de landelijke beleidskaders voor indeplaatsstelling en schorsing/vernietiging in werking treden, welke uiteindelijk tot ingrijpen kunnen leiden.

Het verslag van de verantwoording en interne beoordeling vormt, als bewijs van de interne beheersing, de belangrijkste informatiebron voor het provinciale toezicht. Afgesproken is dat voor een juiste interpretatie ook de onderliggende, ingevulde Vragenlijst Archief-KPI's voor de provincie beschikbaar komt. De conceptbeoordeling (door de provincie) van de interne beheersing van de vier thema's wordt vervolgens eerst ambtelijk aan de gemeente voorgelegd, zodat eventuele misverstanden of onvolkomenheden kunnen worden weggenomen. Daarna stelt de provincie de beoordeling officieel vast.

Hieronder zal op basis van de ingevulde Vragenlijst Archief-KPI's worden aangegeven hoe de gemeente Bedum zichzelf beoordeelt voor wat betreft het voldoen aan de archiefwettelijke eisen (zowel op het niveau van een thema als van een indicator). Overeenkomstig de indeling van de provincie zullen de KPI's telkens binnen een thema (of: thema's) worden geplaatst. De beoordeling als zodanig kan niet los worden gezien van de voorgestelde verbetermaatregelen.

De ingevulde Vragenlijst Archief-KPI's, de toelichting daarop en de verbetermaatregelen zullen nog voor uw raad ter inzage worden gelegd.

| Matig |
|--|
| <p>THEMA 1 – Het beheer van zowel analoge als digitale overheidsinformatie voldoet aan toetsbare eisen van een toe te passen kwaliteitssysteem. MATIG</p> <p>KPI 1: Lokale regelingen - Voldoen de gemeentelijke regelingen aan de wettelijke eisen? MATIG</p> <p>KPI 2: Interne kwaliteitszorg en toezicht - Werkt de gemeente structureel aan de kwaliteit(sverbetering) van haar informatiehuishouding? MATIG</p> <p>KPI 9: Rampen, calamiteiten en veiligheid - Heeft de gemeente plannen voor het behoud van de (te bewaren) archiefbescheiden bij bijzondere omstandigheden? MATIG (HOEWEL GEEN SPRAKE VAN TAAKVERWAARLOZING)</p> <p>KPI 10: Middelen en mensen - Kan de gemeente beredeneerd aangeven, gelet op haar wettelijke taken voor de archiefzorg en het archiefbeheer, hoeveel middelen en mensen zij hiervoor ter beschikking stelt alsmede hun kwaliteitsniveau? MATIG (HOEWEL GEEN SPRAKE VAN TAAKVERWAARLOZING) <i>Omdat de gemeente tempo wil maken met de implementatie van het zaakgericht en digitaal werken (middels een zaakstelsel) en een gedeelte van het reguliere DIV-werk eind 2015/ begin 2016 bleef liggen, is in maart 2016 besloten externe ondersteuning in te huren. Deze externe medewerker(s) begeleidt (begeleiden) de implementatie van het zaakgerichte en digitale werken en voeren daar waar nodig reguliere DIV-werkzaamheden uit.</i></p> <p>THEMA 2 – Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht. MATIG</p> <p>KPI 3: Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid archiefbescheiden - Geschiedt de ordening planmatig, waarborgen het systeem en de materialen de authenticiteit, context, toegankelijkheid en de duurzaamheid van de archiefbescheiden? MATIG</p> <p>KPI 4: Digitale archiefbescheiden in het bijzonder - Werkt de gemeente inzake digitale archiefbescheiden systematisch aan digitaal informatiebeheer en voldoet ze aan de specifieke wettelijke voorschriften? MATIG</p> |

THEMA 3 – Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt tijdig vernietigd dan wel overgebracht, openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld.

MATIG

KPI 5: Vernietiging, vervanging en vervreemding van archiefbescheiden - Weegt de gemeente zorgvuldig af wanneer het bezit van bescheiden niet meer van belang is voor bedrijfsvoering, democratische controle en cultuurhistorie?

MATIG

Op 29 augustus 2016 zijn de gemeentelijke archiefbescheiden die in 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 en 2015 voor vernietiging in aanmerking kwamen door Reisswolf Secret Service vernietigd. Het college van B&W heeft daartoe op 26 september 2016 een verklaring van vernietiging op- en vastgesteld. Verbetermaatregel KPI 5, punt 5 van de 'Toelichting IBT-paragraaf Jaarrekening 2015 – Onderdeel Archief' is daarmee doorgevoerd.

KPI 6: Overbrenging van archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats - Brengt de gemeente het principe van de Archiefwet 'te bewaren archiefbescheiden na 20 jaar overbrengen, tenzij met redenen omkleed' correct in de praktijk?

GOED

KPI 8: Terbeschikkingstelling van naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden - Voldoet de gemeente in de praktijk aan de openbaarheidseisen van de Archiefwet?

GOED

Zoals in de 'Toelichting IBT-paragraaf Jaarrekening 2015 – Onderdeel Archief' is vermeld, zijn de archiefbescheiden die behoren tot de 'Inventaris van de archieven van de gemeente Bedum (1882) 1941-1996 (2011)' in 2015 formeel overgebracht naar de archiefbewaarplaats (en daarmee openbaar). Aan het verder toegankelijk maken van deze archiefbescheiden – door de beschrijvingen van de bescheiden via Groninger Archiefnet te ontsluiten – is in 2016 voortvarend gewerkt.

THEMA 4 – Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt duurzaam beheerd en is geplaatst in daartoe geëigende omgevingen.

MATIG

KPI 3: Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid archiefbescheiden - Geschiedt de ordening planmatig, waarborgen het systeem en de materialen de authenticiteit, context, toegankelijkheid en de duurzaamheid van de archiefbescheiden?

MATIG

KPI 7: Archiefbewaarplaatsen, archiefruimten en e-depots - Zijn de fysieke en digitale bewaaromstandigheden op orde?

GOED/MATIG

Huisvesting statushouders

Alle gemeenten hebben de wettelijke taak om vergunninghouders te huisvesten. Door het rijk wordt elk half jaar een taakstelling opgelegd voor het aantal te huisvesten vergunninghouders. Doordat veel gemeenten hierin regelmatig een achterstand hadden, is op 1 oktober 2012 een nieuwe toewijzingsprocedure geïntroduceerd. Vanaf deze datum krijgt een gemeente van het COA te horen welke vergunninghouder of welk gezin een huis moet krijgen. De gemeente doet vervolgens een passend aanbod, begeleidt de verhuizing in een termijn van 12 weken en start met het organiseren van uitkering, onderwijs en inburgering.

Op 10 november 2015 is het gewijzigde Beleidskader toezicht huisvesting vergunninghouders door de provincie vastgesteld. In het kort houdt dit in dat wanneer de taakstelling niet wordt gehaald, dat het college in de gelegenheid wordt gesteld om de taakstelling binnen een redelijke termijn alsnog te realiseren.

Goed

Voor 2015 gold door de vluchtelingenproblematiek een aanzienlijk hogere taakstelling dan voor 2014, te weten 19 statushouders. In 2014 ging het nog om een aantal van 10. De te huisvesten statushouders kwamen

vrijwel uitsluitend uit de landen Syrië en Eritrea. Er was op 1 januari 2015 sprake van een voorstand van 6 statushouders.

Op 1 januari 2016 staat de teller op een achterstand van 1 statushouder, hetgeen betekent dat in 2015 de taakstelling nagenoeg is gehaald. De taakstelling voor 2015 is dan ook tegen het licht van het aantal te huisvesten statushouders en de woonruimte die beschikbaar is goed uitgevoerd.

De termijn van 12 weken voor de huisvesting van statushouders blijft nog wel een aandachtspunt, maar werd vaker wel dan niet gehaald.

Voor 2016 zal naar verwachting op basis van de taakstelling van 13 statushouders voor het eerste halfjaar de totale taakstelling uitkomen op 26. Dit aantal zal eerder nog hoger dan lager worden. Deze lijn zal zich naar verwachting voortzetten in 2017.

Het regionaal overleg dat naar aanleiding van de nieuwe toewijzingsprocedure is opgestart, met als deelnemende partijen de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum, Eemsmond, regievoerder COA, provincie Groningen, woningbouwcorporaties en opvangorganisaties voor statushouders, bestaat nog steeds.

Sociaal Domein BMW

Inleiding

De paragraaf Sociaal Domein BMW maakt voor het eerst onderdeel uit van de gemeentelijke begroting. Deze paragraaf beschrijft de ontwikkelingen en de doelstellingen aangaande het sociaal domein welke per 1 januari 2015 aan de gemeenten zijn overgedragen. De decentralisaties zijn voor de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum aanleiding geweest indringend samen te werken op het gebied van het sociaal domein.

Deze paragraaf is in reikwijdte in beginsel beperkt tot de taken die met de overheveling van verantwoordelijkheid en budget gepaard gaan. Het gaat dan om de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet, incl. BUIG. Dat maakt het onderling vergelijken tussen de BMW-gemeenten mogelijk. Tevens blijft inzichtelijk in hoeverre budgetneutraliteit gerealiseerd wordt ten aanzien van de overgehevelde taken.

Het sociaal domein omvat overigens meer dan de drie decentralisaties. Denk hierbij o.a. aan:

- Wmo oud (hulpmiddelen, Hulp bij het huishouden, vervoersvoorzieningen etc.)
- Basisondersteuning
- Ouderenbeleid
- Publieke gezondheid (Bijdrage aan GR PG&Z / GGD)
- Statushouders / opvang asielzoekers AZC
- Publiek vervoer (regiotaxi)
- OGGZ

Deze taakvelden zijn terug te vinden in de onderscheidende programma's van de programmabegroting.

Visie op het sociaal domein

In 2014 zijn in BMW de visie en uitgangspunten op het sociaal domein vastgesteld.

Onze maatschappelijke ambitie, het wenkend perspectief is dat zoveel mogelijk inwoners actief participeren. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past - als vrijwilliger, ouder, burens, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen wij in ons doen en laten vanuit de volgende waarden:

- *Gemeenschapszin*: Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;
- *Participatie*: Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;
- *Samenwerking*: Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- *Vertrouwen*: Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;
- *Gelijkwaardigheid*: Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;
- *Verantwoordelijkheid*: Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;
- *Toegankelijkheid*: De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen vrij toegankelijk;
- *Keuzevrijheid*: Inwoners kunnen kiezen voor hulp die bij hun situatie past.

Deze visie is vertaald naar een aantal uitgangspunten in het sociaal domein van de BMW-gemeenten die als fundament dienen voor de transformatie. In het kort samengevat:

- Zelfredzame inwoners, ingebed in sociale omgeving
- Integrale ondersteuning door (maatschappelijke) instellingen, aanvullend op eigen kracht, door middel van het bieden van maatwerk in samenspraak met de burger en zijn/haar netwerk, dichtbij de leefomgeving van de burger.
- De BMW-gemeenten voeren regie vanuit de wettelijke kaders, in partnerschap met de betrokken instellingen en burgers.

Integrale aanpak

Integrale ondersteuning

De vastgestelde visie vormt nog steeds de basis voor de inrichting van de integrale ondersteuning in het sociaal domein in BMW. In een pilot, gestart vanaf september 2016, wordt de vormgeving van integrale ondersteuning werkende weg met de werkers in de praktijk vormgegeven. Aan de hand van concrete casuïstiek wordt een integrale werkmethode ontwikkeld voor BMW. In 2017 wordt dit uitgerold in BMW.

Inkoop

Jeugdhulpverlening

De huidige overeenkomsten met de gecontracteerde contractpartners en de aangesloten jeugdhulpaanbieders lopen door in 2017. De RIGG maakt gebruik van de mogelijkheid om in een aanvulling op de aanbesteding hoogstnoodzakelijke wijzigingen in de aanbestede producten door te voeren. Het doel van deze aanvulling op de aanbesteding is:

- het verbeteren van de in 2016 aanbestede producten;
- het aanvullen van ontbrekende producten in het jeugdhulplandschap;
- binnen de budgettaire ruimte van 2017 in te kopen;
- vermindering van de (administratieve) lasten door alleen hoogstnoodzakelijke wijzigingen in producten door te voeren.

Het betreft geen nieuwe aanbesteding maar een aanvulling op de aanbesteding van de jeugdhulp 2016/2017, waarbij er zowel voordelen voor de gemeenten als voor de jeugdhulpaanbieders behaald worden. Dit betekent dat alle gecontracteerde jeugdhulpaanbieders een inschrijving mogen doen op de producten die opnieuw op de markt gezet gaan worden. In september 2016 publiceert de RIGG een inkoopdocument voor de aanvulling van 2017.

WMO

Voor de WMO begeleiding 18+ in 2018 moet een keuze worden gemaakt: gebruik maken van de optie om het bestaande contract te verlengen of opnieuw het maatwerk inkopen. Besluitvorming hierover vindt plaats aan het einde van 2016.

Ontwikkelingen per domein

Jeugdhulpverlening

In 2017 worden de huidige overeenkomsten met de jeugdhulpaanbieders aangevuld. Doelen hiervan zijn het verder vormgeven van de transformatie en het verminderen van (administratieve) regeldruk. Tevens wordt in 2017 uitvoering gegeven aan het besluit hoe de samenwerking tussen Groninger gemeenten op het gebied van jeugdhulp er vanaf 2018 uit zal zien.

Daarnaast wordt in 2017 het groeiscenario voor het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) geïmplementeerd. Bij het CJG hebben jongeren toegang tot preventieve ondersteuning, lichte ondersteuning en intensieve ondersteuning. Het groeiscenario geeft antwoord op de vraag welke organisatiestructuur het beste past bij de veranderde omstandigheden, waarbij het vastgestelde beleidsplan jeugd een belangrijk kader is. Bij de ontwikkeling van het groeiscenario wordt een nauwe verbinding gelegd met het project integrale ondersteuning.

WMO

De aandacht voor de continuïteit van zorg en ondersteuning (transitie) hebben er toe geleid, dat we de afgelopen 2 jaar minder aandacht hebben gehad voor de transformatieopgave die de Wmo 2015 ons meegeeft. Ook in 2017 blijven bepaalde punten vanuit de transitie onze aandacht vragen, zoals de uitvoering van het trekkingsrecht en de uitspraken van de Centrale Raad van Beroep. Naast het goed kunnen opvangen van de naweeën van de transitie willen we in de uitvoering rust en ruimte creëren, waardoor er beweegruimte ontstaat rondom eigen kracht, zorg en ondersteuning van onze inwoners.

Basisondersteuning

Beweegruimte in de basisondersteuning

Naast de noodzakelijke aandacht voor de uitvoering, willen we in 2017 stevig inzetten op onze transformatieopgave. Zo zullen we de basisondersteuning opnieuw moeten gaan organiseren voor de BMWE gemeenten. We willen met het organiseren van de basisondersteuning vanaf 2018 vooral beweegruimte gaan creëren. Met beweegruimte willen we zeggen dat onze inwoner of zijn of haar huishouden centraal staat en we onze systeemwereld (hoe wij het hebben georganiseerd) hier op moeten gaan laten aansluiten. In plaats van dat de systeemwereld dat wat nodig is uitsluit of onnodig complex is. In 2017 zullen we moeten gaan ontdekken hoe we dit willen gaan doen. Wel weten we al dat we de basisondersteuning in ieder geval willen verbreden met ten minste cliëntondersteuning en de OGGz-coördinatie.

Preventie, voorliggende ondersteuning

In 2017 wordt verder bekeken hoe preventie en voorliggende ondersteuning georganiseerd kan worden. Onze pijlerpartners hebben hier vanuit het Ommelander samenwerkingsmodel een belangrijke rol in. Vanuit BMWE willen we hier zelf ook actief op inzetten. We denken bijvoorbeeld aan laagdrempelige ondersteuning die voor een kortere of langere periode kan worden ingezet zonder indicatie en een preventief karakter heeft. Een vorm

van ondersteuning die een normaliserende, signalerende en activerende functie heeft. Signalerend naar bijvoorbeeld een wijkverpleegkundige als medicijnen steeds worden vergeten, normaliserend ter ontlasting van de mantelzorger van een dementerende partner of door gewoon te zorgen voor een gezonde pot op tafel staat bij een gezin waar het niet allemaal vanzelf gaat en activerend bij een eenzame oudere of iemand die onvoldoende gebruik weet te maken van bijvoorbeeld het minimabeleid.

Ondersteunen van mantelzorgers

In 2016 is het actieplan mantelzorgondersteuning vastgesteld. In 2017 worden de acties die hierin zijn benoemd verder uitgerold. Zoals het organiseren van praktische ondersteuning, vervangende zorg bij bijvoorbeeld ziekte of vakantie en prettige dagbesteding die aansluit bij de wensen van de gebruiker. De Steunpunten Mantelzorg krijgen daarbij een belangrijke opdracht om te innoveren.

Ondersteuning van vrijwilligers

Een andere opdracht die we in 2017 verder oppakken is de ontwikkeling van vrijwilligersbeleid en beleid op de eigen bijdrage. In het vrijwilligersbeleid willen we de ondersteuning van vrijwilligers gaan organiseren. Hoe deze ondersteuning er uit moet komen te zien willen we samen met vrijwilligers en andere betrokkenen vorm geven.

Eigen bijdrage en eigen risico

We willen voorkomen dat onze kwetsbare burgers die zorg en ondersteuning het meeste nodig hebben, zorg of ondersteuning mijden of in de financiële problemen komen. In 2016 hebben we gezien dat vooral het eigen risico bij de Zorgverzekering voor onze inwoners met een lager inkomen een probleem is. Gevolg is dat (noodzakelijke) zorg soms wordt uitgesteld of gemeden. Daarom hebben we eind 2016 een aantal maatregelen genomen met de middelen WTCG/ CER, in 2017 zullen we verder moeten kijken of deze voldoende zijn en of we de maatregelen moeten bijstellen.

Maatwerkvoorzieningen

Hulp in het huishouden

In 2017 zal de Huishoudelijke Ondersteuning opnieuw worden vormgegeven. Eind 2017 lopen de convenanten met onze aanbieders van Huishoudelijk Ondersteuning af en daarbij hebben we in het laatste kwartaal van 2016 meer zicht gekregen op gevolgen van de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep voor ons beleid. Hoe we de Huishoudelijke Ondersteuning precies gaan organiseren voor onze inwoners gaan we in 2017 ontdekken. De inzet van de HHT middelen worden hierin meegenomen.

Begeleiding en dagbesteding

Voor het maatwerkdeel van zorg en ondersteuning zullen we verder inzetten op de zogenaamde transformatieopdracht. Het in 2016 vastgestelde plan van aanpak zal in 2017 tot resultaten moeten gaan leiden. In 2017 zullen we blijvend aandacht moeten hebben voor de ontwikkeling met betrekking tot de financiën van maatwerkvoorzieningen, ZiN als pgb.

Beschermd wonen

De commissie Toekomst Beschermd Wonen heeft onder leiding van dhr. Dannenberg een advies geschreven over de toekomst van beschermd wonen. Het advies van de commissie Dannenberg komt in grote lijnen overeen met meerjarenprogramma “Van beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat” dat in de 23 Groninger gemeenten is vastgesteld. In 2017 zal verder uitgewerkt worden op welke wijze de transformatie vorm gegeven kan worden, inclusief een plan van aanpak op basis van het tijdspad dat door de commissie Dannenberg is opgesteld. Om dit te kunnen bekostigen wordt ook gewerkt aan een nieuw verdeelmodel waarbij het geld voor beschermd wonen verdeeld wordt over alle gemeenten. Het streven is dat dit nieuwe verdeelmodel in 2020 wordt ingevoerd.

Participatie

In 2016 is de nieuwe uitvoeringsorganisatie GR Werkplein Ability tot stand gekomen. Vanuit de drie sporen, het WSW/beschut werk en het minimabeleid is er zorg voor mensen die gebruik maken van de geboden voorzieningen. Het beleid is gericht op het leiden naar werk. Daar waar dit niet kan is het beleid er op gericht om inwoners op een andere wijze te laten participeren in de samenleving. Inwoners met een minimuminkomen zullen worden gestimuleerd om gebruik te maken van de beschikbare regelingen. Het moet mogelijk zijn dat minima deel kunnen nemen aan sport en culturele activiteiten door bijvoorbeeld een sport-, cultuur- of kortingspas. Belangrijk is verder dat (dreigende) financiële problemen bij inwoners zo vroeg mogelijk worden (h)erkend en worden aangepakt, teneinde een onnodige armoedeval te voorkomen.

Tot en met 2018 loopt het huidige Strategische beleidskader Werk en Inkomen. Jaarlijks wordt door de raden het strategisch beleidskader bijgesteld. De 11 gestelde kaders bevinden zich binnen de maatschappelijke, financiële en de organisatorische opgaven. De organisatie rapporteert per kwartaal aan de colleges en de raden. Daarnaast kunnen de raden hun gevoelens meegeven over de jaarrekening en de begroting.

De overheidswerkgevers hebben met de minister van BZK afgesproken samen 25.000 banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. De VNG roept gemeenten op in 2015 al minimaal één extra baan in het leven te roepen. Het college heeft over het beleid met betrekking tot deze garantiebanen, dat ambtelijk nog voorbereid moet worden, nog geen besluit genomen. Wel is in de begroting hiervoor structureel € 20.000 geraamd.

Vanuit de G11 aardbevingsgemeenten wordt ingezet op meer werk voor onze inwoners. Veel inwoners zijn laag en middelbaar geschoold. Voor inwoners met deze opleidingen is te weinig werk. Door het inzetten van beleid dat gericht is op werk, wordt door middel van SROI bij grote projecten van de gemeenten gekeken hoeveel mensen uit de kaartenbakken naar werk kunnen worden geleid. De jeugdwerkloosheid is een groot probleem. Werkgevers dienen te worden gestimuleerd om stageplaatsen in het kader van werk-leer projecten aan te bieden. De gemeente geeft daarbij het goede voorbeeld. Er moet aansluiting worden gezocht met scholen, instellingen en omliggende gemeenten. Innovatieve oplossingen zijn geboden. In dit kader zijn dan ook afspraken gemaakt tussen het Rijk, de provincie, de G12 gemeenten en overige partijen. Daarnaast wordt het bedrijfsleven gevraagd naar ruimte voor opleiding en stages. ISG (bouwer van Google) geeft hierin het goede voorbeeld door per kwartaal 15 mensen vanuit de kaartenbakken op te leiden.

Budgettaire ontwikkelingen

Bij de invoering van de decentralisaties in 2015 was bekend dat van rijkswege de jaren na invoering het rijksbudget voor de decentralisaties zou gaan dalen. Op basis van de meeste recente informatie (meicirculaire 2016) staan de BMW-gemeenten voor een opgave om uit komen met een budget wat ten opzicht van 2016 afneemt met totaal € 3,4 miljoen. (Beschikbaar in 2016 € 33,5 miljoen, in 2020 € 30,1 miljoen).

| (Bron: meicirculaire 2016) | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | Cumulatief |
|-----------------------------|---------------|-------------|-------------|-------------|---------------|
| WMO 2015 | 8.614.819 | 8.253.296 | 8.021.040 | 7.977.365 | |
| mutatie t.o.v. jaar er voor | -/- 315.044 | -/- 361.523 | -/- 232.256 | -/- 43.675 | -/- 952.498 |
| Jeugd | 12.378.145 | 12.489.604 | 12.509.484 | 12.564.104 | |
| mutatie t.o.v. jaar er voor | -/- 352.773 | 111.459 | 19.880 | 54.620 | -/- 166.814 |
| Participatie | 11.229.946 | 10.606.959 | 10.148.803 | 9.574.202 | |
| mutatie t.o.v. jaar er voor | -/- 665.310 | -/- 622.987 | -/- 458.156 | -/- 574.601 | -/- 2.321.054 |
| TOTAAL 3D | 32.222.910 | 31.349.859 | 30.679.327 | 30.115.671 | |
| mutatie t.o.v. jaar er voor | -/- 1.333.127 | -/- 873.051 | -/- 670.532 | -/- 563.656 | -/- 3.440.366 |

In de begroting 2017 zijn de uitgaven en inkomsten voor de onderdelen Jeugdwet en WMO budgetneutraal opgevoerd. Ook in het meerjarenperspectief wordt vooralsnog er van uit gegaan dat de afname in de rijksmiddelen opgevangen kan worden binnen de huidige beleidskaders. Zie ook 'Ontwikkeling uitgaven / ervaringscijfers' onderstaand.

Voor wat betreft het onderdeel participatie geldt dat de lagere rijksbijdrage leidt tot een hoger exploitatietekort van de GR Participatie Noord Groningen. De daling van dit rijksbudget wordt grotendeels veroorzaakt door de afbouw van de WSW. Meer hierover staat opgenomen in de begroting van de gemeenschappelijke regeling. Op grond van verslaggevingseisen en het provinciale toezicht dienen de tekorten van de GR opgenomen te worden in de begroting van de deelnemers zijnde de BMW-gemeenten.

Desondanks is er in de voorliggende begroting uitgegaan dat het binnenkomende geld toereikend is voor de uitvoering van het huidige beleid is allerminst zeker welke koers het rijk gaat varen wat betreft de (toekomstige) rijksmiddelen. Met name is onbekend wat het rijk gaat doen met het signaal dat er in 2015 substantiële bedragen vanuit de decentralisatie niet zijn besteed. Derhalve is enige voorzichtigheid geboden om te beoordelen in hoeverre er in structurele zin sprake is van budgetneutrale uitvoering.

Solidariteit Jeugd

Op het gebied van Jeugdhulpverlening zijn de BMW-gemeenten een provinciale solidariteit aangegaan voor zowel de Zorg in Natura alsook de PGB-uitgaven. Deze solidariteit bestaat in elk geval nog in 2017 en derhalve is het risico op overschrijding van de rijksmiddelen voor een individuele gemeente beperkt. Provinciaal neemt het jeugdbudget in 2017 af met € 2.9 miljoen. Net als in 2016 wordt de monitoring inzake de uitgaven jeugd in provinciaal verband opgepakt. Het RIGG speelt hierbij een belangrijke rol.

Ontwikkeling uitgaven / ervaringscijfers

Met ingang van 2016 zijn er ten aanzien van de jeugdhulpverlening en WMO 18+ (begeleiding) sprake van gewijzigde inkoopcontracten. In 2015 was veelal sprake van lumpsum-financiering. In 2016 wordt juist de daadwerkelijk geleverde zorg in rekening gebracht door de zorgaanbieders ('uurtje factuurtje').

Op dit moment zijn onvoldoende adequate managementrapportages en vergelijkingscijfers (bijvoorbeeld met 2015) beschikbaar zijn om een nauwkeurige prognose op te stellen voor 2017. Naast het missen van vergelijkingscijfers vanuit 2015 is de omvang van afgenomen zorg in relatie tot de afgegeven beschikkingen (indicaties) vooralsnog onvoldoende geanalyseerd.

Ten aanzien van de WMO komt dit mede voort uit het feit dat de techniek rondom iWMO (september 2016) nog niet in gebruik is genomen. Wat betreft de jeugdhulpverlening heeft dit te maken met de verschillende systemen waarin wordt gewerkt waartussen geen gegevensuitwisseling bestaat.

Beleidsagenda Sociaal Domein BMW

De beleidsagenda sociaal domein BMW is in het voorjaar 2016 geactualiseerd en vastgesteld door de gemeenteraden. Ter dekking van de uitvoering van de beleidsagenda wordt 7,5% (jeugd) en 7% (WMO) van het rijksbudget gereserveerd ter dekking voor de uitgaven van de in de beleidsagenda opgenomen posten. Voor het onderdeel Jeugd komt een deel van de overschrijding ten laste van de algemene middelen. In 2016 wordt met de RIGG gesproken in hoeverre die 7,5% bijgesteld kan worden. Wat betreft de WMO is de bijdrage in de beleidsagenda 7,15% gezien het overschot van 2015 en de voorzichtige tekenen van 2016 is er geen bijdrage vanuit de gemeentelijke middelen opgenomen (totaal BMW € 13.000).

De omvang het beschikbare budget voor de beleidsagenda is vooralsnog gekoppeld aan de ontwikkeling van het rijksbudget (door middel van een vast percentage). Gezien de ontwikkeling in de rijksbudgetten (meerjarig) zal in 2017 nader bekeken worden in hoeverre dit losgelaten kan en/of moet worden.

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen?

Jeugd

| | |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none">• We ondersteunen inwoners in het gebruikmaken van hun eigen kracht en het eigen netwerk | <ul style="list-style-type: none">• Dit is verankerd in de werkwijze van de uitvoerende partners van het CJG. Wij monitoren dit met het contractbeheer.• Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019 |
| <ul style="list-style-type: none">• We de-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren zoveel mogelijk vragen en problematiek rondom opgroeien en opvoeden | <ul style="list-style-type: none">• Dit is verankerd in de werkwijze van de uitvoerende partners van het CJG. Wij monitoren dit met het contractbeheer. Zorgdragen voor de veiligheid van jeugdige en gezin (RIGG project)• Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019 |
| <ul style="list-style-type: none">• We bieden eerder (jeugd)hulp op maat aan | <ul style="list-style-type: none">• Doorontwikkelen van een goede basisondersteuning en toegang tot jeugdhulp (RIGG project)• Inkoop jeugdhulp 2018• De toegankelijkheid van het CJG verbeteren en bekendheid vergroten.• Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019 |
| <ul style="list-style-type: none">• We bieden meer ruimte aan professionals en zorgen voor een vermindering van regeldruk | <ul style="list-style-type: none">• Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019 |
| <ul style="list-style-type: none">• We zorgen voor een optimale samenwerking met huisartsen, voorschoolse voorzieningen en het onderwijs | <ul style="list-style-type: none">• We monitoren en evalueren van de zorgroutes met het onderwijs.• We ontwikkelen zorgroutes met de huisartsen.• Evalueren van dit beleidsdoel in 2017 ter voorbereiding van nieuw beleid 2019 |

WMO

| | |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none">• Ondersteuning van vrijwilligers | <ul style="list-style-type: none">• Ontwikkeling van vrijwilligersbeleid |
| <ul style="list-style-type: none">• Ondersteuning van mantelzorgers | <ul style="list-style-type: none">• Uitvoering actieplan Mantelzorgondersteuning |
| <ul style="list-style-type: none">• Zorg en ondersteuning bereikbaar houden/ maken voor financieel kwetsbare inwoners | <ul style="list-style-type: none">• Ontwikkeling eigen bijdrage en eigen risico |
| <ul style="list-style-type: none">• De cliënt, onze inwoner centraal door beweegruimte te realiseren rondom eigen kracht, zorg en ondersteuning. | <ul style="list-style-type: none">• Organiseren van de basisondersteuning met daarin onder andere de cliëntondersteuning, OGGz-coördinatie en laagdrempelige huishoudelijke ondersteuning (LHO) geborgd en beweegruimte rondom eigen kracht, zorg en ondersteuning is geregeld. |
| <ul style="list-style-type: none">• Begeleiding op maat voor mensen met een psychiatrische aandoening en die intensievere ondersteuning nodig hebben in bijvoorbeeld de vorm van beschermd wonen. | <ul style="list-style-type: none">• Ontwikkelen van een plan van aanpak "Van beschermd wonen naar begeleiding op maat |

Participatie

| | |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none">• Een goed werkende uitvoeringsorganisatie voor werk inkomen. | <ul style="list-style-type: none">• We gaan in 2017 het strategisch beleidsplan evalueren inzake het jaar 2016. |
| <ul style="list-style-type: none">• Meer werk voor onze inwoners | <ul style="list-style-type: none">• We komen met aangepaste strategische beleidskader voor 2018 |
| <ul style="list-style-type: none">• Onze inwoners meer laten participeren in de samenleving | <ul style="list-style-type: none">• We komen met een nieuw minimabeleid voor de periode 2018-2021. |

Beleidsindicatoren

Bij de invoering van het huidige Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in 2004 lag de nadruk op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting- en verantwoording en het versterken van de positie van raad. Er zijn ruim 10 jaar na invoering van het BBV diverse ontwikkelingen die vragen om vernieuwing van het BBV. In de periode tussen 2014 en 2015 heeft een commissie onder aanvoering van wethouder Stef Depla een advies uitgebracht inzake de vernieuwing BBV. In maart 2016 is het wijzigingsbesluit BBV in de Staatscourant gepubliceerd. Dit heeft tot gevolg dat de gemeente voor het eerst in de begroting 2017 dienen te voldoen aan de wijzigingen in de BBV. Een van de wijzigingen betreft het opnemen van een verplichte set aan beleidsindicatoren. Deze beleidsindicatoren worden door het rijk beschikbaar gesteld via www.waarstaatjegemeente.nl. De beleidsindicatoren inzake de decentralisaties staan hieronder opgenomen.

| Onderdeel Taakvelden | Participatie 6.3 Inkomensregelingen 6.4 Begeleide participatie 6.5 Arbeidsparticipatie-instrumenten gericht op toeleiding naar werk | | | | | | |
|--|--|---------|--|----------|--------|---------------|-----------|
| Inhoud We begeleiden, door sociaal beleid uit te voeren, werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Zij kunnen dan zij zelfstandig en zonder hulp van de overheid in hun eigen levensonderhoud voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. We stimuleren zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers. | | | | | | | |
| Beleidsindicatoren | | | | | | | |
| Naam indicator | Eenheid | Periode | Indicator (download 12 september 2016) | | | | |
| | | | Bedum | de Marne | Winsum | Eems- mond | Landelijk |
| Banen | Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar * | 2015 | 626,2 | 571 | 404,3 | 550,4 | 721,7 |
| Kinderen in uitkeringsgezin | % kinderen tot 18 jaar ** | 2012 | 3,08% | 4,75% | 3,07% | 5,77% | 5,66% |
| Netto arbeidsparticipatie | % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking *** | 2012 | 65,70% | 61,90% | 63,50% | 61,60% | 65,40% |
| Werkloze jongeren | % 16 t/m 22 jarigen ** | 2012 | 1,05% | 1,27% | 1,80% | 1,89% | 1,21% |
| Personen met een bijstandsuitkering | Aantal per 10.000 inwoners *** | 2015 | 254,3 | 377,6 | 308,8 | 405,8 | 405,1 |
| Lopende re-integratie-voorzieningen | Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar *** | 2015 | 347,1 | 586,8 | 517,2 | 594,8 | 311,9 |

*) bron: LISA (Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen)

**) Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

***) CBS (Centraal Bureau voor de statistiek)

| | |
|---------------------------------|--|
| Onderdeel Taakvelden | Jeugdwet en WMO 2015 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.2 Wijkteams 6.6 Maatwerk-voorzieningen (WMO) 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ 6.82 Geëscaleerde zorg 18- |
|---------------------------------|--|

Inhoud

Jeugd

Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp, van bescherming tot reclassering en van opvoedingsondersteuning tot geestelijke gezondheidszorg.

We willen dat de jeugd mogelijkheden krijgt om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Jeugdigen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien tot zelfstandige en evenwichtige volwassenen. Als ondersteuning, hulp of zorg nodig is, moet deze hulp zo vroeg mogelijk geboden worden, in de lichtste vorm, zo snel mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis. Wij willen bevorderen dat er vanuit de ouders, de school, de buurt en de samenleving aandacht voor en betrokkenheid bij de (zorg voor) jeugdigen is. Ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van jeugdigen en ouders staan hierbij voorop. Bij ernstige gedrags- of ontwikkelingsproblematiek moet er gespecialiseerde hulp in de buurt van het kind en de ouders zijn.

Wmo

Onze maatschappelijke ambitie is dat zoveel mogelijk inwoners actief participeren. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past – als vrijwilliger, ouder, burenhulp, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen we in ons doen en laten vanuit de volgende waarden:

- Gemeenschapszin: Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;
- Participatie: Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;
- Samenwerking: Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- Vertrouwen: Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;
- Gelijkwaardigheid: Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;
- Verantwoordelijkheid: Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;
- Toegankelijkheid: De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen toegankelijk;
- Keuzevrijheid: Inwoners kunnen zoveel mogelijk kiezen voor hulp die bij hun situatie past.

In onze gemeente zijn de meeste inwoners zelfredzaam en nauw verbonden met de samenleving waaraan zij actief deelnemen. Wij zorgen samen met hen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Beleidsindicatoren

| Naam indicator | Eenheid | Periode | Indicator (download 12 september 2016) | | | | |
|--|---|---------|--|----------|--------|---------------|-----------|
| | | | Bedum | de Marne | Winsum | Eems- mond | Landelijk |
| Jongeren met een delict voor de rechter | % 12 t/m 21 jarigen * | 2012 | 0,79% | 1,40% | 1,30% | 1,87% | 2,57% |
| Jongeren met jeugdhulp | % van alle jongeren tot 18 jaar ** | 2015 | 12,50% | 13,40% | 11,60% | 16,30% | 10,00% |
| Jongeren met jeugdbescherming | % van alle jongeren tot 18 jaar ** | 2015 | 0,80% | 0,90% | 0,60% | 3,40% | 1,20% |
| Jongeren met jeugdreclassering | % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar ** | 2015 | 0,60% | 0,80% | 0,00% | 1,60% | 0,50% |
| Cliënten met een maatwerkarrangement WMO | Aantal per 10.000 inwoners ** | 2015 | n.n.b. | n.n.b. | n.n.b. | n.n.b. | 567 |

*) Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

**) CBS (Centraal Bureau voor de statistiek)

Financiële begroting

Inleiding

Op de volgende bladzijden treft u aan het overzicht van baten en lasten 2017.

Het overzicht is opgebouwd aan de hand van de programma's. De algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien zijn apart in het overzicht tot uitdrukking gebracht.

De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves vinden niet rechtstreeks plaats op de programma's maar komen apart tot uitdrukking. Hierdoor ontstaat een resultaat voor bestemming en een resultaat na bestemming.

Gemeld dient te worden dat onderstaand overzicht een uitsplitsing is van de cijfers 2017 die bij de programma's zijn opgenomen. Een één-op-één vergelijk tussen de programmacijfers in onderstaande cijfers is daarom wat lastig.

Een nadere onderbouwing van de cijfers is op hoofdlijnen te vinden bij de programma's en meer gedetailleerd in de productenbegroting. De productenbegroting maakt geen onderdeel uit van de besluitvorming. De productenbegroting is de begroting voor het college om de diverse taken uit te voeren en handvat voor de organisatie om tot detailuitvoering te komen. De productenbegroting ligt voor u ter inzage.

Met de vaststelling van de begroting 2017 machtigt u het college van burgemeester en wethouders tot uitvoering van de werkzaamheden binnen de budgetten zoals opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

| Overzicht van baten en lasten | | | | | | | |
|---|-------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-------------------|--------------------|
| | Rekening 2015 | | Begroting 2016 | | Begroting 2017 | | |
| Omschrijving programma | Lasten | Baten | Lasten | Baten | Lasten | Baten | Saldo |
| Algemeen bestuur | 1.729.277 | 212.912 | 1.684.017 | 187.914 | 1.370.405 | 189.107 | -1.181.298 |
| Overhead | | | | | 2.467.184 | 67.135 | -2.400.049 |
| Openbare orde en veiligheid | 570.866 | 0 | 607.926 | 0 | 570.974 | 0 | -570.974 |
| Verkeer, vervoer en waterstaat | 2.002.372 | 26.537 | 1.817.338 | 22.029 | 1.571.480 | 102.029 | -1.469.451 |
| Economische zaken | 1.274.145 | 650.938 | 141.105 | 94.128 | 91.662 | 94.191 | 2.529 |
| Onderwijs | 844.617 | 123.493 | 762.060 | 31.195 | 571.757 | 25.482 | -546.275 |
| Cultuur en recreatie | 2.492.927 | 384.090 | 2.354.648 | 280.171 | 2.147.770 | 201.693 | -1.946.077 |
| Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening | 9.401.250 | 2.057.299 | 10.141.906 | 1.961.523 | 10.240.984 | 2.393.652 | -7.847.332 |
| Volksgezondheid en milieu | 2.903.229 | 2.489.548 | 2.927.521 | 2.445.554 | 2.472.089 | 2.558.052 | 85.963 |
| Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting | 1.797.214 | 1.399.608 | 1.236.022 | 323.312 | 805.204 | 577.817 | -227.387 |
| Financiën | 627.894 | 228.566 | 479.246 | 11.455 | 481.030 | 6.500 | -474.530 |
| Subtotaal programma's (a) | 23.643.791 | 7.572.991 | 22.151.789 | 5.357.281 | 22.790.539 | 6.215.658 | -16.574.881 |
| Omschrijving algemene dekkingsmiddelen | | | | | | | |
| Lokale heffingen | | 1.704.557 | | 1.837.909 | | 1.957.226 | 1.957.226 |
| Algemene uitkeringen | | 13.995.557 | | 14.564.838 | | 14.453.578 | 14.453.578 |
| Dividend en rente | | 143.482 | | 497.885 | | 114.415 | 114.415 |
| Saldo financieringsfunctie | | | | | | | 0 |
| Overige algemene dekkingsmiddelen | | 631.752 | | | | | 0 |
| Subtotaal algemene dekkingsmiddelen (b) | 0 | 16.475.348 | 0 | 16.900.632 | 0 | 16.525.219 | 16.525.219 |
| Onvoorzien (c) | 0 | 1.716 | 26.095 | 0 | 26.083 | 0 | -26.083 |
| Resultaat voor bestemming | 23.643.791 | 24.050.055 | 22.177.884 | 22.257.913 | 22.816.622 | 22.740.877 | -75.745 |
| Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves: | | | | | | | 0 |
| | 3.150.279 | 4.177.647 | 321.681 | 285.626 | 6.951 | 104.923 | 97.972 |
| | | | | | | | 0 |
| Totaal toevoegingen en onttrekkingen | 3.150.279 | 4.177.647 | 321.681 | 285.626 | 6.951 | 104.923 | 97.972 |
| | | | | | | | 0 |
| Resultaat na bestemming | 26.794.070 | 28.227.702 | 22.499.565 | 22.543.539 | 22.823.573 | 22.845.800 | 22.227 |

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Algemeen

Het overzicht van baten en lasten geeft een totaaloverzicht van hoe de bedragen in de begroting 2017 zijn opgebouwd. Het overzicht is opgesteld conform de wettelijke voorschriften. Deze voorschriften geven aan dat inzichtelijk moet worden gemaakt welke baten en lasten rechtstreeks aan de programma's kunnen worden toegeschreven (a).

De algemene dekkingsmiddelen mogen niet rechtstreeks aan de programma's worden toegeschreven. Deze middelen worden op het overzicht verantwoord onder b). Onder de algemene dekkingsmiddelen zijn ook opgenomen de algemene uitgaven en inkomsten. Dit zijn de opgenomen stelposten. Voor volgende jaren moeten deze stelposten zoveel mogelijk worden doorberekend aan de programma's.

Ook de post onvoorzien (c) wordt niet rechtstreeks aan een programma toegerekend.

De optelling van a, b en c geeft het begrotingsresultaat voor bestemming aan.

In de begroting is er rekening mee gehouden (net als in voorgaande jaren) dat er toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn. Deze toevoegingen en onttrekkingen beïnvloeden het begrotingssaldo. Om een zuiverder beeld te krijgen schrijven de BBV voorschriften voor dat deze toevoegingen apart inzichtelijk moeten worden gemaakt en niet meer toegeschreven worden aan de programma's.

Na deze toevoegingen en onttrekkingen ontstaat uiteindelijk het resultaat na bestemming.

Omvang budgetten

Uitgangspunt bij de begroting 2017 zijn de budgetten 2016. Bij de budgetten voor 2017 is rekening gehouden met de prijsstijging, omdat deze ook worden gecompenseerd in de algemene uitkering.

Wel is gekeken naar de werkelijke ontwikkelingen zoals opgenomen in de jaarrekening 2015 en de voorjaarsnota 2016. Indien de werkelijke ontwikkelingen afwijken van de begrote bedragen 2016 dan is rekening gehouden met de werkelijke ontwikkelingen en zijn de budgetten 2017 daar op afgestemd.

Incidentele baten en lasten

De incidentele lasten in de begroting 2017 zijn in onderstaand overzicht weergegeven:

| Omschrijving | Bedrag | Dekking |
|--|-----------------|--------------------------|
| <i>Programma: 1 Openbare orde en veiligheid</i> | | |
| Vrijwillige brandweer | € 3.972 | Dekking Algemene Reserve |
| <i>Programma: 6 Sociale voorz. en maatsch. dienstverl.</i> | | |
| Bijdrage OV-fonds | € 5.500 | Dekking Algemene Reserve |
| <i>Programma: 9 Financiering/alg. dekkingsmiddelen</i> | | |
| Onvoorzien | € 26.095 | Dekking Algemene Reserve |
| | <u>€ 35.555</u> | |

Uiteenzetting van de financiële positie

Algemeen

In de begroting wordt beleid uitgezet op basis van verwachte financiële mogelijkheden. Hierbij is de ontwikkeling van de financiële positie afhankelijk van zaken als:

- werkelijke ontwikkelingen, zoals vastgelegd in het jaarverslag en de tussentijdse rapportages;
- inschatting van de (beheersmatige) risico's voor de gemeentelijke exploitatie;
- het weerstandvermogen;
- de invloed van rijksbeleid (onder andere uitkering gemeentefonds);
- de eigen toekomstvisie.

Conclusie

Gelet op de uitkomst van de begroting 2017, de meerjarenraming en het weerstandvermogen van onze gemeente, is de financiële positie goed te noemen. Het begrotingsjaar is sluitend evenals de afzonderlijke jaarschijven in de meerjarenraming. De provincie heeft in haar begrotingscirculaire aangegeven een structureel en reëel evenwicht te verlangen voor het begrotingsjaar, indien dit niet het geval is dient de meerjarenraming te sluiten in 2020. Wij voldoen dus aan de vereiste van de provincie. Wel is er echter nog steeds sprake van onzekerheden die van rijkswege op ons afkomen. Daarbij valt te denken aan de financiële gevolgen van de decentralisaties. Ook zijn er voor de toekomst nog verschillende wensen (o.a. beschoeiingen en natuurvriendelijke oevers) waar we momenteel, gezien de huidige financiële situatie, niet in kunnen voorzien. Afhankelijk van de ontwikkeling van de financiële positie zullen ook voorstellen worden gedaan voor invulling van deze wensen. Wel hebben we in voorliggende begroting ruimte gevonden om 2 investeringskredieten op te voeren voor het herstel van betonnen damwanden.

Baten en lasten per taakveld

Met de recente wijzigingen in het BBV is een verplichte uitsplitsing per taakveld voorgeschreven. In onderstaand overzicht is per programma een overzicht gegeven van de geraamde lasten en baten per taakveld.

| Omschrijving programma | Taakveld | Omschrijving taakveld | Inc. | Lasten | Baten |
|--|----------|---|------|----------------|---------------|
| 0 Algemeen bestuur | | | | | |
| 0 Algemeen bestuur | 0.1 | Bestuur | Nee | 666.496,00 | |
| 0 Algemeen bestuur | 0.2 | Burgerzaken | Nee | 291.426,00 | 189.107,00 |
| 0 Algemeen bestuur | 0.3 | Beheer overige gebouwen en gronden | Nee | 47.975,00 | |
| 0 Algemeen bestuur | 0.4 | Overhead, Ondersteuning organisatie | Nee | 2.831.692,23 | 67.135,00 |
| Subtotaal 0 Algemeen bestuur | | | | 3.837.589,23 | 256.242,00 |
| Saldo 0 Algemeen bestuur | | | | 3.581.347,23 | |
| 1 Openbare orde en veiligheid | | | | | |
| 1 Openbare orde en veiligheid | 1.1 | Crisisbeheersing en brandweer | Nee | 500.077,00 | |
| 1 Openbare orde en veiligheid | 1.1 | Crisisbeheersing en brandweer | Ja | 3.972,00 | |
| 1 Openbare orde en veiligheid | 1.2 | Openbare orde en veiligheid | Nee | 66.925,00 | |
| Subtotaal 1 Openbare orde en veiligheid | | | | 570.974,00 | 0,00 |
| Saldo 1 Openbare orde en veiligheid | | | | 570.974,00 | |
| 2 Verkeer, vervoer en waterstaat | | | | | |
| 2 Verkeer, vervoer en waterstaat | 2.1 | Verkeer, wegen en water | Nee | 1.536.179,00 | 102.029,00 |
| 2 Verkeer, vervoer en waterstaat | 2.4 | Economische havens en waterwegen | Nee | 32.390,00 | |
| 2 Verkeer, vervoer en waterstaat | 2.5 | Openbaar vervoer | Nee | 2.911,00 | |
| Subtotaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat | | | | 1.571.480,00 | 102.029,00 |
| Saldo 2 Verkeer, vervoer en waterstaat | | | | 1.469.451,00 | |
| 3 Economische zaken | | | | | |
| 3 Economische zaken | 3.2 | Fysieke bedrijfsinfrastructuur | Nee | 71.362,00 | 87.140,00 |
| 3 Economische zaken | 3.3 | Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen | Nee | 14.136,00 | 7.051,00 |
| 3 Economische zaken | 3.4 | Economische promotie | Nee | 6.164,00 | |
| Subtotaal 3 Economische zaken | | | | 91.662,00 | 94.191,00 |
| Saldo 3 Economische zaken | | | | -2.529,00 | |
| 4 Onderwijs | | | | | |
| 4 Onderwijs | 4.2 | Onderwijshuisvesting | Nee | 243.512,00 | |
| 4 Onderwijs | 4.3 | Onderwijsbeleid en leerlingenzaken | Nee | 328.245,28 | 25.482,00 |
| Subtotaal 4 Onderwijs | | | | 571.757,28 | 25.482,00 |
| Saldo 4 Onderwijs | | | | 546.275,28 | |
| 5 Cultuur en recreatie | | | | | |
| 5 Cultuur en recreatie | 3.4 | Economische promotie | Nee | 14.215,00 | 369,00 |
| 5 Cultuur en recreatie | 5.1 | Sportbeleid en activering | Nee | 114.550,00 | |
| 5 Cultuur en recreatie | 5.2 | Sportaccommodaties | Nee | 739.639,00 | 199.711,00 |
| 5 Cultuur en recreatie | 5.3 | Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie | Nee | 136.396,00 | |
| 5 Cultuur en recreatie | 5.6 | Media | Nee | 210.656,89 | |
| 5 Cultuur en recreatie | 5.7 | Openbaar groen en (openlucht)recreatie | Nee | 651.325,00 | 1.613,00 |
| 5 Cultuur en recreatie | 6.1 | Samenkracht en burgerparticipatie | Nee | 280.988,11 | |
| Subtotaal 5 Cultuur en recreatie | | | | 2.147.770,00 | 201.693,00 |
| Saldo 5 Cultuur en recreatie | | | | 1.946.077,00 | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | | | | | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 4.3 | Onderwijsbeleid en leerlingenzaken | Nee | 92.407,00 | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.1 | Samenkracht en burgerparticipatie | Nee | 768.970,72 | 5.000,00 |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.2 | Wijkteams | Nee | 88.539,00 | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.3 | Inkomensregelingen | Nee | 2.928.330,00 | 2.227.123,00 |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.4 | Begeleide participatie | Nee | 1.504.678,00 | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.5 | Arbeidsparticipatie | Nee | 280.771,00 | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.6 | Maatwerkvoorzieningen (WMO) | Nee | 328.012,00 | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.71 | Maatwerkdienst-verlening 18+ | Ja | 5.500,00 | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.71 | Maatwerkdienst-verlening 18+ | Nee | 1.632.701,00 | 154.219,00 |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.72 | Maatwerkdienst-verlening 18- | Nee | 2.497.942,00 | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 6.81 | Geëscaleerde zorg 18+ | Nee | 22.729,00 | |
| 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | 7.1 | Volksgezondheid | Nee | 90.404,00 | 7.310,00 |
| Subtotaal 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | | | | 10.240.983,72 | 2.393.652,00 |
| Saldo 6 Sociale voorz. en maatschappelijke dienstverl. | | | | 7.847.331,72 | |
| 7 Volksgezondheid en milieu | | | | | |
| 7 Volksgezondheid en milieu | 7.1 | Volksgezondheid | Nee | 348.448,00 | |
| 7 Volksgezondheid en milieu | 7.2 | Riolering | Nee | 827.929,87 | 1.216.494,00 |
| 7 Volksgezondheid en milieu | 7.3 | Afval | Nee | 969.829,84 | 1.193.275,00 |
| 7 Volksgezondheid en milieu | 7.4 | Milieubeheer | Nee | 153.098,00 | |
| 7 Volksgezondheid en milieu | 7.5 | Begraafplaatsen en crematoria | Nee | 172.783,00 | 148.283,00 |
| Subtotaal 7 Volksgezondheid en milieu | | | | 2.472.088,71 | 2.558.052,00 |
| Saldo 7 Volksgezondheid en milieu | | | | -85.963,29 | |
| 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting | | | | | |
| 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting | 3.2 | Fysieke bedrijfsinfrastructuur | Nee | 6.854,00 | 6.854,00 |
| 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting | 5.5 | Cultureel erfgoed | Nee | 31.212,00 | |
| 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting | 8.1 | Ruimtelijke ordening | Nee | 227.739,00 | 223.000,00 |
| 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting | 8.2 | Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen) | Nee | 70.259,00 | 32.689,00 |
| 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting | 8.3 | Wonen en bouwen | Nee | 469.140,00 | 315.274,00 |
| Subtotaal 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting | | | | 805.204,00 | 577.817,00 |
| Saldo 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting | | | | 227.387,00 | |
| 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | | | | | |
| 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | 0.10 | Mutaties reserves | Nee | 6.951,00 | 104.923,00 |
| 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | 0.5 | Treasury | Nee | 786,00 | 114.415,00 |
| 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | 0.61 | OZB woningen | Nee | 103.514,04 | 1.164.014,00 |
| 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | 0.62 | OZB niet-woningen | Nee | 51.249,04 | 620.714,00 |
| 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | 0.64 | Belastingen overig | Nee | 10.653,21 | 56.364,00 |
| 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | 0.7 | Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds | Nee | | 14.453.578,00 |
| 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | 0.8 | Overige baten en lasten | Nee | 314.828,00 | 122.634,00 |
| 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | 0.8 | Overige baten en lasten | Ja | 26.083,00 | |
| Subtotaal 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | | | | 514.064,29 | 16.636.642,00 |
| Saldo 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen | | | | -16.122.577,71 | |
| Totaal generaal | | | | 22.823.573,23 | 22.845.800,00 |
| Totaal generaal saldo | | | | -22.226,77 | |

EMU-saldo

Het EMU-saldo is ingevoerd om vergelijking tussen verschillende eurolanden mogelijk te maken. Beter bekend als het begrotingstekort/-overschot. Volgens de regels van het EMU mag het tekort (landelijk) niet hoger zijn dan 3% van het 'bruto binnenlands product'. In het BBV is voorgeschreven dat gemeenten in hun begroting ook hun aandeel in EMU-saldo weergeven. Om het EMU-saldo te berekenen hebben we onderstaande geprognosticeerde balans opgenomen:

| | | Geprognosticeerde balans 2017 (x € 1.000) | | | |
|----------------|--------------------------|--|---------------|----------------------|---------------------|
| | | Begin | Eind | Vermeerdering | Vermindering |
| Activa | | | | | |
| | Immateriële vaste activa | 26 | 25 | | 1 |
| | Materiële vaste activa | 21.887 | 22.838 | 1.753 | 802 |
| | Financiële vaste activa | 5.835 | 5.621 | | 214 |
| | <i>Subtotaal</i> | <i>27.748</i> | <i>28.484</i> | | |
| | Vorraden | 715 | -359 | 991 | 2.065 |
| | Vorderingen | 1.040 | 1.247 | | |
| | Liquide middelen | 907 | 62 | | |
| | Overlopende activa | 1.041 | 1.248 | | |
| | <i>Subtotaal</i> | <i>3.703</i> | <i>2.198</i> | | |
| Passiva | | | | | |
| | Eigen vermogen | 8.728 | 8.652 | | 76 |
| | Voorzieningen | 3.064 | 3.400 | 336 | 265 |
| | Vaste schuld | 15.045 | 14.378 | | |
| | <i>Subtotaal</i> | <i>26.837</i> | <i>26.430</i> | | |
| | Vlottende schuld | 2.501 | 2.450 | | |
| | Overlopende passiva | 2.113 | 1.802 | | |
| | <i>Subtotaal</i> | <i>4.614</i> | <i>4.252</i> | | |
| | Totaal | - | - | | |

In onderstaand overzicht is de berekening van het EMU-saldo weergegeven voor de gemeente Bedum.

| Omschrijving | 2016 | 2017 | 2018 |
|--|---|---|---|
| | x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2016, aangevuld met raming resterende periode | x € 1000,- Volgens begroting 2017 | x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2017 |
| 1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c) | -56 | -76 | 94 |
| 2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie | 876 | 1.017 | 1.007 |
| 3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie | 336 | 336 | 336 |
| 4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd | 803 | 1.753 | 841 |
| 5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4 | | | |
| 6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord | | | |
| 7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan) | 97 | 991 | 312 |
| 8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord | 526 | 2.065 | 1.842 |
| 9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen | 69 | 265 | 340 |
| 10 Lasten im transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten | | | |
| 11 Verkoop van effecten: | <input type="radio"/> ja <input checked="" type="radio"/> nee | <input type="radio"/> ja <input checked="" type="radio"/> nee | <input type="radio"/> ja <input checked="" type="radio"/> nee |
| a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee) | | | |
| b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie? | | | |
| Berekend EMU-saldo | 713 | 333 | 1.786 |

Meerjarenraming 2018 - 2020

MEERJARENRAMING

voor de periode 2018-2020

I. Inleiding

In de voorliggende begroting is de meerjarenraming opgenomen voor het tijdvak 2018-2020. Alle ontwikkelingen en beleidsvoornemens, waarvan wij op dit moment de financiële gevolgen kunnen overzien, zijn in deze cijferopstelling verwerkt. Wij merken daarbij op dat de opgenomen ramingen een voorlopig karakter dragen en slechts dienen als leidraad voor toekomstige beleidsbeslissingen. Indien noodzakelijk zullen de opgenomen ramingen middels de reguliere Planning & Control instrumenten worden aangepast.

II. Hoofdkenmerken en uitgangspunten

De meerjarenraming is gebaseerd op de volgende kenmerken en uitgangspunten:

1. voor de jaren na 2017 gaan wij uit van een inflatie - ontwikkeling van 2,0% per jaar voor loonkosten en voor de overige kosten voor 2018 0,9%, 2019 1,1% en voor 2020 1,3%.
2. raming voor trendmatig incidenteel salarissen van € 11.345,- per jaar;
3. korting algemene uitkering wegens groei W.O.Z.-waarde; gemiddelde WOZ-waarde per nieuwe woning € 200.000
4. rentepercentage nieuwe financieringsmiddelen 2,5% met ingang van de begroting 2017;
5. volumestijging algemene uitkering met als uitgangspunt:
groei nieuwe woningen vanaf 2017 26 woningen per jaar;
groei inwoneraantal gekoppeld aan nieuwe woningen 2,3 inwoners per woning.
6. procentuele verhoging van de tarieven voor:

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|--|------|------|------|
| - gebruik sportvelden | 0,90 | 1,10 | 1,30 |
| - gebruik sportlokaliteiten | 0,90 | 1,10 | 1,30 |
| - marktgelden | 0,90 | 1,10 | 1,30 |
| - secretarieleges | 0,90 | 1,10 | 1,30 |
| - afvalstoffenheffing (100% kostendekkendheid) | PM | PM | PM |
| - rioolrechten (conform Afvalwaterbeleidsplan) | 0,90 | 0,90 | 0,90 |
| - begraafrechten | 0,90 | 1,10 | 1,30 |
| - bouwleges | 0,90 | 1,10 | 1,30 |
| - hondenbelasting | 0,90 | 1,10 | 1,30 |
| - onroerende zaakbelastingen (% verhoging opbrengst) | 6,50 | 3,00 | 3,00 |
| - belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten (% verhoging opbrengst) | 6,50 | 3,00 | 3,00 |

Voor 2016 t/m 2018 is voor de OZB een extra verhoging geraamd 3,5% meer dan de macronorm, dit komt neer op 6,5%, in 2019 gaan we terug naar de macronorm (3%).
7. opname voorlopige ramingen huisvestingsplan onderwijs in de investeringslijsten;
8. met uitzondering van een toename van de aangeboden hoeveelheid afval is geen rekening gehouden met areaaluitbreiding;
9. de berekening van de algemene uitkering is gebaseerd op de septembercirculaire 2016.

III. Overzicht lastenmutaties op functieniveau

Taakveld 0.2

2016: Referendum Oekraïne
2019: Provinciale staten/Europees parlement/Waterschappen
De kosten van het organiseren van een verkiezing bedragen gemiddeld € 10.275

2017: Tweede Kamer
2020: -----
2021: Tweede Kamer

2018: Gemeenteraad

| | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 |
|---------------------|------|--------|---------|--------|
| kosten verkiezingen | 0 | 20.550 | -30.825 | 10.275 |

Taakveld 0.8

In het verleden werd op de investeringslijst ruimte gereserveerd voor projecten in het kader van herstructurering. Met ingang van 2011 is besloten om deze ruimte als stelpost op te nemen, zodat inzichtelijker is wat de ruimte is. Het gaat om een jaarlijkse last (kapitaallast) van € 25.000.

Onderdeel van het bezuinigingspakket was het schrappen van de verhoging in de jaren 2015 en 2017, in de jaarschijf 2018 hebben we een extra (structurele) last opgenomen van € 25.000.

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|------------------------|--------|------|------|
| herstructureringsfonds | 50.000 | | |

Niet functioneel toegerekende stelposten

.1. salarissen en sociale lasten

- Voor de loonontwikkeling is rekening gehouden met een stijging van 1,0% in 2017, voor de jaren na 2017 houden we de loonontwikkeling aan van 2,0%.
- Voor incidentele loonkostenstijging wordt een bedrag geraamd van € 11.345,- per jaar;

.2. prijscompensatie

- In de septembercirculaire 2016 is gecalculeerd met een kostenstijging van 0,9% voor 2017, voor 2018-2020 is respectievelijk gerekend met 0,9%, 1,1% en 1,3%.
- De meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering is hierop gebaseerd.
- Om de lasten in evenwicht te houden met deze ontwikkeling van de algemene uitkering moeten deze ramingen ook stijgen met de genoemde percentages.

.3. Kapitaallasten

- Voor de onderscheidene jaren zijn de kapitaallasten geraamd. Een overzicht hiervan treft u aan op de investeringslijsten voor de diverse verslagjaren. Voor het indicatieve investeringsplan is een rentepercentage aangehouden van 2,5%.
- De kapitaallasten voor investeringen riolering zijn niet meegenomen (staan wel in de prioriteitenlijst) omdat deze lasten worden afgedekt binnen het GRP.

In totaal levert dit voor voornoemde stelposten het volgende overzicht op:

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|---------------------------------|----------------|----------------|----------------|
| salarissen structureel | 92.344 | 94.191 | 96.075 |
| salarissen incidenteel | 11.345 | 11.345 | 11.345 |
| totaal salariskosten | 103.689 | 105.536 | 107.420 |
| inflatiecorrectie: | 2017 | 2018 | 2019 |
| a) energie | 2.776 | 3.423 | 4.090 |
| b) goederen en diensten | 32.273 | 39.799 | 47.553 |
| c) subsidies en bijdragen | 19.802 | 24.420 | 29.178 |
| totaal inflatiecorrectie | 54.850 | 67.643 | 80.821 |
| kapitaallasten: | 2018 | 2019 | 2020 |
| nieuwe investeringslasten | 56.459 | 42.184 | 43.763 |
| vrijval kapitaallasten | -59.063 | -43.819 | -28.174 |
| saldo kapitaallasten | -2.604 | -1.635 | 15.589 |
| saldo stelposten | 155.936 | 171.544 | 203.830 |

IV. Overzicht batenmutaties op functieniveau

Taakveld 0.2

In de septembercirculaire 2016 is gecalculeerd met een kostenstijging van 0,9% voor 2017, voor 2018-2020 is respectievelijk gerekend met 0,9%, 1,1% en 1,3%.

Dit geeft de volgende meeropbrengsten:

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|-----------------|--------------|--------------|--------------|
| secretarieleges | 1.733 | 2.137 | 2.553 |
| | <u>1.733</u> | <u>2.137</u> | <u>2.553</u> |

Taakveld 3.3

Voor 2018 wordt een verhoging geraamd van 9%. Voor 2019 1,1% en voor 2020 1,3% om de kostenstijging te dekken.

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|-----------|-----------|-----------|-----------|
| marktgeld | 63 | 78 | 94 |
| | <u>63</u> | <u>78</u> | <u>94</u> |

Taakveld 5.2

In de septembercirculaire 2016 is gecalculeerd met een kostenstijging van 0,9% voor 2017, voor 2018-2020 is respectievelijk gerekend met 0,9%, 1,1% en 1,3%.

Dit geeft de volgende meeropbrengsten:

| | 2017 | 2018 | 2019 |
|-------------------------|--------------|--------------|--------------|
| huur sportaccommodaties | 1.874 | 2.311 | 2.762 |
| | <u>1.874</u> | <u>2.311</u> | <u>2.762</u> |

In de septembercirculaire 2016 is gecalculeerd met een kostenstijging van 0,9% voor 2017, voor 2018-2020 is respectievelijk gerekend met 0,9%, 1,1% en 1,3%.

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|----------------|--------------|--------------|--------------|
| Begraafrechten | 1.347 | 1.661 | 1.984 |
| | <u>1.347</u> | <u>1.661</u> | <u>1.984</u> |

Taakveld 8.3

In de septembercirculaire 2016 is gecalculeerd met een kostenstijging van 0,9% voor 2017, voor 2018-2020 is respectievelijk gerekend met 0,9%, 1,1% en 1,3%.

Dit geeft de volgende meeropbrengsten:

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|---------------------------|--------------|--------------|--------------|
| Leges omgevingsvergunning | 1.645 | 2.029 | 2.424 |
| | <u>1.645</u> | <u>2.029</u> | <u>2.424</u> |

functie 920

Tot deze functie worden gerekend de in 2017 geraamde opbrengsten van de volgende belastingsoorten:

| | basis 2016 | verhoging 2017 | totaal 2017 |
|--|------------------|-------------------|------------------|
| a. onroerende-zaakbelastingen gebruikers niet-woningen | 249.170 | 6,50% | 265.366 |
| onroerende-zaakbelastingen eigenaren | 1.527.834 | 6,50% | 1.627.143 |
| b. hondenbelasting | 60.014 | 0,90% | 60.554 |
| c. belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten | 1.364 | 6,50% | 1.453 |
| | <u>1.838.382</u> | | <u>1.954.516</u> |

ad a. Voor de jaren 2015-2018 wordt rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van 6,5%, in 2019 rekenen we met een stijging van 3% (cf macronorm) conform de bezuinigingsvoorstellen 2014.

De volumegroei van 26 woonruimten per jaar levert een meeropbrengst op, van

26 woningen x € 175.000 (waarde) is € 4.550.000 x tarief

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|---|----------------|---------------|---------------|
| verhoging OZB (excl. gebruikers woningen) | 123.013 | 60.466 | 62.280 |
| volumestijging (excl. gebruikers) | 7.746 | 7.979 | 8.218 |
| | 130.759 | 68.444 | 70.498 |

ad b. In verband met de algemene lastenstijging wordt voor de hondenbelasting een jaarlijkse verhoging geraamd van 0,9% voor 2017 voor 2018-2020 is respectievelijk gerekend met 0,9%, 1,1% en 1,3%.
Dit geeft de volgende meeropbrengsten:

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|---------------------------------|-------------|-------------|-------------|
| verhoging hondenbelasting | 545 | 672 | 803 |
| (bij een stabiel aantal honden) | | | |

ad c. Deze belastingsoort stijgt en/of daalt mee met de tariefaanpassing voor de onroerende zaakbelastingen.

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|------------------------------------|-------------|-------------|-------------|
| verhoging roerende zaakbelastingen | 94 | 46 | 48 |

Taakveld 0.7

Onderstaande berekeningen zijn gebaseerd op de verdelingsmaatstaven gemeentefonds zoals die momenteel gelden.

De bedragen zijn gebaseerd op informatie uit de meircirculaire 2014.

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|----------------------------|----------------|----------------|----------------|
| Mutatie algemene uitkering | 303.714 | 158.353 | 162.985 |
| | 303.714 | 158.353 | 162.985 |

| | 2018 | | 2019 | | 2020 | |
|--|---------|---------|---------|---------|---------|---------|
| | lasten | baten | lasten | baten | lasten | baten |
| Saldo begroting 2017 | 22.227 | | | | | |
| <u>Programma 0 Algemeen bestuur</u> | | | | | | |
| Verkiezingen | - | | 20.550 | | -30.825 | |
| Internationale betrekkingen (bezuinigingen 2014) | 2.312- | | | | | |
| Raads vergoeding | 26.736 | | | | | |
| <u>Programma 1 Openbare orde en veiligheid</u> | | | | | | |
| Veiligheidsmonitor | 5.000- | | 5.000 | | 5.000- | |
| Regionalisering brandweer | 4.421- | | | | | |
| Opleidingskosten | | | -3.972 | | | |
| <u>Programma 2 verkeer, vervoer en waterstaat</u> | | | | | | |
| Energiebesparing Openbare verlichting | 5.000- | | | | | |
| Correctie o.b.v. wegenbeheersplan | 24.970- | | | | | |
| Besparing omvorming Ommelandersdrift | | | | | 1.180- | |
| Kapitaallasten investeringskrediet bruggen | PM | | PM | | PM | |
| <u>Programma 3 Economische zaken</u> | | | | | | |
| Inflatiecorrectie marktgelden | | 63 | | 78 | | 94 |
| <u>Programma 4 Onderwijs</u> | | | | | | |
| Incidentele posten IHP | | | | | | |
| <u>Programma 5 Cultuur en recreatie</u> | | | | | | |
| Inflatiecorrectie subsidies | 5.943 | | 7.329 | | 8.757 | |
| <u>Programma 6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening</u> | | | | | | |
| Bijdrage OV-fonds | 5.500- | | | | | |
| Inflatiecorrectie subsidies | 1.698 | | 2.094 | | 2.501 | |
| Ontwikkeling budgetten Sociaal domein (conform IU) | 45.445- | | 49.717- | | 56.022- | |
| <u>Programma 7 Volksgezondheid en milieu</u> | | | | | | |
| Verrekening BTW afvalwaterbeleidsplan | | 73.290- | | 2.986 | | 22.806- |
| <u>Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting</u> | | | | | | |
| BAG/GIS Grootchalige basiskaart | 15.000- | | | | | |
| Pacht Folkerda | | | | 11.000- | | |
| <u>Programma 9 Financiën</u> | | | | | | |
| Stelpost: herstructureringsfonds | 50.000 | | | | | |
| Stelpost: ILG cofinanciering (kapitaallast) | 5.850 | | 5.850 | | 5.850 | |
| Stelpost: salarissen (loonstijging) | 103.689 | | 105.536 | | 107.420 | |
| Stelpost: inflatiecorrectie (prijsstijging) | 54.850 | | 67.643 | | 80.821 | |
| Stelpost: kapitaallasten | 2.604- | | 1.635- | | 15.589 | |
| Stelpost: Toename tekort WSW | 65.732 | | 30.594 | | 45.825 | |
| Stelpost: Inflatiecorrectie leges, rechten en huren | | 6.599 | | 8.138 | | 9.723 |
| Stelpost: programmaplan onderwijshuisvesting (kplst) | 29.275- | | | | | |
| Stelpost: kapitaallasten reconstructie Molenweg | | | | | 50.000 | |
| Stelpost: Cofinanciering leefbaarheidsprojecten | 50.000 | | | | | |
| Inflatiecorrectie OZB | | 130.759 | | 68.444 | | 70.498 |
| Inflatiecorrectie hondenbelasting | | 545 | | 672 | | 803 |
| Inflatiecorrectie RZB | | 94 | | 46 | | 48 |
| Algemene uitkering: stand septembercirculaire 2016 | | 303.714 | | 158.353 | | 162.985 |
| totaal | 224.972 | 368.485 | 189.272 | 227.718 | 223.736 | 221.344 |
| saldo | 143.513 | | 38.446 | | 2.392- | |
| cumulatief | 165.740 | | 204.186 | | 201.795 | |

| Overzicht van baten en lasten | | | | | | | | | |
|---|-------------------|-------------------|--------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-------------------|
| | | | | | | | | | |
| | Begroting 2017 | | | 2018 | | 2019 | | 2020 | |
| Omschrijving programma | Lasten | Baten | Saldo | Lasten | Baten | Lasten | Baten | Lasten | Baten |
| Algemeen bestuur | 1.370.405 | 189.107 | -1.181.298 | 1.394.829 | 189.107 | 1.415.379 | 189.107 | 1.384.554 | 189.107 |
| Overhead | 2.467.184 | 67.135 | -2.400.049 | 2.467.184 | 67.135 | 2.467.184 | 67.135 | 2.467.184 | 67.135 |
| Openbare orde en veiligheid | 570.974 | 0 | -570.974 | 561.553 | 0 | 562.581 | 0 | 557.581 | 0 |
| Verkeer, vervoer en waterstaat | 1.571.480 | 102.029 | -1.469.451 | 1.541.510 | 102.029 | 1.541.510 | 102.029 | 1.540.330 | 102.029 |
| Economische zaken | 91.662 | 94.191 | 2.529 | 91.662 | 94.254 | 91.662 | 94.332 | 91.662 | 94.426 |
| Onderwijs | 571.757 | 25.482 | -546.275 | 571.757 | 25.482 | 571.757 | 25.482 | 571.757 | 25.482 |
| Cultuur en recreatie | 2.147.770 | 201.693 | -1.946.077 | 2.153.713 | 201.693 | 2.161.042 | 201.693 | 2.169.799 | 201.693 |
| Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening | 10.240.984 | 2.393.652 | -7.847.332 | 10.191.737 | 2.393.652 | 10.144.114 | 2.393.652 | 10.090.593 | 2.393.652 |
| Volksgesondheid en milieu | 2.472.089 | 2.558.052 | 85.963 | 2.472.089 | 2.484.762 | 2.472.089 | 2.487.748 | 2.472.089 | 2.464.942 |
| Ruimtelijke ordening en Volkshuis vesting | 805.204 | 577.817 | -227.387 | 790.204 | 577.817 | 790.204 | 566.817 | 790.204 | 566.817 |
| Financiën | 481.030 | 6.500 | -474.530 | 779.272 | 13.099 | 987.260 | 21.237 | 1.292.765 | 30.960 |
| Subtotaal programma's (a) | 22.790.539 | 6.215.658 | -16.574.881 | 23.015.510 | 6.149.030 | 23.204.782 | 6.149.232 | 23.428.518 | 6.136.243 |
| Omschrijving algemene dekkingsmiddelen | | | | | | | | | |
| Lokale heffingen | | 1.957.226 | 1.957.226 | | 2.088.624 | | 2.157.786 | | 2.229.135 |
| Algemene uitkeringen | | 14.453.578 | 14.453.578 | | 14.757.292 | | 14.915.645 | | 15.078.630 |
| Dividend en rente | | 114.415 | 114.415 | | 114.415 | | 114.415 | | 114.415 |
| Saldo financieringsfunctie | | | 0 | | | | | | |
| Overige algemene | | | 0 | | | | | | |
| Dekkingsmiddelen | | | 0 | | | | | | |
| Subtotaal algemene dekkingsmiddelen (b) | 0 | 16.525.219 | 16.525.219 | 0 | 16.960.331 | 0 | 17.187.846 | 0 | 17.422.180 |
| Onvoorzien (c) | 26.083 | 0 | -26.083 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Resultaat voor bestemming | 22.816.622 | 22.740.877 | -75.745 | 23.015.510 | 23.109.361 | 23.204.782 | 23.337.078 | 23.428.518 | 23.558.423 |
| Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves: | 6.951 | 104.923 | 97.972 | 6.951 | 78.840 | 6.951 | 78.840 | 6.951 | 78.840 |
| Totaal toevoegingen en onttrekkingen | 6.951 | 104.923 | 97.972 | 6.951 | 78.840 | 6.951 | 78.840 | 6.951 | 78.840 |
| Afronding | 1 | | | 2 | | 1 | | | |
| Resultaat na bestemming | 22.823.574 | 22.845.800 | 22.227 | 23.022.463 | 23.188.201 | 23.211.734 | 23.415.918 | 23.435.469 | 23.637.263 |
| | | 22.227 | | | 165.740 | | 204.186 | | 201.795 |

Meerjarig geprognosticeerde balans (incl. ontwikkeling EMU-saldo)

| | | Geprognosticeerde balans 2017 (x € 1.000) | | Geprognosticeerde balans 2018 (x € 1.000) | | Geprognosticeerde balans 2019 (x € 1.000) | | Geprognosticeerde balans 2020 (x € 1.000) | |
|--------------------------|--|---|---------------|---|---------------|---|---------------|---|---------------|
| | | Begin | Eind | Begin | Eind | Begin | Eind | Begin | Eind |
| Activa | | | | | | | | | |
| Immateriële vaste activa | | 26 | 25 | 25 | 24 | 24 | 23 | 23 | 22 |
| Materiële vaste activa | | 21.887 | 22.838 | 22.838 | 23.372 | 23.372 | 23.933 | 23.933 | 23.716 |
| Financiële vaste activa | | 5.835 | 5.621 | 5.621 | 5.416 | 5.416 | 5.226 | 5.226 | 5.050 |
| <i>Subtotaal</i> | | <i>27.748</i> | <i>28.484</i> | <i>28.484</i> | <i>28.812</i> | <i>28.812</i> | <i>29.182</i> | <i>29.182</i> | <i>28.788</i> |
| Voorraden | | 715 | -359 | -359 | -1.889 | -1.889 | -3.750 | -3.750 | -3.823 |
| Vorderingen | | 1.040 | 1.247 | 1.247 | 1.247 | 1.247 | 1.247 | 1.247 | 1.247 |
| Liquide middelen | | 907 | 62 | 62 | 1.354 | 1.354 | 3.053 | 3.053 | 3.716 |
| Overlopende activa | | 1.041 | 1.248 | 1.248 | 1.248 | 1.248 | 1.248 | 1.248 | 1.248 |
| <i>Subtotaal</i> | | <i>3.703</i> | <i>2.198</i> | <i>2.198</i> | <i>1.960</i> | <i>1.960</i> | <i>1.798</i> | <i>1.798</i> | <i>2.388</i> |
| Passiva | | | | | | | | | |
| Eigen vermogen | | 8.728 | 8.652 | 8.652 | 8.746 | 8.746 | 8.878 | 8.878 | 9.008 |
| Voorzieningen | | 3.064 | 3.400 | 3.400 | 3.396 | 3.396 | 3.472 | 3.472 | 3.538 |
| Vaste schuld | | 15.045 | 14.378 | 14.378 | 14.378 | 14.378 | 14.378 | 14.378 | 14.378 |
| <i>Subtotaal</i> | | <i>26.837</i> | <i>26.430</i> | <i>26.430</i> | <i>26.520</i> | <i>26.520</i> | <i>26.728</i> | <i>26.728</i> | <i>26.924</i> |
| Vlottende schuld | | 2.501 | 2.450 | 2.450 | 2.450 | 2.450 | 2.450 | 2.450 | 2.450 |
| Overlopende passiva | | 2.113 | 1.802 | 1.802 | 1.802 | 1.802 | 1.802 | 1.802 | 1.802 |
| <i>Subtotaal</i> | | <i>4.614</i> | <i>4.252</i> | <i>4.252</i> | <i>4.252</i> | <i>4.252</i> | <i>4.252</i> | <i>4.252</i> | <i>4.252</i> |
| Totaal | | - | - | - | - | - | - | - | - |
| EMU-saldo | | | 333 | | 1.286 | | 1.694 | | 661 |

Investeringslijsten 2017 - 2020

| | | | INVESTERINGSLIJST 2017 | | | | | | |
|--|--|--|------------------------|--|--|--|----|--|--|
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | </ | | |

INVESTERINGSLIJST 2018

| omschrijving | geraamde kosten | compensabele btw | beschikking reserves | subsidies bijdragen inruil | netto investering | afschr. term. | | afschr. + rente 2,50 % | overige lasten | totale jaarlijkse lasten |
|---------------------------------------|--------------------|---------------------|-------------------------|----------------------------------|----------------------|------------------|--|---------------------------------|-------------------|--------------------------------|
| <u>Programma 0</u> | | | | | | | | | | |
| Buitendienst roldeuren vervangen MJOP | 17.500 | 2.953 | | | 14.547 | 20 | | 1.091 | 0 | 1.091 |
| Buitendienst luchtheater MJOP | 8.480 | 1.431 | | | 7.049 | 15 | | 646 | 0 | 646 |
| <u>Programma 1</u> | | | | | | | | | | |
| <u>Programma 2</u> | | | | | | | | | | |
| Openbare verlichting 2018 | 154.275 | 26.775 | | | 127.500 | 30 | | 7.438 | 0 | 7.438 |
| Damwand Boterdiep Wz | 605.000 | 105.000 | | | 500.000 | 25 | | 32.500 | 0 | 32.500 |
| <u>Programma 3</u> | | | | | | | | | | |
| <u>Programma 4</u> | | | | | | | | | | |
| <u>Programma 5</u> | | | | | | | | | | |
| Vervanging kanosteiger Zuidwolde | 6.780 | | | | 6.780 | 20 | | 509 | 0 | 509 |
| <u>Programma 7</u> | | | | | | | | | | |
| Schoolstraat Zuidwolde BRP | 266.000 | | | | 266.000 | 40 ann | | 10.596 | 0 | 10.596 |
| Herinrichting Molenweg Bedum | 204.000 | | | | 204.000 | 40 ann | | 8.127 | 0 | 8.127 |
| Afkoppelen panden Centrum Bedum BRP | 10.000 | | | | 10.000 | 40 ann | | 398 | 0 | 398 |
| Afkoppelen panden Boterdiep Bedum BRP | 10.000 | | | | 10.000 | 40 ann | | 398 | 0 | 398 |
| Bedumerweg Onderdendam BRP | 150.000 | | | | 150.000 | 40 ann | | 5.975 | 0 | 5.975 |
| Afkoppelen i.h.k.v KRW/WB21 | 45.000 | | | | 45.000 | 40 ann | | 1.793 | 0 | 1.793 |
| | 1.477.035 | 136.159 | 0 | 0 | 1.340.876 | | | 69.472 | 0 | 69.472 |
| Exclusief riolering | | | | | 655.876 | | | 42.184 | | 42.184 |

| | | | INVESTERINGSLIJST 2019 | | | | | | |
|--|--|--|------------------------|--|--|--|--|--|--|
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |

| | | | INVESTERINGSLIJST 2020 | | | | | | |
|--|--|--|------------------------|--|--|--|--|--|--|
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | |

Overzicht van reserves en voorzieningen

| Overzicht van reserves en voorzieningen (€) | | | | | | Begroting 2017 | | | |
|---|------------|--------------|--------------------|--------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------|
| | | saldo | verwachte mutaties | saldo | verwachte mutaties | verwachte mutaties | verwachte mutaties | verwachte mutaties | saldo |
| | | 1-1-2016 | 2016 | ultimo 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | 2020 |
| A. Algemene reserve | | | | | | | | | |
| <i>Niet vrij aanwendbaar</i> | | 1.591.025,26 | -24.368,00 | 1.566.657,26 | -24.368,00 | -24.368,00 | -24.368,00 | -24.368,00 | 1.469.185,26 |
| | | 1.591.025,26 | -24.368,00 | 1.566.657,26 | -24.368,00 | -24.368,00 | -24.368,00 | -24.368,00 | 1.469.185,26 |
| Vrij aanwendbaar | | 4.636.101,78 | | | | | | | |
| * bespaarde rente | 577.491,27 | | | | | | | | |
| rentebestemming: | | | | | | | | | |
| - algemene dekking exploitatie GD | -55.685,88 | | | | | | | | |
| - dekking begraafplaatsen | -16.649,15 | | | | | | | | |
| | | | 505.156,24 | | | | | | |
| | | | | | | | | | |
| * rekeningresultaat 2015 (excl budgetoverheveling) | | | 4.900,00 | | | | | | |
| * Verwacht resultaat primitief 2016 | | | 43.975,00 | | | | | | |
| * vj.nota 2016: saldo | | | -413.869,00 | | | | | | |
| claims: | | | | | | | | | |
| * vj.nota 2010: realisatie midoffice en KCC | | | -187.160,00 | | | | | | |
| * co-financiering ILG 2011 - 2018 (meerjarenraming) | | | -20.000,00 | | -20.000,00 | -20.000,00 | | | |
| * verkeersveiligheidsplan | | | -6.225,00 | | | | | | |
| * incidentele posten begroting | | | -51.335,00 | | -35.555,00 | | | | |
| * omvorming groenonderhoud | | | -25.000,00 | | | | | | |
| * Waar staat je gemeente'onderzoek | | | -7.500,00 | | | | | | |
| * project ihkv samenwerking (budgetoverheveling) | | | -6.778,00 | | | | | | |
| * projectleiding bouwkundige versterking | | | -15.000,00 | | | | | | |
| onderwijshuisvesting (bwn 13/2015) | | | | | | | | | |
| * programmaplan onderwijshuisvesting | | | | | -1.592.000,00 | | | | |
| * dotatie bestemmingsreserve bruggen bwn 07/2016 | | | -110.950,00 | | | | | | |
| | | 4.636.101,78 | -289.785,76 | 4.346.316,02 | -1.647.555,00 | -20.000,00 | 0,00 | 0,00 | 2.678.761,02 |
| B. Bestemmingsreserves | | | | | | | | | |
| Frictie personeelskosten | | 236.446,81 | | | | | | | |
| * storting | | | pm | | pm | pm | pm | pm | |
| * onttrekking | | | -236.446,81 | | | | | | |
| | | 236.446,81 | -236.446,81 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 |
| Spaarverlof | | 54.810,75 | | | | | | | |
| * storting | | | 15.218,00 | | | | | | |
| * onttrekkingen | | | -24.375,30 | | pm | pm | pm | pm | |
| | | 54.810,75 | -9.157,30 | 45.653,45 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 45.653,45 |
| Overlopende budgetten | | 0,00 | | | | | | | |
| * toevoeging | | | 1.442.881,00 | | pm | pm | pm | pm | |
| * onttrekking | | | -1.442.881,00 | | pm | pm | pm | pm | |
| | | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 |
| Instrumenten/uniformen | | 21.377,95 | | | | | | | |
| * onttrekking | | | pm | | pm | pm | pm | pm | |
| * storting (vast bedrag) | | | 1.951,00 | | 1.951,00 | 1.951,00 | 1.951,00 | 1.951,00 | |
| | | 21.377,95 | 1.951,00 | 23.328,95 | 1.951,00 | 1.951,00 | 1.951,00 | 1.951,00 | 31.132,95 |

| Overzicht van reserves en voorzieningen (€) | | | | | | <u>Begroting 2017</u> | | | |
|---|--|--------------|--------------------|--------------|--------------------|-----------------------|--------------------|--------------------|------------|
| | | saldo | verwachte mutaties | saldo | verwachte mutaties | verwachte mutaties | verwachte mutaties | verwachte mutaties | saldo |
| | | 1-1-2016 | 2016 | ultimo 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | 2020 |
| Kinderopvang | | 27.657,98 | | | | | | | |
| | | 27.657,98 | 0,00 | 27.657,98 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 27.657,98 |
| Groot onderhoud dorpshuizen | | 33.379,50 | | | | | | | |
| *storting (vast bedrag) | | | 5.000,00 | | 5.000,00 | 5.000,00 | 5.000,00 | 5.000,00 | |
| | | 33.379,50 | 5.000,00 | 38.379,50 | 5.000,00 | 5.000,00 | 5.000,00 | 5.000,00 | 58.379,50 |
| Gemeentelijk monumentenbeleid | | 11.600,56 | | | | | | | |
| * onttrekking kerkgebouw Onderdendam | | | 10.000,00 | | | | | | |
| | | 11.600,56 | 10.000,00 | 1.600,56 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 1.600,56 |
| Sociaal Domein | | 442.646,00 | | | | | | | |
| * onttrekkingen | | | pm | | pm | pm | pm | pm | |
| | | 442.646,00 | 0,00 | 442.646,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 442.646,00 |
| Ontsluiting Bedum | | 1.000.000,00 | | | | | | | |
| * onttrekkingen | | | | | | -1.000.000,00 | | 0,00 | |
| | | 1.000.000,00 | 0,00 | 1.000.000,00 | 0,00 | -1.000.000,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 |
| Bovenwijkse voorzieningen Ter Laan 4 | | 117.902,50 | | | | | | | |
| * toevoegingen Ter Laan 4 | | | 29.386,00 | | 27.419,00 | 31.500,00 | 34.631,00 | 32.740,00 | |
| * onttrekkingen | | | pm | | pm | pm | pm | pm | |
| | | 117.902,50 | 29.386,00 | 147.288,50 | 27.419,00 | 31.500,00 | 34.631,00 | 32.740,00 | 273.578,50 |
| Bovenwijkse voorzieningen Vogelzanglocatie | | 15.121,00 | | | | | | | |
| * toevoegingen Vogelzanglocatie | | | 0,00 | | | | | | |
| * onttrekkingen | | | pm | | pm | pm | pm | pm | |
| | | 15.121,00 | 0,00 | 15.121,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 15.121,00 |
| Herstructureringsfonds | | 822.349,47 | | | | | | | |
| * onttrekking tbv gasfabrieklocatie | | | -360.000,00 | | | | | | |
| * onttrekking planvorming centrumplan/Bederawalda | | | -9.677,00 | | | | | | |
| * afboeking St Annerweg (2020) | | | | | | | | | |
| * ontttr bijdr De Plank | | | -300.000,00 | | | | | | |
| * ontttr. planvorming centrum | | | -80.000,00 | | | | | | |
| * toevoeging Ter Laan 4 (storting 2020) | | | | | | | | | |
| * toevoegingen structureel (t/m 2018) | | | 83.713,00 | | 108.713,00 | 242.426,00 | | | |
| | | 822.349,47 | -665.964,00 | 156.385,47 | 108.713,00 | 242.426,00 | 0,00 | 0,00 | 507.524,47 |
| Onderhoud begraafplaatsen | | 475.689,93 | | | | | | | |
| * herijking (rente 2016 3,5%, m.i.v. 2017 3,25%) | | | 16.649,15 | | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | |
| * onttrekkingen | | | -25.000,00 | | -25.000,00 | -25.000,00 | -25.000,00 | -25.000,00 | |
| | | 475.689,93 | -8.350,85 | 467.339,08 | -25.000,00 | -25.000,00 | -25.000,00 | -25.000,00 | 367.339,08 |
| Onderhoud wegen | | 1.354.096,02 | | | | | | | |
| * toevoeging | | | | | | | | | |
| * onttrekking | | | -1.124.514,02 | | -114.791,00 | -114.791,00 | | 0,00 | |
| | | 1.354.096,02 | -1.124.514,02 | 229.582,00 | -114.791,00 | -114.791,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 |

| Overzicht van reserves en voorzieningen (€) | | | | | | <u>Begroting 2017</u> | | | |
|---|-------|---------------|--------------------|---------------|--------------------|-----------------------|--------------------|--------------------|--------------|
| | | saldo | verwachte mutaties | saldo | verwachte mutaties | verwachte mutaties | verwachte mutaties | verwachte mutaties | saldo |
| | | 1-1-2016 | 2016 | ultimo 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | 2020 |
| Bruggen | | 130.385,00 | | | | | | | |
| * storting | | | 110.950,00 | | | | | | |
| * onttrekking | | | -43.150,00 | | -43.150,00 | -43.150,00 | -43.150,00 | -43.150,00 | |
| | | 130.385,00 | 67.800,00 | 198.185,00 | -43.150,00 | -43.150,00 | -43.150,00 | -43.150,00 | 25.585,00 |
| C. Voorzieningen | | | | | | | | | |
| Vervanging riolering | | 1.330.948,51 | | | | | | | |
| * onttrekking cf afvalwaterbeleidsplan | | | -164.923,00 | | 178.399,00 | -79.728,00 | -145.722,00 | -183.061,00 | |
| * ontr. (Waterplan, telemetriesysteem, personeel derden) | | | -292.426,00 | | | | | | |
| | | 1.330.948,51 | -457.349,00 | 873.599,51 | 178.399,00 | -79.728,00 | -145.722,00 | -183.061,00 | 643.487,51 |
| Voorziening wethouderspensioenen c.a. | | 1.723.468,00 | | | | | | | |
| * storting t.l.v. de exploitatie (600200) | | | 151.875,00 | | 151.875,00 | 151.875,00 | 151.875,00 | 151.875,00 | |
| * onttrekkingen | | | -51.875,00 | | -51.875,00 | -51.875,00 | -51.875,00 | -51.875,00 | |
| | | 1.723.468,00 | 100.000,00 | 1.823.468,00 | 100.000,00 | 100.000,00 | 100.000,00 | 100.000,00 | 2.223.468,00 |
| Onderhoud gemeentelijke gebouwen | | 794.773,26 | | | | | | | |
| * jaarlijkse storting | | | 184.059,00 | | 184.059,00 | 184.059,00 | 184.059,00 | 184.059,00 | |
| * ontrt ivm nog niet uitgevoerd onderhoud | | | -561.290,00 | | | | | | |
| * onttrekking conform MJOP gem. gebouwen | | | -208.275,00 | | -213.218,00 | -288.298,00 | -208.079,00 | -218.299,00 | |
| | | 794.773,26 | -585.506,00 | 209.267,26 | -29.159,00 | -104.239,00 | -24.020,00 | -34.240,00 | 17.609,26 |
| Egalisatie tarief afvalstoffenheffing | | 232.189,23 | | | | | | | |
| * onttrekking (exploitatie) | | | -75.000,00 | | -75.000,00 | -75.000,00 | pm | pm | |
| | | 232.189,23 | -75.000,00 | 157.189,23 | -75.000,00 | -75.000,00 | 0,00 | 0,00 | 7.189,23 |
| A. Algemene reserve | | 6.227.127,04 | -314.153,76 | 5.912.973,28 | -1.671.923,00 | -44.368,00 | -24.368,00 | -24.368,00 | 4.147.946,28 |
| B. Bestemmingsreserves | | 4.743.463,47 | -1.930.295,98 | 2.793.167,49 | -39.858,00 | -902.064,00 | -26.568,00 | -28.459,00 | 1.796.218,49 |
| C. Voorzieningen | | 4.081.379,00 | -1.017.855,00 | 3.063.524,00 | 174.240,00 | -158.967,00 | -69.742,00 | -117.301,00 | 2.891.754,00 |
| | | 15.051.969,51 | -3.262.304,75 | 11.769.664,76 | -1.537.541,00 | -1.105.399,00 | -120.678,00 | -170.128,00 | 8.835.918,76 |
| saldo 1 januari | | | | | 11.769.664,76 | 10.232.123,76 | 9.126.724,76 | 9.006.046,76 | 8.835.918,76 |
| rentebsparing (cf vjnota 2015: 3,5% miv 2016) | 3,50% | | | | | | | | |
| rentebsparing (cf vjnota 2016: 3,25% miv 2017) | 0,00% | | | | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | |
| rentebestemming: | | | | | | | | | |
| * algemene dekking exploitatie G.D. | | | | | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | |
| * toevoeging bestemmingsreserve onderhoud begraafplaatsen | | | | | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | |
| saldo naar de algemene reserve vrij aanwendbaar | | | | | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | |
| ontwikkeling vrij aanwendbaar deel | | | | | | | | | |
| algemene reserve per ultimo dienstjaar | | | | | 2.698.761,02 | 2.678.761,02 | 2.678.761,02 | 2.678.761,02 | 2.678.761,02 |

Vaststellingsbesluit

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Bedum;

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

B e s l u i t :

De begroting voor het dienstjaar 2017 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Bedum, gehouden op 8 en 10 november 2016.

, voorzitter.

, griffier.

Bijlage I

Specificatie algemene uitkering

Specificatie algemene uitkering 2017
Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven

| Maatstaf | Berekende Aantallen | Gewicht / % | Uitkering |
|---|---------------------|-------------|--------------------|
| 1c Waarde niet-woningen eigenaren | 1.110.830,00 | -0,1563 | -173.622,73 |
| 1f Waarde niet-woningen gebruikers (onder aftrek amendement De Pater) | 946.330,00 | -0,126 | -119.237,58 |
| 1a Waarde woningen eigenaren | 5.951.504,00 | -0,1107 | -658.831,49 |
| Subtotaal | | | -951.691,80 |

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is

| Maatstaf | Berekende Aantallen | Gewicht | Bedrag in basis |
|--|---------------------|--------------|---------------------|
| 1e OZB waarde niet-woningen | 109,65 | 380,7 | 41.742,19 |
| 8a Bijstandsontvangers (vanaf UJR 2016) | 140 | 2.106,89 | 294.964,60 |
| 8b Loonkostensubsidie | 10 | 1.917,44 | 19.174,40 |
| 3a Een-ouder-huishoudens | 270 | 208,3 | 56.241,00 |
| 2 Inwoners | 10.493,00 | 152,92 | 1.604.589,56 |
| 4 Inwoners: jongeren < 20 jaar | 2.425,00 | 242,58 | 588.256,50 |
| 5 Inwoners: ouderen > 64 jaar | 2.129,00 | 79,62 | 169.510,98 |
| 5a Inwoners: ouderen > 74 en < 85 jaar | 574 | 26,25 | 15.067,50 |
| 7 Lage inkomens | 1.300,00 | 29,74 | 38.662,00 |
| 7c Lage inkomens (drempel) (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) | 837,25 | 457,1 | 382.704,78 |
| 12 Minderheden | 105 | 320,37 | 33.638,85 |
| 11a Uitkeringsontvangers (vanaf UJR 2016) | 823 | 83,56 | 68.769,88 |
| 3b Huishoudens | 4.685,00 | 90,49 | 423.945,65 |
| 3c Eenpersoonshuishoudens | 1.236,00 | 21,35 | 26.388,60 |
| 13 Klantenpotentieel lokaal | 8.630,00 | 39,2 | 338.296,00 |
| 14 Klantenpotentieel regionaal | 1.740,00 | 22,25 | 38.715,00 |
| 38 Bedrijfsvestigingen | 840 | 75,58 | 63.487,20 |
| 29 Historische woningen in bewoonde oorden 1930 | 678 | 31,5 | 21.357,00 |
| 31a ISV (a) stadsvernieuwing | 0,00048821 | 6.133.771,60 | 2.994,56 |
| 31b ISV (b) herstructurering | 0,00017957 | 3.764.536,49 | 676,01 |
| 36 Meerkernigheid | 3 | 9.063,77 | 27.191,31 |
| 37 Meerkernigheid * bodemfactor buitengebied | 3,81 | 14.874,64 | 56.672,38 |
| 36a Kernen met 500 of meer adressen | 1 | 55.518,40 | 55.518,40 |
| 34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente | 1.304,10 | 11,72 | 15.284,05 |
| 35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor | 3.044,25 | 5,82 | 17.717,56 |
| 32a Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2015) | 3.146,43 | -- | 0 |
| 32b Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) | 3.151,36 | 71,62 | 225.700,42 |
| 23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied | 38,1 | 1.524,64 | 58.088,78 |
| 22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen | 68,88 | 3.088,74 | 212.752,41 |
| 21 Oppervlakte bebouwing | 86 | 595,42 | 51.206,12 |
| 23a Oppervlakte bebouwing buitengebied | 30 | 1.936,54 | 58.096,20 |
| 22a Oppervlakte bebouwing woonkernen | 56 | 2.302,40 | 128.934,40 |
| 19 Oppervlakte binnenwater | 41 | 37,58 | 1.540,78 |
| 16 Oppervlakte land | 4.454,00 | 41,17 | 183.371,18 |
| 18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente | 5.612,04 | 26,46 | 148.494,58 |
| 24a Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2015) | 4.620,31 | -- | 0 |
| 24b Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) | 4.627,55 | 57,54 | 266.269,11 |
| 25a Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2015) * bodemfactor woonkernen | 5.682,98 | -- | 0 |
| 25b Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen | 5.691,88 | 50,79 | 289.090,79 |
| 39 Vast bedrag | 1 | 237.798,71 | 237.798,71 |
| Subtotaal | | | 6.262.909,44 |

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)

| | |
|--------------------------------|---------------------|
| Uitkeringsfactor | 1,43 |
| Subtotaal (B x C (=uf)) | 8.955.960,51 |

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

| Maatstaf | Berekende Aantallen | Uitkering |
|---|---------------------|-------------------|
| 61 Suppletie-regeling OZB | 12.629,00 | 12.629,00 |
| 56a Suppletie-regeling groot onderhoud verdeelstelsel 2e fase | -14.203,00 | -14.203,00 |
| 56b Cumulatieregeling gemeentefonds (SU) | -51.755,00 | -51.755,00 |
| Subtotaal | | -53.329,00 |

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

| Maatstaf | Berekende Aantallen | Uitkering |
|--|---------------------|-------------------|
| 71 Impuls Brede scholen combinatiefuncties (DU) | 46.196,00 | 46.196,00 |
| 113 Peuterspeelzaalwerk (DU) | 27.987,00 | 27.987,00 |
| 170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (IU) | 8.915,00 | 8.915,00 |
| 62 Wet maatschappelijke ondersteuning (IU) | 818.393,00 | 818.393,00 |
| 205 Voorschoolse voorziening peuters (DU) | 11.884,00 | 11.884,00 |
| Subtotaal | | 913.375,00 |

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein

| Maatstaf | Berekende Aantallen | Uitkering |
|--|---------------------|---------------------|
| 172 decentralisatie AWBZ naar WMO (IU) | 1.538.433,00 | 1.538.433,00 |
| 173 decentralisatie jeugdzorg (IU) | 2.426.604,00 | 2.426.604,00 |
| 174 decentralisatie Participatiewet (IU) | 1.624.226,00 | 1.624.226,00 |
| Subtotaal | | 5.589.263,00 |

Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker

| Aanvullingen van de gebruiker | Opgave | Uitkering |
|-------------------------------------|--------|-----------|
| Gemeenteposten: | | |
| Verminderde uitname BCF m.i.v. 2010 | | 0 |
| Subtotaal | | 0 |

| | |
|-------------------------------|----------------------|
| Totaal uitkering 2017: | 14.453.577,70 |
|-------------------------------|----------------------|

| | |
|--------------------|---------------------|
| Functie 921 | 8.864.314,70 |
| Functie 923 | 5.589.263,00 |

